

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

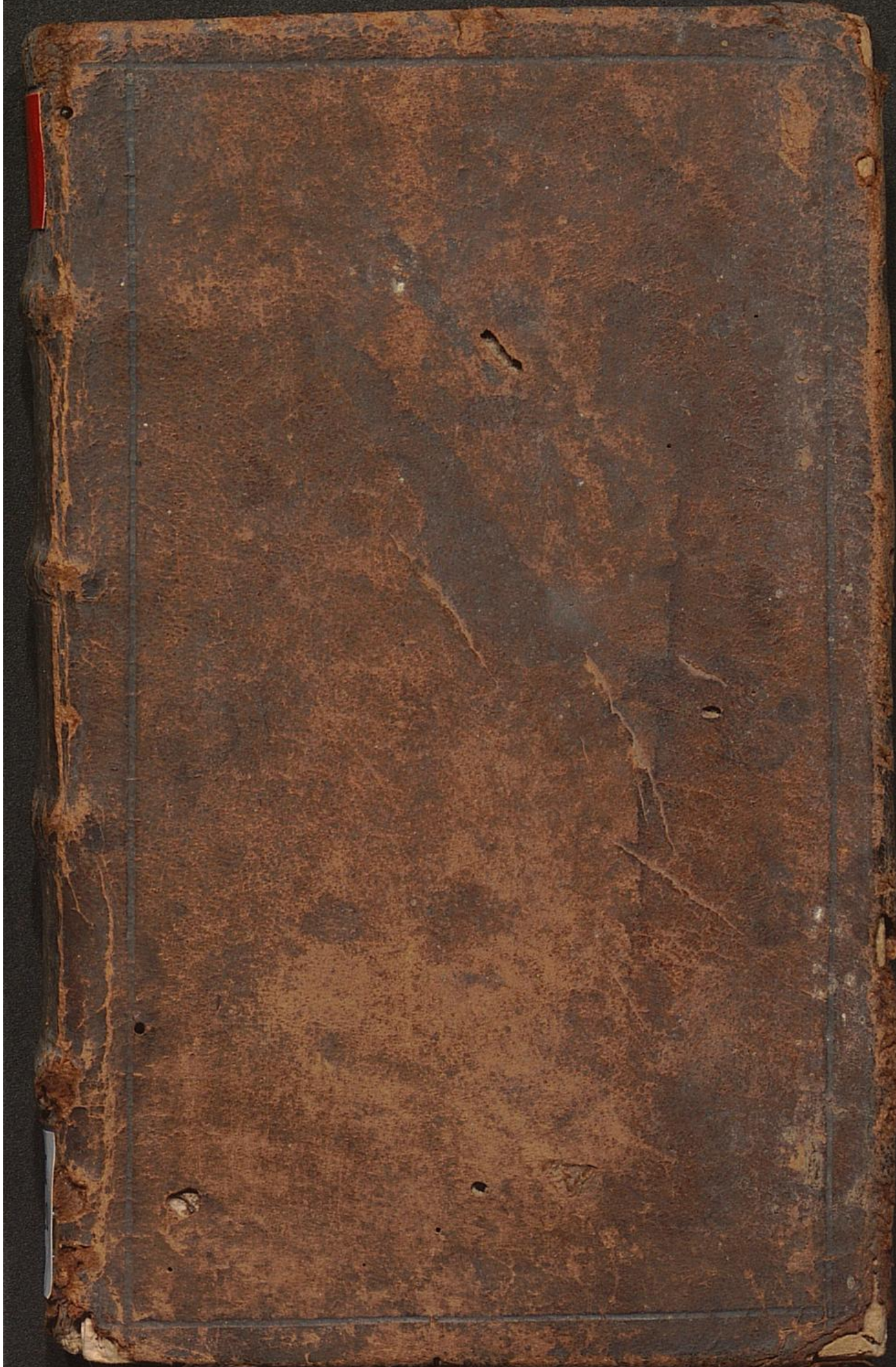
Westphalia Sancta, Beata Et Pia, Sive Vitæ Eorum Qui sua sanctitate et piis exemplis Westphalam illustrârunt

Complectens eorum vitas, qui certò aut verisimiliter Natione Westphali
reperiuntur cum titulo Sancti aut Beati

Strunck, Michael

Neuhusii, 1715

urn:nbn:de:hbz:466:1-28481

Michael Stunck
(1677-1736)

WESTPHALIA
SANCTA, BEATA
ET PIA,

Sive
VITÆ EORUM

*Qui sua sanctitate et piis exemplis
Westphalam illustrarunt.*

Ex variis Auctoribus conquisitæ &
conscriptæ
ab
ALIUO SOCIETATIS JESU
SACERDOTE.

PARS PRIMA,
Complectens eorum vitas,
qui certò aut verisimiliter
*Natione Westphali reperiuntur
cum titulo Sancti aut Beati.*

*Cum Privilegio Sac. Cesar. Majestatis, &
licentia Superiorum.*

NEUHUSII,
Typis & impensis Joannis Theod. Todt, Clm̃i Princ.
Paderb. ac Monast. Typ. Aul. Aõ MDCCXV.

06

1007

1520-1

09/14279

PRIVILEGIUM.

Cum olim à Sacris Cæsa-
reis Majestatibus Rudolpho II, Mathia,
Ferdinando III, Leopoldo I, Josepho I. felicissimæ
mem. & S. Cæsareâ ac Catholicâ Majestate Carolo
nunc gloriosissimè regnante, diplomate edito anno
1712, die 31 mensis Octobris, omnibus Typogra-
phis, Bibliopolis, ac aliis librariam negotiationem
exercentibus inhibita sit, ne quis libros à PP. So-
cietatis Jesu editos sine Superiorum ejusdem Socie-
tatis licentiâ intra S. R. Imperii ac Regnorum & Do-
miniorum suorum fines, sive in toto sive in parte
excudere, recudere, vel recudendos aliò mittere, aut
alibi impressos adducere ac distrahere audeat aut
præsumat sub multâ in diplomate expressâ: Ego
Petrus Schmitman ejusdem Societatis Jesu in Pro-
vincia Rheni inferioris p. r. Præpositus Provincialis,
jus hujus Cæsarei Privilegii concedo Joanni Theo-
doro Todt Celsiss. Principis Paderbornensis ac Mo-
nasteriensis Typographo Aulico, ad decem annos
usurpandi ac excudendi librum, cui titulus: *West-
phalia Sancta, Beata & Pia.* In cujus rei fidem hoc
ei testimonium manu propriâ subscriptum & officii
sigillo munitum dedi. Paderbornæ die 18 Junii
1715.

Petrus Schmitman S. I. mpp.

(L. S.)

136

PRO.

PROTESTATIO AVTHORIS.

Cùm in hoc libello Illustribus viris fœminisq; , qui Sanctitatis famâ celebres vixerunt , decesseruntq; , sanctimoniarum appellationem tribuam , & plura , quæ vires humanas superant , velut miracula recenseam : hæc omnia meis ità Lectoribus propono , ut nolim ab illis accipi , tanquam ab Apostolica Sede examinata , atque approbata ; sed tanquam quæ à sola Authorum suorum fide pondus obtineant. Proinde Apostolicum S. Congregationis S. R. & universalis inquisitionis decretum anno 1625 editum , & anno 1634 confirmatum , integrè ; atque inviolatè juxta declarationem ejusdem decreti à felic. record. D. N. D. Papa Urbano VIII. anno 1641 factam , servari à me omnes intelligant , nec velle me cultum , aut venerationem aliquam , per has meas præcisè narrationes ulli arrogare ; vel famam , aut opinionem sanctitatis inducere , seu arguere , nec quidquam ejus existimationi adjungere , nullumq; gradum facere ad futuram aliquando ullius Beatificationem , aut Canonizationem , aut miraculi Comprobationem ; sed omnia in eo statu à me relinqui , quem seclusa hæc meâ lucubratione obtinerent : non obstante quocumq; longissimi temporis cursu.

Hoc tam sanctè profiteor , quàm decet eum , qui S. Sedis Apostolicæ obedientissimus haberi filius cupit , & ab ea in omni sua scriptione , & actione dirigí ac doceri.

PRÆ

P R Æ F A T I O

Ad Lectorem.

Errant, qui cum imperita hominum turba crediderunt hactenus, & velut Oraculum à Delphis veniens ebuccinârunt inter nos iritum illud: Meinolphum Sanctum genuit Westphalia tantum. Profectò ineptus Poëtaſter fuit, qui tam falſò & ignoranter de nobis cecinit. Sine libro ſcripſit, & probata tot Auctorum volumina non inſpexit; idcirco à veritatis tramite tam longis ſpatiis deviavit. Meinolphum tantum? Superi boni! quis hoc Iupiter huic homini in aurem dixit? Felicior ſanè eſt tellus noſtra, magiſq; Sanctorum ferax, quàm ut ipſi ab imperito calamo tam nigrum theta inſigi poſſit. Meinolphum tantum? Abite ergo Brunones, Hathumari, Altmanni, Altfredi Præſules! Faceſcite Jordani, Menrici, Godefridi, Everwordi Confeſſores! Cælis emigrate Thiadildes, Gertrudes.
Wal-

P R Æ F A T I O.

Walburges , Helmtrudes illustria Virginum
 Beatarum nomina ! Aufferte vos , & perenni-
 bus tenebris vestra sanctitatis radios posthac in-
 volvite , dum unus aliquis de trivio vates vel uno
 duntaxat carmine vestram studet difflare glori-
 am , obscurare claritatem. Meinolphum tan-
 tæm ? imò ausim ego è diverso dicere , Westpha-
 liam nostram hominum Sanctorum plurimos uni-
 versali Ecclesiæ exhibituram fuisse , modò aut ve-
 ri Evangelii luce maturius perfusa foret , aut Scri-
 ptores habuisset , qui eorum acta virtutesq; maxi-
 mas sollicitius adnotassent. Revolve annales prio-
 rum temporum ! Quis Nortmannis rei Christia-
 nae infensissimis hostibus etiam cum sui sanguinis
 profusione gloriosius se opposuit , quàm cum Ost-
 phalis conjuncti Westphali , Duce S. Brunone
 Martyre ? Quis Catholica veritatis dogmata
 trans Rursum Albimq; in Holsatiam intulit ,
 quàm iidem Westphali Ostphalq; Prasule S. Vi-
 celino Holsatorum quondam Apostolo ? quis
 Livoniam inter Ethnica superstitionis tenebras
 diu fluctuantem Christiana legi tandem subjugâ-
 vit , quàm iidem canente classicum B. Bernardo
 primùm Lippienti Comite , post Abbate &
 Episcopo Leahlensi ? Itaque , ut errorem ejus-
 modi , qui tam profundè hætenus insedit pluri-
 morum animis , non nihil aboterem ; opellam me-

P R A E F A T I O.

am utrunque tenuem studiosè contuli, magnâq;
 lucubrantis animi contentione in unum conquisi-
 vi, quidquid sparsim per Auctores varios de Per-
 sonis Westphalia nostra Sanctis & illustribus re-
 perire licuit. Westphalam Sanctam opuscu-
 lum hoc indigito, imitatus Bohuslaum Balbinum,
 & Matthæum Raderum, utrumque Societatis
 IESV scriptorem, quorum hic à Bavaria Sancta,
 ille à Bohemia Sancta suis libris nomen indidère:
 & quidem hac primâ parte vitas eorum percenseo,
 qui certò aut verissimiliter natione Westphali re-
 periuntur cum titulo Sancti aut Beati; acturus
 porrò in parte altera (modò per tempus liceat) de
 eorum vitis, qui, tametsi è Westphalia oriundi
 non fuerint, in ea tamen sanctissimè versati sunt,
 quemadmodum S. Ludgerus primus Episcopus
 Monasteriensis, S. Wiho Episcopus Osnabrugen-
 sis, B. Meinwercus Episcopus Paderbornensis &
 alii. Sanctam, Beatam, & piam simul vocito,
 quia & eorum vitas adjicere mens est, qui, cum
 ab omni virtute & morum integritate spectatissi-
 mi fuerint, nondum tamen ad Sanctorum aut Bea-
 torum titulos sua nomina perduxère. Cathari-
 nam de Huckeswagen è Ducatu Montensi in
 primam hanc partem traxi, eò quod in Auctori-
 bus pene omnibus reperirem, Westphalam Rheno
 & Visurgi tanquam extremis terminis circum-
 scriptam

P R Æ F A T I O.

scriptam esse: quanquam in aliis deinde id observare non voluerim, nesciens, an benignis hoc ipsū oculis à quibusdam, qui se è numero Westphalorum extractos cupiunt, accipiendum esset. Ordinem secutus sum, non, quibus floruerē, temporum; sed literarum initialium, ut facilius ad manum fiant, quos desideras. Stylum postremo tenui, non sublimem nimis, nec omnino humilem; sed fere medium, quia de virtute Sanctorum mihi sermo erat, quam in medio consistere passim in proverbio est. Ceterum si quid scripsi, quod quenkam injustè offendat, aut ei in præjudicium cedere possit, meminerit bonus lector id à me non affirmari, sed ex aliis duntaxat excerptum esse. Ego in omnibus, quæ omittenda, addenda, corrigenda, aut quoquo modo immutanda videbuntur, libenter me submitto, ideòq; pro coronide usurpo illud D. Thomæ Opusc. 73. c. 21: Quòd si quid malè vel minùs bene dictum est, veniam peto, correctionem sustineo: scio enim, quòd homo sum infirmus. Tu interim lector benevole, si non opus ipsum, saltem conatus hosce meos æqui boniq; consule; & si quid ad gustum fuerit, inter affectus animi bonos mei quandoque reminiscere, qui sum

tuus & omnium Servus in Christo
N. N.

I

B. ADELHEIDIS
Monasterii Westphalorum

ad S. Ægidium prima Abbatisa.

Refertur cum titulo Beata à Chryf. Henriquez & Bucelino in Menologiis Cisterc. & Benedictin. ad diem 5tam Februarii. Vita ejus desumpta est ex iisdem, & ex Caesar. Heisterb. l. 9. hist. memor. c. 40. Non videtur tamen fuisse Monialis, quia cœnobium Ægidianum uti & Transaquense initio Virginum Canonicarum collegia fuerunt: Ad regulam verò S. Benedicti traducta sunt ab Episcopis Ioanne Barvaro & Henrico Schvartzenburgico, quorum ille Virgines Transaquenses anno 1459; hic verò Ægidianas anno 1468 ad arctiorem vivendi formam restrinxit intra claustrum, uti videre est apud Schaten 10. 2. Annal. Paderb. pag. 681 & 701.

Primum in hoc hortulo florem accipe florentissima Westphaliæ civitas Monasterium: Adelheidem tibi sistimus inquilinam olim tuam, atque ad S. Ægidium primā Abbatisam. De ejus natali solo ac stemmate tametsi hactenus nihil certi comperire liceat: est tamen veritati proximum, natione Westphalam, atq;

A

è Co.

Westphalia sancta,

è Comitibus vel Tecklenburgicis vel Ritt-
bergensibus aliave familia simili prognatam
esse; cum ex vetustis quibusdam ejus loci mo-
numentis constet, quod è primis Abbatissis
quatuor [a] ab his originem & natales suos
duxerint. Patrem in rebus spiritualibus di-
rectorem habuit D. Florentium postea Ab-
batem in Marienfeldt, quo in loco tunc adhuc
recenter condito religiosus fervor sub nova
Cisterciensium reformatione plurimum emi-
cabat. Ab hoc salutaribus monitis & com-
mentationibus sacris ita instituta est, ut subje-
ctas sibi Virgines magis exemplo & sanctita-
te suorum operum, quam oris vocisq; imperio
ad Deo serviendum duceret. Præter mira-
cula varia & cœlestium visionum gratiam spe-
ctabatur in ea eximia morum integritas, vir-
ginalis candor, ardens in Deum charitas, &
promovendæ in rebus sacris disciplinæ zelus
inextinctus. Erga sanctissimum Altaris & Eu-
charistiæ Sacramentum miro ferebatur affe-
ctu animi: cumque aliàs à multa abstinentia
laboribusq; aliis faciem præ se ferret omni-
no pallidam & macilentam, tamen quoties-
cunque ad sacras hæc epulas sumendas ac-
cederet, tantas repente flammæ ignemque
duce-

[a] *Ex Relat. inde p'tita.*

ducebat in facie, ut ea ab internis ardoribus tota videretur accendi. Neque tunc saporem ac soliditatem panis sentiebat in ore suo; sed ipsum sacramentum quasi favus mellis tanta suavitate ab ejus lingua in ventrem defluebat, ut ab eo gustu interiora omnia supernis deliciis innatarent. Quam singularem gratiam D. Florentius Abbas post ejus mortem omnibus, qui ad sepulturam confluxerant, inter cæteras animi beati dotes ponderosa oratione deprædicavit. Plura quæ de ejus vita adduci hoc loco mererentur, inter illas Anabaptistarum Monasterii grassantiû furias nobis adeò subtraxit peior ætas, ut neque tam beati obitûs, neque fundati Parthenonis annum reperire ibidem liceat. Indubium tamen est, anno circiter 1200, & neque prius multò, neque posterius exstructum esse. Non prius, quia cœnobii Marienfeldensis fundatio incidit in annum 1155, primûsque ibidem Abbas non Florentius sed Eggehardus fuit à Nicolao Abbate Hardehusano illuc transmissus. Non etiam multò posterius, quia Adelheidis jam anno 1222 in thalamum immortalis gloriæ à cœlesti sponso introducta fuerat, cum de ejus obitu ac sepultura scribat Cæsarius Heisterbacensis in libris histor. memorab. quos

4 Westphalia sancta,
anno 1222 ab eo conscriptos esse liquet tum
ex ejus vita ibidem apposita, tum ex l. 10. c. 48.
Memoria B. hujus Abbatisſæ agitur die 5ta
Februarii, hoc est, eâdem, quâ colitur S. Adel-
heidis Abbatisſa Villicensis in Diœcesi Colo-
nienſi.

ADOLPHUS

Comes de Altena , postea Religioſus Cisterciensis
Aldenbergæ in Ducatu Montium.

*Cum titulo Beati refertur à P. Theod. Rhay in
animab. illustr. lul. Cliv. & Montium, ad
diem 10. 7bris. Agit etiam de eo Gasp. Lon-
gelin. in notit. Abbat. Ordin. Cisterc. in fun-
datione Veteris Montis. Gelen. in vita S.
Engelberti. Nordhoff. & alii.*

Quàm felicia sæcula, quæ Adolphum Co-
mitem à deliciis terrestribus aulæ ad vitæ
sanctioris auspicia in cœnobium pertraxere ?
Ditionem hic suam obtinebat in Marchia
Westphalica , sedem verò gentilitiam in ca-
stro Altena, olim à primis Comitibus ita nun-
cupato , quòd sub ejus initia Ottone III. Im-
peratore capta , Comes Arensbergicus mu-
nimentum hoc [a] justo propius (All zunas
he) ad suos fines accedere missâ legatione
con-

[a] Northoff in Chron. Comitum de Marcka.

conquestus esset. Post decursa ætatis imma-
turæ spatia cum B. Everhardo fratre in bellū
profectus est ad Alexandrum Episcopum Le-
odiensem, ut eidem contra Theodoricum
Flandriæ, & Godefridum Barbatum Lovanii
Comites à suppetiis esset. Quo peracto, cum
B. Everhardus è castro Altena profugus, tan-
dem post errores casusque varios sese ad Or-
dinē Cisterciensem in [b] Morimundo trans-
tulisset; exinde parentum suorum ditionem
solus tenuit, acceptā in conjugem Adelheide
Clivenfi, Comitis Arnoldi 2di filiā. Conti-
gerat interim, ut fortuitò Ministerialium suo-
rum aliqui haud procul Morimundo incide-
rent in ejus fratrem diu perditum, pascentem
pecora, & ejusdem Monasterii instituta mox
amplexum: quod ubi Adolphus comperisset,
non multò post ejus invisendi gratiā sese eò-
dem contulit; ubi intra breve tempus Reli-
giosa Cisterciensium conversatione & singu-
lari vivendi sanctitate tam mirificè captus est,
ut fratre in patriam invitato, non modò Al-
denbergense castrū cum possessionibus mul-
tis huic ordini in cœnobium dederit; sed &
ipse quoque sub extrema vitæ tempora eidem
se incluserit relicto sæculo, bonisque tempo-

A 3

rali-

[b] *Abbatia in Campania Gallia.*

ralibus in filios distributis. Habitu Religioso indutus [c] exclamabat cum singulari affectu animi : *Domine, nihil habeo nisi sanguinem & me ipsum, quem tibi do : tu te mihi ; ego me tibi.* Orandi gratiam à Deo consecutus erat valde eximiam , fluebantque ab oculis devotæ lachrymæ , quoties illi sive cum Deo , sive de Deo sermo intercederet. Humilitatem, ceterasque virtutes , quas in Everardo fratre effulgere viderat , summo semper studio conabatur in se exprimere ; ut , cui quondam in sæculari militia parem se tulisset , eidem quoque non impar esset in religiosa. Et certè , quos fraternus sanguis & eadem vitæ sanctitas conjunxerat hinc in terris, etiam vicina amborum mors in cælo visa est copulasse. Cùm enim anno 1152 B. Everardus humanis valediceret mense Julio , ipse brevè post morientem consecutus est, magnæque sanctitatis opinione vitam clausit initio mensis Augusti, vel [d] ut in ejus Epitaphio legitur 4 idus 8bris. Tumulum acceperunt ambo in templo S. Marci, quod etiam nunc intra portas ejusdem Monasterii exstare dicitur ; postea verò eorum exuviae translatae sunt ad sepulchra Ducum Juliacensium,

[c] Theod. Rhay. in anim. illustr. loc. cit. [d] Fongelin. pag. 32.

fium, & Montensium, qui ab hujus Adolphi sanguine posterioribus annis propagati sunt: ubi unus idemque cippus sepulchralis ambos contegit in sacello, quod vocant, Principum. Memoria tamen ejus in Monasterio veteris montis celebratur ad diem 10 Septembris.

S. Altfridus Episcopus

Hildesienfis.

Sanctus appellatur à Bruscho. in Catal. Episcop. Hildes. Trithem. l. 3. de vir. illust. c. 207. Bucel. in Menol. Beatus à Gelen. in Hieroth. & Canisio in Martyrol. Vita desumpta est ex Schaten to. 1. annal. Paderb. & Bucelino.

Corbeia Westphalica plurium Episcoporum ferax mater B. Altfridum Hildesio submisit Antistitem. Ibi sub regula Divi Benedicti ad eam sanctitatem formatus est, quæ de secretioribus Monasterii claustris mereretur extrahi, & in luce orbis publica collocari. Natales deduxit suos è præcipua Westphaliæ nobilitate prope Essendiam: bona verò sua, sedemque natalitiam videtur habuisse in [a] Asnide, quæ nunc Essendia dicitur; oppidum insigni Virginum Abbatia in Westphalia celebre. Præ omnibus tamen perillustis familiæ

A 4

com-

[a] Schaten to. 1. Annal. pag. 175.

Westphalia sancta,
commodis vitam religiosam ducens, maluit
intra regularis disciplinæ septa securus vive-
re, quàm omnibus, quæ mundus offert, bonis
fortunisque circumfluere. Diœcesin Hilde-
siensem, quam per annos triginta tenuit, non
exemplo solum, sed talibus etiam exornavit
monumentis, quæ Pastoralem ejus sollicitu-
dinem in omne tempus comendabunt. Nam
& Basilicam Cathedralis Ecclesiæ opere ma-
gnifico in altum sustulit; & Essendiense Vir-
ginum sacrarum Collegium (cujus ipse Fun-
dator est) magnis impendiis excitavit. Quan-
quam opus his longè pulchrius fuerit, Clerum
sanctissimis institutis à se formatum successo-
ri suo florentissimum reliquisse: hæc enim per
id tempus integerrimorum Præsulum prima
semper, ac præcipua cura fuit. Ejus sapien-
tiam, religionem, vitæ sanctimoniam, aliâque
illustrium virtutum decora tanti faciebat B.
Luthardus Paderbornæ Episcopus, ut eum
per omne tempus amicitia & familiaritate
habuerit sibi conjunctissimum. Excessit è vi-
vis die 15 Augusti anno 877. sepultus in Essen-
diensi, [b] quod exstruxit, Monasterio, mul-
tisq; post obitum miraculis à Deo illustratus.

[b] *Brusch. loc. cit. Eggehard. in Chron. Hildesf.*

S. Alt-

S. Altmannus Episcopus

Passaviensis.

Westphalum fuisse testatur Historia Bavariæ part. 1. l. 18. n. 81. Wiguleus Hund. in Metrop. Salisburg. to. 1. pag. 305. & sequent. Schatento. 1. Annal. Paderb. ex quibus etiam, uti & ex Bucelini Menolog. Benedict. desumpta est hæc ejus vita.

Sanctus Altmannus natione Westphalus, Stametsi à Joanne Lambacensi Herbipoli postmodum sua studia perfecisse scribitur, prima tamen virtutis, ac literarum rudimenta posuit Paderbornæ, ubi in iis scholis, quæ pro illius ævi consuetudine Collegio Cathedrali annexæ erant, rudioris adhuc ingenii culturam tulit. Peractis studiis inter Canonicos adlectus scholarum præfecturam per tempus aliquod gessit ad Paderam. Inde ob celebritatem doctrinæ, & virtutum suarum merita Aquisgranum primò ad Ecclesiæ illius Præposituram; mox etiam ad aulam Cæsaris evocatus est, ut Agneti Augustæ à sanctioribus obsequiis, & consiliis esset. Sacra Christi nascentis, & patientis monumenta invisurus, inter difficillimas prædonum incursiones [a]

A 5

Jero-

[a] *Hist. Bavar. part. 1. l. 18. n. 81.*

Hierosolymā iter fecit: unde non sine peculiari Dei protegentis auxilio domum rediens Ecclesiæ Passaviensis regimen, ad quod absens Agnetis potissimum voto postulatus erat, etiam invitus & reluctans suscipere cogebatur. Non obscure tamen huic dignitati jam olim prælusum erat, Paderbornæ nescio, an Herbipoli? quando ætate adhuc juveni liberalibus disciplinis suam ibi navabat operam. Confidebat eo tempore [b] ad fontis alicujus marginem unā cum Gebhardo & Adalberone condiscipulis, mensamq; pauperem, quam secum tulerant, familiari inter se colloquio condiebant invicem: cum paulatim quæstione undecunq; in medium adductā, subit animum percontari; quid quis olim post absoluta studia se futurum præfagiret? Gebhardus exorsus, ego, inquit, Salisburgensis Ecclesiæ Præsul fiam. Excepit Adalbero: & ego Herbipoli quondam Episcopus ero. Denique & Altmannus noster: ego ad Ecclesiæ Passaviensis gubernacula manum admovebo. Præfagium non fefellit eventus: eodem enim ordine, quo ista singuli de se ipsis suffragia tulerant, ad eisdem postea Episcopatus proveci sunt. Quanquam Altmanno sedes sua non adeo

[b] Schatenze. 1. annal. pag. 562,

adeò quieta, ac tranquilla fuerit, atque ejus
sanctitas & integerrimæ vitæ exempla mere-
bantur. Initium Episcopatus sui ducebat ab in-
censo promovendæ religionis ac virtutû stu-
dio: quæ cùm omne mortalium genus cum
primis deceant; eos tamen præcipuè, qui, ut
aliis facem præferant, in Ecclesiæ candelabro
altiùs collocati sunt. Erga pauperum & ege-
norum necessitates tam profusè liberalem se
exhibebat, ut rebus adhuc integris plura eo-
rum millia interdum pasceret. Varia Mona-
stera vel de novo erigebat, vel collapsa re-
staurabat, inter quæ præcipua sunt Gotwicen-
se in Austria, & Passaviense S. Nicolai extra
muros in sinistra Oeni conditum. Luxuriam
Cleri, qui sub Imperatoris schismatici pallio
contra Ecclesiæ Canones [c] sacrilegis nupti-
is involvi cæperat, acerrimè insectabatur, ni-
hilq; agebat sollicitiùs, quàm ut illum à vi-
tiorum invalescentium lue ad mores alios &
primæ væ religionis integritatem suo consilio
ac fortitudine revocaret. Sed frustra in co-
lenda tellure sudorem & operam consumit
agricola, quando *inimicus homo* triticum era-
dicat. Rerum tunc potiebatur in Germania
Henricus cognomento 4tus, homo schisma-
ticus,

[c] *Hund. pag. 306.*

ticus, & Adalberti Bremensis Archiepiscopi consilio non parùm depravatus : apud quem cùm nihil pensi haberetur Sacerdotia & Episcopatus vel ad gratiam vel ad quæstum venales exponere, necessum quoq; erat inter Clericos ejus protectione fultos, incontinentiam, concubinatum, dissidia, rebelliones aliaq; id genus vitia inolescere & erectis palàm cervicibus liberiùs evagari. Quid ageret in hisce malis bonus Præsul, & cum eo boni omnes ? satis illi exploratum erat, quantas sese in ærumnas ageret, si veller quippiam machinari contrà. His tamen flocci habitis opponebat sese velut vallum inexpugnabile pro domo Dei: & quia suos solius humeros infirmiores esse pervidebat, quàm ut huic conatui exequendo possent sufficere, consilii causâ per literas convolabat ad Papam Gregorium 7m; qui continuò submissis Româ fulminibus jubet uxoratos omnes ab Ecclesia submoveri, aliòsque in locum suffici, quos vitæ cœlibis & intaminatæ castitatis amor commendaret. Nec mora; Clerum omnem Altmannus in templum convocat, literas Pontificias è suggestu prælegit, suo & Apostolicæ sedis imperio jubet eos, qui suas domi concubinas alerent, sese ab earum consortio ac societate in
poste-

posterum abstinere: si secùs faxint, jam tela in eos parata esse, quæ rebelles frangerent. Incredibile dictu est, quantum ista comminatio aliquorum aures exulceraverit, adeò ut & palàm exclamare non sint veriti, se nec posse, nec velle modò tantis imperiis morem gere- re, aut vitæ jam consuetæ genus in aliud com- mutare. Dissimulabat tunc quidem talia vir sanctissimus, & primo furori cedendum ratus, concionem in aliud tempus dimittebat. At quàm non facilè refrigescunt animi, quos il- liciti amoris flamma intùs coquit? Post tem- pus aliquot, cùm iterum captata opportuni- tate edicti Pontificii verba è cathedra pro- mulgaret, Clerus longè quàm aliàs concita- tior tanto in ipsum furore debacchatus est, ut, nisi Procerum quorundam auxilio defensus è templo profugisset, animam pene suam in- ter truculentas eorum manus fuisset positu- rus. Ita passim Henrici Regis patrociniò li- bertatem obtinebant ea vitia, in quæ aliàs sub religiosissimis Imperatoribus severissimâ pœ- nâ animadversum fuerat. Neque tamen vel tunc etiam à fervore suo Altmannus destitit; sed ut erat infracti pro Deo animi, tamdiu perrexit Apostolicæ sedis mandata exequi, donec Henricus ipse à refractariis in auxilium

evocatus Passavium adveniret. Funestissimū
 hīc visu erat, quā lamentabili catastrophe
 tunc verti omnia, & sacra profanis misceri
 cœpta sint? conjugia Clericorum Regis im-
 perio restituta, concubinariī in Ecclesiam &
 ejus dignitates revocati, Monachi ad S. Nico-
 laum, quōd uxoratos admittere recusassent,
 à Cæsareis satellitibus cœnobio extracti, vir-
 gis infamibus cæsi, ab urbe & vicinia propul-
 sati; Altmann⁹ ipse sua dejectus sede actusq;
 in exilium, non alio scelere, quā quōd ne-
 glectis impiorum favoribus supremo Ec-
 clesiæ capiti constanter adhæsisset. Fugiti-
 vum excepit primò Halberstadtium, mox eti-
 am Paderborna, ubi scholarum moderator
 fuerat; benignissimēque ibidem receptus est
 à Poppone Episcopo, & optimis in Clero
 amicis suis. Inde jam alio in Cathedram
 suam intruso Romam adiens, Episcopali di-
 gnitate se abdicavit, [d] causatus se idcirco
 forsitan cœlo non satis propitio uti, quōd
 eam, tametsi absens & rei nullius conscius,
 adnitente tamen Augusta, & non ea, quā con-
 veniebat, suffragiorum libertate indeptus es-
 set. Admiratus hunc candorem Gregorius
 7mus Pontifex, eum in consessu Patrum pur-
 purato-

[d] *Hist. Bavar. p. 1. l. 28, n. 81.*

puratorum iussit illico mitram resumere, impositaq; insuper Legati Pontificii dignitate in Germaniam remeare. Appulsus in Austriam, cum propter valentissimas Henrici vires nondum regredi ad sedem suam posset, ibi tantisper in oppidulo Mauterensi substitit, vixitq; è feudis Episcopalis infra [e] Anasum, quæ Leopoldus Austriæ Marchio in ipsius gratiam occupata, contra assultum Henrici vi & armis tutatus erat. Pauperum verò, quos eo tempore summa annonæ caritas miserè vexabat, tam singularem eo tempore curam gessit, ut cujus fortunas facile tunc exhaurire poterant, charitatem tamen fatigare nunquā potuerint. Volvebatur interea annus Christi 1086, qui Altmanno exilii sui 8vus erat; iamq; in Germania eo in loco res erant positæ, ut orthodoxi jugum iniqui Cæsaris pertæsi postremo tandem prælio cum Schismaticis cuperent dimicare. Præferebatur eam in rem [f] cum vexillo rubro, magna altaque crucis effigies plaustro imposita, quam ponè insecutus miles omnis certatim properabat in aciem. Priusquam tamen prælio committerentur cum hostibus, omnes tam equites quàm pedites in terram submissi Deum exorabant,

Archi-

[e] Enßfluvius Auster. [f] Schat. 20. 1, annal. p. 622.

Archiepiscopo Magdeburgensi preces publicas inter copiosa lacrymarum profluvia ordiente. Posthæc tantus pugnandi ardor incessit orthodoxos, ut ad primum statim congressum acies Henrici turbata, eversaque fuerit, desideratis à victrice parte non amplius 15 hominibus; ex adversâ verò schismaticorum quater mille. Alia tunc statim rerum in Germania facies: restituti in sedes pristinas Episcopi, quos Henricus expulerat, intèrque eos Altmannus octo jam annis exul, ad cuius conspectum Timo Schismaticus, qui interea Paderaviensem cathedram malè usurpaverat, miserandâ morte inter desperationis voces infelicem animam è corpore exhalavit. Vixit exinde annis adhuc pauculis; eâ tamen apud scriptores immortalis gloria, ut Ecclesias Episcopatus sui, quas antea non nisi ligneas & malè fultas invenerat, saxeas benèque exornatas dicatur reliquisse. Obiit in oppido Austriæ, cui nomen *Zenselmaur*, 8. Augusti anno 1091, postquam fortunâ variâ præsedisset annis circiter 26. Pedum ejus & Episcopalis Infula miram simplicitatem frugalitatemque redolentia monstrantur adhuc in Monasterio ejus Gotwicensi, ubi sepultus est in crypta & variis post obitum miraculis claruit, quæ fusius describit Sebast. Tennagel in ejus vita.

B. Baduradus 2dus Episco- pus Paderbornensis.

*Beati titulo exornatur in ordine ac serie Episcop.
Paderb. impressa anno 1688. Item à Schaten to. 1.
annal. Paderb. ex quo etiam ejus vita potissimum
desumpta est.*

INter obsides Westphalicæ nobilitatis filios
etiam Baduradus Carolo Magno oblatus
est, adolescens vigoris eximii, & veterum, ut
vult Gelenius, Padbergensium Dynastarum
sanguis. Tyrocinia vitæ sanctioris posuit Her-
bipoli, ubi sub Magistris religiosissimis omni
literarum, ac virtutum genere sic excultus
est, ut Ludovicus re & nomine pius Cæsar di-
gnum duxerit, quem B. Hathumaro ad supe-
ros transgresso Paderanam ad infulam subro-
garet. Eminebat in eo præter insignem in e-
genos munificentiam, singularis in omni vita
integritas, in animo submissio, in moribus mo-
destia, in verbis sanctitas, in promovenda re-
ligione zelus, in procuranda subditorum sa-
lute labor indefessus. Dignitatem Episcopa-
lem ita tenuit, ut nihil sibi pro adepto mune-
re sollicitius agendum duxerit, quàm Diœ-
cesin suam unà cum adlectis Clericis conti-
nenter obire, docere pro concione populum,

B

villas

villas & vicos in parœcias dividere, templa, ædēsque sacras pro gentis rusticanæ cœtu fabricare, omnia demum, quæ B. Hathumarus studiosè cœperat, non minore sollicitudine ad usum, constantiâmq; perducere. Carolinam Paderbornæ Basilicam initio sui Episcopatus solenni ritu Christianis sacris inauguravit; adjunctumq; ei Gymnasium collectâ juventute ita stabilivit, ut jam tunc per Westphalam celebres atque florentissimæ fuerint ad Paderam scholæ, in quibus non modò Christianæ legis præcepta, morēsque infunderentur in teneros adolescentum animos, sed etiam tanquam in Seminario Cleri, formarentur Sacerdotes, qui rudi Westphalorum genti Magistri esse possent, & Doctores. Præclaram quoque operam toti Ecclesiæ præstitit in Lothario ad gratiâ Ludovici patris reducendo. Filius hic perduellis coacto exercitu Imperium omne [a] captivo patri abrogaverat, eundemq; totâ æstate per urbes Franciæ tragico spectaculo circumductum tandem coëgerat, [b] Compendii in Basilica Deiparæ Virginis, regis indumenta ponere: tum deinde pullâ indutum veste, additâ, ne elabi posset, custodiâ detruferat in Monasterium, toto populo,

[a] Schaten pag. 94. [b] Urbs Gallia.

pulo, qui ad hoc spectaculi copiosus aderat, inter gemitus, uberéq; lacrymas rei indignitatem summopere detestante. Ac tamen non multò post totâ propè Germania, Franciâq; ad arma convolante, imperio restitutus esset Ludovicus; tantùm tamen adhuc aberat, ut vel tunc in Patris gratiam redire vellet Lotharius, ut etiam Legatos ad se missos [c] contumacibus verbis, & minis oneratos ab se rejiceret. Stabat jam in bella paratus Ludovici exercitus; miles omnis spirabat prælia injuriam repetiturus, quam tulisset: cùm ecce sanguinem rebellis filii miseratus pater, postremò Baduradum mittit, Præsulem sibi charissimum, & jam antè multis pro sese legationibus clarum. Ille, quâ pollebat facundiâ, perorando aggressus Lotharium, primò ex lege divinâ exponebat illi indignitatem sui facinoris; tum adjunctâ comminatione, quam ab ultrice Numinis manu tot contumaces in patrem filii experti essent, ostensâq; insuper Pontificali authoritate suâ præcipiebat sub edicto omnipotentis Dei, & Sanctorum ejus; uti ab impiorum, à quibus malè seductus fuerat, profligata societate ocyùs sese ad patrem retraheret. Valuit plurimùm oratio viri, &

B 2

ætare

[c] Schaten pag. 99. & seq.

ætate gravis, & authoritate spectatissimi: mox enim obsecutus filius cum eo descendit in castra, & introgressus in tabernaculum, ubi pater Imperator unà cum filiis Ludovico, & Pipino sub magnifico papilione confidebat, spectante toto exercitu circumfuso, supplex advolutus est ad patris genua, veniam omnium præteritorum humillimè deprecatus, & post modicam objurgationem etiam consecutus. Non minorem post ista laudem Baduradus tulit anno insequente 836 quando corpus S. Liborii in Ecclesiam & Dioccesin Paderanam intulit, thesaurum certè maximum, & innumeris exinde miraculis eo in loco clarum. Viderat sanctissimus Præsul plerasque [d] Saxoniarum urbes non modò suis consecratis Patronis, sed & Sanctorum corporibus, Divorumque reliquiis ad majus de cœlo præsidium communitas esse. Incensus ergo hoc sacro æmulandi studio publicum indicebat jejunium, magnisque à Deo obsecrationibus flagitabat, dignaretur etiam suæ Ecclesiæ cum pignore alicujus Divi Patronum tutelarem dare. Nec vanæ fuerant preces illæ: mox enim accepit à Deo cœlitus, mitteret Cenomannorum ad urbem in Gallias; fore ut ibi votorum copia

[d] Schaten pag. 103.

pia fieret. Deliguntur ad opus & iter istud viri de Clero Paderano varii, atque inter alios etiam S. Meinolphus ejusdem Ecclesiæ Archidiaconus, qui die 27 Aprilis urbem Cenomannorum ingressi, à Badurado Antistite & Ludovico Imperatore literas precatorias exhibuere S. Albrico ejus tunc urbis Episcopo. Pronum erat hunc Præsulem in vota postulantium trahere, præsertim quod Imperatoris voluntas ad pias rogantium preces accessisset. Itaq; indicto prius jejunio cum Clero & Legatis progressus ad Ecclesiam, Divi Liborii sepulchrum aperit, populóq; corpus integrum videndum offert, odore suavissimo omnes, qui spectaturi aderant, afflante. Variis tunc statim prodigiis Deus illustravit hunc Sanctum: nam & claudo gressus & muto linguæ usus, & energumeno ab infesto hospite libertas reddita. Quæ omnia tametsi initio incolarum animos à dimittendo hoc sacro pignore alieniores facerent, precibus tamen, & facunda Albrici præsulis oratione inclinati tandem consensere. Ita demum Legati cum accepto corpore [e] dimissi sunt imâ Maji, Clero ejusdem urbis inter psalmos, & cantica eosdem in viam deducente. Ad Rhe-

B 3

num

[e] Schaten pag. 106.

num cum pervenissent, ingens Westphalorū multitudo constitit ex adverso littore, excita miraculorum magnitudine, quæ Saxoniam jam pene totam prævolante famâ compleverant, hominibus ampliùs 70 brevi itineris spatio divinitus persanatis: dūmq; fluvius transmitteretur cum sacro feretro, omnes in terrā provoluti cœleste pignus excepere, quod deinde 28 Maji ipso Pentecostes die ab universo Clero, & imensâ populi accurrentis frequentiâ in Urbem & Basilicam introductum, constanti postmodum Paderanis præsidio fuit, beneficiis plurimis supra naturam impertitis, & servatâ Diœcesi in cultu illius fidei, à qua regiones finitimæ iniquissimis temporibus defecere. His aliisq; in Ecclesiam meritis non minùs quàm ætate ac senio gravis Baduradus ad superos abiit anno post Christum natum 859, postquam Episcopatu suo sanctissimè præfuisset annis propè 45. Vestes ejus, quibus exanime corpus indutum, involutumq; fuit, post annos 27. cū à Bisone Episcopo tumulus aperiretur, adeò repertæ sunt integræ, ut ne fimbria quidem putredinis alicujus notam visa sit contraxisse. Dies obitus juxta Necrologium Abdinghoff. & Heris. [f] fuit 17. 7bris.

B. BER-

[f] *Adolph, Overham in not. ad vit. B. Meinweri.*

B. Bernardus Comes de Lippia ex milite religiosus Cisterciensis in Marienfeld, postea Abbas & Episcopus Lealensis in Livonia.

Beati titulo decoratur à Chrys. Henric. in Menolog. Cisterc. ad diem 23 Ian. Bucelino in Menologio Benedict. ad eandem diem. Schaten to. 1. annal. Paderb. Vita ejus desumpta est tum ex iisdem, tum ex Lippiflorio Iustini, & Piderit. in Chron. Lippiensi part. 2.

B. Bernardus ex illustrissima prosapia, quæ nunc est Comitum Lippiensium, illud imprimis rarum, ac singulare habuit, quòd, cum à sæculari militia ad religiosam sese transtulisset, non modò Episcopali infulâ positus fuerit; sed etiam [a] tres filios eodẽ honore insignitos enutriverit, Ottonem Episcopum Ultrajecti, Gerardum Archiepiscopum Bremæ, Bernardum Episcopum Paderbornæ: ex quibus Otto suimet Patris, Pater autem unà cum eodem Ottone Gerardi filii consecrator fuit. Adolescens annorum aliquot, literarum studia Hildesii didicit, ibidẽmq; in Ecclesia Cathedrali collegio Canoniorum adscriptus est. Quod vitæ genus, tametsi per illud tempus promptâ voluntate comple-

B 4

xus

[a] *Schaten & Piderit, part. 2. pag. 421.*

xus esset, postliminio tamen ob mortem alterius fratris, qui Bernardum hunc ætate præcesserat, nuncium illi remittere debuit, ad familiæ suæ propagationem, cuius ipse stirps unica tum supererat, à parentibus revocatus. Itaque è choro in arenam profiliens, ad arma & gladios cœpit se convertere, brevique in omni exercitio militari tantum valuit, ut inter præstantissimos ejus temporis Duces [b] prudentia Ulyssi, fortitudine Achilli comparatus fuerit. Pro Henrico Leone Saxonie Bavarieque Duce refractario annis pluribus egregie decertavit; magis tamen commendatus à bellorum peritiâ, quàm à bellandi causa, Halleslebiæ Ducatus Magdeburgensis urbem contra præcipuos Westphaliæ, Germanieque Proceres obsidione non una fortissime tutatus est. Simonem Tecklenburgi Comitem, cum aliis Comitibus assæclis prælio vicit, cepitque haud procul Osnabrugo. Ditionem Coloniensē in Westphalia truculentis incursionibus divexavit, locis omnibus circa Salsum urbem miserè populatis: tantusque in eo erat pugnandi ardor, ac ferocia, ut etiam, dum corpore debilis pedibusque malè affectus esset, abstinere tamen à negotiis belli non potuerit; sed

[b] *Piderit. à pag. 315.*

sed [c] lecticâ se in prælium deportari fecerit :
 tanquam si putâset , inimico agmini vel suâ
 duntaxat præsentia animos excussû iri, quos
 militi suo afferebat. Sed quid adeo in bellis
 constans , quod non obnoxium vicissitudini ?
 Retroactâ Henrici Leonis fortunâ , etiam res
 Bernardi ita in pejus recidère , ut bonis , feu-
 disq; omnibus Imperatoris sententiâ exutus,
 nihil retineret, quod non Episcopis, Comiti-
 busq; vicinis in prædam cederet. Et quan-
 quam postliminio in aliquam horum partem
 amicâ transactione revocatus fuerit ; placuit
 tamen non multò post etiam his ipsis per vo-
 luntariam abdicationem iterum se exuere, in-
 térq; religiosorum septa vitæ hætenus illau-
 datæ maculas expurgare. Occasionem huic
 consilio dederat miseranda paralyfis & con-
 tractio nervorum omnium, quâ jam ab aliquo
 tempore ita laborare cœperat , ut ad omnia
 vitæ munia planè inutilis vix posset ægram a-
 nimam humi reptando ducere. Nulla ma-
 nus ad usum aliquem expedita erat , incurvi
 languore pedes arcuatim concreverant , arc-
 bant nervi, stupebant crura, à lumbis ad plan-
 tas usque è membris omnibus purulentus hu-
 mor & fædissima sanies profluebat. In hac

B 5

ram

[c] Schaten & Piderit, pag. 391.

tam exulcerata sui corporis habitudine, cum vitæ superioris nævos desperatâ medicorum arte altiùs inspiceret, simulq; ponderaret secum, non aliam ejusmodi malorum causam esse, quàm quòd ipse pridem Christum in suis membris persecutus fuerit, tandem in se reversus votum concipit; si morbum evaderet, Deo se deinceps abjectis omnibus familiæ curis militaturum esse. Non caruit speratis successibus facta promissio: mox enim celesti beneficio ita dereliquit ipsum omnis infirmitas, ut sibi restitutus ex integro non posset satis capere potentiam Dei optimi, qui tam repenti ex afflictissimo corpore plenam valetudinem reduxisset. A studio tamen amplectendæ religionis, quam decreverat, præter fluctuantem adhuc inter bellorum jacturas familiam abstinebant [d] Heylwigis uxor, & quos ex eâ susceperat quinque filii. Ut ergo huic obstaculo finem faceret, primùm suæ conjugi mentem aperit, eamq; licet initio reluctantem, immodico precum ac lacrymarum profluvio trahit in consensum. Tum deinde rebus ceteris ex ordine compositis, translataq;

[d] Ita appellatur in privilegiis urbis Lipstad. apud Piderit. pag. 427. videnturq; errare, qui eam vocant Petronillam aut Sophiam.

tâq; in Hermannum natum majorem filium hæ-
reditate secessit in Monasterium Marienfel-
dense, quod anno 1185 fundatum erat, atque
ibidem deposito militari sago cucullum indu-
it anno, ut Schatenius computat, circiter 1194.
Quantam tunc ubique statim admirationem
peperit ista conversio? præsertim quòd hi re-
ligiosi sub prima sui instituti tempora severis-
simam in arctâ disciplinâ & paupertate vitam
agerent. Ibat in humili neglectâque veste ho-
mo jam grandis natu aliàs auro, argentóq; su-
perbè decoratus. Sufficiebant bene pasto-
ventri pultes & olera, cui priùs perdices ac
turdi in mensam allata fuerant. Vigilabat in-
ter preces & nocturna cantica, qui quondam
consueverat inter jocos & tripudia noctes
amœnas ducere. Decurrebat manu rosari-
um, cui antè in ludis Martiis inter tympana &
bellatores currere voluptas fuerat. Verbo: sic
omni virtutum genere mentem excolebat, ut
quantùm aliàs fortitudine inter milites, tan-
tùm postea inter religiosos sanctitate, & piis
moribus emineret. Neque satès erat illi suam
duntaxat animam per exercitia vitæ devotio-
ris in tuto collocâsse, sed ad aliorû quoque sa-
lutem promovendam paribus procurrebat
desideriis, ratus indignum fore tanti olim bel-
latoris

litoris animo, si in militia sacra pauciores Deo
 prædas adduceret, quàm sub auspicijs Martis
 profani suis ab hostibus abstulisset. Fervebat
 tum in Livonia hominum Paganorū ad Chri-
 sti fidem cœpta conversio: & erat opus viris
 industriis, qui laborem hunc sanctum pro suo
 in Deum zelo, doctrinā & armis strenuè ad-
 juvarent. Ad hoc negotium cum Westpha-
 lorum plurimi magnis animis eodem convo-
 larent, etiam Bernardus sese in iter obtulit,
 ductaque secum doctorum virorum colonia
 felicissimo cursu appulsus est Dunemundam,
 ubi jam anno 1201 Abbas fuit. Non multò
 post ab Alberto Livoniæ Episcopo ob insignē
 prudentiam & heroica facinora, quibus in
 bello sacro contra Barbaros egregiè se proba-
 verat, [e] ad Innocentium tertium Pontifi-
 cem Romam ablegatus est, ut expositis ibi-
 dem Livoniæ periculis iterata subsidia flagi-
 tarer. Prosperrima Bernardo fuit hæc lega-
 tio. Missæ ad varios Germaniæ procures bel-
 li hortatrices literæ, nova Westphalorum
 Saxonūmq; in Livoniam suscepta expeditio,
 barbari secundo armorum fluxu debellati,
 provincia in varios Episcopatus distributa,
 Bernardus in præmium rei bene gestæ Selo-
 niensis,

[e] *Piderit. pag. 414 & sequent.*

Deo nienſis, vel ut alii ab arce vocare malunt, Lea-
 artis lenſis Episcopuſ ab Alberto ad Archiepiſco-
 ebat palem dignitatem jam promotu nominatuſ,
 Chri- atque à [f] ſuomet filio Ottone ſacriſ cære-
 viriſ moniſ conſecratuſ eſt. Quantuſ exinde ſtu-
 o ſuo diuſ in procuranda gentiliuſ ſalute dieſ, no-
 è ad- ctéſq; deſudârít, quiſ poterit pauciſ eloqui?
 pha- præter aſſidua precuſ exercitia haud aliuſ
 nvo- ipſi labor erat, quàm prædicare Evangelium,
 ulit, rudeſ edocere, erranteſ in viam ſalutiſ redu-
 onia cere, dubioſ nutanteſq; confirmare, excitare
 lam, templa, ſcholaſ erigere, & omnia, quæ ad uti-
 ultò litatem haruſ gentiuſ conductura videban-
 igné tur, ſedulò apparare. Nec abſuère miracula,
 ſuſ in quæ novellæ huic plantationi velut liquorem
 oba- de cælo profluuſ Deuſ affunderet. Nam ut
 tiſi- ipſe retulit Cæſario Heiſterbacenſi, [g] cùm
 ibi- Neophytoruſ aliquiſ nuper ſuſcepta fide re-
 agi- ligioſoſ haud procul ab altari cerneret ſanctiſ.
 ega- ſimo Chriſti corpore impertiri, ſimulq; ar-
 bel- dentiffimiſ ſuſpiriſ anhelaret ad eandem ef-
 rum cam, ad quam illi tum fortè acceſſuſ adhuc
 tio, interdicituſ erat; piſſimuſ Dominuſ ſine ſa-
 ati, cerdotiſ miniſterio deſcendit de altari, ejuſq;
 ta, ori illapſuſ famem pepulit, quâ intuſ coqui
 elo- cœ-

[f] *Schatento. 1. pag. 903. ex Alberto Stadenſi. Pi-
 derit. pag. 422. [g] Caſar Heiſterbac.*

cœperat. Nimirum per ejusmodi signa nutrienda adhuc erat credentium multitudo, ut in recenti fide ampliora ad salutem plurium incrementa faceret. Non poterant tamen res Catholicæ tam fortunatis processibus semper ire, quin iterum subinde turbarum aliquid orcus moliretur. Post annos aliquot inter animarum lucra fructuosè positos, [h] iterum dæmon Paganorum animos in bella concitat, multiq; etiam è conversis ad idola relapsi, inductæ religionis initia conabantur exscindere. Horum machinationibus ut se tempestivè Bernardus opponeret, pro conquiendis contra barbaros novis suppetiis iter relegit in Westphalam, unde jam aliàs sæpe rebus afflictis non modicum è generosa nobilitate robur accesserat. Interea res mira sese in filio ejus Gerardo dederat. Quo tempore is adhuc in æde Cathedrali Paderbornæ Canonicus erat, [i] homo ignotus gravi & sincerâ facie in ejus conspectum veniens; *Observa, dixerat, & nota diem hanc; post annum hîc in collegio Cathedrali Præpositus eris. Quod ubi factû fuerit, duas mihi donabis marcas.* Anno evoluto cûm interea Gerardus Præposituram adeptus

[h] Schaten to. 1. *Annal.* pag. 990. *Paderit.* pag. 424. [i] *Paderit.* pag. 454.

deptus esset, iterum adest idem homo, iterumq; : *Observa*, inquit, & *nota etiam diem hanc* : hodie post annum eris *Bremæ Archiepiscopus*; & tunc largieris mihi quinque marcas. Hoc etiam impleto vaticinio rediit tertium idem augur, acceptisq; etiam, quas petiverat, quinque marcis : *Duas*, inquebat, *res tibi, ut evenere, prædixi hætenus* : nunc tertiam tibi *pondam sine remuneratione* : quadraginta annos *vives in Archiepiscopali purpura, non plus, nec minus*. Et reverâ vaticinii veritatem probavit eventus : infusâ enim *Bremenensi* potitus est anno 1219, eadēq; rursus cum mortali vitâ exutus anno 1259. Ut autem ad Bernardum redeam; eo in itinere, quod pro suppetiis afferendis susceperat in *Westphaliā*, [k] ipse & Otto filius consuetis Ecclesiæ ritibus *Bremæ* consecrârunt hunc *Gerardū*, tali apud omnes animorum motu, ut plurimis præ ubertate gaudii ab oculis proflirent lacrymæ, cum viderent senem Patrem & duos Filios uno eodēq; tempore *Episcopali* simul dignitate decoratos. Eadem occasione [l] *Lipstadii* urbe à se condita, quæ prima & hæreditaria

Lip-

[k] *Piderit. pag. 455. Albert. Staden. apud Schaten to. 1. pag. 903.* [l] *Conditâ est à B. Bernardo teste Schaten pag. 786. & Pideritio pag. 330.*

Lippiensium Comitum sedes fuit, diversa dedicavit altaria, simulq; interfuit consecrationi Ecclesiæ Marienfeldensis anno 1222. Reliquum hujus Westphalicæ profectionis tempus exegit peragrando urbes & oppida, prædicando salutiferæ crucis signa gentilibus inferenda, promulgando Indulgentias Româ impetratas, excitando ad bella sacra nobiliû Westphalorum animos, tantumq; valuit oratio viri & sanctitate vitæ & generis claritudine inter suos spectatissimi, ut multa Germanum millia hortatu suo in societatem itineris & armorum traheret. Quantum exinde temporis post stabilitam his auxiliis Christi religionem in Livonia supervixerit, omnino incertum est. Mortem obiit annorum & meritorum plenus in arce suâ Lealensi, die, ad quem refert Menologium Cisterciense, 23. Januar. sepultusq; [m] Dunemundæ ubi primo Abbatem egerat.

[m] *Piderit. pag. 429.*

B. Bertholdus, Canonicus

Præmonstratensis Scheidæ in Marchia

Westphalica.

Refertur in actis SS. apud continuat. Bollandi

to. 4

to. 4. Iunii ad diem 20am illius mensis. Vita
desumpta est ex eodem.

MArchia Westphalica Bertholdum ge-
nuit non procul ab Ecclesia Scheidenſi
ad Ruram fluvium, ubi & ipſe poſtea inter
Canonicos Præmonſtratenſes vitam religio-
ſam complexus eſt. Sororem habuit Aſlenæ
(fortè [a] Ahlenæ) in aſceterio Virginum;
Fratrem verò Beatum Menricum Eccleſiæ
Lubecenſis Canonicum, à quo ea, quæ pro
Dei gloria Bertholdus cæpit, mirificè promo-
ta ſunt. Erattunc in eo [b] monte, ubi Colle-
gium Fründenbergenſe Virginum adhuc vi-
ſitur, immenſæ latitudinis tilia; cujus amœ-
nitate invitati accolæ frequentiffimis con-
greſſibus illuc confluebant, ut ſub ejus umbra
inter choreas & inhoneſta otia dies jucundos
agerent. Non ferebat hanc morum corrupte-
lam pius Bertholdi animus (nam à Scheida
non ampliùs magnæ horæ intervallo mons
iſte aberat) & quia ad ejuſmodi abusus corri-
gendos divino ſpiritu vehementer excitari ſe
perſenſerat, obtentâ à Prælato venia Aſlenam
(Ahlenam) proficiſcitur, imaginem Maria-
nam à religioſa ſorore petiturus, quam pius

C

utrius-

[a] Oppidum Diœceſis Monaſt. 3 circiter milliari-
bus Scheidâ diſtans. [b] Mons olim dictus Haſley.

utriusque genitor ab itinere in terram sanctam olim habito secum tulerat. Accedebat eadem nocte celebris apparitio Beatissimæ Virginis, quæ sorori secundum quietem visa eandem hortabatur, peritam ut imaginem Bertholdo traderet; fore, ut ejus beneficio peccatores plurimi ad frugem reverterentur præsertim si conspecturi essent miracula per eam divinitus perpetranda. Ad hunc modum postulati sui factus particeps, cum gaudio viam relegit, expositoque per pagos & oppida Mariæ Virginis simulacro subsidia corrogat pro sacello ad pedem prædicti montis erigendo. Ruram amnem cum transmitteret, imago hæc imprudenti è manibus lapsa præcipiti aquarum fluxu longius decurrebat. Consternatus hoc infortunio Bertholdus ponit humi genua, Deumque instantissimis precibus obtestabatur, eam ut sibi redderet, si quid illius beneficio ad suam gloriam effectum vellent. Peractâ oratione imago contra torrentem nixa adverso refluebat amne, seseque manibus viri sanctiprehendendam ultro offerebat. Tum ille tripudio plenus viam prosequi, & porro Mendenam tendere, oppidum vix horæ unius spatio trans Ruram situm. Ibi dum erecto iterum tentorio imaginem suam

col.

collocaret ad corrogandum, unus de Eccle-
siæ illius Provisoribus acerbis eum verbis in-
cessere, impostorem dicere, mensam cum si-
mulacro subvertere, pede in tentorium forti-
us impacto. Non tulit hoc facinus servo-
rum suorum tutor & adjutor Deus; quan-
quam Bertholdus, quâ erat demissione animi,
injuriam omnem nullo offensionis ostenso
indicio facile dissimularet. Mox enim are-
facto pede, quem temerarius homo in sub-
versionem tentorii malè extulerat, sensit,
quàm verum sit illud Poëtæ: *Discite justitiam
moniti, & non temnere Divos.* Sanitatem ta-
men recepit postliminio, ubi facti pœnitens
Bertholdi pro se preces obtinuisset, voto si-
mul edito, se ejus negotia pro viribus promo-
tutum esse. Inde ad sacelli ædificium se con-
vertit homo sanctus, exstructâq; in pede præ-
dicti montis sacrâ domunculâ, quod reliquû
vitæ erat, beatissimo fine ibidem clausit die
13tiâ Julii. Sepultus est Scheidæ in Collegio
Canonicorum sui Ordinis: Parthenonem
tamen, quem in eodem monte meditatus fue-
rat, perficiendum reliquit Beato Menrico
fratri suo, uti fusiùs dicitur infra
in ejus vitâ.

B. Bruno 3tius Comes de Altena, ex Archiepiscopo Colonienſi
Religioſus Cisterciensis Aldenbergæ.

Eſt alius à S. Brunone Imo itidem Archiepiſcopo. Beatus appellatur in Menolog. Cisterc. & Benedictino. ad diem 24 tam Aprilis, & à Gelen. in auctario hiſt. S. Engelberti pag. 308. Agunt de eo Gaſp. Jongelin. in notit. Abbat. Cisterc. pag. 10. de Abbatia Montis veteris & ejus Abbate Goſvino. Theod. Rhay in anim. illuſtr. ad diem 8 Martii. Schaten to. 1. annal. Paderb. Haræus to. 1. annal. Belg. pag. 235. Brovver. annal. Trevir. l. 15. p. 828. &c.

Rarum ſuâ tempeſtate profundiffimæ deſmiſſionis exemplum orbi Chriſtiano præbuit B. Bruno 3tius, ex Comite [a] Altenano Archiepiſcopus & Elector Colonienſis ex Archiepiſcopo & S. R. I. Electore humilis Religioſus. Natus eſt in hanc lucem Patre Adolpho Comite, Matre [b] Adelheide Arenſbergensi Henrici fundatoris Wedinghuſani filia : fuitq; patruus Sancti Engelberti Martyris ; Pronepos autem Beatorum Everhardi & Adolphi Comitum, à quibus

[a] *Altena in Marchia Weſtphalica.* [b] *Gelen. in hiſt. S. Engelberti l. 3. pag. 250.*

unà cum avito sanguine etiam Christianæ pietatis ac virtutum semina in ipsum defluxêre. Post Ecclesiæ Cathedralis Præposituram Coloniae usque ad senium magna cum laude gestam, ad honores Archiepiscopalis infulæ à Clero electus est anno 1191. Ducatu Westphaliæ aliisque, ut vocant, Regalibus à Cæsare Henrico 6to insignitus Wormatiæ anno 1192; nec multò post ab Antistite Virdunensi & Joanne Imo Trevirensium Archiepiscopo consueta Ecclesiæ inauguratione consecratus die 31 Maji, Ssmæ Trinitati sacrâ. Felicem se arbitrari poterat Colonia tam insigni optimoque Præsule, si, quod boni omnes in votis habuere, eundem sua in cathedra conservare ad aliquot annorum lustra potuisset. Sed aliter res visa superis & cordium directori Deo; ejus secretiore impulsu percitus, impositam sibi dignitatem cum religioso Cisterciensium habitu postliminio permutavit. Occasionem huic consilio dedisse creditur nefaria cædes S. Alberti Leodiensis Episcopi: qui cum à supremo Pontifice legitimè confirmat⁹, & Remis in Gallia à Wilhelmo ejus sedis Archiepiscopo sacris cærimoniis initiatus esset, circumacto post consecrationem mense altero inter sacrilegas sicariorum dexteras innocen-

ti letho occubuerat die 21 Novembris anno 1192. Magnos animorum motus inter Imperii Romani Principes excitavit istud facinus, plurimâq; suspicio procuratæ necis cadebat in Henricum Cæsarem; quippe qui jam antè Alberto infensus electionem ejus, nequidquam reclamante Româ, cassam dixerat, & Lotharium Collegiatæ Bonnenfis Præpositum in ejus exclusi sedem intruserat. Quare ne tam atrox & invisum scelus abiret absque pœna, initum Coloniae foedus contra Cæsarem, excitati in seditionem Principes, juncti in unum Henricus Dux Lovanii, Alberti occisi frater, Henricus Dux Arduennæ ejusdem avunculus, Conradus Moguntinus, Bruno Coloniensis Archiepiscopi, aliq; ex ordine Procerum bene multi, quorum animos palàm ostensæ & recenti adhuc sanguine imbutæ vestes occisi Præsulis ad capiendam vindictam vehementer accenderant. Neque jam multum aberat, ut in apertos tumultus propediem res erumperet, nisi Henricus Cæsar temporis serviendum ratus, indicto ad Rheni & Mosellæ confluentes Principum colloquio, capisset offensorum animos honoribus muneribûsq; delinire primò, tum ad leges pacis ab iis dictandas ultrò se offerre, ac demum

exau-

exauctorato depulsóq; Lothario novam eligendi potestatem Clero Leodiensi facere. Ita imperio quidem sua rursus est quies redita ; sed non Brunoni. Sive enim studio tranquillioris vitæ , sive rerum humanarum, quas ejusmodi vicissitudo ac mortes verterent , tædio & contemptione victus , cæpit ex eo tempore mundanis ab honoribus mentem abducere , paulóq; pòst ad annum Christi 1193 , Archiepiscopatum, quem ultra biennium vix tenuerat , plurimorum suæ Dioceseos Procerum inspectante corona palàm abdicavit , pedo Pastoralis supra aram S. Petri humiliter deposito. Inde porrò ad amicam sibi Monasticæ vitæ tranquillitatem properans , attonso capite habitum Cisterciensem induit Aldenbergæ , etiamsi decrepitæ penè ætatis senex esset. Magistrum in via spirituali & Abbatem nactus est Goswinum virum eximiæ virtutis , à quo brevì ad eam sanctitatem formatus est , ut vivum religiosæ perfectionis exemplar esse videretur. Exutus est mortali vita , die 24ta Aprilis , sepultúsq; in Basilica Aldenbergensi ad latus Friderici etiam Colonienfis Archiepiscopi & fratris sui.

Addit de eodem [c] Cratepolius, quòd electione facta, cùm de acceptando hoc honore,

[c] *Petrus Mers. Cratep. in Catal. Archiep. Colon.*

nescio ob cui⁹ peccati conscientiam hæreret
 anxius, ad sanctum Bernardum per literas a-
 diêrit, quid sibi in præsens faciendum duce-
 ret, consulturus: is verò in negotio tanti mo-
 menti nihil temerè suadendum aut dissuaden-
 dū ratus ita instruxerit suas ad ipsum respon-
 forias, ut, tametsi iudicium suum omnino su-
 spenderet, magis tamen terrere mole tanti
 muneris, quam ad illud suscipiendum calcar
 addere visus sit. Sed falli in hoc necesse est
 Cratepolium, quòd aliunde satis inter omnes
 constet, S. Bernardum anno 1153, id est, annis
 38 maturiùs, quàm B. hic Præsul electus fuerit,
 è mortali vita ad superos evocatū esse: ideòq;
 Bruno iste, non hic, de quo agimus; sed Bru-
 no 2us fuit nostri Brunonis Patruus, ut ob-
 servat & notat [d] Gelenius in auctario hist.
 S. Engelberti. Cæterum, cū hæ literæ spi-
 ritu Dei & sacris documentis plenæ sint, ope-
 ræ tamen pretium videbor facere, si eas no-
 stræ utilitatis gratia breviter hîc attexam.
 „Quæris, inquit, à me consilium vir Illustris
 „Bruno, an volentibus te promovere ad Epi-
 „scopatum acquiescere debeas? quis hoc
 „mortalium definire præsumat? Deus for-
 „sitan vocat: quis audeat dissuadere? fortè
 „non vocat: quis appropinquare consulat?

[d] Gelen. loc. cit. pag. 307.

„Utrum

„Utrum verò vocatio Dei sit, an non sit, quis
 „scire possit excepto spiritu, qui scrutatur etiã
 „alta Dei, vel si cui fortè revelaverit ipse?
 „Magis quoque dubium reddit consilium illa
 „in literis tuis humilis, sed terribilis confessio,
 „quã vitam tuã tam graviter, & ut credo, non
 „nisi veraciter accusas: Nec enim negandũ
 „est, huiusmodi vitam esse indignam tam sa-
 „cri dignitate ministerii. Ex adverso rursus
 „non immeritò times, si ob malum con-
 „scientiæ de commissio scientiæ talento non
 „facis lucrum. Horreo fateor, (sic enim tibi,
 „ut mihi loqui debeo, quod sentio) horreo in-
 „quam, considerans, unde & quò vocaris?
 „præsertim cùm nullum intercurrerit pœni-
 „tentia tempus, per quod utcunque huius-
 „modi periculosissimus transitus fiat. Et qui-
 „dem rectus ordo requirit, ut prius propriam,
 „deinde alienas curare studeas conscientias:
 „Primus quippe pietatis gradus est, de quo
 „scriptum est: [e] *Miserere animæ tuæ pla-*
 „*cens Deo.* Ex hoc autem ad miserandum pro-
 „ximum recto jam tramite charitas ordinata
 „procedit; quippe quem ad suũ quisque men-
 „suram amare præcipitur. Quod si in hunc
 „modum, quo te hætenus ipse amasti, & tibi
 „com-

C 5

[e] Eccli. 30. 24.

„committendos amaturus es, malo ego qui-
 „dem tibi non committi, quàm sic diligi. Sed
 „quid si suam Deus acceleret tibi gratiam, &
 „sit ad restituendam innocentiam efficacior
 „velox clementia, quàm diuturna pœni-
 „tencia? nam [f] *quis accusabit adversus ele-*
 „*ctum Dei? si Deus justificat, quis est qui con-*
 „*demnet?* Hoc salutis compendium sanctus
 „ille latro consecutus est, uno eodémq; die
 „simul & confessus latrocinia & introductus
 „in gloriam, brevi quodam contentus ponte
 „crucis ad transeundum de regione dissimili-
 „tudinis in terram viventium. Hoc subitum
 „pietatis remedium percepit felix illa pecca-
 „trix, cùm repentè, ubi superabundaverant
 „delicta, abundare cœpit & gratia. Sed aliud
 „est celerem adipisci veniam peccatorum, &
 „aliud de ipsis sceleribus ad infulas mox pro-
 „vehi dignitatum. Video quidem Matthæ-
 „um de telonio ad Apostolatûs culmen assum-
 „ptum: sed hoc me rursum conturbat, quòd
 „non priùs audiêrit cum cæteris Coapostolis
 „suis: *Ite in orbem universum, prædicate Evan-*
 „*gelium omni creaturæ,* quàm egerit pœniten-
 „tiam, multo tempore ac labore sequendo
 „Dominum, quòcunque iret. Sed & si oc-
 „cur-

[f] *Rom. 8. 33.*

„currat de Ambrosio, quòd de tribunalibus
„ad sacerdotium raptus fuerit, non me valde
„confortat, cùm à puero mundam in mundo
„duxerit vitam; & sic etiam fugâ & latebris
„declinare conatus sit. Si de Saulo quoque
„factus repentè Paulus in exemplum adduci-
„tur, exempli similitudinem hoc evacuat,
„quòd ille ideò misericordiam consecutus sit
„[g] *quia ignorans fecit in incredulitate*. Quan-
„quam si tale quippiam quandoque factum
„fuisse agnoscitur, de quo dici veraciter pos-
„sit, *hæc est mutatio dextera excelsi*, non tam
„exemplum, quàm miraculum afferre debe-
„at. Hæc interim à me ad id, quod quæris,
„suspensivè responsa sufficiant; neque enim
„possum, unde certus non sum, certam pro-
„ferre sententiam. Unum tamen est, quod
„amico absque periculo, & nequaquam sine
„fructu impendere possumus, nostræ videli-
„cet pro hac re orationis ad Deum qualecun-
„que suffragium. Deo ergo relinquentes sui,
„quod ignoramus, secretum consilii, ipsum
„supplici devotione & devota supplicatione
„precamur, ut in vobis & de vobis operetur,
„quod & se deceat, & vobis expediat. Huc-
„usque S. Bernardus to. I. epist. 8. Nec mi-

nùs

[g] 1. Tim. 1.

nus dignissima lectu est ea, quæ sequitur, ad eundem jam sacris honoribus initiatum redita his pene verbis : „Si cunctos, inquit, „qui vocantur ad Ministerium, etiam constat „ad regnum eligi, profectò securus est Colo- „niensis Archiepiscopus. Quod si etiam & „Saul in regno, & Judam in sacerdotio le- „gitur elegisse non alius quàm ipse Deus, & „non potest solvi scriptura, quæ hoc asserit; „timeat necesse est & Coloniensis Archiepi- „scopus. Si verò, quod verum est, & illa ho- „die sententia quoque viget, *quia non multos „nobiles, non multos potentes, non multos sapien- „tes elegit Deus*, nunquid non triplicem quo- „que habeat timendi causam Coloniensis Ar- „chiepiscopus? Curemus ergo in alto positi „non altum sapere; sed timere, sed humili- „bus consentire. *Principem, inquit Eccles. „[h] te constituerunt; esto in illis quasi unus ex „ipsis*: & [i] iterum, *Quanto magnus es, humi- „lia te in omnibus*: alioquin iudicium durum „his qui præsunt. Durusne videor, quia non „blandior sed metum incutio? sic mihi con- „tingat semper beare amicos, id est, terrendo „salubriter, non adulando fallaciter. Ad illud „me provocat, qui dicit [k] *Beatus homo, qui „semper*

[h] Eccli. 32. 1. [i] Eccli. 3. 20. [k] Prov. 28. 14.

semper est pavidus. Ab hoc me revocat, qui
ait [1] *Popule meus, qui te beatificant, in erro-*
rem inducunt.

[1] *Isai 3. 12.*

Bruno, Mindensis Epi- scopus.

*Reperitur cum titulo Sancti apud Herm. Ler-
beke in Chron. Schawenburg. ante annos pene 300
scripto, ubi pag. 9. ita inquit: Istud Monaste-
rium pervigil Dominici gregis provisor san-
ctus Bruno Mindensis Præsul, &c. fundavit.
Quod autem addat eum ex Marchionum de Bran-
deburg sanguine ortū esse, erratum est, uti ostendit
Meibom. in notis ad hunc locum pag. 46. West-
phalum esse ex Diœcesi Mindensi ostendit Henric.
Bangertus in notis ad Helmodi Chronic. Slavorū
pag 91. & alii. Idem insinuat Reusnerus in auctar.
operis Genealogici pag. 56. ubi eum cum Ban-
gerto facit fratrem Adolphi Comitis Schaumburg.
Nec dissentit, sed potius confirmat Meibom. loc. cit.
Vita hac desumpta est ex iisdem & maxime ex
Chronico Mindensi per Meibom. edito in 4to pag.
106 & seq.*

Circa annum Christi 980 [a] in Diœcesi
Mindensi domicilium fixit homo nobi-
lis

[a] *Henric. Bangert. loc. supra cit.*

lis ex antiqua Santerleebiorum familia, nescio quâ causâ ab avitis circa Magdeburgum sedibus in Westphalam deportatus. Prolem huic geminam concessere superi, Brunonem & Adolphum. Prior singulari eruditione sua & in rebus præclare gerendis dexteritate à Conrado 2do Cæsare in aulæ regalis curiam acciri meruit, ut in ea libellorum Magistrum, sive ut modò dicimus, Cancellarium ageret. Posterior à Sigefrido Mindensi, quòd fidelem huic ad res varias expediendas operam præstitisset, primùm fiduciario nomine variis ad Visurgim prædiis ac præcipuè [b] Urticarum monte impertitus est unâ cum titulo perpetui ejusdem Diœcesis Camerarii : mox etiam, cùm ad incitationem ejusdem Sigefridi Schawenburgum quasi speculationis castrum huic monti imposuisset, in Conventu Imperiali anno 1030 Mindæ in Westphalia habito primus Schawenburgus Comes à Conrado Cæsare procreatus, adjectis ab Urticarum monte nonnullis urticæ foliis, quibus in posterum velut sui Comitatus insignibus uti debeat. Exstant adhuc in hujus rei olim gestæ memoriam antiqui versus, quos David Chytræus in altissima arcis istius turre æneis literis insculptos asserit :

[b] *Vulgo Mettelenberg.*

*Annis Nongentis centenis ter quoque Denis
Post Christum natum Schomborg tenet initiatum.*

Interim aliis planè cursibus se ferebant res
Brunonis. Satiùs ipsi visum erat in cœlo sua
lucra & quæstum ponere, quàm in terra: præ-
ter amorem ac servitium unius Dei cætera va-
nitatem esse jam didicerat; ideòq; ut in po-
sterum sibi nihil ampliùs impediementi esset,
quò minùs Deo se totum traderet, abjectis
Imperialis aulæ dignitatibus inter Ecclesiæ
Magdeburgensis Canonicos vitam Clerica-
lem complexus erat. In quo vivendi genere
cùm per annos aliquot singulari virtutum ac
devotionis exemplo egregiè versatus esset,
animum Conradi Cæsaris ad eò ad sese rapuit,
ut post obitum Sigefridi Præsulis ad Ecclesiæ
Mindensis gubernacula ejus commendatio-
ne ac patrociniò evocatus sit anno 1037. For-
tunatam reputare se Minda poterat oblato
acceptòq; tam illustri Præsule. Erat enim in
pauperes liberalis, in religiosos munificus, be-
nignus in Clericos, hospitalis in peregrinos, in
omnes & omnium necessitates tam profusus,
ut penè, quidquid nummorum ad manum
flueret, id omne in aliorum necessitates &
commoda copiosis largitionibus derivaret.
Varia Religiosorum domicilia è pristina te-
nuita-

nuitate ad fortunā meliorem transtulit, Monasterium S. Mauritii in insula urbi Mindensi proxima [c] fundavit & erexit, Collegium Cathedralē novis proventibus auxit, Ecclesiæ suæ fidelissimè præfuit, eidemq; privilegia non modica ab Henrico 3to impetravit. Neque tamen his aliisq; virtutum ac facinorum suorum ornamentis adeò defensus esse potuit, quin debuerit etiam cum sanctissimo Propheta Jobo singularis patientiæ exemplum fieri. Hæc enim solet esse genuina illa Dei filiorum nota, nobis jam olim per Apostolum tradita [d] *Fili mi, noli negligere disciplinam Domini, neque fatigeris, dum ab eo argueris: quem enim diligit Dominus, castigat; flagellat autem omnem filium, quem recipit.* Itaque postremis vitæ annis miseranda paralyfis membra invadebat & astringebat omnia: non nervum, non pedem, vix brachium aliquod movere, ut vellet, poterat: totis diebus aut jacendum in lecto, aut sedendum inter pulvinaria, aut si aliorum postularent negotia, illuc in sella gestatoria famulantium manibus deportari necessum erat. Ferebat hanc ille miseriam animo non forti solum, sed etiam penitus infrecto, adeò ut posset dicere cum S. Greg. Nazianz.

[c] Anno 1042. [d] Ad Hebr. 12. 5.

zianz. [e] *Gratias ago, sicut in lætis rebus, ita etiam in acerbis; quandoquidem illud exploratum habeo, nihil rerum nostrarum apud summam rationem expers rationis esse.* Tandem, ubi quinquennio integro tam difficili ægritudinis genere velut in camino tribulationis sufficienter excoctus esset, carnis humanæ vinculis piè exsolutus est die 10ma Februarii anno 1056, tumulatusq; in Monasterio S. Mauritii à se constructo, quod tamē postea ab Alberto de Hoya in Ecclesiam S. Simonis ad urbem translatus est anno 1435. Sepulchro ejus inscriptum fuit hoc Epitaphium :

(*chrum,*

Condidit hoc templum, quem claudit Bruno sepul-

Præsul honor patria, lumen & Ecclesiæ :

Idibus in quartis Februi caligine mortis

It cinis in cinerem : da Deus huic requiem.

[e] *Epist. 63.*

Catharina Comitissa de Hu-

ckeswagen Virgo & Canonissa in
Greffrath.

Refertur cum titulo Beata à Gelen. l. 3. hist. S. Engelberti pag. 266. ubi tamen in contextu vocat solum Venerabilem. Agit de eadem Theod. Rhay in anim. illustr. ad diem 2 tam Novemb. & 2 dā Julii, quā Reliquia S. Catharinæ Virg. & Mart. ad

D

ipsam

ipsam allata sunt. Vita ejus desumpta est ex eodem & ex antiquis tabulis Monasterii Grevenroden-
densis. Regularis an secularis Canonissa fuerit non decerno : erunt, quibus postremum videatur magis verisimile. Illud saltem constat ex Gelenio asceterium hoc à Roberto Bavaro Archiepiscopo Colon. reformatum esse anno 1471, quo Catharina jam pridem è vivis excesserat.

Grevenrodium [a] aliàs novale comiti-
um in Ducatu Montium, quod modò Re-
gularium Canonissarum S. Augustini Cœno-
bium est, meritissimis laudibus extollit Catha-
rinam Virginem ante annos 400 eximia vir-
tutum fama & sanctitate celebrem. Hæc
Comitum [b] Huckeswagiorum nobilissimæ
quondam stirpe genita, ut Deo religiosius in-
serviret, abjectis omnibus mundi commodis
Grevenrodium sese contulit, ibidémq; nobi-
lium virginum, quæ per ea tempora forsitan sæ-
culares erant, collegio adscripta vitam cæpi-
adeò sanctam & austeram ducere, ut cæteri
omnibus non exemplo solùm; sed etiam ad-
mirationi esset. Cibus illi frequentissimus
erat pauxillum aquæ cum sicci panis frustulo

solomni

[a] Vulgò Gressraht. [b] Horum meminit Gelenius
l. i. hist. S. Engelb. pag. 23. & 27. Sedem videntur
habuisse in Huckeswagen prope Wipperfordam.

somnū excipiebat in asserē clavis acutis perforato, pulvilliq; vice subibat caput durus & asper truncus: sub pedibus gerebat læpē feratas soleas claviculis antrorsum prominentibus obarmatas: flagella, quibus sua terga dirissimè cruentabat, aut erant è ferro fabricata, aut è corio grandibus hinc inde nodis intertexto: præter cilicia & alias afflictationes corporis etiam zonâ ferreâ lumbos adstringebat, quæ moderno [c] adhuc ævo religiosissimè ibidem asservatur, & puerperis etiam hæresi attonitâ continuò salutaris est. Insidebat quoque ejus animo peculiaris devotio erga S. Catharinam; ideoq; fratrem suum Ordinis S. Joannis Melitensis equitem ardentissimè rogitabat, ut, ubi ad terras sanctas profectionem caperet, reliquias sibi aliquas de hac patrona sua indidem reportaret. Addixit ille, & post varias peregrinationes etiam delatus in montem Sinai, dum ibi ad sepulchrum S. Catharinæ devotissimas in cælum preces mitteret, officulum aliquod è Sarcophago prodigiosè ad se delapsum accipit, collocatq; in argentea theca velut thesaurum sororis suæ desideriis votisq; serviturum. Exinde magnis solatiis iter relegebat in patriam; sed eventu tamen

D 2

planè

[c] Theod. Rhay. loc. cit.

planè alio , quàm sibi futurum promiserat.
Nam ut antiqua istius cœnobii monumenta
perhibent , exortâ vehementi tempestate à
nautis coactus est sacrum illud pignus ad pla-
candas fluctuum & undarum furias in æquor
mittere , quò vitam servaret naufragis , mor-
témq; præsentem pelleret. Sedebat tunc for-
tè devotis immerfa precibus ejus soror , De-
úmq; flagitabat, ut fratrem è longinqua pere-
grinatione incolumem ad se reduceret; cùm
ecce! eodem pene momento temporis lapsus
de cœlo juvenis thecam hanc reliquiariam u-
nà cum incluso S. Catharinæ officulo in sinu
orantis conjicit: quam illa continuò pro sua
& aliarum virginum devotione in sacratio re-
ponendam tradidit, Christi; effigiem ad con-
specti adolescentis similitudinem ex argento
fabricari fecit. Omnem pene fidem superat,
quantis exinde miraculis officulum hoc reful-
gere cæperit , ac præsertim primo statim no-
vennio, quo Venerabilis Catharina sacri hujus
thesauri custodem egit. Nulla pene festivitas
abibat sine prodigio : per continuos novem
annos feriâ sextâ Parasceves , horâ quâ Chri-
stus in cruce exspirasse creditur , sudavit san-
guinem, ex eóq; tempore perpetua consuetu-
do cæpit, ut eadem die sacre virgines ad men-
sam

erat. sam Dominici corporis omnes accederent. Centum nonaginta octo vicibus stillavit oleum & subinde in magna copia, undecies lac, mel trigies septies, aquam prodigiosam octuagies quinquies, alias rores ac liquores alios: nec posset quisquam omnia, quæ ibidem gesta referuntur, tanquam vera arbitrari, nisi tot Episcoporum, Abbatum, Principum, aliorumque inspectantium non solum oculari testimonio, sed etiam scripto ac sigillis confirmata forent. Decumbebat aliquando Catharina è gravissima infirmitate corporis, quæ præsertim à dextro latere ita carnem & ossa percusserat, ut ab ea parte omnis membrorum usus ipsam destitueret. Desperata valetudine una solum in patrocinio S. Catharinæ spes supererat, ideoque in votis erat ad illius sospitatricem aram salutis repetendæ gratiâ deportari. Annuitur postulanti, collocatur in sella gestatoria, obsequiosæ puellarum manus ægram suscipiunt, sequuntur non segni gradu illustres Dominæ, positamque ante ostiolum sacræ Lipsanothecæ precum suarum suffragiis ferventer juvant. Res mira visu! vix paululum protractâ oratione sacrum os suos iterum fontes aperit, rorant sudantes pori, exstillat oleum, perungitur Catharina, & extemplò relicta se-

de surgit abítq; incolumis nullo dextram subeunte bacillo. Annum, quo piissima hæc anima tandem mortali corpore exsoluta est, nondum comperi. Certum est floruisse sub finem sæculi 12mi & initium 13tii, quia prodigiosum illud os S. Catharinæ Virginis & Martyris [d] anno 1309 die 2dâ Julii è Palæstina Greventodium afferri cæpit, uti ex antiquis hujus loci monumentis constat. Diem obitûs aut certè depositionis ejus agunt ibidem 25ta Novembris, ubi cum pedisequa & nominis & virtutis suæ æmula eodem tumulo conquiescens, singularem in avitæ Religionis integritate constantiam impetravit suæ familiæ, [e] quæ sola ferme ac unica inter funestas illas superiorum sæculorum novitates in medio acatholicæ gentis velut fortissima fidei columna persistit.

[d] Theod. Rhay ad diem 2dam Julii ponit annum 1209; sed videtur error typi. [e] Theod. Rhay ad diem 25tam Novemb.

Christina Virgo Hammonensis.

Refertur cum titulo Beate à Theod. Rhay in anim. illustr. ad diem 22dam Junii. De eadem agit Gelen. in Colonia sacrâ ad eandem diem. Werner

*Wernus Rolewinck in fasciculo temporum ad annum
1464 pag. 90. ex quibus hæc pauca excerpta sunt.*

Nulquam superiora sæcula nobis fuerunt
magis invida , quàm ubi & Christinæ
Virginis & aliorum Sanctorum gesta subtra-
xere posteris. Floruit illa Hammonæ in Mar-
chia Westphalica , fuitq; sanctitatis tam exi-
miæ , ut etiam sacratissima Dominicæ passio-
nis stigmata manibus , pedibus , ac lateri suo
divinitus impressa gesserit. Tenuit hoc pro-
digium per 15 hebdomadarum spatia usque ad
festum Venerabilis Sacramenti : quo tempo-
re cùm vulnerum istorum cicatrices coram
12 testibus cogeretur exhibere , prædixit eas
post unius & alterius horæ intervallum peni-
tus abolendas & consanandas esse. Vaticini-
o fides stetit ; maluitq; postmodò JESUM in
cruce pendulum ejusq; vulnera cordi suo in-
fixa gerere , quàm in exteriori carne aliis o-
stendenda circumferre. Annus, quo Venera-
bilis illa virgo ad superos transgressa est, aliq;
ejus facinora ac virtutes aut scriptorum defe-
ctu aut sæculorum præcedentium injuriis vi-
dentur intercuisse.

**S. Engelbertus Altenæ &
Montium Comes, Martyr & Archi-
episcopus Colonienfis.**

*Martyrio confectus est Gevelsbergæ prope
Schuvelmam in Marchia die 7ma Novembr. Vi-
ta hæc desumpta est ex ea, quæ est apud Casar. Hei-
sterbac. Item ex Gelen. in notis ad ejus vitam.
Valentino Leuchtio in vitis SS. Germanicè. Go-
defrido Monacho apud Gelen. Schaten tom. 1.
annal. Paderb.*

Stirps Altenana à Beatis Adolpho & Ever-
ardo, Montensium & Marcanorum Co-
mitum vetusta mater, S. Engelbertum huic
mundo genuit anno 1185, parentibus Engel-
berto Comite, & Margaritâ Henrici Gel-
driensium Comitis filiâ. Mirum est, quanti-
tunc ubique passim, & maximè apud Ubios
huic familiæ honores fuerint. Nam & pa-
truos hic Engelbertus habuit [a] Fridericum
ac B. Brunonem tertium; & Adolphum pa-
truelem; & Brunonem 2dum avi sui fratrem,
omnes Metropolitanæ Colonienfis Archie-
piscopos & S. R. I. Electores. Accessum ta-
men sibi stravit ad honores maximos, non
tam proavorum sanguine, quàm virtute pro-
priâ,

[a] Gelen. in notis ad c. 3. l. 1. vitæ ejus pag. 13 & 14.

priâ, cujus eximia claritate tantam suâ existi-
 mationem injiciebat animis omnium, ut il-
 lum jam in ætate juvenili dignitates Ecclesia-
 sticæ certatim circumfluerent. Vix enim è
 pulvere scholastico manumissus, [b] summam
 apud Ubios in æde Metropolitana Præpositu-
 ram tenuit; aliâsq; præterea duas ad S. Geor-
 gii, & S. Severini, quæ solem hunc orientem
 adoraturæ, primam ætatis maturescens au-
 roram unâ salutabant. Anno deinde 1203, qui
 Engelberto ætatis suæ post decimum octavus
 erat, suffragiis eligentium expetitus est [c] ad
 Monasteriensem infulam, ab obitu Herman-
 ni Cattimeliboci tunc vacantem; cui tamen
 dignitati ut humeros ille suos tunc suppone-
 ret, adduci nequaquam potuit, ætatem causa-
 tus adhuc teneram, tantisq; muniis in Ecclesia
 obeundis nondum accommodam. Interea
 gravissima tempestas cæpit incumbere in Ec-
 clesiam Colonensem. Adolphus Archiepi-
 scopus nescio quo corruptus auro & promif-
 sionibus turpi defectione recesserat ab Otto-
 ne Imperatore legitimo, cujus tamen confir-
 mationem ipse haud multò antè magnis solli-
 citationibus à Sede Pontificia impetraverat.

D 5

Jámq;

[b] Gelen. *ibid.* pag. 24. [c] Gelen. *ibid.* pag. 29.

Jámq; eò audaciæ processum erat, ut, [d] cùm Otto ab infirmitate quapiam lecto affluxus esset apud Ubios, ipse interim Philippum Sueviæ Ducem Imperiali diademate coronaret Aquisgrani Anno 1205. Gravissimam res ista cladem ac perturbationem peperit toti Diocesi, quæ abinde per annos 11 non solum incendio, ferro & rapinis, sed etiam atroci schismate miserrimè lacerata fuit, Adolpho primum, pòst etiam Theodorico, qui in ejus locum surrogatus fuerat, auctoritate Sedis Pontificiæ à communione fidelium & Archiepiscopali dignitate submotis. Placuit tamen divinæ benignitati tandem his malis finem imponere anno Christi 1216, quando S. Engelbertus communi omnium suffragio ad illius Ecclesiæ diu fluctuantis gubernacula suffectus est die 22 Februarii. Summa in hoc viro eminebant omnia. Virtutem ejus & prudentiam quanti fecerit Fridericus Cæsar, qui post Ottonem rerum in Germania potiebatur, satis indicant honores illi, quibus ab eo nullo non tempore cumulatè ornatus fuit. Cùm enim Româ à coronatione suâ in Apuliam Siciliamq; iter faceret, [e] non modò imperii totius administrationem cis Alpes, sed etiam

[d] Gelen. pag. 30. [e] Gelen. in notis ad c. 5. l. 1. vite.

etiam Henricum filium commendavit Engelberto; qui eundem postea anno 1222 adhuc decennem puerum in magna ducum Procerumq; coronâ insignibus regni Germanici decoravit Aquilgrani die svâ Maji. Pacatissima tunc erat in imperio toto quies sub auspiciis tanti moderatoris, talésq; volvebantur anni, ut Octavii Augusti tempora renovata esse viderentur. Non minis tunc opus erat, aut poenis gravibus, quæ compescerent in scelus efferos projectosq; : vel exiguum aliquod signum, quo voluntas tanti Præsulis manifesta fieret, ad omnem injuriam propulsandam satis erat. Petebat eo præsentem mercatorum aliquis ab alio quodam Archiepiscopo, fidem ut ipsi suam per literas (ut vocant) salvi conductus obliget, quò possit securus & citra periculum per ejus Diœcesin ire cum suis mercibus. Id cum negaret Archiepiscopus in sua potestate positum; malitiam nobilium militumq; id loci majorem esse, quàm ut securitatem ab eorum insultibus possit addicere : audiens hoc [f] Engelbertus, atque ad mercatorem se convertens : Hem! inquiebat, bone vir : meone te conductui tutò commiseris? Etiam Domine, reponebat mercator. Moxq; iterum

[f] *Cesar. Heisterb. in vita c. 5. l. 1.*

rum Engelbertus: Cape igitur Chirothecam hanc meam (& exuebat illam, dabátq; homini) ostende hanc, ubi ad arcendam injuriam opus fuerit; & si quid tuis rebus nocuménti allatum fuerit hoc signo commonstrato, omne tibi damnum à me reparandum spondeo. Acceptabat mercator conditionem istam, & beneficio chirothecæ hujus, aut veriùs ob timorem, quem signi illius exhibitio incutiebat omnibus, tanta securitate suas deduxit merces, ut nihil uspiam incommodi in sua profectiõne passus fuerit. Accedebat tam spectatæ apud omnes authoritati longa aliarum virtutum ac meritorum series; inprimisq; singularis devotio in Deiparam Virginem, ad cujus honorem non modò bis peregrinatum abiit ad [g] rupem S. Amatoris magna prodigiorum hominumq; confluentium multitudine haud procul ab urbe Tolosa celebrem; sed etiam omni die mercurii per annos plurimos ab omni esu carniùm geminâq; refectiõne sese abstinebat. Dominicanorum & Franciscanorum ordines in urbem Coloniensem primus introduxit anno 1221; eorumq; uti & aliorum ordinum religiosos tanto venerabatur demissionis

[g] Sita est hac in Gallia prope Tolosam ubi S. Amator Ecclesiam olim struxit sub patrocinio B. M. V.

fionis affectu, ut & [h] venientibus statim assurgeret, & loquentibus non aliter colloqueretur, quàm si ad instar alienjus subditi eorum potestati subiectus esset. Sacerdotes sæculares maximèq; penuriâ & paupertate pressos neglectis personis illustrioribus jubebat in sua mensa secum accumbere, cibúmque ex eadem lance, & potum eodem ex cratere vicissim sumere: imò & vestes proprias, quibus ad breve tempus usus fuerat, iisdem solebat elargiri, quò se possent honestiùs in oculis aliorum ferre. Nec minore liberalitatis & commiserationis studio ferebatur in alios inopes, pupillos, viduas, & afflictos: quorum aliquos [i] si videbat eminus sibi cupientes loqui, etiam in mediis turbis ac negotiis constitutus, nutu illos aut emissio nuntio accersebat ad sese, cunctisque querulationibus summâ patientiâ auscultatis ocyùs expediebat ea, quæ ad relevandas eorum necessitates factura esse videbantur. In iter aliquando cùm se daturus esset, [k] per palatii gradus descendenti occurrebat homo suis se rebus aut possessionibus, nescio à quo, exutum conquerens. Engelbertus, ut erat ocreis calcaribúsq; accinctus

[h] *Cæsar. Heisterb. in vita l. 1. c. 9.* [i] *Idem l. 1. c. 7.* [k] *Idem l. 1. c. 8.*

ctus ad profectiōem, aurem continuò præbebat postulanti, etiam stante, ut ajunt, pede: ac tametsi à supremo Aulæ Magistro (quem moderno tempore Mareſcallum dicimus) de angustiis temporum & itineris longinquitate iterum iterumq; esset monitus, ipse tamen, quasi interpellantem urgentemq; non adverteret, innuebat homini; pergeret modò & causam suam penitiùs explicaret; curaturum se, ut ubi rei æquitas pro eo staret, ad obolum usque restaurentur omnia. Re comperta Notarium jubebat advocari protinus, literasq; restitutionis faciendæ indices obſignari: quas deinde homini afflicto in manus tradens, vade, inquit, ostende ei, à quo injuriam passus es, literas hāsce. Si tibi non fuerint restaurata omnia, ad me revertere; & ego tibi præstabo omnia: eòq; dicto in equum se iniecit & abiit. Luculentiùs tamen suæ erga pauperes misericordiæ studium bonis omnibus palàm fecit anno 1225, qui eidem suæ vitæ postremus erat. Affligebat eo tempore Diœcesin fames gravissima; nec poterant hominum plurimi etiam ære numerato annonam impetrare, quam petebant. Ut ergo huic malo medelam ferret Præsul optimus, conductis repente navibus, quidquid frumentorum poterat, aliis è regio-

regionibus curabat importari : quæ deinde in egentiores quosque & vel maximè in ea religiosorum Monasteria, quæ præ aliis majore penuriâ laborabant, liberali manu distributa sunt. E diverso nihil ferebat ægrius, quàm Prælatos illos, qui, cum bonis omnibus abundarent, ex iis tamen, quæ sibi superfluebant, in alios sumptum facere subterfugerent. Horum ille tam severus insectator erat, quàm erat in omnes cæteros pene ad profusionem largus. Præerat alicui suæ Dicecesis monasterio homo pecuniosus admodum, sed qui adventantium peregrinorum neminem, pro ut ex regula sua obstrictus erat, liberali hospitio sua sponte suscipiebat. Quid hîc ageret Engelbertus, quem ejusmodi avaritia plurimum offendeat? stultum putabat, ex iis, quæ olim è parentum nostrorum eleemosynis pie condita ac fundata sunt, nolle eleemosynam facere, & eorum liberalitate ad turpem quæstum uti. Itaque [1] ut Præpositum istum revocaret ab hîsce sordibus, iterum iterumque annis singulis magno equitum nobiliumque stipatus agmine apud ipsum suo in monasterio divertebat, atque ità compellebat illum intra diem unum alterumve tales expensas facere, quæ

[1] Gelen. in notis ad c. 9, vitæ l. 1. pag. 118.

quæ peregrinorum toto anno adventantium
 alimoniam planè suffecissent. In promovenda
 piorum conversione & tutanda immunitate
 personarum locorumq; sacrorum, quàm esset
 ardens & zelosus admodum, ostendit in B. Ca-
 tharina Colonienſi. Hæc parentibus Hebreis
 orta Colonia, cum [m] ætatem adhuc ageret
 quinquennio non majorem, singulari quo-
 dam impulsu Numinis ad fidem Christianam
 & servandæ virginitatis studium cæpit affici,
 tantâq; teneritudine animi in Deiparam Vir-
 ginem exardescere, ut sæpius de parentum
 mensa panem occultò surriperet, quem pau-
 perculis hominibus sacrum MARIE nomen
 usurpantibus in stipem daret. Inde Lovani-
 um cum parentibus suis veniens, atque à Ray-
 nero presbytero, qui Duci Lovaniensi à sacris
 erat, fidei Christianæ articulos clam edocta,
 tanta eos excipiebat aviditate, ut Raynerus, &
 quam ipsi adhibebat, pia mulier ejus anhelan-
 tis desiderio vix possent docendo satisfacere.
 Quod ubi parentes comperêre, visum est,
 Rachelem suam (id enim tunc adhuc puellæ
 nomen erat) in provinciam Transrhenanam
 mittere, ibiq; ut ab ejusmodi consiliis arcere-
 tur, alteri cuidam ac pertinaci Judæo educan-
 dam

[m] Gelen, in vita S. Engelberti pag. 88.

dam tradere. Non poterant tamen rem suam adeò tectè clanculúmque instituere, quin sagaci puellæ aliquid suboleret. Itaque ad Raynerum convolans, quid negotii secum ageretur, confestim aperit, simulque summis ab eo contendit precibus, ut si vellet se salvam esse, eadem adhuc nocte à complexu parentum se abstraheret, salutaribus undis tingendam renovandámque. Nocte proxima cum iterum, nescio an oblita eorum, quæ condixerat, in parentum suorum ædibus remansisset, dormienti apparuit Virgo Beatissima, virgámque fulgentem illi porrigens, *Surge*, inquit, *surge Catharina, & iter confestim arripe: grandis enim tibi restat via.* Illa suis manibus virgam se prehendere arbitrata è lecto decidit, ocyúsque soluta somno ad Raynerum revolat, à quo ad Monasterium Virginum Cisterciensis instituti, cui Prato Dominico nomen erat, deducta, sacróque baptismatis fonte mox abluta, cum nomine Catharinæ jam antè à Deipara sibi imposito, habitum Cisterciensem devotissimè assumpsit. Verùm, quo majus erat puellæ gaudium, eò acerbior lucu parentum infidelium corda tenebantur. Itaque vehementi conatu egère apud Hugo-

E

nem

nem Leodiensem Episcopum , filiam ut sibi restitui faceret , saltem ad annum usque 12 mū domi suæ educandam. Consensit ille iniquæ postulationi , datisq; ad Abbatisam literis (quid enim aurum non potuit ? gravi comminatione puellam adigit , ut deserto monasterio, coram se & parentibus suis Leodii causam diceret. Paruit puella, ut debebat, tantis adstricta imperiis ; & , quanquam vix septennium ætate superasset, nihilo tamen minùs tanta sapientia ac fortitudine rem suam egit coram Episcopo, ut omnibus lucri captandi gratiâ sibi adversantibus ruborem excusserit , & postliminio ad monasterium reversa fuerit. Non multo pòst conductus est à parentibus Hebreus juvenis , qui simulato fidei Christianæ desiderio baptismum susciperet, peteretq; à Catharina , ut sibi cum ea velut cognata sua de rebus fidei liceret differere : hac enim ratione persuadebant sibi , filiam adhuc juvenē iis perplexitatibus involvendam esse , quæ eam ad Judaicæ gentis superstitionem revocare possent. At illa fraudem subodorata impostorem hunc nec aspectu quidem , nedum alloquio suo dignari voluit ; Virginique Beatissimæ , cui genua sua identidem submittebat, ardentius se commendans, illud sæpius apud
ejus

eius imaginem prolocuta est : *Ego paupercula, pupilla, & indigna, ad te Dominam meam & cognatam accedo : tu sola præ omnibus post Deum esto mihi refugium & solatium mee anime.* Ita discussis per *MARIÆ* opem tentationibus vitam deinde in eodem cœnobio duxit omni virtutum & sanctitatis genere ornatissimam. Hugo autem, quem supra dixi, Leodiensis Episcopus, quod parentum Judæorum voluntati nimium concessisset, post institutam apud *S. Engelbertum* accusationem, in provinciali synodo *Coloniensi* acerrimis verbis castigatus est, didicitq; ab eo tempore ex mandato sancti hujus Archiepiscopi nunquam amplius cœnobio isti aut puellæ jam Deo dicatæ molestum esse. Quid dicam de aliis commodis, quæ ab hoc sancto Præsule in Ecclesiam Catholicam profluxêre? prædia & feuda plurima Archiepiscopatu suo diu subtracta & à multis ejus antecessorib⁹ sive per torporē sive per defectum roboris & potentiæ sufficientis neglecta, suâ, quâ pollebat, sapientiâ ac fortitudine recuperavit : bonorum Ecclesiasticorum invaloribus raptorib⁹sq; velut murum aheneum se opposuit : fines Diœceseos sibi commissæ castris & possessionibus non paucis auxit : templis & cœnobiis, ubi ubi ferebat

occafio, mecænatem fe exhibuit : [n] Ecclefiam fancti Petri Metropolitanam , ut in formam anguftiorem extollerent, Canonicis Cathedralibus auctor fuit, eúmque in finem ftatim ad initia tanti operis promittebat 500 marcas , ac deinde annis fingulis marcas totidem, donec ea fabrica ad fastigium deducta effet. Curabat quoque è gemmis pretiofis fabrefieri calicem aureum , quingentarum & amplius marcarum pretio , quem ipfe fuper altare S. Petri oblaturus erat , nifi martyrii & paffionis fuæ calicem prægustare compulfus effet. Occafionem caufamque mortis ex Gelenio & Cafario Heifterbacenfi [o] fic paucis refero. Fridericus Henburgi ad Ruram Comes & Engelberti ex patruele nepos magnis ea tempeftate injuriis divexabat Ecclefiam & Collegium Effendiense Virginum, cujus ipfe nomine quidem Advocatus erat , re autem hostis & direptor infenfiffimus; ideóque & Imperator & fummus Pontifex feveriffimas ad Engelbertum literas destinaverant , quibus jubebatur Abbatia illius caufam fufcipere & omnes iniqui invaloris machinationes ab ea procul pellere. Obtemperabat extemplò fanctus Præ-

[n] *Cæfar. in vita l. 1. c. 9.* [o] *Cæfar. Heifterb. in vita l. 2. c. 1. & 2. Gelen. in notis ibid.*

ful; cumq; jam sæpius monuisset Fridericum, ut iniquè rapta iterum ab se dimitteret, & tamen nec minis quidquam, nec intentatis Ecclesiæ censuris ab eo impetraret; tandem Susati, quæ tunc Angariæ metropolis erat, conventum publicum indixit ineunte Novembre anni 1225. Comitēq; Fridericum eodem evocavit, per consanguineorum & Procerum consilia extremum tentaturus. Accessere præter [p] Conradum Episcopum Mindensem, Theodoricus Monasteriensis & Engelbertus Osnabrugensis Præsul, Friderici fratres, aliique vel amici & cognati vel nostræ saltem Westphaliæ Proceres ac Primates. Horum in congressu, cum Engelbertus causam Capituli Essendiensis ex mandato summi Pontificis constanter ageret, Fridericus tam severi juris impatiens primùm de ejus acerbitate vehementer conqueri; tum deinde consilia sua cum Comitibus Arensbergensi, Tecklenburgensi, aliisq; quos Engelberto offensos noverat, communicare; tandem etiam occulta machinatione necem eidem cudere, & nefarios quosdam in sceleris societatem secum trahere. Monebatur eâ de re [q] En-

E 3

gel-

[p] *Conradus de Diepholt, Episc. 29nus.* [q] *Cæsar. in vital. 2. c. 4.*

gelbertus per secretas amici literas : quas ubi
 Conrado Mindensi uni ex suis intimis legen-
 das tradidisset, *Cave tibi*, dicebat ille, & *tuae*
saluti prospice, si non tui ipsius causâ; certè propter
utilitatem & commoda Ecclesiae tibi demandata.
 Quid autem ad hæc Præsul sanctus? *Angustie,*
inquiēbat, sunt mihi undique, & quid faciendum
sit, prorsus ignoro. Si tacuero, vae mihi! si autem
aperuero, quæ mihi per literas allata sunt, pejùs au-
diam, omniùmq; amicorum meorum una ac turbu-
lenta vox erit, fratricidii tam immanis crimen si-
bi falsò à me impactum esse. Itaque ne discor-
 diæ novæ semina ab his literis nascerentur,
 easdem, simul ut à se & Conrado perlectæ
 fuerant, pedibus proculcatas in ignem misit,
 hoc interim è profundo corde suspirium du-
 cens : *Ego ab hac hora corpus & animam meam*
Divina committo providentiæ. Inde ad curas
 sacratiores animo conversus eundem Min-
 densē se vocavit in sacrarium templi, tan-
 tòq; illi doloris sensu conscientiae suæ nævos
 generali, ut vocant, confessione exposuit, ut
 identidem verba misceret lacrymis, diceretq;
Novit Dominus, cui perspecta sunt arcana omnia
nostrorum cordium, nihil à me de industria ceta-
tum esse. Solvebatur interim successu irritò
 conventus Susati habitus, diēsq; altera desti-
 nata

nata erat profectiōni ad [r] Schwelmam Oppidum, ut Ecclesiam ejus loci consuetis cærimoniis dedicaret. Prius tamen, quàm se in viam daret, iterum summo mane ad se vocavit Conradum Præsulem, iterumq; apud eum inter copiosissimas lacrymas à minutissimis quibusque peccatorum reliquiis tam sollicitè suam expurgavit conscientiam, quàm qui eodem adhuc die moriturus esset. Unde etiam peractâ confessione planè ad mortem alacris, jam, inquit, *me meoq; fiat corpore, quod supremo Numini visum fuerit.* Interim pulsabatur ad sacelli ostium, nolebátq; sanctus Præsul illud pulsantibus aperiri, quòd oculos adhuc haberet à fletu humidos tumidosq;. At ubi non multò pòst importuni pulsus isti magis magisq; invaluère, simulq; nuntiatum esset, Monasteriensem & Osnabrugensem Episcopos foris præstolari, tandem siccatis oculis facièq; à lachrymis expurgata januam reserabat, dicebátq; admissis intrò: *Vos Domini mei ambo mihi estis summa necessitudine & cognatione juncti. Ego, ut ipsimet nostis, nullâ in re quinquam offendi vestrûm; sed vos fratresq; vestros pro meis semper viribus promovi, quantum potui: & tamen non ab uno homine seu literis seu verbis*

E 4

com.

[r] Schwelma Oppidum Marchis.

comperi, Fridericum fratrem vestrum, quem semper dilexi intimè, in meum caput insidias fabricare, & mortem meditari mihi. Quanto id dolore mentem meam vulneret, nihil attinet hoc loco dicere; vos ipsi eâ de re arbitrium facite. Itane verò, reponerent illi, ista de te Fridericus cogitet? absit Domine, tam sinistra tibi suspicio in mentem veniat. Nihil est quòd formides: alius certè est frater noster, quàm qui suas manus tam infando parricidio ausit commaculare. Hos inter aliòsq; id genus sermones discessu paulatim facto Engelbertus sese in iter contulit; & [s] Fridericus Comes, quò conceptum animo scelus fallaciùs regeret, cum eo Susato exiens blando ac familiari colloquio ad tempus aliquod abeuntem deducebat. Inde petita discedendi facultate ad suos confestim properat, iisdemq; dispositis atque ad omne scelus animatis, sub meridiem primò ac deinde sub vespere iterum iterumq; nunc benigno, nunc feroce vultu redit ad Archiepiscopum, tanto omnibus incusso metu, ut pars aulici comitatûs sensim diffugeret. Erat tum feria sexta post festum Omnium Sanctorum; & Antistes sanctus eodem adhuc die parùm aut omnino nihil ciborum sumpserat, sive ut ad solennitatem futuræ dedi-

[s] *Cæsar. Heisterb. in vita l. 2. c. 5.*

dedicationis castigatius sese præpararet, sive ut jejuno corpore victima immortalī Deo placentior fieret. Sole ad occasum inclinante [t] monebat è suis fidelioribus aliquis, consuleret salutē suæ modo quo posset optimo; crebrum hunc Friderici Comitis accessum recessumq; sibi meritò summè suspectum esse. At ille : *Non timeo, quia nocumentum illi nullum attuli.* Tum ad Comitem paulò pòst conversus : *Sciebam, inquit, mi cognate, quod hac nocte mansurus mecum, & eodem hospitio recipiendus esses.* Ad quæ tamen verba nihil à Friderico responsi tulit, utpote sibi malè conscio, solaq; necis inferendæ consilia secum pervolvente. Interim obscurâ luce perventum est ad viam concavam in summitate montis [u] Gevelsberg; qui locus, cū sui profunditate ac depressione insidiis aptissimus cædīq; destinatus esset, signo dato sicarii omnes (erant [x] autem viginti quinque) uno impetu strictoq; ferro in Engelbertum involant, aliīq; super alios inflictiis ictibus tanta barbarie gladiolis pugionibūsq; jacentem perforârunt, ut præter leviores quasdam [y] punctiones 47

E 5

letha-

[t] *Casar. in vital. 2. c. 6.* [u] *Gelen. in notis ad c. 7. vite.* [x] *Gelen. ibid. pag. 145.* [y] *Godfrid. Monach. apud Gelen. pag. 145.*

lethales plagæ in occisi corpore numeratæ fuerint. Ita propugnata Ecclesiæ libertas non minùs Engelberto , quàm Thomæ Cantuariensi vitam abstulit ; quantùmq; hic Angliam , tantùm ille Westphalias suo Martyrio decoravit. Corpus ejus , ne à feris indignè tractaretur , eâdem adhuc nocte bigæ sterco-
rariæ impositum Schwelmam attigit ; unde die altera , quæ erat 8va Novembris ad monasterium Aldenbergense , ac deinde ejusdem mensis die 10ma magno omnium mœrore ac luctu Coloniam Agrippinam deportatum est. Accelerata tunc statim fuere Cleri Coloniensis comitia , delectusq; die nono ab Engelberti cæde , id est , 15ta Novembris Henricus à Molenarck excelsi animi & acris ingenii vir : qui sancti Prædecessoris sui mortem ulturus , cùm ejusdem corpus Francofurtum ad Imperii Romani Proceres curasset deferendum , dici vix potest , quantum Fridericus Imperator & omnis illius aula tam ferali aspectu commota fuerit. Certè [2] Henricus Rex junior & Cæsaris Friderici filius , cujus olim ut initio dictum est , curatorem instructoremq; per absentiam Patris egerat , non aliter ejus mortem luxit , quàm vel pupillus tutorem suum,

[2] *Cesar, ibid. c. 13.*

suum, vel filius extinctum patrem. Gloriam hujus sancti Martyris (hoc enim nomine non multo post in Moguntina Synodo à Conrado Apostolicæ Sedis Legato publicè insignitus fuit) statim Deus non modò miraculis pluribus, sed etiam illustri apparitione orbi manifestam fecit. Die octava à cæde perpetrata vir pius ex ordine Canonorum Regularium, cui Ludovico nomen erat, pro Engelberti anima faciebat ad aram. Sub initium Canonis [a] Præsul Sanctus pontificali indutus veste vultuq; hilari sese visendum offert, & Sacerdoti divinis mysteriis operanti per omnia se conformat. At ubi eò loci deventum est, ubi pro defunctis commemoratio solet fieri, eumq; ante alia mortuorum nomina Sacerdos protulisset, *Non est, inquit, necesse frater mi, ut inter mortuos mei memoriam facias. Ego cum Deo sum, & in choro Sanctorum Martyrum liquidissimis perfundor gaudiis. Hoc autem pro certo habe, omnes eos, quorum vel consilio vel gladiis occisus fui, malè perituros, idq; multò citius, quàm sibi quisquam persuadere queat.* Fidem steterisse huic vaticinio, eventus docuit. Fredericus in primis, qui sacrilegii totius caput erat, anno post perpetratum facinus evolutò, Coloniae

[a] *Cesar. Heisterb. in vital. 2. c. 10.*

Coloniæ extra portam S. Severini atroce [b] crurifragio plexus est, & infami rotæ etiam adhuc vivo & spiranti corpore impositus. Per merita tamen S. Engelberti pœnam hanc tanta patientia pœnitundine & constantia toleravit, ut identidem se reum clamans non modò membra singula carnifici confringenda ultrò obtulerit; sed etiam jam in rota positus ibidémq; ad preces usque matutinas in vivis perseverans aliud nihil ageret, quàm assiduis precibus cœlum incessere, aliòsq; ut idem pro se facerent, ardentè deprecari. Alii ejusdem consortes sceleris vel eodem supplicio affecti, vel per plateas urbium ligatis ad equos pedibus horrendum in modum tracti, vel bonis ac possessionibus exuti atque in exilium missi miserabili fine, quod reliquum vitæ erat, conclusêre. Inter miracula hujus Sancti beneficio cœlitus impetrata recensentur propediè restituti [c] cæci novem, surdi quatuor, paralytici & febricitantes undecim, totidè manci & claudi, octo contracti, muti duo; mortuus unus vitæ redditus, aliq; viginti quatuor à malis morbisq; aliis ad sanitatem revocati. Diem sanctissimi obitûs, quæ est 7ma 9bris, Fer-

[b] *Cesar. ibid. c. 17.* [c] *Gelen. ad vitam S. Engelberti pag. 292.*

[d] Ferdinandus Archiepiscopus Colonienfis officio Ecclesiastico celebrari curavit anno Christi 1618.

[d] Gelen. in vita S. Engelberti pag. 171.

B. Everardus Comes de Altena, in Marchia Westphalica, ex milite Religiosus Cisterciensis Aldenbergæ in Ducatu Montium.

Refertur cum titulo Beati à Bucelino in Menolog. Benedict. ad diem 20 Martii. Chryf. Henriquez in Menol. Cisterc. Theod. Rhay in anim. illustr. Gelen. in auctar. histor. S. Engelberti pag. 306, & alibi. Agunt etiam de eodem Gaspar Longelinus in Notitiâ Abbatiar. Ord. Cisterc. de fundat. Veteris Montis. Angelus Manrique in anal. Cisterc. to. 1. ad annum 1129. c. 4. & ad annum 1133. c. 3. n. 7. & ad annum 1141. c. 10. n. 8. Levoldus à Northoffin Chron. Comit. de Marcka, & Altena pag. 11. Meibom. in notis ad Northovium & alii. Vitaejus contexta est ex iisdem & ex Gelen. l. 2. hist. S. Engelberti pag. 151.

Quo tempore Theodoricus Flandriæ & Godefridus barbatus Lovanii Comes feroci bello implicati erant cum Alexandro Episcopo Leodiensi & Walramo Limburgensi Duce, Everardus Comes de Altena cum Adolpho

pho fratre Leodiensium castra seſtatus interfuerat atroci prælio, quod [a] ſub annum Chriſti 1129 non modica inimicorum ſtrage feliciter commiſſum eſt. Reverſus è militia, quanquam ſuâmet manu nemini vitam abſtulifſet, tamen cùm in ſua tranquillitate tot hominum occiſorum lanienam attentiori animo domi ſecum pervolveret, tantis repente angoribus ſtimuliſq; conſcientiæ intus agitari cæpit, ut in expiationem flagitii, quo ſe obſtrictum exiſtimabat, noctu clâm ſuis è caſtro Altenano fugam caperet, vilîq; indutus amictu perpetuum ſibi ab avitis poſſeſſionibus exilium imperaret. Prima recedenti peregrinatio fuit ad limina ſanctorum Apoſtolorum Petri & Pauli in urbe Roma; altera Compoſtellam ad S. Jacobi; tertia denique in Gallias ad fanum S. Ægidii, locum eâ tempeſtate cultu maximo & religione celebrem. Inde relecto per Campaniam itinere ad [b] Morimundum veniens, ut egregiam de ſe ipſo victoriâ & triumphum caneret, [c] in grangia, id eſt, villa aut prædio quodam ejuſdem Monaste-

[a] *luxta Miraum in annal. Belg. & magnum Chronicon Belgicum.* [b] *Morimundus Abbatia Cisterciensis in Campania Gallia.* [c] *Ita loquuntur vetera manuſcripta.*

nasterii multo tempore subulcum egit, nobilitatem illustrissimi sanguinis pede generoso proterens, nec ulli notus, quàm soli Deo. Latère hìc quidem aliquamdiu velut in occulto poterat Everardi virtus; sed non semper. Post tempus aliquod duo Perillustres ex Equestri Ordine, qui Comitum Altenaënsiū clientelares erant, illac peregrinatum ibant ad S. Ægidii: cùmq; itinerum imprudentes aliquem è suis mitterent, qui viam percontaretur, ille in Everardum fortuito incidens, partim ex cicatrice vulneris, quod olim in pugna vultui inflictum fuerat, partim ex indiciis aliis cæpit agnoscere, quid hìc rerum & hominis sub pannoso centone hujus subulci obtectum esset. Itaque festino gradu ad suos revolans anhelâ voce exponit dominis, quid vidisset; Everardum diu profugū ibi ad porcos confidère; venirent ocyus, & suis oculis inspiccerent, quàm vera sint, quæ narrarent. Mirari hìc primū equites, & hominem falli arbitantes, ejus dicta sannis & multo risu explodere. Sed quia ille constanter verborum suorum & rei veritate stabat, tandem accedere, linguâ Teutonicâ subulcum compellare, de origine & natali loco multa perquirere, tandēq; etiam apertiùs indagare, an non is
ipsum

ipsum esset quondam Dominus suus & Comes Altenanus? quid hic Everardus ageret jam se propius constrictum sentiens? initio quidem, ut hanc suspicionem à se depelleret, quasi Teutonicè loqui nescius verba aliqua proturbare Gallicè: sed cum neque sic personam suam ultra dissimulare posset, tandem quis esset, quòve animo huc terrarum & officii devenisset, ingenuè confiteri compulsus est. Tum verò ingens lætitia inter omnes. Nobiles illi, velut olim Josephum fratres, Dominum suum agnoscere, è caballis desilire, in collum, in amplexus ruere, intèrque jucunda mutui amoris oscula protrusis fletibus ora humectare. Mox etiam cum eo ad villam pergere, & magistro prædii palàm facere, qualem hætenus porculatorem pastoremque pecorum domi aluisset. Erat tunc dies jam in vespèrū inclinata, & incumbentes tenebræ suadebant peregrinis unà cum suo Comite noctem socialem ruri ducere. Interim Præfectus prædii nihil feriandum ratus, per medias noctis umbras citatis cursibus Morimundum advolat; & quid insolentis rei sibi contigerit, ad Abbatem refert. Nec mora: primo statim diluculo allapsus Abbas cum Priore & Cellerario, personatum hunc subulcum blandè

blandè excipit, póstq; sermones varios ultrò
citroque habitos auctor est illi, ut quoniam
spretis semel rebus omnibus Dei solius oble-
quo mentem addixisset, suscepto religionis
habitu vitam Monasticam in Morimundo
complectatur. Acquiescit pio consilio Bea-
tus Comes, præsertim quòd literarum scien-
tiâ non modicè tinctus esset; & vale pere-
grinis hospitibus, ac amicis dicto, statim cum
Abbate ad Morimundum abiit, ibique assum-
ptâ veste sacrâ vitam deinde suam ad S. Ber-
nardi instituta sanctissimè exegit. Post annos
aliquot sive impulsu Numinis, sive suorum
invitatu, obtenta cundi facultate in patriam
profectus est ad Adolphum fratrem: qui,
cùm illum tenerrimo semper amore dilexif-
set, ejus adventu non modò mirificè recrea-
tus est; sed etiam castrum suum Aldenber-
gense in Ducatu Montium eidem obtulit, ut
illud advocatis è Morimundo religiosis fra-
tribus in Monasterium sui Ordinis commu-
taret. Læto animo acceptum est ab Everar-
do donum illud: deducta è Morimundo 12
fratrum Colonia anno 1133, quo tantam solis
eclypsin fuisse memorant, ut pleno die stellæ
in cœlo apparerent: primus Abbas id loci
constitutus venerabilis Berno, ut sonat vetus
carmen:

F

Est

Est Abbas Berno primus de monte veterno.

Monasterium verò, quod in colle primitus ædificari cœptum 15 Augusti, ab eodem Bernone ob maiorem aquæ commoditatem in subjectam vallem proximis annis translatum est.

Neque hac unâ sui Ordinis propagatione contentus erat Everardus. Consanguineos habebat in Thuringia Zizonem Comitem Keferbergiæ & Gisellam illius Conjugem. Ad hos, cùm ædificium Aldenbergense potissima saltem, ex parte confectum esset, visitatum abiit; simulque post varia vitæ cœlestis monita ab iisdem impetravit, ut in ditione suæ montem S. Georgii, cum omnibus, quæ eodem pertinebant Cisterciensi familiæ domicilium darent anno 1141. Novæ ergo è Morimundo allatæ suppetiæ, religiosi in montem Sanct-Georgianum inducti; Everardus primus loci Abbas unanimi omnium voto electus, atque ab Henrico Archiepiscopo Moguntino Pontificali benedictione consecratus. Quot annis deinde religiosam hanc præfecturam administraverit, incertum est. Gaspar Jongelinus in notitia Abbatiarum Ordinis Cisterciensis, agens de Monasterio Montis Veteris, scribit eum relictâ postmodum Abba

Abbatiâ S. Georgii ad Monasterium Alden-
bergense rediisse; ibidem cum Adolpho fra-
tre, qui & ipse relictâ mundi pompâ bonisq;
inter filios distributis habitum Cisterciensem
id temporis amplexus erat, sanctissimè vixis-
se; tandèmq; huic sæculo denatum esse an-
no 1152 die 22 mensis Julii, & sepultum in
templo S. Marci, quod adhuc intra portas
Monasterii ejusdem visitur. Menologium
tamen Cisterciense & Ægidius Gelenius ejus
memoriam cum titulo Beati celebrant die 20
Martii, quo [a] ejus & Adolphi fratris exu-
viæ translatae sunt ad sepulchretum gentiliti-
um, ubi etiamnum sub uno sepulchrali lapi-
de conquiescunt in sacello Principum.

[a] *Gelen. in fastis Agrippin. ad hanc diem.*

B. EVERWORDUS

Fundator Ecclesiæ & Col-
legii Perillustriū Domicellarum in Frecken-
horst; postea Ordinis S. Benedicti
Religiosus.

*Refertur cum titulo Beati passim in vita S. Thi-
adildis apud Bollandum in actis SS. ad diem 30 Ia-
nuarii. Vita ejus desumpta est ex ea, quam unâ
cum notis ac commentario prævio Ioannis Gaman-
sii ibidem recenset Bollandus ex per vetusto codice*

*Freckenhorsten*si descriptam, transmissamq; à Bernardo Rottendorpio *Monasteriensis* archiatro sacrarum antiquitatum scrutatore diligentissimo. Familia B. Everwordi jam Catholica fuit ante tempora CAROLI Magni, & conversa à S. Bonifacio Frisonum Apostolo. Baculus huius sancti Episcopi & Martyris inter thesauros sacros adhuc ostenditur *Freckenhorsti*, estq; teres, nec pollice crassior, & lamellis albicantibus obductus. Non tamen videtur is ipse esse, qui olim proavia Beati Everwordi donatus fuit (hic enim, ut in eius vita legitur, humifixus in arborem pomiferam excrevisse dicitur) sed alius fortasse ad prioris similitudinem ex arboris tam prodigioso ramo eformatus, vel certè ex oblonga assula prioris, illius trunco recisa ad hanc gracilitatem dedolatus. De supernè huic baculo immissa est alia ligni pars cum pellucida crystallo, cui vel sancti nomen vel reliquiae aliqua ad osculum & venerationem accedentium videntur fuisse inclusa. Lege Bolland. loc. cit.

Sub annum [a] Christi 860 Parthenonius Domicellarum Canonicarum in *Freckenhorst* initium posuit B. Everwordus vir primariæ inter Westphalos nobilitatis & magnarum facultatum possessor opulentus. Natus hic

[a] Schaten 10. 1 annal. Paderb.

hic erat parentib⁹ bene Christianis haud procul ab urbe Warendorpio; atque, ut Gamansius [b] putat, eo huic vicino in loco, qui nunc in ampli censu parochiam abiit, noménq; antiquū retinet *Everwincfel* / quasi *Everworte* *Wincfel* / ita forsitan ab hujus Everwordi mansione vel habitaculo teutonice appellandi consuetudine antiquitus derivatum. Ejus familia id in primis singulare ac præ cæteris commendandum habuit, quod jam ante tempora Magni Imperatoris Caroli religionis Catholicæ radiis collustrata, atque à S. Bonifacio salutaribus undis abluta fuerit. Cùm enim Sanctus ille Germanorum Apostolus Evangelii prædicandi causâ per terras hasce in Frisiam iter faceret, singulari Numinis providentia in B. Everwordi majores incidens simul & proavum ejus ac proaviam ad unius salvificæ fidei lavacrum traxit. Ab his deinde fides eadem cum avito sanguine in alios Everwordi progenitores fluxit, decursu semper tam felice, ut etiam in illis Widekindi & Saxonum pro gentiliū sacrorum libertate diuturnis certaminibus eorundem constantia nunquam vel imminuta quidem

F 3

dem

[b] Gamans. in Commentario prævio ad vitam S. Thiadildis n. 7.

dem fuerit, ne dicam, labefactata. Neque id mirum sanè inter præsentissima illa, quæ semper in oculis tunc ferebant, miraculi à S. Bonifacio ibidem editi monimenta. Abiturus hic in Frisiam proaviæ B. Everwordi in amoris perpetui tesseram suam donârat baculum, addiderâtq; postremò istud moniti: *Hic baculus tue infirmitatis fulcrum erit; & si quando meos oculos in mortem clausero, signum dabit.* Non abfuit dicto veritas. Auditâ enim post annos aliquot S. Bonifacii morte ac martyrio, cùm pia fœmina continuò mentem ac genua sua in preces flecteret, multisq; perfusa lacrymis viri tam beati patrocinium pro se suisq; de cœlo posceret; baculus iste, quem assiduè secum gestare solita, sub aperto, ut erat, cœlo tantisper humi fixerat, radices in terram egit, emissisq; confestim frondibus floribusq; tam nobilia cæpit poma parturire (erat enim ex ligno pomifero) ut meliora magisq; delicata nec oculus ibidem viderit, nec lingua degustârit. Inter hæc sectandæ sanctitatis domestica incitamenta quidni familia hæc ad omnem pietatē devotionemq; constanter effloresceret? certè Everwordus noster, tametsi opulentus admodum, agrorumq; plurimorum possessor esset, adeò tamen

men his omnibus cor & animum non affixit, ut etiam jejuniis, vigiliis, orationibusque studiosissimè intentus, ea duntaxat saperet, quæ sursum sunt; non quæ super terram. Uxorem deinde nactus est B. Gevam è partibus Frisiæ oriundam, & virtutum suarum assiduam sectatricem: ex qua, cum prolem non susciperet, ejus ex fratre neptem S. Thiadildem sibi adoptavit in filiam: haud alio, ut opinor, consilio; quàm ut eam postmodo suarum facultatum & amplissimæ possessionis hæredem scriberet. Sed aliud omnino visum est omnipotenti Deo. Ineunte Autumno pascendis glandifera in silva porcis navabat operam subulcus ejus Frecko. Nocte concubiâ lumen ingens videt resplendescere eo in loco, ubi nunc ædes sacra Dei superûmq; honoribus exstructa est. Et quia portentum istud aliquot continuò noctes tenuit, diviniùs aliquid latere arbitratus, tandem, quod reserat, agrorum nemorumque [c] præfecto aperit, præfectus Domino. Hic, ut erat rerum cœlestium avidus, eodem è suis vernaculis aliquos nocte proximâ exploratum mittit, atque interim orationibus domi vacans Deum incensissimis suspiriis flagitabat, ut siquid piè

F 4

utili-

[c] *Tentonicè de Vogt/ un de Meyer.*

utilitérq; actum à se cuperet, manifestiùs edoceret, neque id à peccatis suis pateretur impediri. Eunt famuli, vigilant, circumspiciunt: nam oculos, ne in somnum laberentur, acuebat curiositas: & ecce! multò clariori lumine locum collustrari vident, quàm vel subulcus præfecto, vel præfectus retulisset Domino: ideòque cum stupore maximo ad herum revertentes unanimi omnes voce exclamant: *locum istum verè sanctum esse, & singulari cœlitum protectione communitum.* Quantis lætitiis hoc accepto nuncio cumulatus fuerit Everwordi animus, quis exponet? Flere ocyùs præ solatio, ambos in cœlum manus tendere, pro exhibito in se favore singulares Deo gratias agere: quin etiam nocte post eâ, cum omnibus, qui tum ad manus aderant, inquilinis eundem ad locum commigrare, ut oculis etiam suis tam insolentis miraculi novitatem acciperet. Jámq; tentorium in silva extentum erat, jam ingruentes de cœlo tenebræ rebus humanis faciem abstulerant; cum iterum prodigiosa lux in modum formámq; excellentis fabricæ ab alto cœpit descendere, & in media luce imago hominis exhiberi, qui conspectæ ædis fundamenta funiculo metiebatur. Arbores quoque omnes, ubi
lux

lux ista quaquaversum conspecta fuerat, immodico radiorum fulgore adeò percussæ sunt, ut etiam die altero, velut illapsu fulgetri uestionem accepisse cernerentur. Nullum tunc amplius Everwordo dubium esse poterat, quin cœli habitator Deus locum hunc peculiari modo in gloriam & laudem suam elegisset. Itaque persolutis iterum Deo gratiis nihil ultra sibi morandum ratus, Monasterium primò ad Episcopum convolat, simul & rei totius seriem, & quid proinde in animo suo volveret, eidem aperturus. Ab hoc in proposito suo magis confirmatus magnis impendiis templi structuram aggreditur, eiq; Collegium adjicit Canoniarum Virginum, quæ ibidem inter assidua virtutum exercitia Deo & cœlitibus perpetuò deservirent. Exinde mirum est, quo fervore animi divinis obsequiis se totum consecraverit. Memor enim illius, quod ait Apostolus : *Si hominibus placerem, Christi servus non essem*, quidquid humanæ laudis erat, continuò cœpit subterfugere, precum & orationis studio ardentius insistere, vitam monasticam cogitare, atque, ut ab uxore sua consensum ad hoc impetraret, sollicitè meditari. Nec deerant votis superari. Cùm enim occasione data consilium

suū de statu religioso ingrediendo aperiūset
 conjugī, aurem ejus adeò facilem confestim
 nactus est, ut non modò ad pia Everwordi
 postulata consensum daret, sed etiam ad vi-
 tam Canonicam inter Virgines Freckenhor-
 stenses propediem amplectendam ultronea
 voluntate se offerret. Quamobrem obtento
 hoc responso lætus citra omnem cunctatio-
 nem rerum sæcularium curā cœpit se exsol-
 vere; suisq; facultatibus trifariam distributis,
 duas bonorum partes Collegio Virginum à
 se recenter condito velut in dotem contulit,
 tertiam ad Monasterium Fuldense secum as-
 portavit, ubi suscepto religioso habitu sub re-
 gula S. Benedicti in omni demissione, casti-
 tate, abnegatione suā ac perfectā regularum
 observantia reliquam vitam egit, tandēmq;
 beato fine feliciter consummavit. Annum
 diēmq; obitus non licuit hactenus explorare.

S. EYNARDUS

Eremita in Marchia West-
 phalica.

S. Eynardum fastis Westphaliæ Sanctæ,
 Beatæ ac Piæ jam pridem inscriptum re-
 perio apud Joannem Veldium S. J. qui in li-
 bello

bello ejusdem nominis olim à se concinnato, sed nondū edito ita de eo loquitur teste Bollandus : *25ta Martii S. Eynardus Eremita in castro Altena Comitatus Marchensis.* Venerationē ejus jam ab antiqua memoria inter Westphalos omnino celebrem extitisse, satis comprobant Carthusiani Colonienſes . dum in Additionibus Uſuardi editis anno 1515, ac deinde recuſis anno 1521 ita de eo ſcribunt : *In Altena caſtro Comitatus de Marcka S. Eynardi Eremitæ & Confessoris.* Similiter Martyrologium Germanicum Petri Caniſii anno 1573 & 1599 impreſſum memoriam illius facit ad diem 25tam Martii verbis hiſce : *In caſtro Altena in Marchia Comitatu S. Anachorete & Confessoris Eynardi.* De eodem denique in ſuis collectancis frequenter meminit Conradus Lutherus Rechlinghuſanus, olim Commiſſarius Archiepiſcopi Colonienſis in Ducatu Weſtphaliæ & Marchia vicina, qui reliquias & nomina Sanctorum in ea Diœceſi diligentiffimè perluftravit & inſpexit. Videatur Bollandus in actis Ss. ad diem 25tam Martii to. 3. pag. 587. Plura de eo haftenus reperire non licuit, cū cætera hujus Sancti acta & virtutes ornatiffimæ vel vetuſtate temporum interciderint, vel, quod verofiſimilius, in comuni

muni illa religionis Catholicæ perturbatione, sacrilegis Hæreticorum invalescentium manibus nobis erepta ac dissipata sint. Quòd si aliqua hîc addenda cuiquam ad manus veniant, dignabitur id nobis aperire, ut in posterum adhuc typo dari, & foliis secuturis possint inseri.

B. GERTRUDIS De Volmundstein Virgo

Reclusa in Westphalia.

Refertur cum titulo Beata à Chrys. Henriq. in Menolog. Cisterc. ad diem 15 Februarii. Theod. Rhay in Anim. Illustr. ad eandem diem. Gelen. de Colonia Agrippin. magnitudine l. 2. Syntagm. 14 pag. 163 in margine. Lahierio in Menelog. Virginum citato apud Bolland. in actis Ss. ad diem 15 Febr. inter prætermisissos. Agit de eadem Cesar. Heisterbac. l. 5. hist. memorab. c. 47. ex quo etiam hæc pauca de ejus vita desumpta sunt. Stemma Volmundsteinium olim suam sedem habuit in Comitatu Marcano haud procul à confluentibus Rura & Volmi. Annis tamen posterioribus extinctum, unà cum, hereditate sua & armis gentilitiis abiit in familiam Perillustrium Dominorum de Reck, qui adhuc hodie iisdem omnino insigni-
bus

bus utuntur, quibus olim *Volmundsteinii*, uti testatur *Gelen. loc. supra cit. pag. 162.* Ex eadem familia fuere *BB. Gerovicus & Godeschalcus de Volmundstein*, de quibus paulò post.

Quid adeò in orbe sanctum est, cui non continuò manum immittere studeat nequissimus fraudum artifex & architectus demon? Gertrudis Virgo ex perillustri prosapia veterum Dynastarum de *Volmundstein* in Comitatu *Marcano* genita, amore *JESU* pauperis fortunas mundi omnes & amplissima familiæ decora generoso pede conculcaverat: utq; ab hominum turbis semota uni Deo tranquillius vacare posset, haud procul ab arce gentilitia exiguæ cuidam cellulæ, pro more istius ævi, includi voluit, ubi mundo mortua se totam rebus cœlestibus in silentio & solitudine consecraret. Tenuerat hoc vitæ genus per plures annos omnino sanctè, tantâq; interim cœlestium illustrationû gratia à Deo perfusa erat, ut jam inciperet etiam de rebus illis multa cognoscere, quæ cæteroquin à notitia & intellectu hominum semota esse solent. Opportunum hoc videbatur demoni velamen esse, sub cuius umbra inobservatas huic Virgini fraudes ac dolos strueret. Itaque cùm videret hominum accolarum aures

res sive vaticinii captandi gratiâ sive sanctitatis contemplandæ studio ad ejus cellulâ confertim attrahi, coepit & ipse cœlestis ad instar genii in eandem frequentius commigrare multoq; splendore circumfusus Virgini male credulæ de rebus eventuris multa obtrudere. Jamq; eo consuetudinis inter ambos ventum erat, ut si quis de statu amici defuncti aut arcanis aliis edoceri cuperet, ipsa inducias tantum postularet in crastinum, consultoq; interim deceptore Angelo mane altero ad postulata responsum daret. Non modicam latentis doli suspicionem movebat ea res Hermannus de Arnsberg viro admodum pio ac religioso; ideoq; Gertrudem silentio conveniens: *Cave, inquit, ô cave tibi, soror mea! sæpe enim Angelus Sathanae transfigurat sese in Angelum lucis, teste Apostolo; hominesq; etiam sanctissimos, nî cauti fuerint, in fraudes agit. Si me audis; ad fenestram, per quam se ingerit iste genius, de cera benedicta crucem apprime: si tunc intraverit, Angelus Domini est; sin minus, Angelus tenebrarum est.* Paret consilio pia foemina. Nocte proxima adest iterum, sed extra clathros nequam spiritus; immissoq; in claustrum consueto jubare ad ingressum invitatus à Gertrude, negat id prius sibi promptum esse,

esse, quàm ceram crucémq; retrahat à fenestra. Tum illa se deceptam serò videns, primum altos è corde suo dolores ducere; mox etiam, quidquid sputorum poterat, in impostorem ejicere, & per invocationem sanctissimæ TRINITATIS adjurare, suo ut se conspectui subducat illico, nec pedem referat, quem in domunculam Deo sacram fallaciter intulisset. Vixit exinde in summâ pietate, demissione, & virtutum splendore maximo, tandemq; beato obitu ad superos evolavit, die 15ta Februarii. Floruit circa annum 1200 vel paulò antè.

B. GERWICUS vel GUERRICUS

Ex nobili Westphalo primum Eremita, postea Religiosus Cisterciensis & Fundator Monasterii Waldsassenfis in Palatinatu Bavarix.

Refertur cum titulo Beati à Bohuslao Balbino in Bohemia sancta part. 1. §. 25. Gelenio de Colonia Agrippin. magnitud. l. 2. Syntagm. 14 pag. 163. Bucelino in Menolog. Benedictin. ad diem 5 Octobris. Chrysost. Henriquez in Menolog. Cisterc. ad eandem diem. Agunt de eodem Gaspar

Gaspar Bruschius in Chronologia Monasteriorum Germaniae. Gaspar longelinus in notitia Abbatiar. Ordin. Cisterc. de Waldsasso in Bavaria. Angelus Manrique in annal. Cisterc. to. 1. pag. 257. ad annum 1133 c. 7. Vita ejus desumpta est ex iisdem.

Multos Sanctæ solitudinis amatores, qui inter feras cœlestem in divinis laudibus vitam agitabant, Principum venatio prodidit, Macedonium in Syria, Ægidium in Gallia, Iwanum in Bohemia, Gerwicum in Palatinatu Bavarix ad Waldsassum haud procul [a] Egra Bohemiæ urbe. Erat hic ex antiquissima familia Dynastarum de Volmundstein, divitiis & nobilitate præpotens ad fluviū Rurā in Comitatu Marchiæ. Studiis equestribus à prima ætate dedit⁹ nulla ponebat in re plus honestatis & gloriæ, quàm in ludis Circensibus & hastarum certamine. Quo in exercitio cū parem sibi reperisset Theobaldū, vel ut alii nomine vetusto vocitant, Diepoldum Marchionem de Chamb & Vohburg; notitiæ contrahendæ causā cum convenit in castro Vohburgensi medio ferè itinere Ingolstadium inter & Ratisbonam sito,

bre-

[a] *Egra urbs ad fines Bohemix & Palatinatū Bavarie.*

breviꝫ, (ut propter communia studia fieri so-
let) tantum inter ambos amicitiæ fœdus coa-
luit, ut Thesei & Pirithoi exemplum in iis re-
novatum esse crederetur. Et quanquam
Theobaldus jam vinculis matrimonii adstri-
ctus, proleq; non una auctus esset; quia ta-
men res & regiones varias curiosius circum-
spicere utrique in desideriis erat, concordî-
bus animis ad aulas omnium Principum, in
quibus Germanicæ nobilitatis experiundæ
gratiâ equestres ludos institui comperissent,
unâ se contulêre, virtutis ac fortitudinis suæ
specimen ibidem edituri. Sed infelix dein-
de casus sufflaminato tot itinerum, cursu in-
tervertit omnia. Cùm enim per ludum ali-
quem in subita quadam ac promiscua pluriũ
cataphractorum commissione singuli in sin-
gulos quasi cæco impetu & Andabatarum
more adversis hastis irruerent; nescio quâ su-
perũ dispositione fortuna tulit, ut Gerwi-
cus incurreret in suum Thesea Principem
Theobaldum, hastâq; illum ita feriret ex ad-
verso, ut vel [b] oculorum alterum impru-
denti jactu ipsi expungeret, vel, ut alii refe-
runt, effractâ per assultum galeâ ejus gutturi
lethale vulnus intorqueret. Magnus dolor

G

ex

[b] *Bohusl. Balbinus loc. cit.*

ex hoc eventu invasit utriusque animum. Et Gerwicus quidem damnatis postmodū tam inauspicatis feralibúsq; ludis Monasterio Siburgensi se inclusit haud procul à Colonia ibidemq; institutum S. Benedicti magnā devotione complexus est. Theobaldus vero amicā discessione facta ad suos reversus, cum propter uxorem, liberos & avitæ Provincie gubernationem rebus sæcularibus non posset omnino valedicere; tamen, ut pietatis studia per alios promoveret, aliquot milliaribus supra Ratisbonam novum sua in ditione Monasterium condidit, quod modò Reichenbachium dicitur, ædificiis ac primæ væ religionis flore adhuc conspicuum. Interea Gerwicus post annos aliquot pientissimè decursos singulari humanitate sua peregrinorum adventantium curæ & susceptioni in cœnobio Siburgensi admotus erat: quo tempore, cum Reverendissimus Cuno Ratisbonensium electus Episcopus eodem per iter divertisset, B. Gerwici virtute ac sapientia mirificè captus, instantissimis precibus Abbatem obtestatus est, cum ut sibi liceat unā secum ducere, atque in Diœcesin suam transportare: adhæsurum semper suo lateri, omnis fortunæ socium fore, consiliorum participem, actio-

num inspectorem. Facile in ejusmodi postu-
lata descendebat Abbas ; neque Gerwicus
tunc saltem ostendebat, animum sibi ab hoc
itinere suspiciendo alieniorem esse : at ubi
Ratisbonam appulsus molestias & inquietu-
dinem Episcopalis aulae non nihil degustave-
rat, nullis deinde argumentis induci potuit,
ut inter ejusmodi turbas moram vitae ulterio-
rem faceret, ratus forsitan sibi intus à Deo di-
ctum, quòd olim S. Arsenio in aula Theodo-
sii Imperatoris : *Fuge, tace, quiesce*. Itaque
continuis obsecrationibus fatigabat aurem
Cunonis, nec prius à petendo desisteat, quàm
ille datis etiam literis copiam sibi faceret in
eremum recedendi, conquirendique locum
in diœcesi sua, quem judicaret erigendæ Mo-
nachorum congregationi maximè accomo-
datum. Missione impetrata cum aliquot sui
consilii sociis velut peregrinabundus in silvâ
incidit abstrusam penitus, nec nisi solis vena-
toribus vastissimâ densitate perviam. Ibi dum
succisis aliquot arboribus, nondum salutato
fundi Domino ædiculam atque oratoriû pro
se suisq; cæpisset machinari, ecce tibi ! vena-
tionis exercendæ gratiâ, Egrana ab urbe sua
prodit Theobaldus Marchio, partemq; suæ
silvæ resectam conspicans magno furore a-

nimi rogat laborantes fratres : quis ibi locorum citra facultatem suam opus aggredi aut ædificii quicquam moliri audeat ? Tremunt omnes ad vocem & verba Principis subsidit labor, fatiscunt operæ : Gerwicus animo præsentior, quàm cæteri, ad Theobaldi adhuc ignoti pedes accidit, nomen & originem suam interrogatus paucis explicat, & quo consilio permissuq; in eam solitudinem se intulerit, extemporali oratione submisit ob oculos ponit, commonstratis insuper literis, quas eam in finem à Cunone Episcopo acceperat abiturus. Quis tunc Theobaldo consternatior ? feras quæstiverat, & hominem inter feras offendeat, quem inter homines minimè reperisset, videlicet Gerwicum illum tam sibi charum aliàs & æternæ necessitudinis vinculo conjunctissimum. Nec mora : gaudiorum ac lætitiæ plenus ex equo descendit, amicum veterem suavissimè amplectitur, vulneris quondam accepti cicatricem exhibet, eoque bonis animis esse jussu non modò consiliū approbat de construenda, quam modò cœperat, Anachoretarum domo ; sed etiam veteris amicitiae studio tantum illi silvarum ad monasterii alicujus ædificationem donat, quantum ipse diei unius intervallo posset

posset ambulando circumire. Tum verò in-
 exspectatis lætitiis perfundi sociorum animi,
 omnes ad futurum opus magnis conatibus se
 accingere, silvas extirpare, ligna cædere, saxa
 convehere, inventoq; non procul inde amœ-
 nissimo pitculentoq; amne Monasteriū ibi-
 dem ad ripam collocare, quod latine Wald-
 ssum, teutonicè verò **Waldsassen** / quasi
 eremicolarum vastoq; in nemore confiden-
 tium stationem appellari voluere. Vivebat
 adhuc eâ tempestate S. Bernardus Cisterci-
 ensis instituti magnus propagator, qui tunc
 in terra Burgundionum Cœnobio Claraval-
 lensi Abbas præerat. Ad hunc Gerwicus fe-
 stinatis itineribus advolans Monachos in-
 stanter petit, qui novellæ huic domui suæ re-
 formatam ejus vivendi rationem inducerent.
 Placebat sumopere Divo Bernardo tam lau-
 dabile B. Gerwici studium: sed quæ tum for-
 tē religiosorum penuria ob varias colonias
 jam aliò transmissas ibidem fuit, nec ipse nec
 Abbates alii, ad quos in ea profectioe per-
 ventum erat, subsidiariam illi suorum ope-
 ram commodare tam citò poterant. Quare
 in Thuringiam ultrà compulsus progredi ad
 Abbatiam Walckenredensem iter vertit: ubi
 cum tres eximiæ sanctitatis & ejusdem insti-
 tuti

tuti viros tandem consecutus esset, ex templo
 Waldsassum rediens non modò inchoatæ ha-
 hitationis ædificia feliciter absolvit, sed etiam
 se sociosq; suos reformationi à S. Bernar-
 do cœptæ protinus subiecit, accedentibus
 undequaque, ut commodiùs viverent, homi-
 num piorum largis donationibus eleemosy-
 nisq;. Hæc fuere initia celeberrimi illius
 Cœnobii Waldsassensis, quod Cisterciense
 centesimam oviculam, quippe centesimum
 sui Ordinis domicilium posterioribus annis
 appellârunt. Quantum exinde temporis
 Gerwicus huic ætati superjecerit, quo anno
 diève mensis ex humanis ad superos evoca-
 tus fuerit, non omnino pro certo dixerim.
 Chrysostomus Henriquez, Gabriel Bucelli-
 nus & Ægidius Gelenius in fastis Colonien-
 sibus eum celebrant ad diem 5tam Octobris.
 Cœnobii autem Waldsassensis exordia à Ga-
 spare Jongelino & Angelo Manrique sup-
 citatis referuntur ad annum 1133. & 1334.

B. GODEFRIDUS

è Comite Capenbergensi Canonicus Prae-
 monstratensis, & variarum hujus Ordinis
 Ecclesiarum Fundator.

Refertur passim apud Authores cum titulo Sancti

*di aut Beati. Vitam ejus compendio referunt
 Fasti Mariani & Valent. Leuchtius in vitis Ss.
 Germanicè ad diem 13. januarii. Fusiùs joan.
 Lepaige in biblioth. Præmonstr. l. 2. à pag. 440.
 & Nicolaus Serrar. Fusissimè Bolland. in actis
 Ss. ad diem 13 jan. ubi etiã præmittit commenta-
 rium Joannis Gamansii in varios Sphos numerosq;
 distributum. Castrum Capenbergense S. Norberto
 tradidit anno 1122 die 31 Maji: habitum religio-
 sum induit anno circiter 1124 mortalem vitam
 cum aeterna commutavit die 13 januar. anno 1126,
 velut Gamansius computat, 1127. ætatis suæ fer-
 mè 30. Liberos tametsi è carnali conjugio nullos
 suscepit; exemplo tamen & conversione suâ
 plurimos Christo peperit. In his non commemo-
 rabo jam clientes ejus famulosq;, nec B. Herman-
 num postea Abbatem Scheidensem, qui hoc velut
 telo animum sibi confossum esse fatetur ipsemet in
 historia suâ conversionis. Primarii ex iis sunt
 B. Otto Godefridi frater postea Præpositus Capen-
 bergensis tertius: Beatrix ejusdem soror & Al-
 heidis Comitissa de Oldenborg ejus cognata, quæ
 in cænobio Virginum ad pedem Capenberga san-
 ctissimè vixerunt sub sancta Virgine Haduvige
 Priorissa: B. Henricus Comes Arensbergen-
 sis ejusdem ex uxoris fratre nepos Ecclesia We-
 dinghusana fundator & religiosus: B. Herman-*

nus Comes de Arc & Meer 4tus Prepositus Capenbergensis unà cum matre sua Hildegunde & sorore Hadwige cænobii Marenensis fundatricibus: B. Ludovicus Comes Arensteinius cum uxore Guda Comitissa de Bonneburg, aliique plures, qui certè nulla ratione validius, quàm B. Godefridi exemplo, inducti sunt, ut insolita ac prope incredibili conspiratione, sese, arces ac vitas, amplissimos Comitatus Deo consecrarent omni posteritatis spe præcisa.

NUnquam beatiori partui cunas supposita fuit Capenberg, quàm ubi B. Godefridum mundo protulit, anno, ut [a] Gamanfius computat, 1097. Is patre Godefrido Comite, matre Beatrice de Suevia in lucem fulus, cum opum florentissimarum per Westphalam Sueviàmque hæres esset, neglectis terreis eam à puero nobilitatem ambiit, quæ à virtutum serie, non à sanguine & ceris Proavorum ducitur. Ac tametsi non multo post, patre è vivis exeunte, connubii vinculis illigaverit se cum Jutta Friderici Comitis Arnbergensis filia, eo tamen in statu istiusmodi vitam gessit, ut magis religiosum videretur agere, quàm Comitem & Maritum. Leprosos infirmosque etiam abjectissimæ sortis eo com-

[a] In Comment. ante vitam §. 7. n. 34.

complectebatur affectu charitatis, quam si-
 bimet ipsi exhiberi cuperet, si eodem aut si-
 mili ægritudinis genere correptus foret: vi-
 susq; est horum alicui non modò assiduus vi-
 sitator assidere; sed etiam [b] ex vase sordi-
 dissimo communem cum eo potum capere,
 sive ut se ipsum vinceret, sive ut ægrotum hac
 sui abiectione nonnihil recrearet. In bellis &
 litibus, quæ ipsi cum urbe Monasterio, aut
 vicinis aliis subinde intercesserant, ad scrupu-
 lum usque religiosus erat: non prædas, non
 spolia, non bonorum direptiones sustinebat
 in suo milite. Imò cùm Ministrorum aliquis
 abacta ab agro Monasteriensi pecora velut
 messem suæ gloriæ jactabundus adduxisset,
 contracto ad severitatem supercilio: *ite, in-*
quiebat, & illi pradoni dicite, faciem ut meam
non antè subire præfidat, quàm restitutus omnibus
ex integro satisfecerit iis, quos iniquè lesit. Eti-
amsi enim (quod forte nostro flagitio commeriti
sumus) animum à nobis alieniorem gerant istius
civitatis incolæ; an idcirco par erit etiam villicos
& innocentes quosque sub obtentu mei nominis
tam ferociter per prædas & spolia divexari? Alio
 quoque tempore, cùm videret suum militem
 in aliorum opes fortunâsq; dissolutis ordini-
 bus

G 5

[b] Bolland. in vita c. 6. n. 30.

bus certatim involare, ductis [c] ex intimo corde suspiriis: *ô bone IESU!* inquebat, *tuam ego imploro celsitudinem, ut me eripias è medio iniquitatis hujus, faciâsq; in die isto purum & immaculatum inveniri coram te. Scio enim, arbiter justissime, quòd in meum redundet verticem, quidquid à meis me dissimulante peccatum fuerit; omnisq; conniventia & neglectus meus, tuâ meritò districtissimâ severitate sit puniendus.* Ita ab animo comparatum quidni facillimum fuerit à rebus mundi ad amplectenda perfectionis religiosæ studia permovere? præsertim quòd se ipso satîs ad ea inclinatus esset, & jam antè [d] variis prænuntiationibus haud obscure didicisset, castrum Capenbergense in domicilium sedémq; religiosorum non multò post consecratum iri. Certè cùm à Gerberge Patruale sua & Monasterii trans-aquas Abbatissa audiret recenseri, visum sibi per quietem juvenem sidereo vultu renitentem, qui frequenter in aurem diceret: *Capenbergâ quàm idonea foret conventui religioso?* ille haud multùm oblectatus: *potens, inquebat, est Dominus Deus, id decernere & in actum redigere pro sua voluntate: ego autem per memetipsum id efficere nequaquam potero.* Interea S. Dei

[c] In vita c, 1. n. 5. [d] In vita c. 2. n. 6.

Dei præco Norbertus ; post jacta Præmonstratensis Ecclesiæ fundamenta , appulsu suo [e] Westphaliā honestaverat , ut ibidem quoque præclara illa suæ doctrinæ & sanctitatis semina ejectaret , quæ jam alibi per regiones plurimas cum uberrimo animarum proventu salubriter diffudisset. Ad hunc cum Ottone fratre sese Godefridus contulit , tantòq; ad ejus affatum amoris divini telo confixus est , ut quidquid opum ac fortunarum hæreditario jure acceperat à Parentibus , id omne ad pedes Beatissimi Patris divino cultui manciparet. Inde ne ulterior mora suis votis intercurreret, ad expugnandos animos Ottonis & Juttæ conjugis suæ, quæ tunc prolis adhuc nullius mater erat , aries admoveri cœptus est: eventu quidem, ut sese ferebant initia , satis ambiguo ; postmodum verò tam felici & auspicato , ut ille ad potentissimas S. Norberti exhortationes habitum Præmonstratensem unà cum fratre sumere ; ista ad Godefridi preces lachrymāsque sacro velamini caput submittere tandē decreverit. Quis tunc Godefrido lætior ? aut quid ultrà cunctandum duceret , cui tam grande obstaculum de via submotum erat ? continuo magnis

[e] *Ibid. n. 9.*

nis animis processum ad abdicanda omnia, traditum Divo Norberto Capenbergense castrum die Maji 31, festo S. Petronillæ, adaptatum religioso cætui intra spatium bimestre & paulò ampliùs, consecratum expiatumq; sacris cæremoniis ab Antistite Monasteriensi festo Assumptæ Virginis eodem adhuc anno, qui erat post Christum natum 1121, his antiquis signatus versibus :

reLLiglone nltet Dignè norbertVs aVltâ:
CapenbergIaCI ChrIsto flt Copla CastrI.

Varios statim animorum motus concitabat tam insuetæ mutationis novitas. Erant, qui generosum facinus supremis laudibus in cælum tollerent : in primis [f] Henricus Imperator Godefrido Consanguineus, qui eundem postea humili veste gladiòq; (quem primo adhuc biennio gerere necessum erat) accedentem conspicatus, non solum obviis stringebat amplexibus; sed etiam rebus iis, ad quas actitandas venerat, amicissimè pertractatis non sine mœrore ac lachrymis dimisit abeuntem. Erant è diverso alii, intèrque hos etiam servi, ut vocant, Ministeriales & originarii, qui mordacis linguæ convicio omnia lacerarent, palàm objectantes : [g]
quid

[f] *In vita* 6. 8. n. 40, [g] *Ibid.* c. 4. n. 22.

quid ità se à Norberto sineret naso duci? fraudibus illum & imposturis agere: stultum esse, tantam in mundo gloriam cum in modum proculcare; séq; interim suo viduatos Domino in aliorum manus ac potestatem tradere. Quibus ille: *Si diligeretis me, inquit, gauderetis utique, quia ad Deum vado: neque aliò nunc res meæ spectant; quàm ut pelago mundi huius securiùs enavigato, portum eternitatis ad eam meo jungendus creatori.* Et fortè tam pio mansuetòq; respondendi genere id effectum est apud rusticanos eorum animos, ut religiosi Godefridi consiliis faciliùs acquiescerent. Sed non perinde expeditum erat placare insolentes furias Friderici Soceri. Sudes in oculo huic erat velamen sacrum filiæ suæ Juttæ, cuius adhuc improlis adminiculo, spem sibi indubiam præceperat, fore, ut avaros ungues in omne Dominium Godefridi generi posset immittere. Hac ergo spe sua per velaminis istius susceptionem sese dejectum videns, ingenti mox irarum æstu haud aliter cæpit fremere, quàm leo raptis catulis; filiam malitiosis artibus circumventam conqueri, diris omnibus cum Norberto Godefridum devovere, intérq; atroces minas utrique intentare extrema omnia. Ferunt etiam tunc addidisse
Frider-

Fridericum : simulatque arx ista Capenbergensis in suas manus & potestatem victa cecidisset, Norbertum unà cum suo, quo utebatur, asino ad ipsos castrum illius muros [b] à se suspensum iri, ut æquā lance experiretur, uter eorum ponderosior esset. Erupere ad has insanias, multis, qui aderant, animi condolentis lachrymæ, vindicemq; Dei manum blasphemio homini non vanis auguriis prælagiebant. Jam enim viri illius sanctitas hoc loci eam apud omnes existimationem ceperat, ut nemo sustineret amplius sinistri quidquam de eo dici, aut tam grande malum in ejus perniciem fabricari. Subrisit tamen ad hasce minas [i] B. Comes, seductoq; in latus familiarium suorum aliquo : *Hem ! inquiebat, forsitan infelix iste etiam vincula & captivitatem machinatur mihi : tu verò Patri Norberto dicito, ne, si fortè ab eo constrictus fuero, ullum pro me liberando laborem capiat. Ego in carcere Deum deprecabor; optoq; unicè, ut, quemadmodum scopæ usu detrita mittuntur in flammæ : ita hoc corpus meum, dum Christi servitio attritum fuerit, tribulationis igne tandem consumatur. Inde ad arma & hostilitates ventum, applicatus ad Capenbergæ*

[b] Ex actis Ss. in vita S. Norberti c. 12. n. 73.

[i] In vita B. Godefridi c. 4. n. 19.

bergæ mœnia Friderici miles, castrum ferro-
eib⁹ ausis obsideri cœptum. Jámq; vice qua-
dam post assultus varios eò discriminis res ad-
ductæ erant, ut religiosi omnes [k] unà cum
Patre Norberto & BB. Comitibus in genua
provoluti necem exspectarent, portisq; di-
ductis ultrò suas hostili gladio cervices ten-
derent: cùm ecce potentior Dei manus im-
provisò tempestatem dispulit, hostémq; ne-
scio quo terrore Panico retroactum confusis
ordinibus eò coëgit regredi, unde superis ad-
versis venerat. Nimirum, ut rectè Salamon
Prov. 21. I. *Cor Regis est in manu Dei, & quo-
cunque voluerit, inclinabit illud.* Indicta post-
modum ex utraque parte colloquii mutui &
conventionis dies. Aderat Godefridus, de-
precabatur socerum, omniq; modestia ac
submissione animi pertinacem ejus genium
studebat emollire. Ast ubi post collatos hinc
inde sermones varios, haud aliud ab eo re-
portaret, quàm mera scommata, regeſtásq;
ad nauseam reprehensiones de seducta ad sa-
crum velamen conjuge, tandem [l] diviniore
impulsus œstro: *Ejâ, inquit in conferta ad-
stantium multitudine, ejâ miser homo, quid adeò*
rerum

[k] *Ibid. c. 9. n. 43.* [l] *In vita B. Godefridi c.*
9. n. 42.

rerum infimarum ac pereuntium siti astuas? quid agris vicinis prado truculentus immines, tuo non contentus limite? tu solus igitur mundum vorabis universum? Esto, hoc totum tuo scelere tandem consequare; tamen quid hoc omne ad tuam salutem faciet? quid prodest homini, si mundum lucretur universum; anima verò suæ detrimentum patiatur? multum clamoris factitas de tua filia, quasi fallaciis & fraudibus à me circumventa: sed hoc inane duntaxat commentum esse, quis non videt? Novimus universi & ad tuum ruborem satis novimus, quantus dominandi fervor te exurat? qui nequidem à fratribus tuimet filia sceleratas manus potuisti abstinere: sed eadem, quæ omnia prensas, avaritiâ indignæ captivitatis injuriis in fontem afflixisti. His dictis repentino Divum impulsu manu dexterâ barbam Frederici corripiebat; concussioq; bis tæve hominis mento: Ecce, inquit, attonitis omnibus, ecce facies tua jam jamq; marcere incipit, genæ concidunt, caro contabescit: velis, nolis, tempus imminet, quo in pulverem resolvêris; & in lutum, unde venisti redigetur cervix tua. Nunc quidem inter primores mundi hujus es: sed, quàm vererè, ne in futuro seculo non inter primos recensendus sis, sed inter mortaliū omnium novissimos despectissimòsq;? Eadem Dei à tergo insisten-

fisten-

sistentis vindicta, quanquam aliquantò fac-
tiùs, ipsi intentata est in comitiis imperialibus
anno 1122 Ultrajecti sub Christi natalem
habitis. Sedebat in secretiore conclavi gravi-
bus distentus curis Henricus Imperator stus:
dumq; interim foris confidentes multi Prin-
cipum sermone mutuo diem fallerent, qui-
dam [m] è Primoribus Sueviæ, dissimulans
se nosse, ecquis sit, & an ibi præstò Fridericus
Comes: Paulum, inquit, me audite viri Prin-
cipes. Constat, ut opinor, inter vos omnes, quo [n]
fervore animi paucis abhinc mensibus Godefridus
& Otto Comites Capenbergenses se suaq; omnia
Deo manciparint, pauperemq; inter religiosos vi-
tam complexi sint, ut in cælo locupletes essent. Fe-
lices viri, qui sic potuerunt mundum contemne-
re? Et tamen, ut dici audio, est in eadem vicinia
quidam Asmodæi filius (Fridericum arbitror A-
rensbergæ Comitem) qui consilium illud iniquis-
simis machinationibus intervertere, & quasi De-
um hujus facinoris incentorem ferali armorum,
sonitu ausit impugnare. Ego quidem nullus am-
bigo, quin Dei vires in hoc bello valentiores fu-
turae sint. Sin minùs, prope abforet, ut arbitrarer
Dei manus nimium infirmas esse, qui injuriam

H

istam

[m] Fuit hic Fridericus 2us Dux Suevia. [n] In
vita B. Godefridi c. 7. n. 34.

istam condignis suppliciis nolit castigare. Magnum hæc dicta risum Principibus cæteris ; Friderico autem, qui præsens aderat, ejusmodi ruborem excussere, ut vultu huc illuc declinato nil contrà auderet hiscere aut mutire. At brevè expertus est, quàm *laneos quidem Divi pedes habeant, sed ferreas manus.* Anno enim mox insequente, dum Norbertus, ut jam prædixerat, nihil veritus suo cum Asino in ditionibus [o] Friderici quasi per contemptum se inferret, eidemq; sui capiendi copiam ultro faceret, ille in prandio ad mensam sedens disrupto ventris thorace crepuit medius; animamq; suam [p] jam antè ab horrendo leone deglutiri visam non multò post, tantos inter foetores exhalavit ex sacrilego corpore, ut, quæ ipsi à servitiis assederat fœmina, brevi post tempore velut à peste extincta fuerit. Uberrimas mors ista lachrymas Godefrido confestim peperit: quippe cui satis comperum erat, quo miseræ ac tormentorum infelix anima ab excessu suo recidisset. Neque tamen antiquus ille serpens hoc uno imminutus capite adhuc quiescere ab affligendo poterat. Hominem ergo perditissimæ fidei,

[o] *Ex actis Ss. in vita S. Norberti c. 12. n. 37.*

[p] *In vita B. Godefr. c. 4. n. 20. & c. 7. n. 30.*

cui Franconi nomen erat ; [9] iterum in scelus excitat, eoque impellit audaciæ, ut Juttam suscepto jam velaminè Deo servientem è claustro tolleret, & nescio quò terrarum sacrilego raptu secum ductitaret. Exhorruit ad inopinum facinus B. Comes, armatum inermis sequitur, raptorem aggreditur, prædam extorquet, etiam cervice sua ad ictum gladii jam protensâ. Quam tamen homo nequam, etiam cum vellet, ferire non valebat, Deo pervicacem dexteram fortius retrahente. Neque absuit vindicta sceleri. Raptor enim ille haud multò post lanceâ perfoßus periit, didicitq; quàm verum sit illud Horatii: *raro antecedentem scelestum deseruit pede pœna claudo*. Jutta autem tantis discriminibus evoluta suæ se iterum inclusit cellulæ, ubi delicias superioris vitæ multâ ciborum parcitate diu expiavit, donec Herivordiam evocata Abbatissam cœpit agere in Perillustri Dòminarum Collegio, quòd ibidem à B. Waltgero Comite olim erectum est temporibus Caroli Magni & Ludovici Pii Cæsarum. Exinde quiescentibus turbis tranquillior Godefrido vita fluxit; & quia necessitates variæ hucusque præpediverant, quò minùs cum equestri gladio

H 2

dio

[9] *Ibid. c. 4. n. 21.*

dio indumentum læculare poneret, anno
 tandem, ut Gamanusius [r] autumat, 1124 ha-
 bitum Præmonstratensem inter animi sui li-
 quidissima gaudia complexus est. Nulla tunc
 statim erat virtutum omnium, cuius ille nito-
 rem cum niveo candore vestium non con-
 jungeret. Paupertatem Evangelicam ama-
 bat quàm tenerrimè: cùmq; trium Ecclesia-
 rum, Capenbergensis, Varlariensis, & Ilm-
 stadiensis præter alia quædam Virginum mo-
 nasteria fundator esset; nihil tamen eorum,
 quæ Deo consecraverat, retinebat ut sibi pro-
 prium: *Quâ enim, dicebat, temeritate & au-*
dacia [s] mihi usurparem ea, quorum hodie pro-
prietatem exui, ut Dei solius servitio addicta es-
sent? quod si ex mea conjuge prolem antea nutri-
endam suscepissem, potius ego gestatis hac mea cer-
vice pueris, stipem, unde viverent, ostiatim men-
dicando vellem conquirere, quàm in ea, qua nunc
Dei sunt atque servorum ejus, temerariâ manu
iterum involare. Humilitatis profundæ stu-
 dio captabat avidè quævis vilia; nihilq; fere-
 bat ægrius, quàm [t] si quis appellaret Comi-
 tem. *Per charitatem Christi obtestor vos, so-*
lebat dicere, ne me servum omnium tali nomine

[r] In Comment. ante vitam n. 40. [s] In vita
 6, 7. n. 33. [t] Ibid. c. 10. n. 44.

*in posterum contristetis : sub hoc enim titulo me
meosq; plurimum deliquisse, non sine dolore ani-
mi sæpius recognosco. Indigentibus ut auxilio
& consolationi esset, domum hospitalet, quæ
adhuc cum sacello S. Nicolai hodie dum
visitur, construebat ad extrema septa Colle-
gii Capenbergensis; ubi pedes adventantium
pauperum ipse humi pronus solebat abluere,
nummos distribuere, panem erogare, omnem
denique affectum paternum inter opera mi-
sericordiæ singulis exhibere. Imo dum pri-
mis adhuc annis cum sæculari veste gladióq;
Varlariam iter faceret, ter loculos suos iussit
excuti, ut inveniret, quod daret pauperi; di-
cebátq; famulo suo Giselberto : *Demus, qua-
so, egenis, quantum possumus, ut Divina bonitas
novellam plantationem nostram confirmet Varla-
ria & Capenbergæ. Terrena omnia prorsus
habebat pro nihilo; ideóq; ad Fridericum
Socerum aliquando evocatus Arensbergam.
cùm ille [u] solito mitior amplas substructio-
nes, superba ædificia, splendorem supellecti-
lis, & id genus alia magno tumore ostentaret,
ore ad suorum aliquem paulisper inclinato,
hæc ipsi tacitè susurrabat in aurem : *Existi-
mat homo ille, mihi ejusmodi vanitates in oble-***

H 3

Etamen-

[*] *Ibid. 6. 7. n. 37.*

et amentis esse. At ego nunc quidem id honestatis gratiâ dissimulare debeo, eiq; velut ex necessitate morem gerere. De reliquo pro hisce, quas ostentat divitiis omnibus ne pretium quidem putris unius calami commutare vellem. E diverso res æternæ, & quæ in cœlo nos expectant opes, tanto ipsi in desiderio erant, ut nullum fere perennibus suspiriis modum poneret. Imò frequenter [x] accidit, ut lociis in itinere quiescentibus, ipse interim supino tergore, manibusq; & brachiis eo modo, quo corpora mortuorum in feretro componi solent, supra petus decussatis, ita ingemisceret: ô! utinam modò veniat hora mei transitûs! ô si ad momentum istud momentorum omnium momenti sancti maximi aptare me ac preparare digneris Domine Deus meus! Ex eodem fonte profluebant perennes illæ lachrymæ, quas sive in preces incumberet, sive ad mensam lectioni sacrae animum intenderet, sive pro concione verba facientem auscultaret, tam ubertim protrudebat ex oculis, ut omnibus, qui viderent, stupori & admirationi esset. Cibariam voluptatem severâ castigabat abstinentiâ, sæpius [y] haud alio cibo vesci solitus, quàm pane & aquâ tantùm: cùmq; alii interdum hortarentur

[x] In vita c. 16. n. 47. [y] Ibid. c. 5. n. 27.

tur, ut ab isto rigore & immodica afflictione
 fui corporis paulum remitteret: Nequaquam,
 inquit, o fratres mei, nequaquam. Nescitis,
 quod, qui ingentem fluvium navigio transmeare
 volunt, longè altius ab adversa ripa ratem sol-
 vant, quippe quæ tamen ab impetu decurrentis
 fluvii rapiatur ad inferiora? ita & nos, qui hoc
 mare magnum & spatiosum pertransire cupimus,
 ascensiones in corde nostro debemus disponere, sem-
 perq; contendere ad altiora; quia humana negli-
 gentia torpor semper in descensu est. Et vereor
 plurimum, ne in futurum ordo noster nimium re-
 mittendo in pejus vergat: quia qui spernit mo-
 dica, paulatim decidet. Singularem quoque
 gratiam à Deo obtinuerat alios exhortandi,
 tantaq; ejus verbis vis & energia inerat, ut de
 eo S. Norbertus solet dicere: Postquam ego
 in predicationis meæ cursu lassatus fuero. Godefri-
 dum filium meum pro me suscitabo. Eximium
 hujus rei exemplum præbuit in eo sermone,
 quem Friderico Socero è vivis exturbato ad
 suos ministros habuit sæcularibus, ut opinor,
 vestibis nondum exutus. Veniebant hi, di-
 cebantq; Godefrido: Ecce Domine! qualis &
 quàm ampla ad vos pervenisset hæreditas, nisi glo-
 riam hujus mundi spontaneo contemptu placuisset
 abjicere? at ille [2] vultu ad severitatem com-

[2] Ibid. c. 7. n. 28.

posito : *Quid est, inquit, quòd adeò jactitis velut magnum nostròq; affectu dignum ? an non & ego pariter hac iterum relicturus eram, velut ille moriendo jam reliquit ? ecce nunc interit, & nihil eorum omnium secum tulit, neque descendit cum eo gloria ejus. Tu nosti supreme in cælo Deus, quòd, tametsi ita futurum prævidissem, nequaquam tamen ea de causa conversionis meæ gratiam fuisset dilaturus, nisi fortè ad amplius dilatandam laudationis tuæ servitutem. Quid porro magnū ac singulare feci ea relinquendo, quæ ipsa natura conditione mecum permanere non poterant ? nunquid omnia quæ tempus peragit, quæq; exitus aufert, vilia sunt brevitate sui ? edicite quæso mihi, si vobis concessum foret, urbem totius orbis florentissimam vel unā mercari siliquā, estne vestrum aliquis tam albæ mentis, qui hanc tam lucroso commercio subtraham velit ? qui siliquam pluris faciat, quàm civitatem ? longe stolidior est, & sanæ rationis impos, qui omnem substantiam mundi hujus nolit commutare pro cælesti gloriâ. Si, quod verum est, oportet dicere, quis meritò gloriari potest, aut aliquam pro eo mercedem poscere, quòd auctori suo ea restituat, quæ velut commodatò ab illo consecutus erat ? & tamen pro sua Deus clementia ac liberalitate etiam in ejusmodi rebus*

bus occasionem salutis nostræ nobis constituit, ut ea, quæ Dei sunt, Deo redonantes præmia consequamur æterna. Inter hæc aliâq; id genus virtutum præstantissimarum specimina haud aliud in ipso adhuc periclitandum erat, quàm sola obedientia. Ut ergo & hujus exercendæ [a] occasionem caperet, jussus est à S Norberto de patriæ suæ finibus aliquantum excedere, & Præmonstrati in primo sui ordinis domicilio vitam ab amicis & popularibus semotiores nonnihil degustare. Placuit Godefrido imperium istud, vultuque haud alio ab eo est acceptum, quàm si cum S. Patriarcha Abraham dictum audisset à Domino: *Exi de terra tua & de cognatione tua, & de domo patris tui, & veni in terram, quam monstravero tibi.* Ecce, [b] inquebat ad Ottonem fratrem unâ secum in iter illud abiturum, *si quid hætenus residuum fuerit, quod nondum perfectâ renunciatione à nobis conculcatum fuerit, id jam penitus deseramus in Christi nomine; nihilq; ultra proprium retinentes ad obedientie semitam alacriter properemus.* Inde post annum revocati ad Norbertum, qui eo jam tempore sedem Archiepiscopalem tenebat Magdeburgi, accepta ab illo benedictione

H 5

Ilm-

[a] Ibid. c. 10. n. 48. [b] In vita c. 10, n. 48.

Ilmstadium ambo processere: ubi lenta Godefridi ægritudo, quâ jam ante per tempus aliquod pulsari cœperat, adeo paulatim vis est ingravescere, ut jam nihil amplius sibi in votis esse diceret, quàm dissolvi & esse cum Christo. Aderat tunc Otto frater, & ex eodem Ilmstadiensi Collegio religiosi plures quorum aliquis ista [c] ad Godefridum: *Abba Domine, non ita divellemur abs te: tuo nobis auxilio adhuc opus est: moras tuæ vitæ longiores poscimus: velis, nolis, herendum adhuc erit in hoc mortali corpore.* At ille moræ nullius parciens: *Quid est, inquiebat, quod ita loqueris dilectissime? cur tandem hunc sacrum ego suscepisti habitum? quam ob causam nos omnes, qui religiosi sumus, inter continuas pro Christo afflictiones vitæ arctioris jugo colla subjecimus, si per labores istos quantocius ad Christum evolare non concupiscimus? satiùs mihi est viâ breviori pergere, atque ad conspectum divini vultûs, quod mihi semper in desideriis fuit, maturiùs pervenire.* Cùmque Ottonis animû ad ejusmodi verba gravi dolore concussus cerneret, paucis eum consolaturus: *Idcirco, inquiebat, mi frater abdicasti omnibus mundum valere jussimus, quia suprema huic lineæ nos tandem admovendos esse jam ante*

prospe-

[c] Ibid. n. 50.

prospectum erat. Hoc solum, dum ista cœpimus, consilii nostri fuit, ita vivere, ne, cum adesset momentum horæ huius procella tanti discriminis nos everteret & obrueret imparatos. Amplectamur ergo cum gaudio hanc peregrinationem è mortali corpore, flectamus in rationes nostras necessitatem istam, gratias agentes Deo, quòd de labore ad requiem, de miseria & ærumnis maximis ad vitæ æternæ gaudia transmigremus. Neque enim desiderata laborum nostrorum præmia licebit consequi, nisi procella expectata mortis in littus alterum nos egerit. Accepto dein extremæ unctionis sacramento omnes collegii istius Canonicos amplexus in osculo pacis: Ego quidem, dicebat, ô Fratres mei subinde è vobis aliquos honoris divini zelo acerbius à me compellatos memini: sed oro vos, ignoscite, si quid offensum fuerit, meaq; importunitatis veniam abeunti date. Ad quæ verba cum non sermone, sed fletibus responderent omnes, iterum conversus ad Ottonem: Frater mi, exclamabat, audio vocem dicentem: Exite obviam ei. Et post pauca: Magnam habeo fiduciam: jam enim pro toto mundo diutius in hoc mortali corpore morari nollem. Denique post modicæ quietis interstitium, ingenti perfusus gaudio, supremis hæc verba labiis protrudebat: Bene! veni-

unt

unt nuntii Domini Creatoris mei. Quo dicto spiritum Deo reddidit Ilmstadii die 13 Januarii, anno, ut Gamanusius [d] computat 1127, vel ut alii ex vita manuscripta, 1126, ætatis suæ ferme 30. Eâdem quâ decesserat hora ostendit se Gerbergi patrueli suæ multâ luce conspicuum & aureo diademate redimitum. Causam tam insoliti ornatûs sciscitanti (nam erat mortis incia) jam, inquit, pro certo habeo me carnis solutum vinculo, sine ullo graviori examinis periculo ac dilatione ad supremi Regis palatia commigrâsse, ideôq; ut filium tanti Regis beate immortalitatis diademate coronarum. Simul in corona sua scriptum exhibuit: *Induit me Dominus vestimento salutis, & indumento lætitiæ circumdabit me, & tanquam sponsam decoravit me coronâ.* Corpus ejus, quod plurimis statim miraculis cœpit clarescere, superiore sui parte adhuc quiescit Ilmstadii: pars verò inferior anno 1148 translata Capenbergam, haud procul ab altari summo, ad latus Evangelii elevatione tumulo recondita est; cui B. Ottonis ossa postmodum accessêre. Vitæ hujus descriptionem claudo verbis illis Gamanusii è Societate nostra: *Vtinam tam Beati viri canonizatio, pro qua jam olim ab Archiepiscopo*

[d] In Comment. ante vitam n. 33.

scopo Moguntino allaboratum fuit, zelo gloria San-
ctorum hujus Ordinis & patrie gentis nostrae tan-
dem ex integro procuretur !

Bollandus to. 1. ad diem 13 Januarii pagina
834 & sequentibus fusissimè ex veteribus ma-
nuscriptis Ecclesiae Capenbergensis. Joan-
nes Gamanfius in notis & commentario præ-
vio ad hanc vitam ibidem. Joannes Le pai-
ge in bibliotheca ordinis Præmonstrat. l. 2.
pag. 440 & sequentibus. Mosander, Ha-
ræus, fasti Mariani ad eandem diem.

*Pag. 108 natum 1121. corrige 1122, & in ver-
supro Norbert Vs lege Norlbert Vs, sic e-
nim habet carmen vetus apud Bolland.*

B. GODESCHALCUS

Ex nobili Westphalo Religiosus Cisterci-
ensis Heisterbaci.

*Refertur cum titulo Beati à Gelenio de Colon.
Agrippin. magnitud. pag. 163 in margine. Ga-
briele Bucelino in Menolog. Benedict. Chrisost.
Henriq. in Menolog. Cisterc. ad diem 7 Martii.
Agunt de eodem P. Theodor. Rhay in anim. illustr.
ad eandem diem, & Cesar. Heisterbac. l. 9. hist.
memorab. c. 2. & 67.*

Gode-

GOdeschalcus ex pervetusto stemmate Dynastarum de Volmundstein in Westphalia & Comitatu Marcano genitus, cum aliquamdiu in Metropolitana Colonienſi Canonicum egisset, vitæ sanctioris studio ad habitum Cisterciensem transiit Heisterbaci: ubi neglectis opulenti sacerdotii censibus maluit in voluntaria paupertate piè occultus esse, quam inter illecebras sæculi super alta dignitatum subsellia spectabilis considere. Genuinum ordinis tam sacri filium ut se probaret, statim ab ingressu primo nihil altius profundiusq; cordi suo impressum voluit, quam ut sese ad instituta S. Patris Bernardi componeret, & virtutibus ab illius spiritu ac virtute ductis mentem exornaret. Inde in eo nata est perfecta honorû despicientia, regularum observantia maxima, humilitas profunda, modestia summa, patientia admiranda: nec poterat illi tam grave aut abjectum aliquid in vita se objicere, quod non ambabus, ut ajunt, manibus pro Deo & illius gloria promptissimè amplecteretur. Unicus illi in terris amor erat, qui ut amores nostros obtineret, suummet sanguinem pro nobis in pignus amoris obtulit, Christus Jesus. Hunc quoties velatum speciebus Eucharisticis im-

mole-

molabat ad altare, adeò cor & pectus in flammis ibant, ut internis ardoribus perferendis par esse non potuisset, nisi eos continuo oculorum imbre velut affuso flumine temperasset. Unde & hoc beneficii singularis loco à Christo consecutus est, ut sub extrema vitæ decurrentis tempora ejus oculis se videndū, & manibus suavissimè amplexandum dederit. Rem, ut gesta est, paucis degustare lubet ex authore Synchro B. Cæsario Heisterbacensi. Die, qui Christo nascenti sacer est, faciebat ad aram multis, ut solebat, perplutus lacrymīs; sensumq; devotionis singularem in eo excitabant ista introitus sacri verba: *Puer natus est nobis, & filius datus est nobis &c.* Inde totus in cœlestes amores abiens, jam animo prævolabat ad Divinum puerum, qui se brevī sublaris aliquantis per accidentiū involueris ejus manui infusus erat. Consecratione facta inter digitos Jesum videt, infantem illum admirabilem & *speciosum formā præ filiis hominum.* O quantæ hîc deliciæ! quæ dulcedo inter liquidissima gaudia exuberantis animi! Amat, adorat, suspicit, demiratur; tandēmq; cum sancto sene Simcone eum in ulnas suas accipiens, frontem fronti, labia labellis jungit, premit, delibat, amplectens,

ctens, deosculans, & lacrymīs ubertim profluentibus faciem pectusculumq; parvuli pene perfundens. Ne qua tamen præsentis prodigii suspicio ex nimia affectuum prolixitate afflaret circumstantes, eundem post moram aliquam iterum sacrificali imposuit linteo, iterumq;, ut posset missa perfici, ad priorum specierum integumenta redeuntē non multo post devotissimè sumpsit. Visionem hanc, quanquam tacito suo nomine, primūm revelavit aliquot ejusdem monasterii sacerdotibus, quos inter ipse, qui hæc memoriæ ac posteritati consignavit, B. Cæsarius: postea verò planiūs apertiūsque Henrico Abbati suo, & Winando infirmorum curatori; qui cū ab eo in extrema ægitudine instantiūs fiscitaretur, *Bone frater Godeschalce! oro te, vidisti in missa Salvatorem? & quali formā? quo affectu & actionum intercedentium serie?* piissima simplicitate totum prodigii rerumq; à se gestarū ordinem paucis exposuit, eodēmq; adhuc die, quæ in Menologiis supra citatis est 7ma dies Martii, beatam animam in manus Creatoris sui efflavit, anno, ut [a] Gelenius indicat 1185. Inter miracula ejus numeratur quorūque

[a] Gelen, de Colon. Agrippin. magnit. pag. 163 in margine.

que sacrificale linteum, sive corporale, ut vocant, quod, cum ab eo post elutionem sacrae supellectilis lineae tendendo plicandóq; dilaceratum esset, non multò post sine ullius rupturæ vestigio sartum integrúmq; repertum est.

S. HADWIGIS Abbatissa Herivordiensis in Westphalia.

Refertur cum titulo Sanctæ à Nicolao Schaten to 1. annal. Paderborn. ubi etiam testatur pag. 155 eam ab obitu inter Divas cultam, ejusq; ossa venerationi publicæ exposita fuisse usque ad annum 1531 quo Herivordia à Luthero & ejus asseclis insideri cepit. Fuit soror S. Warini Abbatis Corbeiensis in Westphalia, de quo postea, & Cobbonis Comitis, quem aliqui volunt fuisse primum Comitem Tecklenburgensem. Constat hoc ex Meibomio in notis ad l. 3. annal. Wirichindi Monachi Corbeiensis, ubi citat pro se Ertvvinum Ertmannum in Chronico Osnabrugensi his ex eo desumptis verbis: Quidam Comes ditissimus Cobbo, Germano (fratri) nomine Werin in monasterio Huxariensi Abbati, & sorori in puellarum cœnobio Herivordensi Abbatissæ &c. Vnde jam

ulterius sequitur eam fuisse filiam venerab. Egberti & S. Ida Comitum Westphalia: nam Warini his parentibus genitum esse testatur historia transl. S. Pusinne Virginis apud Continuatores Bollandi in actis ss. 10. 3. Aprilis ad diem 23 mensis hujus pag. 171. n. 2. Imò adhuc clariùs expressiusq; illud constat ex eadem historia paulò post: cum enim vetus author ibidem n. 2. in fine fratres S. Ida dilaudasset à claritate generis & dignitatibus maximis apud exteros domesticosq; , statim de Hadvige subdit n. 3. sub initium: Horum ergo neptis, utpote ex eorum sorore genita, ad regimen Herivordensis Ecclesiæ promota, &c. Cæterum Egbertus & S. Ida Westphalia Comites floruerunt sub annū Christi circiter 800, habitaruntq; Hovestadii ad oram præter labentis Lupiæ horis pene tribus ab urbe Lipstadio, uti præter Schaten in Hist. Westphaliæ ad hunc annum, & Turckium in Hist. Ms. etiam testatur Gamsius apud Bollandum in Commentario prævio ad vitam B. Godefridi Comitis Capenbergensis to. 1. Ianuar. § 5. n. 18 ubi inquit: Hovestadt Hertefeldiæ adjacens Egberti curia fuisse creditur, & Eckelburg vicus cum arce quasi Egberti burgus.

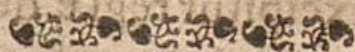
Nata est S. Hadwigis piissimis parentibus Egberto & S. Ida, qui à Carolo Magno

Magno Westphaliæ Comites ad Lupiam constituti, sedem dominatûs sui renuerunt in castro Hovestadt, olim à statione aulæ curiæq; suæ ita nuncupato. Hæc à teneris annis maternæ pietatis exemplo ducta, unius Dei servitio se totam tradidit; & quia per idem tempus Hervordia Virginum Canoniarum Collegio ac sanctitate florentissima erat, rejectis, quas in sæculo sperare poterat, opulentis nuptiis eodem convolavit, ut vitam istic inter assidua devotionis exercitia ab omni vitiorû aspersione puram & intaminatam ageret. Nullus ipsi ad vanitatem & illecebras mundi affectus erat; sola voluptas servire Deo, & sacris officiis interesse: quippe quæ semper animo tenebat infixum illud S. Barlaami ad Josaphatum: *Mihi nullo omnino modo intervita annos censentur, qui in hujus mundi vanitate consumpti sunt.* Neque ab hoc devotionis fervore quidquam decedere passa est etiam tunc, cùm in eodem Hervordienſi Collegio dignitatem Abbatissæ, regiménque supremû consecuta esset: imò potius in id incumberebat unicè, ut pro suo ac subditarû spirituali profectu Ecclesiæ suæ procuraret corpus talis alicujus sanctæ Virginis, quæ ob vitam extra Monialium claustra piè transactam, sibi &

virginibus omnibus ibidem Deo servituri
ad exemplum & imitationem proponi pos-
set. Suggestebatur eam in rem S. Pusinna,
quæ in Galliis haud procul à Corbeia Fran-
cica, in vico Bansonensi miraculorum gloria
plurimum effulgebat, coliturq; die 23 mensis
Aprilis. Hæc enim Virgo Sancta, ut in ejus
vita fusiùs legi potest, à primis annis piissimè
instituta per Eugenium Sacerdotem, voto ca-
stitatis perpetuæ sese illigaverat unà cum sex
sororibus eodem patre ac matre genitis. Nul-
li Monialium claustro adscripta, in fide, spe,
charitate, jejuniis, vigiliis, oratione & ele-
mosynarum largitione Deo deserviverat :
nunquam nisi summa necessitas coëgisset, alio
prodierat in publicum, quàm ad Ecclesiam,
ubi divinis laudibus officiisq; solebat intere-
se : oculos suos ab omni curiositate rerum
sæcularium, aures à vanitate sermonum in-
utilium, linguam à multiloquio, animum ab
affectu & immunditia carnis sollicitè custodi-
verat : tempus quod ab oratione & piis me-
ditationibus superfluebat, aut labori manu-
um, aut lectioni sacrorum voluminum studio-
sissimè impenderat, semper veritate vel mo-
mentum horæ sibi elaberetur sine fructu &
utilitate suæ animæ : nullas coluerat amici-

rias aliorum hominum, nisi quos rerum spiri-
tualiū studio addictos esse comperisset: nun-
quam sub horam quietis vespertinæ lecto so-
mnōq; se commiserat, nisi prius oculo mentis
sux horas omnes dici præteritæ accuratè per-
lustrasset, expendissetq; , rectè an secus de-
cursæ essent. Verbo, omnium devotarum
virginum, Deo extra cœnobia servientium
sidus & exemplar fuerat tantò illustri⁹, quan-
tò difficilius est in mundo & sæculo mundi sæ-
culiq; delicias non degustare. Quamobrem
cū pro zelo ac fervore suo probè intellige-
ret, ejusmodi vitam imitationi ac instituto sæ-
cularium virginum prorsus accommodatam
esse, à Carolo Calvo Rege Franciæ hujus S.
Pusinnæ corpus magnis desideriis flagitare
cœpit. Nec erat admodum difficile hujus
animum in sua postulata flectere, sive quòd
ipsa aliquo consanguinitatis gradu Regem
contingeret, sive quòd Cobbo Hadwigis fra-
ter eidem in regali aula ac palatio quotidia-
nis obsequiis adhæreret. Conceditur expe-
ditum corpus, permittitur ejusdem in West-
phaliā faciendā translatio, magnis lætitiis
apud omnes excipitur regiæ donationis nun-
tius, pignus sacrum immenso populorum af-
fluxu Hervordiam deducitur, ibidēq; in

Ecclesia Virginum Canonicarum ab Episcopo Paderbornensi collocatur anno Christi 860. Nemo tamen erat lætior hoc accepto pignore, quam Hadwigis Abbatissa, cui potissimum in votis fuerat talem thesaurum consequi. Præterquam enim quod ex eo tempore magnus ibidem his reliquiis honor fuerit, ipsa deinceps ad exemplar S. Pusinnæ rationes vitæ suæ ita composuit, ut quidquid in hac imitandum occurrebat, in ipsa pariter velut in speculo aut imagine viva refulgeret. Diem & annum, quo Hadwigis vitam clausit, uti & cætera ejus virtutum ac sanctitatis documenta non licuit hætenus reperire. Ejus ossa, quæ sanctorum ritu iterum excepta tumulto & usque ad annum 1531 publicæ venerationi exposita fuere, invalescente Lutheranismò à matrona quadam nobili & Catholica decenter collecta sunt, & multò post Collegio Monasteriensi Patrum Societatis JESU dono data; ubi (ut testatur Nicolaus Schaten to. 1. Annal. Paderb.) in hunc diem asservantur.

HAD-

HADWIGIS Virgo

Olim in Præmonstratensi Virginum Cœno-
bio infra Capenbergam Priorissa.

DE hac Sancta & multis olim miraculis
illustrata Virgine nihil aliud hucusque
ad manum venit, quàm quòd in Commenta-
rio prævio ad vitam *B. Godefridi Comitis Ca-
penbergensis* refert Gamantius [a] apud Bol-
landum to. I. Januarii : „Soror quoque, in-
„quit, *B. Godefridi Beatrix* in eodem Præ-
„monstratensi Virginū cœnobio ad Capen-
„bergæ pedem cum cognara sua *Alheide*
„Comitissa de Oldenborg *sub sancta Virgine*
„*Hadvige Priorissa*, quæ multis claruisse fertur
„miraculis, in religiosa disciplina & sanctitate
„omnem vitam traduxit.„ Quale autem
hoc vitæ genus fuerit; quàm districtus rigor,
quæ austeritas victûs vestiumq; in ejusmodi
puellarum cœnobiis olim observata sint, è
veterib⁹ tabulis monumētisq; clarè describit
Joannes le Paige in sua Præmonstratensi Bib-
liotheca l. 1. c. 19. pag. 352. Ut enim tace-
am perpetuam carnum imò & lacticiniorum
abstinentiam, ad quam initio totus ordo seve-
rissimis legibus adstrictus erat, fœminis vir-

I 4.

gini-

[a] §. 13. n. 67.

ginibúsq; Deo semel perfectè consecratis
 nunquam licebat vel ad momentum tempo-
 ris monasterio egredi ; non aliis vestibus
 quàm quæ ex lana aut pellibus ovinis con-
 textæ essent, corpus amicare ; non velum se-
 ricum, sed vilissimos duntaxat panniculos te-
 gendo capiti adhibere ; viro denique nulli,
 ne fratri quidem aut consanguineo, etiam
 cùm necessitas postulabat, colloquendi po-
 testatem facere, nisi intus Moniales adhuc
 geminæ, foris autem duo fratres laici ad cla-
 thros præstò essent. Exstant adhuc aliqua
 Virginei hujus cœnobii, vetusta rudera ad ra-
 dicem montis Capenbergici ; veròq; simile
 est, cùm post obitum S. Norberti [b] in capi-
 tulo generali sanciretur, ut Monialium clau-
 stra in posterum ab Ecclesiis Canoniorum
 remotiora fierent, etiam cœnobium istud ab
 antiquis sedibus avulsum esse, translátumq;
 Wesaliam extra muros ad eum locum, cui
 quondam alto Monasterio nomen erat, vul-
 gò das hohe Cloister. Et certè non dubiam
 huic opinioni fidem faciunt ea, quæ de istius
 monasterii fundatione referunt Brunus to. 4
 Theatri urbium, Bertius l. 3. Rerum Germa-
 nic. ac denique Chronicon manuscriptum

Cli-

[b] Sub ejus Successore B, Hugone. Le Paige loc. cit.

Clivæ, ubi Arnolando 17mo Comite [c] ita legitur : *Quo tempore Godefridus & Otto Comites de Capenberg è castro eorum Capenberge ejusdem Ordinis (Præmonstratensis) Abbatiam instituerunt ; aliud quoque Virginum Monasterium extra muros Wesalia super Lippiam condiderunt.* Verùm & illud pariter annis posterioribus , quâ injuriâ bellorum temporumve penitus eversum est , exindèq; Virgines hæ majoris forsan securitatis gratiâ commigrarunt intra urbem , ubi adhuc resident [d] jam Canonice sæculares.

B. HATHUMARUS,

vel ut alii ,

HADUMARIUS

Primus Episcopus Paderbornensis.

Refertur cum titulo Sancti à Petro Cratepoleo in Catal. omnium totius prope orbis Episcop. Bruschio in Catal. Episc. Paderborn. Beyerlinck. in theat. vir. hum. lit. E. pag. 192. Beatus etiam appellatur non solum à Nicolao Schaten to. 1. Annal. & in vita B. Meinverci apud Papebrochium in actis Ss. to. 1. Junii ; sed etiam in serie Episcoporum Paderborn. anno 1688 edita , & synodis sub Antistite Hermanno Wernero habitis apponi jussa.

jussa. Westphalum fuisse & in Clero Herbipolensi educatum, inter alios testatur Ido Paderbornensis Presbyter, dum in actis translationis S. Liborii seculo nono à se conscriptis ita loquitur: Eratum temporis in Clero Wirtzburgensi vir magnæ humilitatis atque modestiæ, Hathumarus nomine, de gente nostra, hoc est, Saxonica oriundus: qui, cum adhuc puer esset, belli tempore Carolo Imperatori obses datus, illic servari iussus est. Vbi simul ac incidenter notanda sunt voces istæ, de gente nostra, hoc est, Saxonica: quia Westphalia nostra vera & vetus Saxonia est, ut inquit Crantzius, & præter Schatenum fusissimè probat Winckelmannus in notitia historico-politica veteris Saxo-Westphalia pag. 107. An autem educatio ejus vel potius institutio facta sit à S. Burchardo, apud aliquos in controversiam trahitur. Negat cum Mabillonio Adolphus Overham in notis ad vitã B. Meinverci, eò quòd primos à Saxonibus obsides acceperit Carolus M. anno 772, & S. Burchardus jam anno 751 ipsius judicio mortuus sit. Nos autem id affirmamus cum Schateno, secuti Haræum, Cratpoleum & alios passim, qui ad annum usque 791 S. Burchardi vitam solent extrahere. Annus quo B. Hathumarus è vivis abiit, non satis exploratus est. Gobelinus, Crantzius, Cratpoleus, Bruschius,

schius, Kerßenbrochius volunt obiisse Anno Christi 804, secuti Authorem vitæ B. Meinverci apud Papebrochium in actis Ss. to. 1. Iunii, ubi id expresse & signanter traditur n. 3. E diverso Nicolaus Schaten loc. cit. & Adolphus Overham in notis ad vitam B. Meinverci mortem illius retrahunt ad annum 815, tum quod hoc anno adhuc interfuerit consiliis de Monasterii Corbeiensis erectione à Ludovico Imperatore habitis, uti videre est apud Papebrochium to. 2 Iun. in historia translationis S. Viti c. 1. n. 9. tum quia in actis translationis S. Liborii c. 3. n. 8. legitur, defuncto Carolo M. (quem anno 814 obiisse constat) Hathumarum quoque Episcopum non longo post tempore ab hac mortalitate ad perennem vitam assumptum esse. Diem obitus ejus Necrologium Abdinghoffense teste Schaten consignavit his verbis: V. idus Augusti (hoc est die 9 ejusdem) obiit Hathumarus Episcopus.

Primus infulam Paderanam tulit B. Hathumarus ex perillustri genere nobilis Westphalus: cujus tamen gentilitiæ cunæ, veterisq; familiæ nomen (quemadmodum communis istorum temporum defectus fuit) ad nostram cognitionem non accessere. Adolescens, cum inter alios gentis illius obsides perductus esset ad Carolum Magnum, Divo
Bur-

Burchardo Herbipolensium Antistiti in disciplina datus est: sub cuius sanctissimo magisterio illam in virtute & sacris literis doctrinam hausit, quam postea suis popularibus Cleroq; universo cum præclarissimo animarum fructu propinavit. Ætate jam magis provec̃tâ initio inter Canonicos Cathedralis adscriptus est Herbipoli, quorum per ea tempora florentissimus cætus Germaniam omnem suæ sanctitatis famâ compleverat. Inde sub annum Christi 795 evocatus ad fontes Paderæ (cum esset ab integritate vitæ, morum gravitate, concionandi facundia, sacrarum literarum eruditione; fervore etiam promovendæ religionis, & in regendis tractandisq; animis singulari prudentia laudatissimus) novellam hanc Ecclesiam Episcopali titulo primus tenuit, utpote quæ ad ea usque tempora solum à Pro-Episcopis, aut Præsulibus Vicariis gubernata fuerat. Accepto pedo præcipuus ei labor & cura fuit, ut in grege sibi credito, vigilantissimi Pastoris officio fungeretur. Itaq; descriptam sibi à Carolo M. Diocesim indefesso pede cœpit percurrere, lustrare cœptas parœcias, novas, ubi opus erat, institueret, supersticiosos in lucis & collibus conventus interdicere, idola cominuere, Christiana

tem

templa excitare, pro concione populum edocere, fonte sacro conversos tingere, Pastores alios in subsidiariam laboris operam advocare; scholas denique passim per agros & oppida instituere, in quibus juvenus tenera statim à primis unguibus simul ad literas & legis Catholicæ agnitionem probè formaretur. Alteram deinde curam applicuit Ecclesiæ suæ Cathedrali, non modò ut perficeret illius fabricam cœptam à Carolo, sed ut eidem quoque Collegium tale Canoniceorum ex mente Beati Fundatoris adjungeret, ex quo postmodum velut equo Trojano Sacerdotes Doctoresq; optimi in omnem circa regionem posset proficere. Hos inter conatus, dum annus fluerebat Hathumaro stus, orbi autem per Christum reparato 799, illud etiam fortunæ habuit, ut ipse supremus Pontifex S. Leo tertius suâ præsentia & congressu Caroli Paderbornam honoraret. Seriem pompæ, quæ exceptus est, & hujusce itineris causam, quia non erit inamœnum legere, ex [a] annalibus eorum temporum sic breviter attexo: Romæ ex Ecclesia S. Laurentii, ad Ss. Stephanū & Silvestrum processurus Pontifex, cū ejus spe-

[a] Schæfer to. 1. annal. Papebroch. in ad. Ss. ad diem 12m Junii de S. Leone Papa 3tio.

spectata Sanctitas non esset absque æmulis
inciderat in manus quorundam rebellium Ro-
manorum à quibus multis confossus vulneri-
bus, erutisq; etiam oculis, & linguam amputatam
hoc solum beneficii tandem retulit, quod
malè mulctato corpore semivivus linqueretur
in plateis. Nocte proximâ, ope ac patro-
cinio Ss. Apostolorum Petri ac Pauli sibi ex-
integro restitutus, citatis itineribus propera-
bat ad Carolum contra rebelles & sacrilegos
auxilium petiturus; Hærebat id temporis
apud Aquisgranum Rex Sedi Romanæ devo-
tissimus; atque ut rei adeò truculentæ, & si-
mul adventus tam sibi grati acceperat nuntium
transmisso mox Rheno cum toto exercitu suo
pedem recepit ad Paderam, Sanctissimi Sa-
cerdotis occursum ibidem præstolaturus
forsitan eo consilio, ut Saxoniam ad Christi fa-
dem abs se perductam, tantorumq; certami-
num ac bellorum fructus coram exhiberet.
Non procul à castris Sanctissimo præmissus
obviam Pipinus filius & cum eo Legiones ali-
quæ: quibus ille, cum tertio sublatam manu
benedictionem impertisset, sub earum comi-
tatu ad ipsa Regis castra ulterius deduceba-
tur. Sedebat tunc Carolus fulgente sublimis
solio & magnâ undique Ducum, Comitum,
pro-

procerumq; coronâ circumfusus. Ponè subsistebant utriq; in chorum distributi Castrenses Episcopi, totusq; campestris Clerus, sacro omnes amictu splendidi, indumentis Ecclesiasticis spectabiles, & signis crucibus, vexillisq; supplicantium in morem adornati. Miles omnis, quâ Pontificii transeundum erat, stabat ab utroque latere in signa & legiones suas pulcherrimo divisus ordine. Hos inter tractim procedens Leo, rursusq; singulis in genua procumbentibus benedictione Apostolica piè precatus, ubi tandem ex adversum Carolo sese spectandum obtulit, ille alto devolutus throno Sanctissimo orbis Capiti oculis in amplexum ruere, & honore invicem paulisper habito subjectam in urbem secum ducere. Inter viam sanctus Pontifex elatâ voce intonabat hymnum Angelicum, *Gloria in excelsis Deo*: & interim campestris Clerus Papalem cantum lætus excipiebat, usque dum intra urbis mœnia perventum esset ad Basilicam magna sui parte jam perfectam. Ibi iterum à B. Hathumaro totusq; Clero urbis summis honoribus excepti, solenni officio ambo interfuere. Finita re Divina Rex Pontificem duxit ad hospitium & convivium, totusq; exinde dies mutua gratulatione, lætusq; collo-

colloquiis consumébatur. Mansêre postmodũ Paderbornæ plurimis diebus S. Leo Pontifex & Rex Carolus , multaq; interim pro Dei gloria & Ecclesiæ Catholicæ incremento sanctè pertractata sunt. Hathumarus autem post discessum Summi Pontificis adhuc superstes fuit usque ad annum Christi 815, quando tandem meritis plenus mortalem vitam cum æterna commutavit die 9 mensis Augusti, sepultus in crypta Basilicæ. Ossa ejus primum anno 1068 majoris reverentiæ causâ cum aliis quibusdam primorum Episcoporum corporibus elevata , atque ante aram à S. Leone Papa in crypta consecratam in unum tumulum urnamq; congesta sunt à B. Imado Antistite 12mo. Dies etiam translationis hujus quæ erat Septembris 7ma, Divorum honoribus exinde celebrata & cum ipso cryptæ loci constitutis sacrificiis precibusq; supplicum non parùm honorata fuit. Postremum vero cùm ingressa in urbem Paderanam hæresis, sæculorum præcedentiũ tristes injuriæ nullam his cineribus venerationem reliquissent disjecto etiam cippo , qui eosdem tot annis supernè clauserat ; Ferdinandus Episcopus posterorum pietati consulturus monumentum instauravit, ossaq; , inter quæ adhuc 5. capitulum repertum

reperta sunt integra, nitidioribus integumen-
tis involuta non solum honorificè condidit,
sed etiam elevatiore tumulo exornavit, adje-
cto lapide & inscriptione veterum reliquiarum
perenni teste.

S. HELMTRUDIS

Virgo reclusa in Nienheerse

Dioecesis Paderbornensis.

*Refertur cum titulo Sanctæ à Papebrochio in
actis Ss. ad diem 31 Maji to. 7. & cum titulo Bea-
te ab Ægidio Gelenio de Colon. Agrippin. magni-
tud. l. 4. pag. 754. Nomen ejus, quod ab aliis quo-
que Helmtrudis, ab aliis Hiltrudis dicitur, Ioan-
nes Gamansi⁹ Soc. IESV non ita pridem reperit in
per antiquo & insigni Calendario Pergameno Bib-
liothecæ Cathedralis Paderbornæ, ubi illud ad di-
em 31^{am} Maji post Sanctos Cantium, Cantia-
num, Cantianillam & Petronillam vetusta
manu sic exaratum erat: Helmthruth ancilla
Dei & reclusa. Videtur floruisse seculo decimo
intra illud annorum spatium, quod ab anno Chri-
sti 900 intercedit usque ad annum 1000. Ratio
est, quia Ecclesia Herisfensis primùm ædificari cœ-
pta est annis duntaxat 32 ante initium seculi deci-
mi, ideòq; non potuit vixisse multò citius: non*

K

etiam

etiam longè seriùs, quia jam sub medium seculi undecimi cultum illi publicum adscripsit B. Imadus post annum 1052 Paderbornensis Episcopus. Ad hoc enim in Martyrologio, quod Ecclesie sue proprium et studio auctum reliquit, ad hanc ultimam diem Maji præscribitur facienda commemoratio Hildrudæ Dei ancillæ & in Herisia inclusa, cui revelata fuit S. Cordula. Ejus cellula qualis pro illorum temporum consuetudine fuerit, licet colligere ex Glossario Caroli du Fresne lit. 1. sub verbo, inclusi, ubi ejusmodi reclusoria ex reg. solitariorum c. 16. sic describit: Domus inclusa debet esse lapidea. Longitudo & latitudo in 12 pedes abeat, tres etiam contineat fenestras, unam contra chorum, per quam corpus Christi accipiat; alteram in opposito, per quam victum recipiat; tertiam unde lucem habeat, quæ semper debet esse clausa vitro vel cornu, &c. Westphalam fuisse & Herisia in Diœcesi Paderbornensi natam sepultamq; , constat ex vetusta actorum Ursulanorum appendice apud Crombachium, ubi sic de ea legitur: Est locus in Saxonia Hersfe &c. ubi inclusa quædam incomparabilis vitæ & specialis meriti Hildrudis nata & nutrita, peracto sanctissimæ vitæ cursu nunc corporaliter in pace quiescit. Additur ibidem, quod ultimi temporis aliquan-

quantum in monte, quo civitas Iburg sita est, in eadem sanctitate exegerit. Sed quale hoc Iburgum? Non assentior Papebrochio Iburgum Osnabrugense hic indicanti: quid enim puella tot annis jam reclusa, & itinerum hominumq; fugiens sub extremum vitæ tam peregre abducta & mox iterum (post obitum fortè) reducta esset? verisimilius Driburgum hic accepero Diæceseos Paderanæ castrum olim in monte excelsò positum, & vix horæ unius spacio ab Herisia dissitum, cujus vetusta quædam rudera adhuc supersunt. Id enim, non ut modò nomine corrupto loquimur Driburgum; sed Iburgum à veteribus appellatum esse, ex Gobelino, Crantzio, Hamelmanno & aliis fusè ac præclarè demonstrat Ferdinandus Fürstenbergius in Monumentis Paderbornensibus pag. 188 & 191. Fuerit ergo forsitan ibi mortua ac post obitum Herisiam reducta terræq; data. Elogium ejus, quod hic subjicimus, contextum est ex iis, quæ de eadem refert Papebrochius in actis Ss. ad diem 31 Maji.

HElmtrudis incomparabilis vitæ & meritorum fœmina ortum & educationem habuit Herisæ in Diœcesi Paderbornensi: ubi postmodum amore solitudinis inclusa vitam duxit, uti ab hominum turbis sejunctissimam, ita pariter cœlestium illustrationum

plenam. Plurima ex his antiquitate & inju-
riis annorum veterum interciderunt: unum
hoc insigne ad memoriam adhuc reperi-
tum apud Surium, Crombachium & alios, quod
S. Cordula ex Ursulina Societate Virgo &
Martyr visendam illi se exhibuerit, vestitu
splendido, eximia venustate facie hilari, &
serto liliis rosisque intertexto redimitam. Ob-
stupuit ad hos aspectus humillima Dei famu-
la, seseque tantis obtutibus indignam arbitrata
unde hoc mihi, inquebat, *ut ejusmodi Virgo ve-*
nire dignetur ad me, praesertim, cum ego carnali
peccati legibus adhuc obnoxia, tu vero ad supera
jam assumpta totius sis corruptionis nescia? Ita
admirantem praequam aspectus tam inopini no-
vitate suorum vix verborum compotem sua-
vissimis vocibus continuo excepit sancta Cor-
dula: atque ut adventus sui causam simulta
periret; *Noveris*, inquebat, *esse me unam ex*
sacro illo virginum caetu, quae Duce ac hortatris
S. Ursula inter infesta Hunnorum tela mortem am-
plexata, suo sanguine & Martyrio Coloniam ex-
ornarunt. Ego quidem aliis est societate nostra
agone Christi triumphantibus nocte una superstitis
fui; attamen die postero paris triumphis & morti
cupida ultrò me carnificibus necandam obtuli, at-
que ita in Christo moriens nec sorores meas dese-

rui, nec socialem Martyrii coronam amisi. Itaque cum gloriosissimi illius certaminis diem, quâ Sorores meæ pro Christo vitam posuere, summis honoribus tota veneretur Colonia; mei autem nominis nulla ibidem recordatio floreat, tu ex mandato meo Sanctimonialibus ad corpora nostra devotè excubantibus ex me denuntia, ut, ubi Sororum mearum triumphalem gloriam anniversariâ devotione celebraverint, meis quoque exuviis die postera venerationis aliquid deinceps impendant. Requirenti ad hæc Helmtrudi, quodnam sibi nomen esse diceret, frontem, quam fortè submotis paululùm coronæ floribus latius exporrexerat, legendam & intuendam dedit, ubi Sanctum Nomen Cordulæ distinctis clarissimisque literis inscriptum vidit. Hujus apparitionis testimonio ad Ubios mox perlato & verisimilibus argumentis à notissima Helmtrudis sanctitate comprobato, exinde per Ecclesiam illam mos obtinuit, ut dies, quæ S. Ursulæ ac sociarum ejus solennitatem consequitur, venerationi S. Cordulæ posterioribus annis deinceps consecrata fuerit. De cæteris hujus puellæ illustrationibus virtutibusque olim celebratissimis nulla amplius monumenta exstant, fortè unâ cum sacris Lipsanis dissipata bello Christiani Ducis Brunswicensis,

sis, quo alia Herisfensium reliquiae ever-
tumbis per totum pavementum templi disper-
sa fuerunt, nec sine confusione à perillustre
Virginum coetu iterum collectae. Claustra
mortalem vitam die 31ma Maji, sepultaq; est
Herisae, ubi ad ejus tumulum, frequentissime
quondam caeci visum, claudi gressum, infirmi
sanitatem, obsessi ab immundo spiritu libera-
tionem accepere.

B. HENRICUS
Comes Arnsbergensis,
Fundator Cœnobii Wedinghusani.

*Refertur cum titulo Beati à Ioanne le Paige in
Biblioth. Præmonstratensi pag. 514. lib. 2. Io-
anne Chrysost. van der Sterre in Natalibus Ss. Or-
dinis Præmonstrat. ad diem 14 Iulii, & Aegidii
Gelenio in fastis Agrippin. sacris & piis ad ean-
dem diem, ubi de eo ita scribit: In Wedinghau-
seni juxta Arensburgam cœnobio B. memo-
riae Henrici Comitiss Arnsbergensis, ejusdem
Ecclesiae Fundatoris &c. Certum est funda-
tionem hujus monasterii ab Henrico factam esse
seculo 12mo: sola difficultas & controversia in-
ter Auctores remanet de anno 1157. Ioannes le
Paige loc. cit. & Christoph. Pilckmannus apud Mi-*

raum

raum in Chronico Præmonstrat. pagina 122 scri-
bunt, hoc anno Wedinghusium ab Henrico condi-
tum. Gamansius apud Bolland. in actis Ss. to. I.
Ianuar. in notis post c. 7. vitæ B. Godefridi Capen-
bergensis pag. 851 putat, hoc anno habitum Præ-
monstratensem ab Henrico susceptum. Gelenius
l. 3. vitæ S. Engelberti pag. 249 censet, hoc anno
Henricum è vivis abiisse. Causam huic dissen-
sioni videtur præbuisse defectio Gebhardi Truch-
sesii quondam Colon. Archiepiscopi, cujus impro-
viso in Arensbergam impetu pleraque istius mo-
nasterii documenta veteresq; tabula disiectæ ac
dissipatæ sunt. Nobis videtur vero similis, quod
monasterium Wedinghusanum excitare cæperit
paulò post initia suscepti regiminis, id est, paulò post
annum 1144, quod vitam Canonicam in eo pro-
fessus sit anno 1157, quod denique beatâ morte vi-
tam coronavit anno, ut referunt Nicolaus Scha-
ten, & Turckius in hist. Ms. 1169.

ETiam ab indevoto patre vel avo subinde
nascitur devotus filius, ab Achazo impio
pius Ezechias. Nemo in S. Norbertum &
ejus ordinē majores inimicitias aluit in West-
phalia, quàm Fridericus Arensbergicus, co-
gnomento bellicosus. Cælum, terram, to-
tūmq; Acheronta movebat, ut vel B. Gode-
fridi Capenbergensis religiosos animos in-

terverteret, vel S. Norbertum & ejus sectato-
res ab istius castri possessione deturbaret. E-
tamen vel invitus progeniem è suomet san-
guine talem post se reliquit, quæ non sua so-
lùm, sed se ipsam quoque spontanea oblatio-
ne huic ordini consecraret. Erat is Henricus
Comes, Friderici modò nominati ex filio
Conrado nepos, ab avi patrísq; turbulenta
indole longè remotissimus. Comitatus avi
regimen adibat circiter anno 1144, quo ipsi-
us pater à Bernardo primo Antistite Pader-
bornensi post longas finitimarum regionum
incurvationes prælio victus, vitam inter arma
& gladios posuit. Initium gubernationis suæ
ducebat ab incensa pietate ac timore Domi-
ni; cùmq; ex una parte subirent oculos in-
gentia illa commoda, quæ per idem tempus
ab Ecclesia Capenbergensi in regiones vici-
nas profluebant, ex altera in mentem recur-
sarent grandes illæ injuriæ, quas à suis proge-
nitoribus ordo Præmonstratensis acceperat,
cœpit animo circumspicere, quâ tandem ra-
tione offensas veteres expiare, & huic candi-
dissimo cœtui domicilium ponere in suo Co-
mitatu posset. Deligitur locus pro ejusmodi
fabrica opportunus, conscribuntur operæ,
fodiuntur fundamenta, erigitur educiturq;
intra

intra breve tempus florētissimum illud S. Laurentii monasterium, quod in amceno colle infra Arensbergam positum ad nostram usque memoriam doctrinæ & sanctitatis gloriâ non parùm fulsit. Exinde collectis ibidem viris religiosissimis singulari amicitia & affectu conjunctus fuit, tantòsq; ex eorum frequenti conversatione ac contubernio progressus fecit, ut paulatim delicias terrestris aulæ despiciatui duceret, nihilq; haberet desideratius, quàm exemplo B. Godefridi, cui ob nuptias suæ amitæ secundo affinitatis gradu copulatus erat, mundum relinquere, seq; unus Dei famulatio in posterum devovere. Durabant hæc animi vota usque ad obitū lectissimæ conjugis suæ, quam alii cum [a] Miræo Ermengardem, alii veriùs cum [b] Gelenio Agnetem vocitant: hâc defunctâ pro libertate obtinenda propediem convolabat ad servitutem Dei, reclinatâq; in filium Comitatus gubernandi curâ vitam Canonicam in Ecclesia Wedinghusana complectebatur anno 1157. Vixit ibidem admirabili modestia, paupertate, devotione, humilitate & contemptu rerum omnium, tandèmq; meritorum dives

K 5

ad

[a] *Miræus in Chron. Premonstr. pag. 122.* [a]
Gelen. l. 3. vita S. Engelberti pag. 249.

ad immortalem in cælo coronam abiit die
8vâ Januarii, anno, ut ex Schateno & Ture
kio supra recensuimus, 1169.

[c] Joannes le Paige loc. cit.

B. HENRICUS

De Monte Martis, aliàs di-

ctus Henricus senior, ex Ordine Fra-
trum Prædicatorum.

Refertur cum titulo Beati à R. P. Friderico Steillio in Ephemer. Dominicano. Sacris ad diem 15 Iulii pag. 59 & Ægid. Gelen. in vita S. Engelberti pag. 109 in fine. Agunt de eodem Anton. Senensis, Thomas Cantipratanus, B. Humbertus de vit. Ef. l. 4. c. 13 & 26. Malvenda in Annal. Chron. Ord. in indice BB. Turckius in hist. Ms. & alii, ex quibus uti & Friderico Steillio hæc vita compilata est. Mons Martis, à quo Henrico huic cognomen fluxit, olim Eresburgum, nunc autem Stadbergum est, oppidum in finibus Ducatus Westphaliæ & circiter horis ab urbe Paderborna situm, & ab Irmenfule Saxonica fano olim celebre, uti fusiùs videre est apud Ferdinandum Fürstenbergium in Monumentis Paderbornensibus à pag. 103. Id cum Friderico Steillio fuerit incognitum, errore lapsus Montem Martis quæsiuit in Ducatu Mon-

tium,

tium, & ex Marsberg ut ipse interpretatur, in
Mörsburgum deflectens putavit appellandum esse
Henricum von Mörsburg einem alten adli-
chen Stammen. Haus unweit Cöllen. Vo-
catur etiam Henricus Senior, ne, ut jam aliis conti-
git, præposterè confundatur cum Henrico altero B.
Iordani conno vitio & monasterii Coloniensis Pri-
ore primo; quem idcirco Iuniorē vocitant, teste
eodem Steillio, quòd tametsi in amplexu Ordinis
Stadbergensem præcesserit, huic tamen longiora
senescendi spatia post se reliquerit, maturiore fato
è vivis evocatus.

B. Henricus, cui Stadberga in Ducatu
Westphaliæ primas vagienti cunas præ-
buit, statim à teneris fortunam expertus est
satis variam ac hærentem. Vix enim cœpe-
rat paululū ab ephebis egredi, cū inspe-
rata mors utroque parente è vivis exturbato
pupillum fecit, projecitq; in tutelam & edu-
cationem sui patrui, viri militaris, & oppidi
eiusdem incolæ. Ab hoc ad studia manue-
toris literaturæ primū applicatus domi;
post etiam ob ingenii singularis ornamenta,
quæ se interim apertius exseruerant, Parisios
in Galliam missus est, ut, quā nuper in rebus
Grammaticis contentione ac diligentia usus
fuerat, eādē quoque in Dialectica & cæte-
ris

ris artium liberalium disciplinis animum exerceret. Verum nec ibi quoque insidiantis fortunæ volubilitas ipsum diu consistere passa est. Post annos aliquot in eo doctrinarum genere præclarè positos, interjecta mors decedentis patruī iterum coëgit illum abrupto studiorum curriculo in Westphaliā regredi, atque, ut commodiūs vitam aleret, natali in oppido ludi literariī Magistrum ad tempus agere. Triennium jam absumpserat labor hic scholasticus: exin sive per quietem, sive per ostentum aliud anima defuncti patruī ei se videndum obtulit, propriōq; nomine ipsū compellans, *vide, inquiebat, mi Henrice, quantis ego in doloribus inter flammās purgantes agitem? iusta Dei iudicia illuc demerserunt me, & non est hæcenus, qui opem destituto conferat. Tu, si quid curæ est liberare patrum, cape obsecro mei causā expeditionis Hierosolymitanæ signa effigiem crucis sacræ, pro qua resumenda magnæ per Germaniam cohortationes fiunt. Adjunge te generoso huic bellatorum agmini, & cum iis in terram sanctam unā proficiscere. Inde postquam ad urbem Parisinam te receperis, invenies religiosos novi Ordinis, quos ab egregio verbi Divini ministerio Prædicatores dicunt. Ad eos tunc accedito, iis te aggregato; nec eorum aut paupertatem vereâ-*

re, aut paucitatem aspernare, quia in salutem plurimorum felicissime convalescent. Obstupuit Henricus ad ista monita: & quanquam difficultas operis initio non parum abstergeret, brevi tamen deposito metu profectioem, quam jussus erat, cum cætera signatorum cohorte promptus adiit, visitatis etiam ex intervallo monumentis sacris, quæ olim Salvator noster suo sudore ac sanguine irrigavit. Inde post annos aliquot mercatoriæ navis beneficio in Galliam relapsus, ordinem Patrum Prædicatorum, velut aliàs prædictum fuerat, non modò Parisiis virescentem reperit; sed etiam in monasterio, quod S. Jacobi vocant, singulari lætitiâ complexus est. Ex eo tempore tam eximiam dicendi vim & efficaciam illi Deus contulit, ut in concionibus sermonibusque publicis non tam videretur ad plebem dicere; quàm tonare. Certè cum malevoli quidam nescio quâ invidiâ linguam dentesque suos in hujusmodi Patrum facta acerbius infixissent, eosdem è suggestis cathedrisque publicis insecutus, rationum & argumentorum pondere ita pressit obtrivîtque, ut eorum [a] aliquis solida refutatione confusus non modò

[a] Cantiprat. lib. 2. Apum. c. 10. §. 36. ait, hunc fuisse Philippum Cancellariû Universitatis Parisiens.

dò membris omnibùs repentè contremuerit
sed etiam contracta ægritudine post dies 15
animam suam miserrimè exhalârit. Quid
non poterat exspectare Gallia ab oratore ta-
li, nisi illum vel superùm vel superiorum vo-
luntas iterum revocasset in terras sole pere-
grino calidas? Apparuerat ei denuo quondâ
defunctus patruus, actisq; primùm gratiis,
quòd per ejus opem supplicio flammarum
purgantium exsolutus fuerit, studiosè com-
monuerat, ut, si fortè superioribus foret pla-
citum, transmissio iterum ponto in Palæsti-
nam pergeret. Conditionem oblatam haud
ægrè admittebat Henricus; quippe cui nihil
antiquius erat, quàm superiorum suorum im-
periis morigerum se exhibere. Ac tamen
adhuc nemini constaret quicquam de visio-
ne, quam habuerat; propediem tamen à Ge-
nerali Ordinis Magistro, Patribùsq;, ut vo-
cant, Definitoribus adfuère literæ, quibus
jubebatur derelicta urbe Parisina ad istud iter
se accingere. Erat hæc illi jam 2da profectio
ad loca olim sanctissimis Christi vestigiis con-
signata; annisq; pluribus, quibus tunc ibi
commoratus est, non modò proximorum
saluti strenuè insudavit; sed etiam Fratrū
suorum gubernationi præpositus, totius Sy-

ria

ria provincialatum ita gessit, ut ubique per
regiones illas suæ sanctitatis ac doctrinæ ra-
dios diffunderet. Accónem, quæ nunc Pro-
lemáis dicitur, aliquando veniens monasteriū
visitandi gratiâ, sumptâ sub vesperum frugali
cœnulâ Patres omnes educebat secum foràs,
ut piis inter se colloquiis & ambulatione mo-
dica animum oblectarent. Paululū cū
consedissent contra placatum æquor, surge-
bat à proximo littore exilis vapor, qui paula-
tim altiùs se diffundens, tandem mutatione
subita abibat in ingentem montem; in eòq;
exhibebat arcem pulcherrimam & affabrè
communitam, unâ cum ponte longo, qui
usque ad ipsum mare ampla complexus spa-
tia, totas equitum peditūmq; catervas ultrò
citroq; comēantes jucundè deducebat. Hæ-
serunt ad aspectus hosce Patres cæteri, quos
rei insolentis novitas nescio quo stupore ani-
mi tenebat defixos. At Henricus fallacias
mali dæmonis odoratus, *surgamus, inquit, fra-
tres, & eamus ad orationem: illudit enim diabo-
lus oculis nostris, ut, ubi curiositate nimia suspensos
nos habuerit, animis simul nostris in obsequio su-
premi Numinis torporem inspergat.* Et forsitan
id effecisset nequam spiritus, nisi vir beatus
astutiam fraudulentī hostis sua oratione ac
pru-

prudencia depulisset. Evoluto Syriae Provincialatu in Europam revocatus, ad tempus aliquod Coloniam Agrippinam tenuit : quae in urbe tamen adhuc varii Dominicanæ familiæ ocores agerent ; filere tamen didicerunt facile, Conrado Portuensi Episcopo, quæ Ecclesiæ Romanæ Cardinalis, & Apostolicus per Germaniam Legatus erat, amicorum suorum injurias efficacius repellente. Accidit, ut Ecclesiæ cujusdam parochus ad ipsum veniens, deq; Ordine Prædicatorum multum querulatus diceret : *Ecce Patres isti, qui damno nostro Coloniam intravere, falces suas mittunt in alienam segetem : subditis nostris pro sacro tribunali aurem præbent, atque ita in amicitiam favoremq; civium adrepentes, messem sibi nostram colligunt.* Conradus ut os hominis manifestius coargueret ; sermone ad res aliàs tantisper declinato, numerum ab eo exigebat subditorum omnium, quos in subjecta tribus paræcia universim recenseret. Cùmq; respondisset ille de novem Parochianorū millibus ; hominem impensè demiratus, dextrâq; protentâ longam à fronte crucem ducens, quis, inquit, es tu miserrimè ! qui solus parrem te ferre audeas labori capitibus toties millenis impendendo ? An ignoras, te de unoquoque homine

in tre

*in tremendo illo Dei iudicio in questionem addu-
ctum iri; ubi de singulis respondendum, de singu-
lis serenissima ratio reddenda erit? quid ergo que-
relaris de eorum charitate, qui in partem tui labo-
ris venire gestiunt? Nec mora: hominem
suomet iudicio condemnatum remonet ab
officio, ratus indignum esse, ut Dominici gre-
gis curam gereret, qui tot hominum salutem
infra sua commoda & ararii privati rationes
duceret. Ita obstructis invidentium linguís
monasterium istud paulatim per annorum
subsequentium spatia cum in modum cœpit
efflorescere, ut non modò ab Alberti Magni
ac Divi Thomæ Aquinatis, sed aliorum quo-
que sanctissimorum virorum habitatione ac
domicilio illustre fuerit. Ex his B. Henricus
Junior primus ejusdem cœnobii Prior fuit:
Henricus autem noster, cum in eadem urbe
docendo ac prædicando plurimum profecis-
set, non multò post rogatu S. Ludovici Regis
in Franciam revocatus est, ut eidem à sacris
exomologesibus & conscientia dirigendæ
negotiis esset. Prima ipsi in hoc officio cura
fuit, ut Christo & ejus Virgini Matri suus ho-
nor ubique intactus esset: qua in re cum ni-
hil pestilentius reperiret, quàm Thalmudicos
Judæorum libros, blasphemias in utrumque*

L

maxi-

maximis redundantes ; consilio ac sapientia
sua eò rem deduxit, ut quidquid ejusmodi
brorum esset , Regis decreto Parisios com-
portatum , atque in loco publico ultatricibus
flammis exustum sit anno, ut Cantipratani
memorat 1239. Potuisset vel tunc saltem
transmarinis navigationibus se retrahere
Henrici virtus, suòq; corpori tot peractis ite-
neribus fatigato sepulchrum quærere in Eu-
ropa. Sed aliter visum superis, & rerum hu-
manarum moderatori Deo. Cùm enim per
idem tempus nova Gallorum classis ponte
imposita plaudentibus ab aura velis in Syriam
decurreret , Henricus iterum ac vice tertio
compulsus est ad Regis profecturi vota Com-
item se adjungere, & jam toties prægusta-
rum æquor extremum resorbere. Quid jam
boni ab Rege Sancto in his terris effectum sit,
quæ vicissitudines ususq; varii florentissimum
hunc exercitum circumegerint ; quomodo
primum victor, post etiam victus cæsusq; ad
Nilum fuerit ; nihil attinet hoc loco dicere.
De B. Henrico id solum memoriæ proditum,
quòd, ubi cum Rege Sancto & reliquiis acci-
sæ classis reditum pararet in Gallias , è terra
sancta ad sanctiorem aliam in cælos evoca-
tus sit, extinctusq; Hierosolymis anno circi-

ter 1253. Dies obitus aut saltem memoria
ejus à P. Friderico Steill in Ephemeridibus
Dominicano - sacris refertur ad 15 Julii.

B. JOANNES WILDES-

HUSANUS, Episcopus Bossinensis,
& 4tus Magister Generalis FF.

Prædicatorum.

*Refertur cum titulo Beati à R. P. Friderico
Steill in Ephemeridibus Dominicano-sacris ad di-
em 4tam Novembris; & à P. Nicolao Schaten to.
2. Annal. Paderb. pag. 71. Corpus ejus ob mira-
cula plurima elevatum est anno 1260 ab Episcopo
Metensi, & electo Argentinensi, ut dicitur infra.
Agunt de eodem B. Humbertus de vitis FF. l. 4.
c. 25. Thomas Cantipr. l. 2. Apum. c. 57. Odo-
ricus Raynaldus in Annal. Ecclesiast. to. 13. ad an-
num 1253 n. 15. Theodoricus de Apoldia & alii.
Patria ejus fuit Wildeshusum ad fines Diœcesis
Monasteriensis. Ordinem Patrum Prædicatorum
ingressus est anno 1220 : In Magistrum illius Ge-
neralem electus anno 1241 : Vitâ mortali functus
anno 1253. Episcopatus Bossinensis, quem bien-
nio tenuit, pertinet ad Hungariam, & subjacet
Metropolitana Colocensi. Patrocinium ejus inter
alios experta est Maria Hungaria Regina, de qua
paulò post. Vivus autem an mortuus huic appa-
ruerit,*

ruerit, non decerno. R. P. Fridericus Steill loc. cit. pag. 31 scribit id factum eo adhuc in vivis commorante. Contrarium tamen videtur innuere Thomas Cantiprat. l. 2. c. 57. §. 59. idq; verisimilius esse arbitror, nisi ex Historia Hungariae aliud constet. De eodem in literis Anno 1260 ad Capitulum generale PP. Prædicatorum datis testatur Bela 4tus Hungariae Rex, quod mortuum resuscitaverit, claudis gressum, & vilum restituerit non videntibus. Vide Steillum loc. cit. ubi Epistolam illam recenset, quam nos brevitate studio præterimus.

B. Joannes adhuc decem annorum puer, jam cœlesti revelatione aut vaticinio didicit, nasciturum brevi novum Prædicatorum ordinem: huic se inferendum; in eo se Provincialem, dein Episcopum, ac denique Magistrum Generalem, & ordinis totius moderatorem fore. Natus est Wildeshusen in Westphalia, oppido Bremensem inter & Monasteriensem Diœceses ad Huntam positum. Literas humaniores domi combibit in scholis patriis: alias sublimiores ut condisceret parentum suorum voluntate in Italiam deportatus est; ubi in Academia Bononiensi animum studendo sic excoluit, ut non modo Magisterii Philosophici; sed & juris utriusque

que laureas ibidem consecutus sit. Accedebant his aliæ dotes non vulgares; & in primis quidem linguarum, quas callebat, amœna multiplicitas; tum etiam in agendis prudentia, in perficiendis facilitas, in moribus candor, in alloquio suavitas, in dicendo vis, in persuadendo efficacia. Quibus adminiculis cum non esset difficile etiam Magnatum animos ad se attrahere, primum Fridrico 2do Cæsari à negotiis in urbe Roma & alibi; post etiam supremo Pontifici, cujus invitatu in Sacerdotium venerat, ab expiandæ conscientiæ obsequiis fuit. Varios in utroque hoc servitio annos circumegit cum laude maxima; dignumq; ducebant Purpurati Patres, qui ad altiora Ecclesiæ subsellia gradum faceret, nisi interim conciones & miracula S. Dominici suasissent mundo valedicere, relictaq; Papali curiâ novo Prædicatorum Ordini nomen dare. Tyrocinium ingressus est Bononiæ anno 1220, & ab ipso S. Dominico vestibibus sacris impertitus in Capitulo generali primo ibidem celebrato. Probatione absoluta per finitimas Italiæ regiones remissus est in Germaniam, ut pro singulari, quâ pollebat, in concionando facundia cultum Dei ac Beatissimæ Virginis in hominum cor-

dibus auctiorem faceret. Initium hujus tanti sancti operis quasi per iter cœpit aggredi in Lombardia ac Ducatu Mediolanensi : inde per Helvetiæ montes ulteriùs defluentem excepit Suevia, aliq; Germanorum agri, in quibus, quoniam omnia jam ad messem alba erant, incredibili animarum fructu defudatū est. Nec defuit interim suorum necessitatibus provida Dei manus. In Dicecesin Constantiensem delatus cum suo socio calceos habebat à diuturnis viarum asperitatibus male sartos lacerósq;. Nocte, quæ adventum utriusque præcucurrit, videndum se Christus obtulit Everardo Abbati Salmonswailerano, eumq; suaviter compellans, *Everarde*, inquit, *bat, cras mittam ad te equos meos : tu eorum pedes commeritis soleis calceari facies.* Cogitante Everardo, quodnam hoc genus equorum foret; quæ soleæ eorum pedibus inducendæ sub refectionis meridianæ horam adsunt religiosi duo ordinis ibidem adhuc incogniti, videlicet B. Joannes & ejus Socius. Suscepit hos Abbas singulari amoris exhibitione; liberos tamen, quos ferebant, & habitum insolentem iterum iterumq; demiratus, *Quodnam*, inquit, *vos hominum genus estis, viri clarissimi? cujus Ordinis ac instituti recentis soboles?* Ad

Adhæc B. Joannes ore, ut solebat, facili ac
jucundo : *Prædicatores dicimur, Reverendissi-
me Domine : libri à nobis asportati satis indicant,
oportere nos illustri scientia & sacrarum litera-
rum cognitione instructos esse. Quòd autem ve-
stem variam ac bicolorem gerimus, non est, quòd
admirère : nos enim equi illi varii ac fortes su-
mus, de quibus Zacharia 6. & ecce quatuor qua-
drigæ egredientes de medio duorum montium, &
montes montes aerei, & in quadriga quarta equi
varii & fortes. Tum verò nocturnæ revela-
tionis dubio tandem evolut⁹ Abbas, vos, vos,
inquit, revera estis equi illi, quos Dominus misit
ad me. Nec mora : pedes novorum hospi-
tum jussit ablui, mensam instrui, cibos afferri,
calceos etiam utrique novos apparari, & in-
terim fessorum corpora per dies aliquot eum
in modum recreari, ut instauratis ex hoc di-
verticulo viribus ad opus Dei promptiores
irent. Non poterat conatibus viri Apostolici
una duntaxat regio satìs esse : Germania pe-
netota circus illi & stadium fuit, in quo cur-
reret ; nec erat quisquam tam sublimi in loco
positus, cui veritatem dicere, si res exigeret,
non auderet. De [a] Friderico 2do Cæsare
audierat è quibusdam Procerum, vicio carnis*

L 4

non-

[a] Cantiprat. l. 2. Apum. c. 30. §. 43.

nonnihil deditum; & opus esse prudenti monitore, qui opportunam huic vulneri medicinam faceret. Post dies aliquot postulabat Joannes aurem Cæsaris; & quia jam olim in ejus obsequio versatus fuerat, accessu facilius impetrato inter quatuor duntaxat oculos ita sugillabat vitium Augustissimi Principis, ut nullus ab ejus offensa timor esset. Premebat dolorem Cæsar: ut tamen in eo parirer aliquid continentiae periculum faceret, foemina nam conducebat auro, quæ pellaci oculorum vocisque lenocinio eundem in retia & casses ageret. Subit illa, frontem sine fronte porrigit; blandiri, decipere, inclinare in scelus nititur; sed eventu irritum. Nam Joannes interrim ductâ ad ictum dexterâ tam fortem colaphum impegit insidiatrici, ut velut tonitruo in terram fusa tandem ab accepta plaga ruborem duceret, quem antea verecundus pudor exprimere non voluerat. Ita geminum simul & zeli singularis in animo, & invictæ castitatis in corpore testimonium abstulit; atque indeo deinceps tantò amplius apud Cæsarem in pretio ac veneratione fuit, quantò majorem se exhibuerat profano Hercule, qui teste Poëta: *Lenam non potuit; potuit superare leanam; quem fera non potuit vincere, vicit he-*

74. Et verò quis honorem illi non adscribe-
ret, cujus actiones & gesta cœlum ipsum non
infrequentibus prodigiis honorare visum
est? Promulgabat in urbe Basilea locisq; ad-
sitis bullam, quam vocant *cruciatam*, ad con-
citandos in bella sacra Christianorū animos;
intérq; alios, qui salutiferæ crucis signo inscri-
bi cœperant, etiam Cathedralis Ecclesiæ Ca-
nonicus sese stiterat unà cum affine suo con-
jugalibus vinculis jam adstricto. Audiit id
hominis mulier, indèq; in furias versa tot dæ-
monibus Joannem devoveret, quot frondes &
folia æstivis arboribus adhærescerent. Non
abiit impune hoc mulieris iratæ facinus. Vix
verba ab ore fluxerant, cū repentè horridus
faciem invadit tumor, totūmq; corpus tam
feralis lepra, ut vel ipsis, quod ajunt, manibus
præsentem Dei vindictam palpare posset.
Ruit illa subitò ad pedes viri Apostolici, re-
tractat inconsultum facinus, scelus confite-
tur, sanitatem si fieri possit, novo beneficio
reparari à Joanne flagitat, brevīq; pòst com-
pos votorum facta Deum timere didicit, qui
ita de se loquitur Deut. 32: *Videte, quòd ego
sim solus, & non sit alius Deus præter me: ego
occidam, & ego vivere faciam: percutiam, &
ego sanabo: & non est, qui de manu mea possit*

L §

eruerè.

erueret. In urbe alia cū de eadem *cruciata*
 pararet ad plebem dicere , prōq; hominum
 accurrentium multitudine perorandi locum
 sibi delegisset extra mœnia , comparebat ibi
 sub idem tempus homo nobilis pulchro spe-
 ctandus equo , studebātq; modis omnibus la-
 bores pios intervertere, quod à se & corrivalli
 suo singulare certamen eodem loco ac tem-
 pore conditum esset. Orat Joannes virum,
 ut modò ejusmodi consilia missa faceret. Ab
 hoc repulsus , cœlum in suppetias vocat , ro-
 gans obtestāsq; , iram insolentis hominis ut
 coërceat , nec patiatur unius scelere tam co-
 piofis animarum lucris obstaculum poni. Mi-
 rum , quàm facilè in hæc vota cœlum fluxe-
 rit ! Mox enim obluctantem sequitur ultor
 à tergo Deus , suisq; à sensibus ita amovet , ut
 instar fatui ad ædes reportandus fuerit , nec
 prius sanitati restitutus , quàm à Joanne salu-
 tiferæ crucis signum ejus capiti impressum
 esset. His aliisq; præclaris facinoribus cū
 viri tam beati sanctitas ubique volaret per ora
 hominum ; primò ad Provinciæ Hungariæ
 regimen à suis superioribus , mox etiam à
 Gregorio Nono Pontifice ad Bossinensis Epi-
 scopatus gubernacula provectus est. Quanta
 sui nominis Ordinisq; commendatione di-
 gnita-

gnitatem hanc sustinuerit, quis poterit paucis eloqui? vidisses in eo renovari Apostolicam illam vivendi formam, quam olim tenuere primitivæ Ecclesiæ Præsules. Oviculas suæ commissas fidei admirabili regebat zelo, rerumq; humanarum despicientiâ; magis sollicitus, ut suis bene esset, quàm ut sibi. Paupertatem, quam in Ordine professus erat, retinebat mordicùs, nolebátq; apparere ditior sub Episcopali infula, quàm fuerat in cucullo. Amplius octona marcarum argenti millia proveniebant illi ex consueto sui Episcopatus censu: ex his tamen adeò parùm convertebat in usus proprios, ut pene pro nihilo putandum esset: cætera omnia liberali rivo fluebant in manus & necessitatem pauperum. Nec [b] equum sustinebat quidem pro itinere, cum pagos & oppida suæ Diœceseos visitatum iret. Asellum habebat solummodo, qui libros, pedum, infulam, cæteraq; muneri suo necessaria de loco in locum transportaret. Ipse interim cum suis fratribus pedestri itinere contentus erat, ne quid commoditatis suo corpori indulgeret. Quanquam vero tam arcto vivendi genere multum sibi laboris ac molestiarum pareret, magis tamen affligebat

animum

[b] *Cantiprat. l. 2. Apmt. c. 57. n. 55.*

animum ipse honor & Episcopalis dignitas quam proinde ut demissionis religiosæ studio sibi liceret ponere, magnis precibus ab aula Pontificia petiit ac impetravit. Ita demum præter breviarium, crucifixum, vilémq; tunicam nil aliud ab Episcopatu per biennium gesto referens, iterum venit ad monasterium, & eadem, quâ olim usus fuerat, austeritate obedientia, sui ipsius contemptu & abnegatione vitam egit. Verum neque sic etiam declinare potuit, quò minùs cumulatus virtutù honor sequeretur fugientem. Mox enim à suo reditu Lombardiæ Provincialis constitutus, ex una statim dignitate ad aliam cœpit ascendere. Successerat ante biennium B. Jordano in Generali totius Ordinis Præpositura S. Raymundus de Pennafort, invitus quidem sed virorum tamen, qui ad eum accersendum venerant, gravi oratione tandem inclinatus. Ut tamen paulatim huic dignitati suos liceret humeros iterum subtrahere, anno 1240 generali edicto [c] sanxit, posse eum, qui totum præfesset ordini, suo officio renuntiare, eamq; abdicationem à Patribus, quos Definitores vocant, rati habendam & acceptandam esse.

Anno

[c] Bolland. in actis Ss. ad diem 7 Januar, in vita S. Raymundi c. 4.

Anno insequente, quī erat à Christo nato
1241, in Capitulo generali Bononiæ congre-
gato decessionem ab officio petiit: & quia
jam lege cautum erat id fieri posse, etiam im-
petravit; causatus infirmitatem sui corporis
graviores esse, quàm ut onus huiusmodi diu-
tius sustineret. Itum ergo in sententias pro
deligendo novo capite & interea fratrum ali-
quis, dum pro felici electionis eventu arden-
tius precaretur, extra se ipsum raptus vidit
Joannem velut Eliam aliquem per monasterii
eiusdem peristylia vectitari curru igneo, se-
quentib⁹ magno numero religiosis Patribus,
qui sic ovantem insuetis plausibus deduce-
bant. Præfagium id erat eventus continuò
subsecuri: apertis enim eligentium calculis
B. Joannes omnium vota abstulisse visus est,
sanctòq; Raymundo subrogatus incredibili
Patrum lætitia & gratulatione. Florentissi-
mus tunc erat ordinis quotidie crescentis sta-
tus, quot in eo Religiosi, tot erant sidera, ab
exemplo Beati Generalis velut à Phœbeis ig-
nibus relucencia. Ad fideles & infideles, ad
Ethnicos, Turcas, Tartaros, mittebant auxi-
liares suorum operas; neque tamen satisfieri
adhuc poterat votis omnium, qui mitti cupe-
rent. Certè cū in Capitulo generali Pari-
s

suis celebrato proposuisset necessitatem terrarum
 sanctarum, simulque à suis posceret, num essent ex
 iis aliqui, qui ad hoc itineris se offerrent, vi-
 tam & sanguinem, si opus foret, pro Christo
 profusuri; statim omnes in terram proni hu-
 millimis precibus pro se quisque flagitârunt,
 ut se laboris tam Apostolici consortes face-
 ret. Honores etiam Ecclesiastici, Episco-
 patus, Archiepiscopatus, purpuræque Cardina-
 litæ tam certatim sese in Patrum Prædicato-
 rum capita demittebant, ut B. Joannes tot
 illustrium virorum jacturam conquerens fre-
 quenter ingemisceret: *Dum tales [d] homi-
 nes nobis tolluntur, pupilli efficimur absque Patri-
 bus. S. P. Dominicus non Episcoporum, sed Præ-
 dicatorum Ordinem ab Apostolica sede impetra-
 vit: non illi claves tradidit Petrus Apostolus,
 sed baculum: ut tam ipse, quàm ceteri Fratres pe-
 dibus iter agentes, regnum Dei per universum
 mundum prædicarent. Non curamus, ut Fratres
 nostri Episcopi sint; sed ut Sancti: nolumus esse
 Cardinales, sed Doctores, sed Martyres. Imò
 Pontificiæ sedi adgeniculatus prece, quàm
 potuit, maximè submissa petiit Ordini ut in
 posterum suo magis parceret, nec ei tam ne-
 cessaria capita pateretur decerpi. Cui vicis-*

[d] Steill, loc. cit. pag. 40.

sim supremus Pontifex : *Non accendunt lucernam, & ponunt eam sub modio; sed super candelabrum, ut luceat omnibus, qui in domo sunt.* Singularem ejus curam gessere superi, quoties vel pro negotiis officii sui, vel etiam pro curanda animarum salute iter faceret. Profectus per Romaniam divertebat ruri apud Sacerdotem pauperem, obvioq; statim in scamno confidens, quietem captabat aliquam lassato corpori. Cumq; bonus hospes præter cor affectu plenum aliud nihil apponere posset, quàm panem & haustum frigida; [e] cornicula de cælo lapsa repente ad Joannem advolat, ejusq; pedibus aliquantulum rostro percussis iterum se subducit. Miratus ille magni pretii numissima ad pedes conspicit, Sacerdoti egeno in manus porrigit, vinum & pisces pro eodẽ afferri postulat; tantiq; moneta valuit, ut ipse & ejus socius cum Sacerdote hospite potuerint hilariter convesci, & vesperum illum inter se religiosè amœnum ducere. Vixit in officio Magistri Generalis annis 12, obivit indefesso cursu regna & provincias plurimas, Capitula generalia celebravit 11; in quorum uno, quod in Monte Pessulano coactum est anno 1247, Spiritus sanctus
linguis

[e] *Ita habet Cantiprat. sed Steill. vocat coturnicem.*

linguâ igneâ in Patrum conscriptorum capitula decidisse visus est; quando in festo Pentecostes Cantores gemini pro decantanda, ut ajunt, Tertia inchoabant hymnum: *Veni Creator Spiritus, mentes tuorum visita*. Tandem quod commune mortalis naturæ fatum est postquam toti Ordini cum incremento illius maximo præfuisset, Argentinx in monasterio S. Bartholomæi in lutum simul & lethum incidit, omnibûsq; Ecclesiæ Sacramentis sanctis præmunitus vivere in terris desiit die 4ta Novembris anno 1253. Corpus ejus inter frequentissimos hominum accursus primùm in pulchro datum est in choro ejusdem monasterii; postea verò in Capitulo generali ad annum 1260 ibidem convocato iterum elevatum est ab Episcopo, & honoratiore tumulo decoratum ob miracula varia, quibus Deus servituti suæ sanctitatem post obitum illustraverat. Præteribo hîc cæcos, qui visum; surdos, qui auditum; claudos, qui gressum; energumenos, qui liberationem; mortuos denique, qui vitam ejus ope ac patrocinio accepere: hoc solum duntaxat memoro, quod sibi contigit literis ad Capitulum generale datis contestata est Maria Hungariæ Regina, & Belæ Regis Hungariæ conjux. Exarserat bellum

grat

grave inter hunc & huius filium Stephanum
 4rum ; jámq; exadversum in campo stabat
 exercitus geminus non sine atroci utrimque
 prælio dividendus. Regina trístis, geminóq;
 non gladio , sed amore faucia pronam se in
 preces conjicit , Deúmq; etiam per Joannis
 merita ardentè obsecrat, ne patiatùr, vel in-
 de conjugē, vel inde filium à se divelli : con-
 jungat iterum , quos conjungebat sanguis :
 confociet, quos aliquorum perfidia malè dis-
 sociâsset. Non repulit has cœlum preces.
 Nocte, quæ pugnam decretam anteivit, B. Jo-
 annes Regina se videndum objicit , forma-
 tóq; super illam crucis signo, *En ! inquit, fi-
 lium tibi tuam, ut optas, restituimus.* Illa, mox
 ut erat soluta somno , Christo & ejus Matri
 gratias agit , statimq; sub ortum solis literas
 accipit à Rege conjugē , filium Stephanum
 abjecto bello in gratiam Patris iterum con-
 cessisse, atque ad omnes illius nutus paratum
 se ostendere. Exstant adhuc prodigii huius
 testes literæ , quas Maria Regina anno 1260
 ad Capitulū generale in urbem Argentinam
 misit hisce verbis :

Reverendis in Christo Patribus, Generali Ord.
 Prædic. & Definitoribus Capituli generalis,
 Maria, Dei gratiâ Hungariæ Regina & Chri-
 M sti fa-

sti famula, amoris vinculum & devotam
verentiam.

Etsi plurima miracula atque prodigia, quae
felicis memoriae F. Ioannis Episcopi Bossinensis, Ge-
neralis Ordinis vestri merita ab hominibus vul-
facta commemorantur, ego sigillatim describere
non valeam: unum tamen, quod ejusdem men-
tis in me factum est, nolo cum reliquis silentio pre-
tereire. Sciatis igitur, quod, cum perfidorum su-
ditorum suasionem, inter dilectissimum mihi Bela-
Regem Hungariae Dominumque meum ex una par-
te, & charissimum Filium nostrum Regem Stepha-
num ex alia, magna esset coorta discordia, ita ut
manus conferendas dispositi ex utraque parte ex-
ercitus jam essent à regione constituti; Ego utpo-
Mater utrimque afflictæ & maximo metu percul-
sa dicti F. Ioannis opem imploravi, qui eadem ip-
so nocte, cum alio bonae memoriae Fratre Gerardo
Priore ejusdem Ordinis mihi apparuit; cumque
tanta angustia, ut mihi praenominatum Filium
meum redderent, vehementer orarem, ipse F. Io-
annes impresso super me signo crucis dixit: En-
tibi Filium tuum, ut optas, restituimus. Ita-
que tunc à somno excitata, quantum mea fragili-
tas tulit, Iesu Christo Domino nostro, & gloriosae
Virginis ut par erat gratias egi. Die vero illuscente
pervenit ad me Cursor cum litteris Regis Hunga-
riae

rie Domini mei, quibus significabat, Regem Ste-
phanum Filium meum se omnino Patri dedidisse
paratum efficere, quidquid illi collibuisse. Placuit
ergo meis hisce litteris hujus Viri Sanctissimi me-
rita vestrae devotioni significare: vicissim ve-
stram sanctitatem rogans, ut aliorum miraculorū,
qua scitis illum patrāsse, me etiam certiore red-
datis.

B. JORDANUS

2dus Magister Generalis Fratrum
Prædicatorum.

*Refertur cum titulo Sancti ab Antonio Baling-
hem in Calendar. Mariano. Lippeloo in titulis
adejus vitam prefixis. Herm. Crombach. l. 7.
hist. Vrsul. c. 24. Petro Cratepolio & aliis. Item
cum titulo Beati à Bollando in actis Ss. ad diem
13 Februar. Gelenio in fastis Coloniens. ad ean-
dem diem. Friderico Steill in Ephemer. Domi-
nicano-sacris ad eandem diem. Odorico Raynal-
do in Annalibus Ecclesiast. ad annum 1236 n. 29.
Henrico Spondano in Annal. Eccles. ad eundem an-
num n. 10. Abrahamo Bzovio, Schaten & aliis
passim. Westphalum fuisse facile inter Authores
convenit, & aperte fatetur ipsi coævus Thomas
Cantiprat. l. 2. Apum. c. 57. S. 52. ubi sic loquitur
de illo: Hic vir beatæ memoriæ, natione*

M 2

Teu-

Teutonicus, de Westphalia natus est. *difficultas est de ejus patria (Boterge & Boterge, nomine modernis temporibus planè exoto, appellant veteres) quo tandem in loco ac Diocesi querenda & collocanda sit? Franciscus Wilhelm. Episc. Osnabrug. voluit Batbergam esse hanc Diocesis in Satrapia Fürstenaviensi; ideòq; ejus imaginem, quam donavit cœnobio PP. Dominicorum, ita subscripsit: B. Jordanus Batbergensis Osnaburgi in Scholis Carolinis educatus. Quâ scripturâ inductus R. P. Fridericus Steill loco supracit. ita inquit: B. Jordanus hat seinen Ursprung ohngefehr 7 oder 8 Stund von der Bischöflichen Stadt Osnabrug in dem Städtlein Battberg. Ego verius existimo, Botergam hanc inquirendam esse in Diocesi Paderana. & quidem in tractu Warburgensi, quem olim appellârunt Comitatum Biddiconis. Rationem hujus opinionis aut conjecturæ præter testimonium Gelenii adduco duplicem: una est, quòd nullus Westphaliæ Episcopatus præter Paderanum subiectus sit Metropolitano Moguntinensi; huic autem B. Iordani patriam fuisse testatur Mss. Chronicon s. primorum Generalium Ordinis Prædicatorum, ubi appellatur Teutonicus de Saxonia (id est, Saxo-Westphalia quæ olim vera Saxonia fuit) de villa, quæ dici-*

tur Burchberge, in Diocesi (id est metropoli-
tana provincia) Moguntina oriundus. Altera
est, quia Boterge, & Botheresge, si non eadē, saltem
nomina magis propinqua sunt, quā Boterge &
Battberge : atqui Botheresge situm est in Diocesi
Paderana, ejusq; tractu Warburgensi, uti constat
tum ex vita B. Meinverci Episcopi Paderborn.
apud Papebrochium in actis Ss. ad diem 5 Junii,
ubi c. 16. n. 117. ita legitur : Totum Comita-
tum Dodiconis situm in locis Hesse, Nitergo,
Netgo, Bohteresge, Patherbrunnensi Eccle-
siæ reddidit &c. tum ex diplomate Conrado Im-
perat. citato in Monument. Paderborn. pag. 161 &
162 ubi habentur hæc verba : Ecclesiæ Pader-
brunnensi totum Comitatum (Warburgensem
vel Dodiconis) qui situs est in locis Hesse, Ni-
tergo, Netgo, Botheresge, legitima traditio-
nereddidimus. Vnde Ægidius Gelenius Sere-
nissimi Electoris Colon. historiographus ac libris
eruditus de Antiquitate Ecclesiastica editis clarus
Bollando & Henschenio de Boterga B. Iordanipa-
tria sciscitantibus respondit : Oppidum illud
nunc Borrenrick appellari, situm haud pro-
cul Warburgo in Diocesi Paderbornensi,
quæ ad Metropolitanam Moguntinam spe-
ctat. Et sanè Botheresgam in vita B. Meinver-
ci & supradicto diplomate citatam aliam non esse

quàm Borgentricam; scitis apparebit considerandum
Comitatum illum Docticonis, prout exhibetur in
geminis tabulis Geographicis, quarum una Monumentis
Paderborn. præfixa est, altera eidem inserta inter pag. 82 & 83. Mortem B. Jordanici con-
ficiunt aliqui in annum 1236, ut videre est in ejus
vita apud Bolland. n. 43. Alii cum Bollandus in
annum 1237, ut videre est ibid. in notis ad ejus
vitam præviis n. 15. Alii denique in annum 1238
quemadmodum refertur in vita B. Raymundi de
Pennafort apud Bolland. in act. Ss. ad diem 7 Janu-
ar. c. 4. n. 22. Quod si B. Ioannes Wildeshusen
sanus, de quo supra, creatus sit Magister Generalis
anno 1241. & S. Raymundus non multum ultra
biennium Generalatum tenuerit, videtur verisimilius
obiisse anno 1238. Vita hæc contexta est ex
iis, quæ de eo refert Bollandus in actis Ss. ad diem
13 Februarii.

B Jordanus natione Saxo - Westphalus, cum in Academia Parisiensi subtilioribus studiis dedidisset operam, adepto sacrosanctæ Theologiæ Baccalaureatu Ordinem Prædicatorum ingressus est, atque unâ cum B. Henrico Juniore vestibus religiosis ibidem impertitus anno 1220 feriâ 4tâ cinerum, cantante interim Fratrum choro: *Immutemur habitu, secularibus vestibus exuti.* Mirum est, quanti

derant
betur
Mon
infe
anico
t in
ando
ade
123
ndi
7 la
des
neral
ultra
verif
a est
diem
alus
iliori
sacro
dinem
cum
idem
can-
temur
m est
quanti

quanti statim apud omnes fuerit vir ejusmo-
di; quibuscumque passibus ad supremos in hoc Or-
dine honores evolaverit? Tertio tyrocinii
religiosi mense à S. Dominico jam compare-
re jussus est in primo Capitulo Generali Bo-
noniæ celebrato. Anno sequente, qui erat
1221, in 2do Capitulo Generali nominatus
est Prior Provincialis totius Lombardiæ. An-
no demum 1222 in Capitulo tertio, B. Do-
minico ante menses ferè decem è vivis egres-
so, successus est in Magisterium Generale to-
tius Ordinis, licet in eo nondum complevis-
set annos duos & dimidium. Eminebant ni-
mirum præter eximiam in Theologicis eru-
ditionem virtutes in illo tantæ, ut dignum
omnes ducerent, qui tam Sancto Patriarchæ
primus ante omnes successor esset.

Castitatem mentis & corporis uti summâ
solicitudine semper coluit, ita abhorrebat ab
omni eo, quod hujus nitorem virgineum ob-
fuscare posset: & quia oculi, teste Proper-
tio, *sunt in amore duces*; horum uno per gra-
vem infirmitatem amisso, convocatis in Ca-
pitulum fratribus, Deo, inquit, gratias agi-
te, quia ego jam unum inimicum per didi. Alio
tempore cum fratrum aliquis de tacta mulie-
ris alicujus manu accusatus responderet for-

minam fuisse satis bona & perhonestæ vitæ
Pluvia inquiebat, *bona est*, & *terra* in quam ca-
dit bona est : *lutum* tamen generatur ex horum
 commixtione : sic & manus viri licet bona sit
 similiter & mulieris ; ex conjunctione tamen il-
 larum cogitatio nonnunquam vel affectio mala
 consurgit.

Pauperes, quantum fieri poterat, nunquam
 aut raro dimittebat sine eleemosyna : etiam
 propriis suis inde vestibus sese spoliabat, ut
 daret inopi, & in eo Christum tegeret : di-
 gnus idcirco qui crucifixum in altari positum
 eodem cingulo ornatum cerneret, quo paulo
 antè mendicum impertiverat, quando num-
 morum nihil ad manum erat. Neque cura-
 bat multum, quòd aliquando sub obtentu si-
 mulatæ mendicitatis falleretur à quibusdam
 impostoribus, quia sciebat à Deo non attendi
 ad penuriam accipientis, sed ad ejus qui da-
 ret liberalem affectum. Unde cum vetera-
 tor aliquis, cui unam de suis tunicis donave-
 rat in via, eam statim tabernæ publicæ ad li-
 guriendum intulisset, ideòq; per ironiam di-
 ceretur à socio : *Ecce quàm bene collocasti mihi*
Pater tuam tunicam ? sic, feci respondebat, quia
 credidi quòd multum indigeret ; & erat valde
 pius ei succurrere : adhuc judico melius amisisse
 tunicam, quàm pietatem.

Patientiæ ac humilitatis amor quantas in
ejus animo radices egerit, inter varias harum
virtutum occasiones indicio non uno prodi-
dit. Fuerat quâdam die honorifico exceptus
prandio apud Honorium supremum Pontifi-
cem : & quia eodem adhuc vespere ad leu-
cas aliquot , iter faciendum erat ; nocturnis
tenebris interceptus, in pago proximo hospi-
tium petebat ab Ecclesiæ Parocho. Ibi re-
pulsus atque in tugurio paupere sine cœna ac
refocillatione quietem coactus capere, non
modò inurbanitatem hominis placidissimè
tulit, sed etiam sibimet ipsi de tali abjectione
gratulans, dicebat ad suos fratres : *Benedictus
sit ille Presbyter ! stimulum vanæ gloriæ exemit
mihi, impediitq; , ne meos animos nimium infla-
ret honor , quem hodie in mensa Pontificia conse-
cutus sum.* Alteri valentissimam alapam im-
pingenti maxillam advertit alteram ; mayo-
rèmq; hac suâ demissione ruborem injecit
percussori , quàm acceperat ipse ab iniquo
verbere.

Singulari alacritate studebat se ingerere in
animos ac naturas omnium , ut omnes Chri-
sto lucrifaceret ; auditusq; est ad fratres suos
dicere : *Si tantum laboris ac studii consumpsis-
sem in alia quadam facultate, quantum in hoc uno*

M s

verbo

verbo Apostoli, omnibus omnia factus sum;
 jam pridem absolutissimi Doctoris nomen meis co-
 natibus abstulissim. Semper enim fui satagens,
 quo possem modo hominibus omnibus memet con-
 formare, nunc militi, nunc religioso, nunc clerico,
 nunc tentato. Ante omnia tamen hujusce vir-
 tutis exercitium in eos convertebat, quos sibi
 eadem religio & paris instituti societas con-
 junctiores fecerat. Horum ille infirmitati-
 bus paternè compati, horum necessitati pro
 viribus subvenire, horum errores transgres-
 sionésq; magis corrigere prudentiâ ac man-
 suetudine, quàm rigore & severitate nimia.
 Eum in finem semper in promptu habebat si-
 militudines varias & exempla opportuna:
 verbi gratiâ: Ut modestiam religiosam &
 expeditum obsequendi studium suaviter in-
 culcaret; mihi, dicebat, & cuivis bono supe-
 riori idem accidit, quod pastori. Nam ut hunc
 egrius afficit custodia unius hirci, quàm centum
 ovium: sic magis Prælatus torquet unus inso-
 lens, qui ad instar hirci ubique sua jactat & præfert
 cornua; quàm ducenti alii, qui velut oves Domini
 sequuntur pastorem, & vocem ejus audiunt. Ut
 a superfluis ac inutilibus colloquiis suos absti-
 neret, videtis, inquebat, Fratres charissimi,
 quòd, tametsi in choro psalmus aliquis incipiatur

tone

tono admodum sublimi & contento, paulatim tamen ac velut inobservat, vox ipsa cantantium frangatur & cadat. Ita pariter res habet sese in colloquiis: etiamsi initio verba optima dicantur & conferantur invicem; naturæ tamen humanæ vitio sensim ab utilibus ad futilia & vana prolābimur. Ut ad molestias Ordinis alacriter perferendas animaret, narrabat de quodam adolescente delicato, & magnis natalibus orto. Is, cū ad Ordinem Patrum Prædicatorum transgressus esset, monebatur ab amico, ut cucullo posito ad sæculum se reciperet: teneriorem se esse, quàm ut hujus disciplinæ austeritatem tolerare possit: melius esse nunc ab ea desciscere sine nota ac peccato, quàm professione editâ cum dispendio salutis & aliorum offendiculo. At ille in importunum rogatorem eadem retorquens tela, imò, inquebat, quam tu mihi allegas causam, ea omnino fuit, quæ me ad hunc ingressum perpulit. Sic enim arbitrabar ipse mecum: si nihil asperitatum nunc sustinere possum in hoc sæculo, quī tandem ferre potero intolerabiles illas pœnas, quæ ejusmodi delicatos ac illecebris tantum mundanis deditos manent in inferno? Malim ergo nunc modicum pati in hac præsentī vita, ne postea horrendum æternūq; pati necesse sit in altera.

In

In rebus, quæ ad obsequium Dei pertinent, constantiâ ac fortitudine erat admirabili. Susceperat Paduæ, vestibûsq; religiosis induerat adolescentem Germanum perillustrem genere ac ætate floridum, cuius pater è vestigio citatis itineribus festinabat in Italiam, ut vel filium, quem habebat unicum, ad se reduceret; vel Jordanum adacto in pectus gladio è vivis tolleret. Venienti fortuitò in viâ occurrebat B. Jordanus, quanquam turbulento homini haud aliter notus, quàm quòd ratio vestimenti proderet, eum è novo Ordine Patrum Prædicatorum esse. Tum ille, ut erat eques, & magno stipatus comitatu, mutare vultum, spirare minas, in Jordanum adhuc incognitum detonare, & ubi locorum degeret, inconsulto clamore percontari. Quid hic Jordanus ageret? Advertebat facilè, quorsum res illa vergeret. Nihil tamen vel mortem vel pericula veritus, fronte exporrecta accedebat propiùs ad equitantiem, objectòq; in vulnus pectore dicebat intrepidus: *Ego sum Magister Jordanus.* Res mira! voce hac ita exarmavit ferocem insulantis animum, ut constantiam Viri Sancti demiratus, confestim ex equo se dejiceret, ad ejus pedes cogitatum scelus humili confessione

sione aperiret, voveretq; se in illius expiationem cum suo centum equitum comitatu ad loca Christo patienti sacra accessurum.

Eloquentia ejus sacra tanto erat imbuta fervore ac spiritu, ut quocunque veller, concionem impelleret. Quæ res cum summè affligeret hostem infernalem; nihil non egit, quo posset homini Sancto & magnis animarum spoliis triumphanti ægrè facere, idèòq; auditus est illi dicere ex energumeno: *ô monocule!* (unius enim oculi usuram, ut suprà dictum est, amiserat ab ægritudine) *si te haberem modò in mea potestate, confringerem te, & in pulverem comminuerem.* Quin etiam eò prorupit audaciæ, ut per manum hominis phrenetici, gravi vulnere dormientis guttur inciderit: quod ille tamen die exinde tertia vino secundæ post sacrificium ablutionis modicè tinctum brevè iterum confanavit, omnibus, qui præsentès aderant, tali prodigio in stuporem datis.

Felicissimus erat in attrahendis ad religiosa instituta adolescentum scholasticorum animis; contigitq; ut dum Parisiis eorum viginti festo Purificatæ Virginis sacra veste imperterritet, adolescens germanus, quem ob nimiam juventutem pluries repulerat, novitio candidatorum

datorum gregi furum & immisceret, quasi
per has artes obtenturus, quod iterata prece
hactenus non potuerat. Placebat Jordano
pium facinus, eundemq; tunc unà cum aliis
suo conventui aggregavit; quanquam simul
subridens diceret: *unus ex vobis hodie fura-*
tur Ordinem. Alio festo cum in magna scho-
larium corona duntaxat religiosam ab
eo vestem acciperet, conversus ad circum-
stantes: *Si quis vestrum*, inquebat, *ô studiosi*
ad magnam festivitatem iret, tantane omnes fo-
rent inurbanitate præditi, ut nemo etiam rogatus
comitem se offerret abeunti? *videtis autem hum-*
vestrum condiscipulum ad solennitatem magnam
à Deo invitatum esse, & solum sine socio abire per-
mittetis? Vix finem dicendo fecerat, & mox
scholarium aliquis, qui nunquam aliàs ad hoc
vitæ genus animo se affectum senserat, in me-
dium profiliens: *Ecce*, inquebat, *ô Magister*
ad tuum verbum me comitem illi adjungo in no-
mine IESV Christi.

Nec minore, pollebat gratiâ conservandi
eos, quos semel ad Deo serviendum traxerat:
adeò ut verè dicere cum Christo posset: *Pa-*
ter, quos dedisti mihi, non perdidisti ex eis quen-
quam. Unum è novitiis postquam in eo reti-
nendo oleum diu & operam perdidisset, tan-
dem

dem festo Pentecostæ remissit ad vestiariū, ut ornatum ibi sæculare m reciperet. Ipse interim cum cæteris fratribus in capitulo congregatis perseverans : *Pulsemus*, inquebat, *adhuc semel ad fores Divine misericordiae, & flexis genibus pro eo recitemus hymnū*: Veni Creator Spiritus. Quid fit? valuit tantū ea deprecatio, ut oratione nondum completa juvenis ille multīs perplutus lacrymīs rediret ad Capitulum, humiq; ad omnium genua provolutus, & veniam suæ inconstantiae posceret, & perpetuam in suscepto Ordine firmitatem sponderet.

Orationi ac meditationibus, in quibus mira dulcedine solebat perfundi, adeo addictus erat, ut ab iis nec officii sui curā, nec negotiorum multitudine, nec itineris & viarum difficultate quidquam decerpere visus sit. Imò his totum pene itinerum suorum tempus dabat; nisi quod subinde ad aliquod interval- lum de rebus piis cum socio verba faceret: tantōq; interim lacrymarum imbre miscebat suas preces, ut gravem inde oculorum infirmitatem dicatur contraxisse. Rogatus à fratre Laico, an oratio Dominica tantundem valeat in ore suo, qui esset Laicus, & ignoraret ejus virtutem, quā in ore Clerici, qui
clarius

clariùs perspiceret; quid oraret? ita sanè in-
 quiebat tantundem valet, non aliter quàm gem-
 ma aut lapis pretiosus tanti est in manu ejus, qui
 ignorat ejus pretium, quanti in manu alterius, qui
 ejus præstantiam omnino per videt. Alteri, quid
 sibi precum utiliùs recitandum duceret, per-
 contanti: Bone frater, respondebat, quidquid
 majorem in animo tuo devotionem excitat, huius
 inhere: id tibi ad precandum utiliùs erit, quod
 affectum tuum fructuosius perfundit, & irrigat.

Beatissimam Virginem MARIAM, cuius
 cultui impensè devotus erat, diligebat ut ma-
 trem, venerabatur ut cœli Dominam. Ejus
 honoriantiphonam: *Salve Regina*, quæ tem-
 pore S. Dominici tantum legendo solebat
 Completorio subijci, solenni deinceps cantu
 extrahendam statuit in Capitulo generali an-
 no 1224. Quod ita Virgini Beatæ placuit
 ut ab aliquo magnæ sanctitatis viro frequen-
 ter visa sit ante Filium procidere, eiq; pro
 conservatione hujus Ordinis supplicare ad
 illa Fratrum cantantium verba: *Eja ergo Ad-
 vocata nostra! illos tuos misericordes oculos ad nos
 converte.* Habebat etiam in more positum
 ut peculiari pietatis gustu ejus honori diceret
 quinque psalmos, quorum initiales literæ ex-
 hibent sacrosanctum MARIE nomen: vide

licet *Magnificat* : *Ad te Domine levavi* : *Retri-*
bue : *In convertendo* : *Ad te levavi oculos me-*
 os; ac denique post singulos Psalmos cum hu-
 mili genuflexione adderet versiculum : *Glo-*
ria Patri cum una oratione Angelica. Quid-
 ni vicissim singulares tali filio exhiberet favo-
 res mater tam dilecta ? Certè in festo Puri-
 ficationis suæ dum Fratres in choro canerent
 invitatorium : *Ecce venit ad templum sanctum*
suum Dominator Dominus : *gaude & latare Sion*
occurrrens Deo tuo : vidit illam cum suo Filio
 ad altare summum procedere, in throno cum
 illo confidere, Fratres omnes blandè suavi-
 tēq; contueri. Ubi verò ad versiculum *Glo-*
ria Patri deventum esset, & Fratres omnes sua
 capita submissè inclinarent, apprehensâ Fi-
 lioli dexterâ omnibus benedicere.

Gratiam reddendi sanitatis etiam, dum
 adhuc in terris ageret, magnam à Deo con-
 secutus erat. Præterquam enim quòd variis
 oppressos morbis seu tactu suæ manûs, seu
 prece ad Deum fusâ, seu crucis signo super
 infirmos efformato protinus consanaverit;
 illud in primis memoriâ dignum est, quod in
 Monasterio Francofurtensi memorant acci-
 disse. Novitium ibi offenderat à periculosa
 febri pene ad extrema deductum; ad quem

N

pro

pro sua in omnes humanitate benignissimæ
 accedens : *si fidem*, inquit, *haberes, fili mi*
haud difficile esset ab isto infirmitatis genere te ex
pedire. Cúmque ille responderet, se firmius
 credere, manum laboranti imponebat, di-
 cens : *In nomine Domini sanitatem recipe, & sta*
tim à sua febre solutus est æger.

Par etiam in creata alia potestas illi & im-
 perium erat. Subsistebant haud procul ab ur-
 be Lausanna Fratres aliquot ante antrum sub
 terraneum, in quod mustelam coloris nive
 viderant incurrisse. Supervenit Jordanus
 qui cum ædituo templi familiarem de Chri-
 sto sermonem conferens intervallo non ma-
 gno eosdem secutus fuerat. *Et quid*, inquit,
hic ita statis Fratres mei ? quæ causa huic loco tam
fixis oculis immorandi ? Re deinde comper-
 inclinans se deorsum ad os caveæ : *Egrederis*
inquit, pulchra bestiola, ut videamus & con
templemur te. Paret hæc confestim, atque an-
 trorsum prodiens sic oculos ferebat in Jorda-
 num, quasi diceret : *Ecce adsum modò ; ecce*
quod imperas : tuo imperio habes obse-
quentem. Cúmque Jordanus manum suam
 anterioribus ejus pedibus substerneret, alte-
 râque ejus dorsum blandè permulceret, haud
 aliter præbebat se tractabilem, quàm si nati-

va feritatis oblita à silvestri ingenio ad mansuetudinem descivisset : neque prius ad cavernam suam pedes recipere ausa fuit, quàm B. Jordanus recedendi licentiam reddidisset inquiring : *i, licet ; revertere nunc ad locum tuum ; sitq; benedictus Deus, qui fecit & creavit te.*

Donum prophetiæ ostendit tum in Clerico Sanctonensi, cui de carnis incontinentia multis lacrymis conquerenti prænuntiavit, nunquam deinceps fore ; ut huic tentationi amplius succumbat : tum etiam multò apertius in B. Alberto M. summæ postea sanctitatis ac doctrinæ viro. Senferat hic Paduæ, ubi adhuc juvenis liberalibus disciplinis operam dabat, variis sese stimulis excitari ad ordinem S. Dominici : differebat hoc tamen longo tempore, multumq; vacillabat animo, quòd timeret, sese ob difficultates nimias in illo met statu minimè perstiturum. Confirmabat hanc ambiguitatem nocturni imago somnii, in quo viderat hoc vitæ religiosæ genus à se susceptum, & mox iterum abjectum esse ; ideòq; nihil dubitabat amplius, quin sibi certò fuisset eventurum, quod timebat. Mane altero B. Jordanus dicebat pro concione : aderat Alberrus ; fluebat sancti oratoris sermo ma-

gno auditorum commodo. Inter alia de variis spirituum malorum fraudibus verba faciens, sunt, inquit, quibus jam animo fixum est mundum relinquere, & statui religioso vitæ addicere. Interim Diabolus eorum abusus phantasia noctu in somnis objicit, eos intrare quidem sed mox regressum capere; atque ita multum anxios reddit sollicitosq; ne fortè non sint perstiti in via, cui pedem committere cogitant. Albertus hac voce velut telo se confixum ratus, continuo ad Jordanum properat: rogat, quantum sibi diphtheram Deus inspiciendam dederit, ut tam exactè sui cordis secreta nosceret, mox etiam exponit somnium & auguria futuræ inconstantia ex eo capta. Cui iterum Jordanus divino afflatus spiritu: *fili, promitto tibi nunquam fore, ut recedas à semel suscepto Ordine* eademq; verba aliquoties repetendo tantum profuit, ut Albertus abjecta statim omni morâ metusq; ad vitæ pridem cogitata regulam convolarit.

His aliisq; virtutum ac gratiarum ornamentis prosperè per orbem vectus, tandem in mari portum meliorem reperit. Cum enim terra sancta ab illius Provinciæ visitatione relictum maturaret in Europam, irruente tempestate cum duobus Fratribus naufragio per-

de v. ruit in mari die 13tia Februarii, anno, ut Bol-
 ba fe landus numerat, 1237. Corpus ejus, post-
 o fixu quam ad littus appulsum esset, Accóne, hoc
 vita est, Ptolemáide in Phœnicia sepulchro datū
 s phan est in Ecclesia Patrum Dominicanorum, ubi
 uidem plurimis exinde miraculis à Deo illustratum
 um an fuit. Gloriam, quam in cœlo tenet, revelavit
 rstitur S. Ludgardi Virgini Nivellensi, cui non mul-
 Alber tò post multâ luce conspicuum se ostendit e-
 , con dixitq; : *Ego sum Iordanus quondam Magister*
 quan *Ordinis Prædicatorum : Ego de hoc seculo ad glo-*
 ederi *riam transivi, & inter Apostolorum ac Propheta-*
 t? mo *rum choros sublatum sum. Tu quoque secura esto :*
 uræ in *quia propè adhuc abest, ut à Deo coroneris.*

Jorde Non erit injucundum ad vitæ calcem hic
 to tib attexere responsa illius aliqua, non faceta mi-
 rdim nūs, quàm arguta; è quibus videas etiam ab
 antum honestis salibus sanctitatem non refugere.
 ni mo Traxerat ad amplectenda sui Ordinis instituta
 gulan adolescentem Westphalum, loco perillu-
 stri genitum, cujus pater non ita pridem à Jor-
 amen dani matre bovem aliquam sive vaccam auf-
 in ma ferri jusserat. Mittuntur statim ab hoc Dy-
 nim nasta, qui filium à Jordano repetant, simulq;
 nere ob oculos ponant, quantum ille hac suæ pro-
 e tem lis abductione offensus fuerit. *Itâne verò ?*
 io pe reponit Iordanus : *adeòne vester Dominus ad-*

*huc imperitus est legum & consuetudinum suarum
ag. patrie, ut nesciat reparationem damni à fili
quari posse, cum aliquid ejus matri iniquè abre-
ptum fuerit? quia ergo herus vester vaccam ab-
stulit à matre mea, solutionem curabo mihi, & tu-
tulum hunc retinebo.*

Ecclesiasten agebat Bononiæ F. Joanne
Vincentinus orator in rebus sacris famosissi-
mus, tantòq; colligebat animarum fructus
ut totam pene Lombardiam ad se videndum
audiendumq; concitaret. Appetente po-
tempus aliquod generali Capitulo adsunt Bo-
noniâ missi, qui urbis & omnium incolarum
nomine à Jordano flagitent, eum ut sibi con-
cionatorem non auferret, singulari quâdam
dicendi gratiâ Verbi Divini sementem ab eo
fieri, speratòsq; fructus omnes intermori pos-
se, si fortè Superiorum jussibus ab hac urbe
revocandus esset. Audiit hæc Jordanus, &
commendatâ primùm eorum benevolentia
erga suum Ordinem, *dere*, inquit, *quam*
à me postulatis, consilium inibo cum Patribus De-
finitoribus; & videbo ut satisfiat desideriis vo-
stris. De cætero, quòd meministis, in absentia
Fratri Joannis fructum seminis ab eo jacti facile
extingui posse, me parùm commoveret. Non enim
ea est seminantium consuetudo, ut consito agro un-

lectulum suum eodem apportari faciant, ibiq; tantisper hereant, donec in aristis albescat seges; sed potius campum cum insperso semine Deo commendant, indeq; abeunt ad agros alios iisdem frugibus conferendos. Vnde expediret forsitan, ut F. Iohannes etiam à vobis commigret ad urbes alias, quemadmodum Christus docuit Luca 4. quia & aliis civitatibus oportet me Evangelizare Verbum Dei.

In Abbazia quadam Cisterciensi interrogabant ipsum religiosi: Magister, quid fieri potest, ut firmitatem obtineat Ordo vester, cui vix alius paratus est victus, quam qui ab eleemosynis conquiri solet? Esto enim vobis homines liberaliter nunc addicti sint, erit tamen, quemadmodum in Evangelio legitur, ut refrigescat charitas multorum. Et sane tunc necesse erit, Ordinem vestrum retrò in ruinam agi, videlicet rebus iis destitutum, sine quibus hæc vita præsens tolerari nequit. Imò contrarium ego, reponebat Jordanus, è verbis vestris evidenter infero. Quod in Evangelio legitis, fore ut refrigescat multorum charitas, nonne id scriptum est de illo tempore, quo abundabit iniquitas, & virtutem fugabunt scelera? sic enim Christus inquit Matth. 24. quoniam abundavit iniquitas, refrigescet charitas multorum.

Tunc autem homines pessimi etiam religiosos de-
 cient de suis possessionibus : ideòq; vos, qui insue-
 estis de loco in locum commigrare & stipem men-
 dicando conquirere, penuriam sustinebitis, & for-
 sitan facilius dilapsuri estis. Fratres autem nostri
 perinde ac olim Apostoli inter procellas persecutio-
 num, dispergentur ad faciendos fructus, & victi-
 quarent, ut aliàs consuevère.

Erat, qui in consortio Dominorum pluri-
 um sive joco, sive sarcasmo aliquo dicebat
 ad Jordanum : quid causæ est Magister, quòd
 ab eo rempore, quo vos Dominicani un-
 cum Patribus Franciscanis in hunc orbem
 advecti estis, nec terrâ nec annis amplius tam
 felicibus usi simus, quàm ante adventum ve-
 strum ? Jordanus, ut obturaret os hominis
 audaculi : equidem, inquebat, id facile negare
 possem, & contrarium manifestis indiciis planum
 facere. Quia tamen id ita vultis, admitto dictum
 & facti causam adfero. Postquam nos vestro be-
 neficio in hunc mundum venimus, doctrinâ
 predicatione nostra clariorem illi cognitionem at-
 tulimus suorum scelerum, quorum ignorantia per
 injurias superiorum temporum diu laboraverat.
 Quis autem nescit, peccatum eò gravius esse coram
 Deo, quo clariùs, is qui peccat, malitiam objecti per-
 spicit ? Et tamen vos imprudentes non cessatis

malè agere, sed scelera sceleribus additis in ruinam
ac perditionem vestram. Idcirco justissimè vo-
bis evenit, quod olim Deus prænunciavit per os
Propheta Ps. 106. v. 34. Posuit terram fructife-
ram in saluginem à malitia inhabitantium in
ea. Et plus dico vobis: nisi brevè appropinquet
immutatio & correctio vite vestra, adhuc agrius
fiet vobis. Ille enim, in cuius verbo est omnis ve-
ritas falsitatis nescia, jam pridem hoc minarum
in vos conjecit Luca 12. Servus sciens voluntatē
Domini & non faciens plagis vapulabit multis.

Monasterii [a] Parisiensis Procurator tœ-
dii ac molestiarum impatiens petebat à Jor-
dano, licentiam ut sibi faceret eo ab officio
decidendi; malle se cum aliis Fratribus inter
preces & operum piorum exercitia Deo in-
servire, quàm diutiùs operosīs hisce curīs la-
boribúsq; impeditum vivere. Cui occurrens
Jordanus, fili mi, inquebat, tria sunt, quæ offi-
cium istud comitari plerumque solent, negligentia,
impatientia, labor ac meritum. A duobus primis
absolutionem tibi impertio; reliqua duo pro salu-
tari pœnitentia ac peccatorum satisfactione in po-

N 5

sterum

[a] Ferdinand. de Castilio in annal. Ordin. l. 2. c. 6.
& ex eo Joannes Stephan. Menoch. S. 7. in utilibus &
doctis discursibus germanicè editis Centur. 3. c. 52. pag.
301.

sterum adhuc impono. Alio tempore incidebat ista quaestio, quid Ordinum Religiosorum superioribus erga suos subditos praecipue observandum atque attendendum sit? Necessesse est, reponebat Jordanus, ut agant hoc, quod fabri murarii aut eorum praesides. Hi enim, dum muros ducunt, frequenter amissam regulamque suam labori applicant, ut ita dispicere possint, an aliquid vel justo uberius promineat, vel nimis profunde caeterarum partium aequalitate retrocedat. Et tunc quidem cogunt retro, quidquid egressum est ultra mensuram: quod autem justo profundius sedet, antrosum protrahunt. Ita pariter agendum bono superiori. Eos religiosos, quos ex modestia aut humilitate libenter latere conspiciat, oportet promoveri. Eos vero, qui se ipsos conantur exserere, & in luce publica collocari gestiunt, introsum ad obscuriora debet compellere, tanquam indignos iis officiis, ad quae vel jam promoti sunt, vel per media non satis commendanda adhuc aspirant.

B. LUDOLPHUS

Abbas Corbeiensis in Westphalia.

Refertur cum titulo Beati à Gabriele Bucelino in Menolog. Benedictin. ad diem 21 Februar. Et cum titulo Sancti in quodam Calendario Ordinis

S. Benc

S. Benedicti, citato apud Papebroch. in actis Ss. ad diem istam Iunii inter pratermissos. Ejus statua in choro templi Corbeiensis inter alias Divorum imagines exhibetur cum hac inscriptione: S. LUDOLPHUS ABBAS CORBEIENSIS: reliquiae autem una cum ossibus B. Druthmari etiam Abbatis ibidem religiosè asservantur in sacello vel crypta templo conjuncta. Quod ad patriam & nationem hujus utriusque attinet, planum est B. Druthmarum aliunde, videlicet è cœnobio Laurisheimensi assumptum, & illuc transportatum esse: sic enim de eo testatur Dithmarus l. 7. ad annum Christi 1015, & Chronicon Mss. Saxonie Ioannis Mabillonii ad eundem annum: Wal Corbeiensis (Abbas) priùs ab cura suspensus deponitur; & unus è Laurisheimensi Monasterio Druthmer sine fratrum consensu Abbas assignatur. Vnde etiam Vitam ejus omittimus in hoc libro, rejicimùsq; in aliam partem, in qua vitas & elogia eorum Sanctorum dabimus, qui, tametsi natione Westphali non fuerint, in ea tamen sanctè vixerunt, & commorati sunt. De Ludolpho tamen nihil simile hætenus invenire licuit; ideòq; eum inter Sanctos natione Westphalos tantisper connumeramus, donec contrarium efficaciori probatione compertum fuerit. Pro nobis facit, quòd è gremio Capituli Corbeiensis electus, adeòq; à primordio

mordio juventutis in eodem educatus sit. Quia enim primis temporibus ad hocce Monasterium admissi sunt, eos potissimum Westphalica nationis ac nobilitatis filios fuisse, testatur historia translationis S. Viti apud Papebroch. to. 2. Iunii pag. 1031 ubi c. 1. n. 9. ita legitur : Augebatur quotidie numerus Monachorum ex nobilissimo Saxo- num genere : pueri quoque bonæ indolis nutriebantur optimè &c. Floruit Sæculo Christi decimo, & variis post obitum miraculis claruit. Vita ejus collecta est ex iis, quæ de illo referunt Dithmarus Merseburg. l. 2. c. 3. Gelen. in Hierotheca pretiosa pag. 88. & Schaten to. 1. Annal. Paderb. pag. 312 & 326.

Magnâ sanctitatis & miraculorum gloria in cœnobio Corbeiensi fulsit B. Ludolphus Abbas. Mitram & pendentes ex ea honores adiit Sæculo Christi Decimo ; ad quos tamen priusquam viam sibi & iter paraderet, talia præmisit virtutum suarum ac religiosæ perfectionis merita, ut ab ipso potius hæc suscepta dignitas, quàm ipse à dignitate ornamentum caperet. Assiduum illi exercitium erat carnem jejuniis edomare, ne contra spiritum insolentior fieret ; somnum vigiliis frangere, ne in operibus divinis torporem pareret ; sensibus & appetitui suo ægré facere,

facere , ut animus ad cœlestia prosequenda expeditior esset. Orationibus, Sacrificiis, rerum Spiritualium & Ecclesiasticarum ferventissimo usu eò familiaritatis processerat apud Deum, ut cognosceret arcana plurima, quæ cæteroquin ad ejus notitiam perlabi humana investigatione non potuerant. Piis è purgatorio Manibus certum in ejus oratione ac suffragiis asylum erat. Wilhelmus Moguntinæ Sedis Episcopus & Ottonis M. Imperatoris ex Editha filius eadem , quâ è vivis decessit , horâ piarum precum subsidia ab eo flagitavit. Geronis Comitis ad Magdeburgum decollati caput [a] statim eodem mane inter divina sacrificia altari suo illatum vidit, eundemq; fratrum suorum precibus comendavit. Aliæ plures animæ è flammis piacularibus illi visendas se præbuere , ut ejus interventu doloribus suis medelam acciperent. Ante omnia tamen majori recordatione dignum est, quod de ipso ex Dithmaro Merseburgensi refert Gelenius in Hierotheca pretiosa. Anno 976 die 24ta Junii S. Gero Coloniensis Antistes , nescio quâ infirmitate corporis , adeò extra omnem usuram sensuum abreptus est, ut ab Evergero ejusdem Eccle-

siæ

[a] *Dithmar. l. 3. & Gelen. in Hieroth. pag. 88.*

siæ Canonico, cuius obsequiis tunc utebatur, inter mortuos reputatus fuerit. Includitur Sacrophago corpus exanimi simile, feritur in plebem mortis existimatæ rumor, celebratur exequiæ die postera, deportatur ad tumulum in æde Metropolitana præparatum. Tertiâ dein nocte quasi de gravi somno expergitur, sibiq; ut obstructos loculi & terræ meatus patefacerent, iterato clamore vociferatur. Id cum Evergero conscientiaæ causâ indicaret is, qui audiverat; hominem nuncii, ut putabat, tam annilis bajulum cum stomacho rejecit, & verberibus malè mulctatum jussit porro cum his fabellis nocturnisq; somniis ab se facessere. Ita miser non expectato fustuario doctus, vocem tenere didicit; & interim S. Gero (quem adhuc vixisse [b] reserato postmodum sepulchro vestigia sanguinis ostendêre) vivus infra mortuos amandatus mortem, quam nesciverat, invenit in sepulchro die vel 29na, vel ut alii, 28va Junii. Stupendum profectò ac lamentabile genus mortis! sed tamen infelix minimè. *Mala mors putanda non est*, inquit Hipponensis Præsul, *quam bona vita præcessit*. Statim namque ab excessu suo, B. Ludolpho se spectandum ob-

[b] Crantz. l. 3. Metrop. c. 45.

tulit, eundemq; tribus quatuorve verbis allocutus, *requiem*, inquit, *aternam nobis cantate*. Vixit ex eo tempore Beatus Abbas annis adhuc septem, quibus evolutis morte felicissima vitam clausit Corbeia 13 Augusti, anno [c] Christi 983, regiminis sui 26to. Ossa ejus, quia variis post obitum miraculis claruerunt, anno 1100 primum elevata sunt à Marquardo Abbate & Episcopo Osnabrugensi, repositaq; in tumbis ligneis ac deauratis ante altare S. Crucis: postea verò anno 1662 à Christophoro Bernardo Episcopo Monasteriensi & Administratore Corbeiensi, cum Basilicâ hoc loci novam erigeret, iterum translata sunt in sacellum cryptamve templo conjunctam, ubi in hodiernum diem adhuc religiosè asservantur, quanquam incuriâ alicujus nonnihil confusa permixtaq;. Primæ translationis cultûsq; antiqui testes [d] exstant hi versiculi:

Istic translatos Patres gaudete Beatos

Istius Ecclesie, quam congruè rexit uterque

Tem-

[c] Ita Chron. Corbeiense Meibomii. Sed Bolland. ad diem 21 Febr. inter prætermisssos ex Leznero refert mortuum anno 993. [d] Adolph. Overham in notis ad vitam B. Meinverci n. 43 in fine.

*Tempore distincto dictis & cum benefacto.
 Druthmarus dextrâ (lector non negligat ista
 Abbas praeclarus jacet hac in parte Ludolphus
 Et sic in Sanctis Deus aspice cor venerantis
 Patris Marquardi, simul artificis Godefridi;
 Quorum devota prece complacent tibi vota.*

B. LUTHARDUS

3tius Episcopus Paderbornensis.

Refertur cum titulo Beati in ordine ac serie Episcoporum Paderborn. inserta Synodis anno 1687 ab Herm. Wernero Episcopo celebratis. Item Nicolao Schaten to. 1. Annal. Paderb. & Gerardo Ioanne à Benting. in Chronolog. generali pag. 113. Ossa ejus ob famam adhuc recentem Sanctitatis a Vniv. Episcopo 6to elevata esse, scribit ibidem Schaten pag. 194. Westphalū fuisse præter Cleinsorgium, Bruschiū & alios testatur Kerffenbrochius in Catalogo Episcoporum Paderb. his verbis Luthardus Nobilibus Parentibus Diœces. Paderbornensis editus. Gelenius in pretio Hierotheca pag. 75. cum Kerffenbrochio, Bruschi & aliis quibusdam eum connumerat inter Martyres Ebbekesdorpienses, ideòq; appellat Sanctum sed errorem hunc satis clarè refutat Schaten to. 1.

Ann.

Annal. Paderb. pag. 186. Nam clades istorum Martyrum contigit anno Christi 880, uti dicetur postea: cum è contra B. Luthardus adhuc superstes fuerit anno 885, uti constat ex diplomate Caroli Crassi Imperatoris citato ab eodem Schatē pag. 193. Nomen ejus variè à variis scribitur: alii enim Liutharium, alii Luitharium, alii etiam Lindevvardum & Lintvvardum; plerique tamen Luthardum vocant. Nec minùs authores variant quò ad annum obitus. Verisimilius est è vivis abiisse anno Christi 886, vel ad summum, 887 die 2da Maji. Et quidem, quod ad postremum attinet, nulla est difficultas, cum Necrologium Herisiense clarè hunc diem annotet, dicatq; obiisse sexto nonas Maji. De anno autem, in quo Authores maximè discrepant, id probari potest hac ratione. Nam in primis obiisse non potuit 2da Maji anno 885, quia eodem anno, sexto idus Septemb. adhuc impetravit Diploma Caroli Crassi supra citatum. Neque etiam vitam extendisse potuit ultra annum 887, quia Biso ejus Successor hoc anno aliud Diploma obtinuit ab eodem Carolo Crasso, 1mo Calendas Octobris, uti videre est apud Schaten à pag. 196.

Tertius, quem è Præsulum primorum triade ad cœlos transmisit Paderā, fuit B. Luthar-

Luthardus, [a] *innocentissima*, ut inquit Bruschi-
 schius, & *optima vite Episcopus*. Natus est in
 Dicecesi Paderbornensi [b] *nobilibus genere* &
virtute parentibus, enutritus ibidem in Clero
 Cathedrali unà cum S. Meinolpho Monaste-
 rii Bödecensis fundatore, creatus Episcopus
 & B. Badurado in officium Pastorale subro-
 gatus anno circiter 860. Adstitit Mogun-
 tiæ consecrationi S. Remberti Bremensis Ar-
 chiepiscopi, quem etiam ob præclara, qua
 tunc in eo arbitratus est, virtutum ornamen-
 ta per omnem deinde vitam ita sibi conjun-
 ctum habuit, ut non modò ad exemplar vite
 suæ rationes componeret, sed & alios quo-
 que consequendæ perfectionis studiosos e-
 jusdem amicitia ac institutioni commendà-
 ret. Dedicavit quoque Ecclesiam S. Pauli
 prope Corbeiam anno 863; interfuit Conci-
 lio Triburiensi anno 871, & Coloniensi anno
 873: Obtinuit à Carolo Crasso Imperatore
 anno 885, ut Ecclesiæ suæ Clericis libera eli-
 gendi Episcopi potestas esset; & à Luidbert-
 to Archiepiscopo Moguntino aliisque Præsul-
 bus in Synodo Wormatiensi congregatis an-
 no 868, ut S. Walburgi sorori suæ Partheno-

[a] *Bruschius in Catalogo Episc. Paderb.* [b] *Bruschius ibid.*

it Bru
s est in
mere
Cler
onaste
copus
subro
logun
nsis Ar
, qu
amen
onjun
ar vita
s quo
os e
enda
Paul
Conc
Gann
rator
era el
idber
æful
tis an
hen
ner
] Bru

nem Herisfensem liceret condere, ubi ipsa cum aliis ejusdem propositi Domicellis castitatem suam Deo consecrare, & vitam in omni sanctitate ac virtutum studio traducere posset. Multis denique pro Ecclesia & republica Christiana perfunctus laboribus ad metam æternæ beatitudinis in cœlo pertigit die 2da Maji anno 886.

Ss. Martyres Ebbekeftorpienses,

S. THEODORICUS Episc. Mindensis,
S. MARQUARDUS Episc. Hildesensis,
S. BRUNO Dux Westphaliæ & Ostphaliæ
aliq; Westphaliæ Comites, militiæ Præfecti, & Milites.

*Referuntur cum titulo Ss. Martyrum ad diem
adam Februarii à Bollandò to. 1. Febr. Ferrario
in Catalogo generali Ss. Crantzio l. 2. Metrop.
c. 3. Gelenio in Fastis Agrippin. sacris. Schaten
to. 1. Annal. Paderb. pag. 186, aliisq; pluribus.
Addit Gelen. loc. cit. tot fuisse horum Martyræ,
ut in tumulos congesta corpora insignes re-
præsentarent colles. Inter hos duo Episcopi
Theodoricus Mindensis & Marquardus Hil-
desiensis. Plures Comites: videlicet Wigman-*

nus, Gerricus, Liutolfus, Folcwardus, Avanus, Liutharius, duo Theodorici, & tres Barones. *Multi Satellites seu militia Praefecti* Aderamus, Alfuinus, Addasta, Aida, Dudo Bodo, Walo, Halilfus, Hunilduinus, Adulwinus, Werinhartus, Thiodrichus, Hilwartus &c. qui tamen non omnes fuere Westphali. *Adiungunt alii* Gosbertum Episc. Osnabrug. Erlolfum Episc. Ferdensem, Dodonem Episc. Monasteriensem, & Luthardum Episc. Paderborn. *Sed de duobus saltem postremis videtur esse error, uti praeter alios arbitratur* Bollander *loc. cit.* Caput & antesignanus omnium fuit Bruno Westphalia Ostphaliaq; Dux, & urbis Brunsvicensis conditor, cuius originem ex stirpe Widekinda ita deducit Crantzius l. 2. Metrop. c. 3. ubi inquit: ex Widekindo Wicbertus, ex illo Walbertus, inde Ludolphus sunt progeniti: ex Ludolpho Bruno, Tanquardus & Otto nascuntur: hujus Brunonis nomen refert, & diu servat fundata inclyta ab eo civitas Brunswicensis quasi Brunonis vicus. *Alii tamen ejus prosapiam trahere malunt non ab ipso Widekindo, sed à Brunone S. Widekindi fratre & arcis [a] Brunsbergensis in Westphalia conditor.*

[a] Brannisberga vetus arx, nunc omnino diruta non procul à Corbeia, de qua Monum. Paderb. pag. 124

ditore, quem *Monumenta Paderbornensia* pag. 124. & *Fabricius* l. 2. *originum Saxonie* scribunt mortuum anno 790, & sepultum Paderbornæ. De patre S. Brunonis Martyris certum est eum fuisse Ludolphum primum Ducem Saxonie ultra Viresurgim, utpote, qui teste Fabricio, Saxoniam Orientalem sive Ostphaliæ a vito Westphaliæ principatui primus adjecit. Ex hoc parente fratres habuit duos Tancquardum & Ottonem; sorores quatuor, Luitgardem, Hathumodam, Gerbergam, & Christinam, quarum prima nupta fuit Ludovico 2do Regi Germaniæ: alie verò tres Sanctimoniales, & successive Abbatissæ Monasterii Gandersheimensis à Ludolpho Patre exstructi. Ceterorum Martyrum origines sunt incognitæ. Passi sunt 2da Februarii & à Nortmannis sive Danis idolatris interfecti, anno, ut quidam volunt 877, alii 879, verisimilius 880, quemadmodum præter Schatenum to. 1 *Annal. Paderb.* pag. 185. affirmat Bollandus to. 1 *Februar.* pag. 310. n. 4. probatq; ex *Annalibus Fuldensibus Francorum* à Chesneo editis. Locus acceptæ cladis fuit Ebbekesdorpium, postea insigni Virginum Benedictinarum cœnobio celebre: alii vocant Ebsdorff, Oppidum Ducatus Luneburgici inter urbem Luneburgum & Vltzenam situm.

Nondum Sæculi totius spatium à Widekindo

kindo & Saxonibus ad Christum conversis
 fluxerat, cum res Catholica per Ostphaliam
 ac regiones alias plurimum lacerari coepta
 à Nortmannis sive Danis, qui furore idola-
 trico ex ultimis adhuc Ethnici Septentrionis
 finibus elapsi, in has sese terras infundebant.
 Opposuit his primum sese Ludolphus ex Wi-
 dekindea cognatione S. Brunonis genitor, &
 ingentis animi pro Deo miles; junctisq;
 Westphalorum & Ostphalorum copiis (Ost-
 phaliam enim avito Westphaliæ Principatu
 primus adjecerat) ita hostium Barbarorum
 obtrivit colla, ut eo superstite nullam amplius
 Germaniæ provinciam ausi sint attrectare.
 Repullulavit tamen hic hostium infidelium
 furor Ludolpho mortuo; iterumq; transmissis
 so Albi Ostphaliam infestârunt anno Christi
 880, rati forsitan Brunonis filii juventutem
 facilius incursu suo infringendam esse, quam
 exercitati senisq; patris maturum robur. Nec
 defuit ex adversa parte intrepida S. Bruno-
 nis virtus, certa vel suum sanguinem pro Chris-
 to fundere, vel inimicas Nortmannorum
 phalanges infracto animo proculcare. Con-
 scriptus ex universa Westphalia Ostphaliaq;
 numerosus exercitus, ad quem pro defen-
 denda religionis in columitate utriusque na-
 tionis

tionis præcipui Comites nobilésq; confluxê-
 re. Bellum ab omnibus tantò flagrantius in-
 staurari cœptum, quòd contra juratos fidei
 Christianæ hostes gerendum esset; ideòq; &
 Episcopi quidam huic agmini se conjunxêre,
 non tam bellatores futuri, quàm Sacerdotes
 & rerum Divinarum Præsides. Conflictum
 est ad Ebbekefdorpium in Ducatu Lunebur-
 gico die 2do Februarii, qui Virgini purificatæ
 sacer est, stetitq; diu tam anceps pugna, ut
 nemo sciret, quam in partem victrices lauri
 sese tandem inclinaturæ essent. Postremò ta-
 men Christianorum acies circumventa &
 compulsæ in paludes gelu rigidas; quæ ubi
 pondere armorum & armatorum pressæ tan-
 dem confedissent, hæsit solutâ glacie immer-
 sus, itaq; abruptus à se miles, ut vix emergen-
 di, nedum pugnandi facultas esset. Secuta
 mox ingens ac funesta strages Catholici no-
 minis, præterq; innumeros in servitutem ab-
 ductos alii post alios nullo ordinis aut ætatis
 discrimine in odium fidei trucidati sunt. Cæ-
 sus Dux ipse Bruno; duo ad minimum Epi-
 scopi Theodoricus Mindensis, & Marquar-
 dus Hildesienfis; Comites deinde plurimi &
 aliorū inferioris notæ turba promiscua. Cul-
 tum ac venerationem publicam jam inde ab

antiquis temporibus consecuti sunt, & in numero Martyrum Sanctorum habiti, quippe quos non alia moriendi causa è vivis expulit, quàm fidei ac religionis contra idolatras tuenda zelus. Eorum corpora, cùm ad tempus aliquod sine armis ac vestibus inhumata jacuissent, prisca Majorum pietas in unum cumulum tumulúmque collegit, iisdémque insigne Virginum Ordinis S. Benedicti cœnobii superstruxit. Locus denique, ubi beati cines conquiescunt, ab eventuum prodigiorum multitudine plurimùm illustris fuit usque ad Lutheri tempora. Præterquam enim, quòd oleum miraculosum ex ossibus Beatorum frequenter fluxerit, puella toto corpore paralytica illuc advecta sanitatem retulit: Monialis aliquà gramine de tumulis eorum decerpto & in aures misso clariùs audit: Parochus edito ad eos colendos voto febrim quartanam pepulit: puerpera inter difficilimos partûs dolores jam jam moritura oblatis ad eorum sepulchra aliquot denariis filiù enixa est: civis denique aut Oppidanus aliquis perceptâ jam sacrâ unctione ad extrema fata deductus, simul atque precandi causâ suâ illuc misisset conjugem, momento temporis ira confirmatus est à sua ægitudine, ut die

tertia

tertia ad agriculturam regredi, & glebam exercere visus sit. Plura ejusmodi vide apud Papebrochium in actis Ss. ad diem 2dam Februarii.

S. MATHILDIS

Regina Germaniæ.

Refertur cum titulo Sanctæ in Martyrol. Romano germanicè edito ad diem 14 Martii his verbis: Zu Halberstatt in Teutschland die Entschlaffung der heiligen Königin Mathildis des Kaysers Ottonis des Ersten Mutter: war in Demuth und Gedult fürtrefflich. Item ab Harao & Leuchtio in vitis Ss., Wione & Menardo in Martyrol. Benedictinis. Cum titulo Beatæ in Martyrol. Romano latino ad eandem diem, Papebrochio in Actis Ss. to. 2 Martii. Canisio in Martyrol. germanico. Schaten to. 1. Annal. Paderb. &c. Agunt de eadem Gelen. in fastis Agrippin. Molanus in addition. ad Vsuardum. Dithmarus l. 1 & 2. Widichindus Corbeiensis l. 3. Annal. &c. Westphalam esse testatur Papebrochius loc. cit. in Commentario prævio ad ejus vitam §. 1. n. 1. ubi sic habet: Mathildis parentes & majores usque ad ejus atavum Wittichindum vixerunt in regione inferiore Saxonix cis Visurgim, quam nunc Westphalam appellamus:

O 5

ubi

ubi Vidua Mathildis avia paterna in Monasterio Herivordienſi Abbatiffa educavit hanc ſuam neptem B. Mathildem. *Idem conſtat ex ejus vita juffu S. Henrici Imperatoris (qui fuit S. Mathildis pronepos) olim ſcripta, & ex veterico dice Coloniendi Monasterii S. Pantaleonis eruta apud Papebroch. in actis Ss. loc. cit. ubi c. 1. n. 4. ſic de ea ſcribitur: à poſteris ergo ejusdem Wittichindi egregii Ducis proceſſit ſtirps Beatiffimæ Mathildis, cujus pater nomine Thietricus in occidentali regione (id eſt, Weſtphalia ut ibidem notat Paperochius) Comes fuit glorioſus. Gobelinus, Meibomius in notis ad Annales Wittichindi Monachi, aliq; ſcribunt ejus patrem fuiſſe Comitem Oldenburgenicum. Vitam compendio damus excerptam ex ea, quæ eſt apud Papebroch. ad diem 14tam Martii.*

Westphalicum ſanguinem Regni Germanici purpuræ prima commiſcuit B. Mathildis nobiliſſimorum Comitum Thiedrici & Rinhildis filia. Annos juventutis exegit Herivordiæ apud aviam paternam Mathildem viduam, quæ ibidem tunc Abbatiffa neptem ſibi cognominem ſtatim à maternis liberibus magnis deſideriis ad ſeſe depopoſcerat. Ab hac inter alterna orandi ac laborandi ſtudia ſanctiſſimis moribus & omni exercitio

citio

citio muliebri ita instituta est, ut Otto Dux Saxonie evulgata ejus virtute dignam duceret, quam filio suo Henrico, ut vocant, Aucupii uxorem daret. Nuptie celebratae [a] Walhusii in Thuringia: donatum Mathildi, quidquid ad eam civitatem pertinet: Otto socer triennio post, nimirum anno 916 e vivis exemptus: Henricus non modo paternae ditionis haeres factus; sed etiam Conrado Germaniae Regi (postquam is anno 918 fatis concesserat) in imperio subrogatus, ipso Everardo Regis defuncti fratre armillas, chalmydem, diadema, gladium, & reliqua Regni insignia ad Henricum deportante. Magnum utrique conjugii devotionis ac humilitatis calcar erat honores tanti. Et Mathildis quidem, praeterquam quod per dies singulos non parum temporis pietati daret, etiam nocturnis per saepe spatiis furtim se subducebat de Regis latere, ut interim orationi vacans quietius cum Deo ageret. Mundum & ejus oblectamenta habebat in contemptu maximo; quantoque sublimius eam supra alios fortuna extulerat, tanto ipsa submissius sese deprimebat, amore illius supremi Domini, qui dicit Matt. II:

Discite

[Walhusium ad Helmam fluvium in confinis Mansfeldiae & Thuringiae.

Discite à me quia mitis sum, & humilis corde. Matrem in ea experiebantur non solum pauperes, in quos liberali manu stipem & elemosynas; sed etiam homines de plebe ceteri, in quos affectu maximo charitatis maternæ viscera effundebat. Erga reos & propter facinora severis carceribus mancipatos tantâ ferebatur misericordiâ, ut magis penè indolesceret eorum infortuniis aut malefactis, quàm ipsi suis. Vix gaudii & hilaritatis aliquid priùs admittebat à Rege conjuge, quàm aut veniam iis exorâset, si expediret; aut certè hujus animum ad supplicii aliàs inferendi mitigationem suo patrocínio inclinâset: *in quo enim judicio judicaveritis, solebat dicere, judicabimini, & in qua mensura mensueritis, remetietur vobis.* Neque dissentiebat ab his Reginæ studiis voluntas optima Henrici conjugis. Unus illi in Christum amor, una in proximos Charitas, unus in bono fervor, & una concordia: adeò ut oculos suos in mortem postremò occlusurus ingenuè de se fateretur, illius se hortamento à via iniquitatis ad boni rectiq; semitam sæpius revocatum esse. Et sanè vel idcirco fortasse visus est tantos à Deo favores & beneficia paucis concessa etiam post mortem consequi. Ut enim ta-

ceam,

ceam , quòd in vita semper victor Danos ,
 Slavos , Bohemos , Bavaros regna plurima
 ditissimáq; felicibus armis subjugaverit ; nul-
 lam ex hac sancta conjugē prolem genuit ,
 quæ non ad magna dignitatum fastigia & ho-
 nores admota fuerit. Otto primogenitus
 regnum Germaniæ post patrem consecutus
 est , tandēmq; à Supremo Pontífice corona-
 tus Imperator. Henricus 2dò genitus Duca-
 tu Baviaræ à fratre impertitus. S. Bruno na-
 tum minimus Archiepiscopali insulâ decoratus
 Coloniæ , & propter eximia sanctitatis ac vir-
 tutum ornamenta Divorum catalogo postea
 adscriptus. Reliqua proles fæmella magnis
 etiam Principibus Ducibúsq; in matrimoniū
 collocata. Ità Deus suorum repensat meri-
 ta , neque se vinci ab iis patitur amore ac libe-
 ralitate. Tandem cū piissimus Rex & con-
 junx [b] Romam iter facere decrevisset , ibi-
 demq; exemplo Caroli Magni victoriarum
 suarū trophea ad Ss. Apostolorum aras Deo
 consecrare ; illapsa gravi ægitudine viā uni-
 versæ carnis adire compulsus est anno 936 die
 2da Julii , defunctus [c] Memlebiæ in Thu-
 ringia ; sepultus autē , uti postulaverat Qued-
 lin-

[b] Witichindus Corbeiensis l. 1. annal. in fine.

[c] Memlebia ad Unstrutum fluvium.

linburgi in Basilica. Acerbissimas hæc fata inu-
lacrymas Mathildi expressere, tum propter dui-
amores integerrimos, quibus se mutuò sem- fra-
per complexi fuerant; tum præsertim, quod huc
videret, quantis mors illa fratrum discordiis Re-
facem subditura esset, hinc Ottone, inde reb-
Henrico filiis paterni imperii sceptrā affe- cor-
stantibus. Itaque malis hisce ut maturè oc ali-
curreret sancta mater ac vidua, fratres am- ma-
bos, dum cadaver Henrici patris adhuc inhu- fed-
matum staret, ad se vocatos unà cum lacry- clac-
mis cœpit alloqui: *O Filii mei charissimi, oro* pa-
vos & obtestor iterum per has exuvias Genitoris lici-
vestri: Deum time, & ipsi servite soli, in cuius suo
manu sunt omnium iura regnorum. Absit, ut Eco-
contendatis invicem de honore, heu! nimium stu- tan-
xo & caduco. Ecce! hunc finem habet univer- est
mundi gloria: & beatus ille, qui sibi preparat æ- refl-
terna, quæ nunquam desinunt. Neque multum hos
contendite, uter vestrum futurus sit, in cuius ver- stea-
ticem imperii corona se demittat; sed potius tene- Imp-
te ac custodite illud Christi: omnis qui se exaltat, di
humiliabitur, & qui se humiliat, exaltabitur. con-
Sed parùm hæc matris beatæ monita apud fi- Ma-
lios initio profecere. Ottone ex patris [d] bus
defuncti designatione ad imperium evecto inun-

[d] Witichindus l. 1, Annal. in fine.

inunctoq; , funestâ æmulatione mox infren-
 duit Henricus 2dò genitus , regnum sibi præ
 fratre deberi dictitans , quòd hic à patre ad-
 huc Duce tantum; ipse verò ab eodem jam
 Rege in lucem procreatus esset. Tracti in
 rebellionis partem [e] Everardus Dux Fran-
 coniaë , Gisbertus Dux Lotharingiaë ,
 aliique plures. Certatum annis aliquot
 magnis quidem adversantium animis ;
 sed fortunâ impari. Henricus post varias
 clades Ingelhemii in arctam custodiam com-
 pactus. Ex qua cum altero demum anno fe-
 liciter elapsus esset, atrâq; indutus veste fratri
 suo [f] Francofurti sub Christi natalitia ad
 Ecclesiam procedenti supplex advolveretur,
 tandem in gratiam clementissimè receptus
 est, & Ducatu Bavariaë in amicitiaë perennis
 tesseram impertitus. Exinde tam arcta inter
 hos ambos concordia & amor coaluit, ut po-
 stea neminem in Germania habuerit Otto
 Imperator, qui majori fide & ardore militan-
 di adversus communes regni hostes arma
 conjungeret. De cætero amborum mater B.
 Mathildis post obitum defuncti conjugis, re-
 bus omnibus, quæ mundi sunt spretis negle-
 ctisq;

[e] Witichindus l. 2. *Annal. pag. 18 & seq.* [f]
 Schaten to. 1. *Annal. pag. 284.*

Etisq; se totam Deo ac virtuti tradidit, castro
 in quo ille è vivis excesserat, in cœnobium
 verso. Pudicitiam imprimis statui viduam
 consentaneam tantà curabat sollicitudine, ut
 omnes Virginem fuissent arbitrati, nili ex
 prole Regia de ejus fœcunditate constitisset.
 Somno cibóq; nihil indulgebat amplius
 quàm naturæ necessitas postularet. Oratione
 multò, quàm aliàs addictior erat: cui ut in-
 cumberet magis inobservatè, [g] cubiculum
 sibi delegerat haud procul ab Ecclesia, in
 quam pro suo arbitrio posset ingredi, quan-
 docunque vellet. Vespertino tempore quan-
 quam haud secus atque alii ad quietem memo-
 bra componeret: mox tamen, ut illos alto
 sopore mersos adverterat, iterum surgebat
 strato, famulamq; cubiculariam excitans su-
 spenso gradu cum ea in templum se infero-
 bat; ubi tam diu pernoctabat in sanctis pre-
 cibus, dum totum Psalterium orando decur-
 risset, nisi fortè id subinde impediret noctis
 brevitās. Tum silentio redibat ad cubicu-
 lum, seseq; insciis aliis perinde in lectum re-
 trahebat, ac si noctis totius spatia dormiendo
 exegisset. Sed & ibi vix paululùm conquie-
 verat, cùm iterum audito ad horas matutinas

campana

[g] Witichindus l. 3. *Annal. in fine.*

castro campanæ signo recurrebat ad Ecclesiam. Neque contenta erat ad finem Divinæ laudis unâ cum aliis ibidem permanere, sed etiam iis jam digressis man⁹ oculosq; in cœlum tendens, non prius invictum spiritum relaxabat ab oratione, quàm exoriens aurora noctis umbras pepulisset. Hinc rursus ingressa cubiculum aliquid captabat quietis, ne corpus necessario sopore defectum succumberet, Divinôq; famulatui fieret inidoneum. Interea [b] paulatim allabebantur pauperes, ut stipem caperent, quam ipsa quotidie liberali manu in eos dispensabat. Ad horum voces clamorésq; experrecta, mox illa somnos excutere, de strato exsilire, esurientes pascere, nudos vestimentis operire, omnibus misericordiæ suæ viscera affatim exhibere; non aliter, quàm si Christum ipsum sub aliena veste pasceret, regerétq;. Tum deinde habitum suæ viduitatis induere, ad missam se accingere, ad Ecclesiam convolare, Divinis Sacrificiis interesse, nullúmq; interim aut verbum aut gestum edere, quo vel tantulùm à curis sacratoribus avocari mens Deo intenta posset. Non poterat dæmon tantam virtutem diu ferre in Sancta Vidua: mox varios con-

P

tra

[b] In vita c. 3. à n. 13.

tra ipsam obtrectatores concitat, qui Ottone
 ac Henrico filiis persuaderent, matrem ne
 mis prodigè in pauperes liberalem esse; ne
 scire modum in erogando, bona à defuncto
 conjuge sibi assignata donatâq; magis pro
 fundere, quàm dissipare. Erubuere ad hæc
 audita boni Principes: & quis crederet ho
 minum malevolorum linguis tam facile au
 rem dari? Calumniis fides statim adhibita
 filii in iras ac furorem versi, mater de conce
 sis sibi possessionibus depulsa; bona, quæ in
 pauperes effudisset, iniquè repetita; confi
 tuti exploratores, qui eos, quorum auxilio
 munera ad egenos mitteret, non modò spo
 liarent rebus sibi traditis; sed etiam variis
 contumeliis oneratos ad ipsam remitterent.
 Gravissimum enim verò hoc vulnus erat Ro
 gali Viduæ, tantòq; acerbius, quòd etiam
 Henricus filius, quem semper in amoribus
 habuerat præ Ottone, tam iniqui facinoris
 particeps & consors esset. Ferebat tamen
 hoc ipsum animo constantissimo: imò per
 ipsas injurias fiebat multò fortior; non secus
 quàm si cum Davide diceret Ps. 117. *Domine*
mihî adjutor: non timebo, quid faciat mihî hu-
mo. Leve existimabat coram oculis mundi
 in opprobriis esse; modò non vilesceret

Christo

Christo Domino : neque aliud inter adver-
sa petebat solatium, quàm quod in precibus
ac oratione situm erat. Cum sibi maledice-
retur; non maledicebat: suis imputabat me-
ritis, quidquid adversi permittente Deo illa-
tum esset: ne verbum quidem sibi patieba-
tur excidere, quo in filiorum ausa graviùs ex-
candesceret; sed omnis oblita injuriæ hoc
unum tenebat in memoria: *quoniam per mul-
tas tribulationes oportet nos intrare in regnum
Dei.* Quod si audiret aliquem aut suis mise-
riis indolere, aut ob injurias sibi illatas inge-
miscere, huic illa: *quod ab Ottone filio tantas
ego persecutiones feram, flagitiis id meis tribuo.*
*Quis autem illum Henricum meum adeò in me
concitaverit, nòrunt Superi: per hunc enim spe-
rabam fore, ut miseras meas faciliùs consolarer.*
*Deus tamen ignoscat illi, nec referat pari par. Ego
illum, tametsi tam infensum mihi, ex corde diligo:*
*& utinam hæc mea persecutio ità cedat utrique
fratri, ut per mei oppressionem pax illis firma sit
& semper stabilis!* Tandem vero cùm filiorū
suorum iras diuturnā patientiā suā nihil miti-
gari cerneret, sed magis ingravescere; dere-
lictis omnibus, quæ sibi defunctus conjunx
diplomate consignaverat, redit in Westpha-
liam ubi in ditione Engerensi, velut alii ex-

primunt, [i] Angriensi vitam diu tranquillam atque ab omni sæculari negotio alienam duxit.

Ex eo tempore Regis Ottonis res adeò pejus lapsæ sunt, ut unum ipsi ex alio malum incumberet. Fortuna belli retroacta, cursu victoriarum sufflaminatus, atque ut inquit [k] Henricus Bodo, *ex ipsis, quibus defendentibus robur belli accipere debuisset, Deus iudex justus illi regni turbatores suscitavit.* Magnus inde apud Cæsarem dolor, in Sacerdotibus Principibusq; conturbatio. Et quid tandem ad hæc consilii? facile in mentem veniebat iis, qui paulò sagaciores erant, injurias Mathildi inflictas unicam causam esse omnis infortunii; ac proinde monetur [l] Editha Cæsaris conjux, ut pro illa in imperium & res suas revocanda suam interponat operam. Quod cum Editha promptissimè faciendum in se susceperet. Ad prima statim de matrimonio verba adeò immutat Ottonis animum, gravi compunctus pœnitudo omnino se re-

[i] Angria vel Engeria Engeren/ in Comitatu Ravensbergensi ubi Mausoleum B. Widekindi. [k] Chronico Gandersheimensi Ms. apud Meibom. [l] Editha gente Angla filia Edvardi, uxor Ottonis conjux.

um esse diceret, tantisq; à Deo flagellis iustis-
simè correptum. Nec mora : apparantur
omnia, quæ ad Mathildem summis honori-
bus reducendâ videbantur opportuna : mit-
tuntur Episcopi, convocantur Duces, nomi-
nantur milites, futuræ protectionis socii, adj-
ciuntur literæ deprecatoriæ, quarum inter
alia præcipuus [m] hic tenor erat : *Veneran-
da Mater ac Domina : satis superq; hætenus in-
consultâ persecutione tuâ, Divina iracundia tela
in nos evocavimus. Fatemur deliquisse nos, &
summæ in Te impietatis reos esse. Per amorem
Christi da veniam delinquentibus, nobisq; remis-
sionem sceleris à Divina misericordia iterum ex-
posce. Libenter patimur quævis supplicia, modò
tuâ gratiâ imposterum frui liceat. Revertere,
oramus te, revertere, nec reditum differ in longa
tempora. Quidquid in nostra potestate situm, id
omne ditioni tuæ libenter substernimus; nec omit-
temus actutum restituere, quod tibi nostro scelere
injustè subtractum fuit. Non dies nobis, non
hora unica poterit amœna esse, nisi contigerit te vi-
dere, tuòq; aspectu & alloquio infelicitatem no-
stram consolari. Incredibile dictu est, quantis
lætitiis hæc epistola à Mathilde excepta &
perlecta fuerit. Excidebat è vestigio omnis*

P 3

inju-

[m] In vita c. 3. n. 15.

injuriarum memoria: atque ut postulatis filii
 continuo satisfaceret, nihil amplius morarum
 passa, festinatis itineribus ad ipsum contem-
 debat. Nec minus ille cum Editha conjugio
 multoq; comitatu procedebat matri obviam
 cumq; eam jam propinquiùs ad se adventan-
 tem cerneret, continuo dejectus equo, fle-
 xisq; genibus ad pedes offensæ matris pro-
 lutus: *ô Mater!* inquebat, *unicum solamen*
quies mea, cujus solius meritis hac mei imperii so-
luta accepta refero: impone mihi, quodcunque
placuerit supplicium; ego illud non recuso solvere
tantum ut liceat redire in tuam gratiam. Jam
 satis meo damno didici, quantum in te peccave-
 rim. Ex eo enim tempore, quo tu dejecta es
 tuis possessionibus, pessum abiit omnis fortuna
 nostra, & valentissimus in nos hostium terror in-
 buit. E diverso Beata Mater decoros oculo-
 rum multis perfusa lacrymis, osculum charitati-
 præbebat Regi filio & quasi injuriarum nihil
 perpessa sic eam maternis vocibus suaviter
 consolata est. *Nolim hac de re contristeris*
mi: nisi enim facinorum meorum multitudo
postulasset, nequaquam sinistri aliquid mihi
expectandum erat. Ego peccavi, & has pœnas
merui, aut si quid etiam abs te commissum fuerit
quod sit affine sceleri, id tibi pro sua misericordia

Deus indulgeat, qui paratus est misereri omni pœ-
nitenti, si commissa ritè defleverit, & deplorata
postmodum non admittat. Aberat hæc inter
Henricus Matri dilectus unicè. Is ergo ut
audierat, quid rei Mathildem inter & Otto-
nem fratrem actitatum esset, non minore du-
ctus pœnitentia iter arripuit, atque in matris
sux conspectum veniens profundissima ani-
mi submissione : *Veneranda Domina*, inque-
bat, & si modo fas est dicere, mater charissima!
Ecce hic jaceo coram te gravissima in te impietatis
reus, & veniam supplex peto, quam non promere-
or. Oro tamen, & per nomen animamq; piè de-
functi patris iterum oro; recipe indignum me in
istam gratiam, è qua meo flagitio tam impruden-
ter excidi. Neque enim dubito, quin à Christo
Domino faciliùs remissionem impetrem, si tu ex
toto corde veniam dederis delinquenti. Hæc in-
ter cùm pii lacrymarum imbres Henrici sup-
plicantis ora perpluerent, maternis visceri-
bus intimè commota : *Fili mi Henrice*, dice-
bat, noli flere! desiste fili, desiste : neque enim abs
te audire potero talia lacrymantis & precantis ver-
ba : Accede propiùs, & à matre tua osculum a-
moris cape. Deus condonet tibi, quidquid in me
deliquisti. Ego te, ut semper aliàs, ex corde dili-
go, satísq; compertum habeo, id omne, quod à te

commissum hætenus, ab hominum malevolorum
linguis profectum esse. Exinde in possessiones
 pristinas Mathildis restituta est, tantâq;
 ceptis matrem inter & hosce filios concordie
 intercessit, ut una duntaxat illorum anima &
 cor unum esse videretur. In matre elucebat
 ardens in filios amor, in filiis sancta obedie
 bat humilitas, in utrisque summa erat animo
 rum & voluntatum conjunctio. Ità singulari
 prosperitate fluebant anni aliquot; & pote
 rat videri Beata Vidua præ multiplici gaudio
 etiam in terris cælum reperisse, nisi iterum
 feralis obitus Henrici filii, in quo hætenus
 vivam spiransq; patris exemplar sibi propo
 fuerat, mœrore ac lacrymis omnia comple
 visset. Non ludos non comedias, non jocos
 & sæcularia carmina sustinebat ex eo tempo
 re: coccus omnis, & purpura, quam in sua
 viduitate hucusque retinuerat, ita apud ipsam
 in fastidium & contemptum ibant, ut tota
 deinceps vitâ non aliò, quàm vestimento atro
 ac lugubri induta processerit. Sola voluptas
 erat, vel Psalmos cantando decurrere, vel
 scripturarum lectioni mentem intendere, vel
 aliquid de passione Christi & Martyrum cer
 taminibus recitatum audire. Quidquid otii
 ab oratione & officiis charitatis supererat,

diebus negotiosis terebat labore manuum :
 cui tam impensè addicta erat, ut etiam [n] ci-
 bum non antè caperet, quàm aliquid operis
 laborando exegisset. Bis de die erogatis ci-
 bis recreabat pauperes : insuper cum ad
 mensam accedendum esset, lautissima quævis
 fercula distribuebat in egentes ac peregri-
 nos, quos cum in finem advocari iusserat.
 Quocunque erat agendum iter, simul victum
 deportabat pro pauperibus, ut sibi semper ad
 manum esset, quod in obvios dispensaret.
 Quòd si autem oculum ad hos advertere ipsa
 non posset, lectionibus sacris aut aliis rebus
 piis impedita ; alium constituebat interim,
 cui severè in mandatis dabat, ne quem indi-
 gentium absque cibo & eleemosyna fineret
 præterire. In oppidis & civitatibus, ubi per
 hiemem confidebat, variis in locis curabat
 instrui liberales focos, ut haberent inopes ac
 miseri, ubi se ab inclementia frigoris ac ven-
 torum possent defendere. Omni sabbatho
 jubebat pro iisdem accendi balneum ; & si-
 quidem sese à negotiis aliis tantisper subtra-
 here posset, ipsa eorum sordes abluebat suis
 manibus : si autem impedimenti aliquid oc-
 currisset interim, illuc è puellari famulatio
 suo

P 5

[n] In vita c. 4. n. 21.

suo fidissimas ablegabat, quæ in hoc officium promptè succederent, & quidquid necessarium erat, studiosissimè accurarent. Expleto balneo ablutos compingebat in cubiculum & singulorum necessitates maternè providens, esurientibus cibum, oppressis pecuniâ, nudis ac malè tectis vestimenta liberali manu ac munificentia porrigebat. Nec minora exhibebat beneficia personis Deo sacris ac religiosis: præterquam enim, quòd his omnia, quæ ad victum pertinent, sollicitè procuraret, etiam varia seu Collegia seu Monasteria cum consensu & opera filiorum condidit; Unum Poledense Clericorum, & tria Virginum Quedlinburgi, [o] Memlebiæ & Northusii: non alio sanè consilio, quàm ut Numinis supremi laudes ibidem inter religiosa vitæ secretioris otia perpetuò resonarent. Talibus virtutum studiis ad senium usque pie occupatam incessit tandem gravis infirmitas ex qua cum ad extremam vitæ lineam paulatim se admoveri persentisceret, Quedlinburgi.

[o] Pro Memlebiensi ponit Henricus Bodo & ex eo Schaten Confugiensi Rauffungen in Hassia prope Cassellas; sed error est, cum hoc sit fundatum à S. Cunegunde Imperatrice, vide Bolland. in notis præviis ad vitam 9. 2. n. 7.

burgum sese properatò contulit, ut ibi mortem caperet, ubi exuviae defuncti conjugis quiescebant. Evocabat eòdem fidissimam sibi Richburgem, olim famulam, tunc autem Nordhusii Abbatissam, ut sibi inter supremæ ægritudinis molestias ab auxilio & ministeriis esset. Interim adveniebat Moguntiâ Wilhelmus ejusdem Sedis Archiepiscopus & Beatæ Mathildis nepos ex Ottone filio, & Editha conjuge. Hunc ubi præsentem vidit mulier Sancta, magnis perfusa gaudiis rogat, ut sibi confitenti aurem paulisper accomodet. Paret ille, peractòq; Missæ sacrificio etiam sanctissimis Eucharistiæ & extremæ unctionis Sacramentis ægram impertit. At quia evolutò triduo mortem aviæ nondum adeò vicinam esse compererat, aliò tantisper viam accelerat, uno è suis Clericis ibidem remanere jussò, qui morienti posset assistere, si fortè spe sua citiùs ex humanis arbitura esset. Verùm quàm incertæ sunt omnes mortalium vices? abeunti Mathildis pallium mortuale suæ aliàs sepulturæ destinatum in tesseram amoris porrigit, simulq; Richburgi suæ occultò aperit, fore ut ipse prior indigeat apparatu illo; difficillimum ab eo nunciter suscipi, semperq; in ambiguo esse, quando vel quorsum

sum se evolavit alea vitæ nostræ. Maximè
 gratiis acceptabat hoc donū aviæ Wilhelmi
 Præsul, præmissaq; benedictione recedens
 ab infirma, silentio dicebat ad circumstantes:
*Proficiscor hinc ad tempus aliquod; unum tamen
 è meis Clericis hic relinquo, ut si fortè nostra aviæ
 fato maturius concederet, nuntium mihi mortis
 ferat. Tunc enim revertar ocyus, magnisq; ut par
 est, honoribus extinctum corpus sepulchro com-
 mendabo.* At illa, veluti si loquentem auscul-
 tâset, iterum è lecto caput erigens, non est
 opus, inquit, ô Wilhelme, ut Sacerdos iste hoc
 loci multum expectet: tecum abeat: plus, quam
 ego, illius indigebis isto in itinere, quod tibi ineun-
 dum est. *Ite in pace Christi.* Nec vatem fefellit
 eventus. Mox enim, ut ad terminum præfixi
 itineris allapsus erat, sumpta portione medica-
 fato repentino diem clausit, & mortem Bea-
 tæ aviæ sua morte antevertit. Aderat pro-
 pediem tam funesti exitii nuntius; cùmque
 omnes penderent animo, qua opportunitate
 Mathildem de insperato hoc obitu certiores
 facerent, illa voces eorum antecapiens: quid
 inquit, intra vos missitatis clanculum? cur
 eventum hunc tristem mihi celatum vultis? Wil-
 helmus obiit! præcipite compulsari campanas Ec-
 clesiæ, atque ad eleemosynam congregari pauperes,

ut pro ejus anima apud Deum intercessores fiant. Inde Beata Vidua duodecim adhuc dies superstes fuit usque ad Sabbathum post Dominicam Iam quadragesimæ : quo die cum sibi de vita emigrandum esse præcognosceret, primo statim diluculo excitatis iis, qui sui corporis custodes erant, jussit ejusdem monasterii sacras Virgines & Sacerdotes ocyùs ad se adduci, ut, quæ agenda essent, jam perficerent. Confluebat unà cum his ingens frequentia populi : Mathildis tamen arceri neminem ab ingressu voluit ; sed omnibus, quotquot erant, intromissis, *servite*, inquit, *Domino in timore, & exultate ei cum tremore : apprehendite disciplinam, ne quando irascatur Dominus, & pereatis de via justa. Declinate à malo, & facite bonum, ut sub extremam horam animæ vestre ab insidiis diaboli eripantur, & æterna vobis præmia à Deo donentur.* His dictis jussit omnes facessere de cubiculo, iis solùm exceptis, quorum opera ac ministerio sibi ad hunc vitæ articulū opus foret ; statimq; conversa ad neprem suam Mathildem, quæ ibidem Collegio Virginum Abbatissa præerat, monuit, ut esset pia, humilis, prudens & circumspecta ; ut commissum sibi gregem sollicitè custodiret ; ut de monasterio, in quo Divino

vino cultui consecrata esset, raro egredere-
 tur, ne forte per externorum consuetudinem
 animi sui fervor in Dei servitio elangueret.
 Magnos hæc verba motus excitabant non so-
 lum in suæ neptis animo; sed etiam in Rich-
 burge sibi semper fidelissima: idcircoq; in terrâ
 procidens, & morituræ pedes multis ample-
 xa lacrymâs: *Itane, inquit, o mea Domina,*
congregationem istam, cui indignam me præesse
voluisti, tuo discessu deferres? quod mihi præsidium
quæ tutrix erit te amissâ? Ad quæ Mathildis
commendo vos supremo omnium defensori Deo
neque in terra etiam alienis vos relinquo; sed Ot-
toni filio, aliisq; nepotibus nostris. Cumq; illa
 fleret amplius, diceretq; ambiguum esse, quò
 se vertat inclinétq; illorum favor; Mathildis
 plorantem consolatura, *si, inquit, humana vo-*
præsidia penitus deficient, quò tandem adverten-
da est spes nostra, nisi ad solum Deum? querit
primum regnum Dei; & hæc omnia adjicientur
vobis. Confido planè filium meum Ottonem pro-
 missionis mihi sæpius factæ haud immemorem fo-
 re, vobisq; omni auxilio adfuturum. Quòd si ali-
 quis de vestris facultatibus, quas ego ex mea par-
 vitate comparsi, quidquam injustè detrahat; vi-
 deat quid olim respondere velit illi iudici, qui se-
 veram de rebus omnibus rationem exiget? Hæc

ubi prolocuta fuerat, accersito Sacerdote iterum à peccatis expiari petiit, & sanctissimo Christi corpore in viam æternitatis communi. Tum deinde monebat circumstantes, ut sese in preces darent, & pro felici excessu suæ animæ Deum obsecrarent: ipsa interim ab omni sermone contiscens, oculis manibûsq; in cœlum sublevatis. Deo se totam immergebat usque ad horam nonam. Hâc appetente jubeat cilicium humi sterni, corpus moribundum de lecto extrahi, in cilicio membra collocari; propriisq; manibus cinerem imponens suo capiti: *non decet*, inquit, *hominem Christianum mori, nisi in cinere & cilicio*: statimq; signo sanctæ crucis se ipsam præmunens, placidissimè obdormivit in Domino anno 968 die 14ta Martii eadem illâ horâ, quâ consueverant mendici ac pauperes de ejus liberali manu stipem capere. Corpus ejus, uti rogaverat [p] ibidem sepulchro datum est in basilica Sancti Servatii ad latus Henrici conjugis. Labet hîc admirari inconsultam fidem Evangelicorum (si Diis placeat) nostri temporis, qui ex monumentis historiæ veterum tam eximia antiquæ religionis ac pietatis exempla recolunt; nec tamen

[p] Quedlinburgi.

men colunt : tanquam si magnæ illæ Imperatorum, Ducum, Principum, Matronarum ac Virginum animæ nusquam verâ Evangelii luce perfusæ fuerint !

S. MEINOLPHUS Ecclesiæ Paderbornensis Archidiaconus.

Refertur cum titulo Sancti à Canisio in Martyrol. Germanico, Molano in Martyrol. Psuardi Gelenio in fastis Agrippinensibus, Heriberto Rothe in fastis Sanctorum, Surio & aliis ad diem stam Octobris. Vita ejus manuscripta habetur in Bibliothecis, Cathedrali Paderbornæ, Collegii S. I. ibidem, Carthusiæ Colonienfis, Cænobii Hardehusani, Bodecensis, & Abdinghoffensis, quarum ultima eam descripsit & in lucem protulit Adolphus Overham Abbatia Werthinensis Ordinis S. Benedicti Religiosus. Idem in suis notis ad hanc vitam breviter illius patriam indicat hisce verbis : S. Meinolphus in Diœcesi Paderbornensi loco in primis nobili natus inter indigentes illius Ecclesiæ Divos meritò numeratur. Annum nativitatis scribit Gobelinus vel ejus Paderbornensis

raphraſtes Surius, fuiſſe 777; traditúrq; , ut in-
quit Gelenius, originem habuiſſe ex Regularú
Bürenſium ſanguine. Monasterium Bödecenſe,
quod ille condidit, fuit initio Virginum Canonica-
rum ſecularium, penes quas per plura deinde ſecu-
la ſtetit uſque ad annum 1408. Memorantur
adhuc anno 1313 in eo vixiſſe ſequentes Canonice:
Alheidis de Everſtein Abbatiffa, Alheidis de Em-
mere Præpoſita, Elifabetha de Ittere Decana,
Ermgardis Theſauraria, Sophia de Aſſeborg ex
Hindenburg Celleraria, Beatrix de Enenhuß/
Mechtildis de Develde / Margaretha de Lippia,
Heiduvigis Marſchalci, Gertrudis de Elſepe /
Cunegundis de Driborch / Cunegundis de Hor-
uſen / Gertrudis de Rodenberg / Iutta de Lippia,
Beatrix de Ermwordeſſen / Hadevvigis de Sta-
telen / uti videri poteſt apud Adolphum Overham
in notis ſupra citatis. Tandem collapſo per tumul-
tus bellicos primæ institutionis vigore Monasteri-
um illud à Wilhelmo Epifcopo transcriptum eſt
Canonicis Regularibus S. Auguſtini anno 1408,
primúſq; ibidem Prior paulò poſt electus Jo-
anes Sewaldi Noviomagenſis, vir ab eximia
ſanctitate & miraculis etiam in vita perpetratis
apprimè clarus, de quo in alia hujus Opusculi parte
plura ſcribendi tractandiq; campus erit. Aſſer-
vatur adhuc religioſè in eodem Monasterio tin-

*tinnabulum aliquod aeneum, quo olim S. Meinolphus, cum in Missa Diaconum ageret, sub elevatione Ssmi Sacramenti usus fuisse creditur. Ruper-
pertum hoc, testibus Gobelino & Surio, inter ejus ossa, cum è sepulchro suo primum transferrentur, solitumq; fuit olim suo pte tinnitu indicium facere, quoties Bodecensium Canonicarum aliqua bre-
vi esset è vivis abitura. Crebrius tamen forisq; sonuit, cum de ejus Monasterii translatione actitari ceptum esset; ideòq; Walburgis de Wo-
de Abbatissa ultima, quæ tunc sola ex eo Virginum Collegio ibidem residebat, partim fati imminenti suspicionem territa, partim Wilhelmi Episcopi auctoritate inclinata, tandem ab officio suo cessit, Canonicis Regularibus locum reliquit, anno, supra dictum est, 1408 Kalendis Septembris. Vnde Surium, & Gobelinum in vita S. Meinolphi.*

Quo tempore Saxoniam gentem victis-
cibus subegit armis Carolus Imperator Magnus, natus est in Diœcesi Paderana Meinolphus, parentibus non minus opulentia, quàm natalium splendore spectabilissimis. Adolescentem annorum aliquotum jam Patre è vivis exempto Wichtrudis mater duxit ad Carolum, qui venientem suavitè complexus, primò salutaribus undis jussit ab illi imposito Meinolphi nomine; tum deinde

de provectiori ætate urbis Paderanzæ Præsuli
in disciplinam dari. Ibi literarum perinde ac
virtutum studio gnaviter expolitus, post per-
actos scholarum labores etiam terreni hõno-
ris desideria posuit, Deo magis servire cupi-
ens, quàm mundo, & ejus vanitati. Collegio
adscriptus Cathedrali & sacro Diaconatûs
Ordine initiatus, perpetuus exinde comes
adhæsit Beato Badurado Paderbornensium
secundo Præsuli, ut quod in ipso sanctitatis &
exemplorum cerneret, solerti exceptum ani-
mo, suis in moribus imitando pingeret expri-
meretq;. Fortè inter cæteras quæstiones in
commune sæpius proponi solitas exquisive-
rat Baduradus; quid sibi vellet Salvator no-
ster illis apud Matthæum verbis? *Vulpes fo-
veas habent, & volucres cæli nidos; filius autem
hominis non habet, ubi caput reclinet.* Respon-
debat adstantium aliquis: habitaculum cor-
dis nostri impensissimè semper à Christo
quæri; neque tamen post pulsus frequentis-
simos impetrari; cordis nostri aditu per vitia
nostra nimiùm intercluso: & hanc utique
Redemptori optimo tantarum querelarum
causam esse. Ingemuit ad hæc audita Meinol-
phi animus, atque ut in se saltem Divina hæc
lamentatio cadere non posset, constituit non

Q 2

solum

solum Christo in animo suo dare; sed & templum & monasterium struere, ubi idem Dominus inter personas suo in nomine congregatas medius, sacrationem sedem perpetuam caperet. Huic consilio dum aream opportunam studiosè circumspiceret, mira lux inter arbuscula subulco primum, ac deinceps Meinolpho visa; tum etiam cervus aliquis fulgentissimam inter elata cornua crucem præferens locum designat ubi monasterii pridem cogitati structuram collocaret. Quantum ad hoc aspectus Meinolpho gaudium! *jam, inquit, certa mihi spe polliceor fore, ut ille, qui olim eadem munitus crucis armaturâ confregit inferni claustra, etiam hujus loci protectorem se exhibeat, infestâ demonum catervâ nequidquam reluctanti.* Impetratis itaque foundationis legitimæ tabulis Monasterium, quod adhuc Bödecen dicitur in eo loco posuit; ubi Virgines Deo Sacræ Divinis in obsequiis vitam religiosam ducerent. Cumque non multò post earum aliquæ qua velamen capitis infortunato lapsu inter ignes amissum quereretur, post fusas ad Deum preces modicas illud ipsum ex adustis reliquiis integrum puellæ reddidit, & factum silere jussit. Plurimis denique pro Deo & Ecclesia exantlatis laboribus, ætate ac meritis

tis gravis migravit ad Dominum 5ta Octobris
anno (ut ex Schatenio verisimile est) post
Christum natum octingentesimo quadrage-
simo septimo. Ut autem per omnem vitam
Sanctitate conspicuus; sic etiam mortuus
pluribus signis à Deo illustratus fuit. Illud
imprimis memorabile, quòd dum corpus in
Ecclesia Bòdecensi ad tumulum deferretur,
jámq; peractis funebribus humo integendū
esset, iterum resupinum sese erexit de
feretro, omnibus qui spectatum aderant, pro-
digio defixis. Cúm; ad novitatem insolen-
tis facti præsentium hærent animi: *Ite, in-*
quit, ad Episcopum, meiq; pro hoc Monasterio la-
boris ipsum commonentes dicite, ut quæcunque à
congregatione hac Virginum electa fuerit Abbatis-
sa, eam non impediatur adire munus, etsi origine &
& conditione ancilla fuerit. Ego enim jam exu-
tus corpore didici, quid ab iis fieri oporteat, qui
pastorum in Ecclesia munus gerunt. Atque his
dictis reclinato in tumbam capite, oculos ite-
rum in mortem clausit. Vix hujus prodigii
fama paululūm percrebuerat; cū sepul-
chrum ejus longè latéq; singulari veneratio-
ne frequentari cœptum est, magno incola-
rum & accolarum confluxu; quorum pluri-
mi fusis pro sua salute precibus thaumaturgā

hujus Sancti dexteram persensere. Nam Me
claudi & cæci & paralytici & omni morborum pro
genere variè divexati ad ejus tumulum salu fac
taribus auxiliis à Deo recreati sunt, uti apud dei
Laurentiū Surium aliósq; ejus vitæ Scripto Eco
res fusius videri legiq; potest. Tacendum di f
à nobis tamen non est quòd post annos al nes
ejus obitu circiter quinquaginta memoran tiã
contigisse. Agebatur in Basilica Bodecen nes
Missæ solennis sacrificium, omnibúsq; Divi cer
no intentis ministerio, cùm Diaconus saci rer
Evangelii mysteria caneret, lapis S. Meinor Me
phi sepulchro impositus magno sonitu pr bu
mum in quatuor partes ad modum crucis op
mox etiam, ubi ad elevationem hostiæ per ha
ventum erat, in frustra minutissima sectus di ver
siliit, ita ut tellure in sepulchri latus reject na
totus sese sarcophagus in conspectum daret luc
simulq; tam suavis odor afflatus est è sepul na
chro, tanquam si Deus ostendere his signi no
veller, elevationem tam Sancti corporis fa rec
ciendam esse. Re ad Episcopum delata xu
sum est lapidibus iterum & ingesta humo tu fin
mulum integere; idémq; post alteram quo ce
que sepulchri dissectionem fieri imperatum fic
Interea Meinardo in proxima Attelensi pa bu
rochia Sacerdoti sese per somnum offert cu
Mei

Nam Meinolphus; jubetq; moneri Episcopum, ut pro diversitate signorum, quæ contigerant, sacrum corpus sepulchro eximat: colendum deinceps ornandûmq; iis honoribus, qui ab Ecclesia Catholica Divorum ossibus impendi solent. Negligeat hæc dicta Parochus, nescio quo retractus pudore aut erubescentiâ: & quanquam iteratæ de cælo monitiones accessissent, pergebat tamen silentio vocem premere, &, quæ ad Episcopum ferenda erant, non proferre. Tertiû ergo se Meinardo vir Sanctus exhibet, ejûsq; ambobus oculis lucem omnem penitus expungens optionem dat, num veller denique legatione hætenus oblata fungi, an semper cæcus vivere. Tum verò tandem suo damno Meinardus sapere; viam, quam videns non voluerat, cæcus indagare; manûq; Paderbornam ductus, quid sibi evenerit, quid S. Meinolphus suo sepulchro fieri velit, Episcopo recensere. Neque multas hic diu moras nexuit, priusquam imperata faceret. Nam à simili sibi pœna metuens, confestim cum Sacerdotibus ad Monasterium Bodecense proficiscitur, corpûsq; Sancti Diaconi solennibus cæremoniis elevatum, publico deinceps cultu venerandum exponit, Meinardo inte-

rim ad pristinam oculorum sanitatem resti-
tuto. Præcipua vitæ S. Meinolphi argumen-
ta Ferdinandus Episcopus votivo carmine
venustissimè hunc in modum complexus est.

Non pietate minùs, quàm sanguine clarus avito
MEINOLPHUS Patriæ gloria prima suæ,
Hæc situs est, postquam monuit tellure levandum
Sponte sua visus dissiliisse lapis.

Devenerare sacri custodem pignoris arcam,
Quisquis es antiquæ religionis amans:
Dic: licet ostensum cervi inter cornua Numen
Myrtam oculis captum, Virgineumq; peplum
Et tot præterea miracula, quæ prior ætas
Et præsens stupuit, fas siluisse foret;
Virtutes MEINOLPHE tuas tamen ipsa sepulchra
Certarent rupto marmore saxa loqui.

B. MENRICUS Cathedralis Ecclesiæ Lube-

centis Canonicus, & Fundator Monasterii
Fründenbergensis in Marchia
Westphalica.

Refertur cum titulo Beati à Papebrochio in A-
ctis Ss. ad diem 20am Iunii to. 4. istius mensis.
De eodem agunt Gelen. in fastis Agrippin. & The-
odorus Rhay in Anim. illustr. ad eandem diem
quam

quamvis uterque abstineat à titulo Beati. Westphalum fuisse constat ex ejus vita apud Papebrochium c. 2. n. 7. ubi legitur hanc vocem cœlitus accepisse: Menrice festinanter vade ad Westphaliam terram nativitatis tuæ. Patriam habuit in Comitatu Marchie, aut certè locis ei vicinis, uti colligitur ex eadem vita c. 1. n. 2. ubi de ejus germano fratre B. Bertholdo Canonico Præmonstratensi in Scheida dicitur: quidam conversus nomine Berthold⁹ cœnobitarius claustrî prætaxati videlicet Scheidæ, de ejusdem terræ locis oriundus fuit. Scheida Præmonstratensis Ordinis Præpositura sita est in Comitatu Marcano horis circiter duabus ab oppido Vnna versùs Ruram fluvium. Non procul inde loco ad Ruram propinquiore situs est Fründenbergensis parthenon (vulgò Frönnenberg) qui tamen moderno tempore ex cœnobio Ordinis Cisterciensis conversus est in Collegium Virginum Canonicarum, tripartitâ inter Catholicas, Calvinianas, & Lutheranas Domicellas possessione. Locum huic Monasterio ædificando opportunum coràm inspexit, & B. Menrico donavit Henricus Molenarckius Archiepiscopus Coloniensis, uti videre est in vita apud Papebroch. c. 2. à n. 10. Vnde colligitur B. Menricum floruisse Saculo 13tio, & Monasterium Frönnenbergense ab eo cœptum esse circa annum

Christi circiter 1230, vel paulò antè. Henricus enim Molenarckius successor fuit S. Engelberti, cœpitq; tenere Archiepiscopatum anno 1225, neque vitam protraxit ultra annum 1234. Mortem B. Menrici rejicimus post annum 1262 & ultra. Vixit enim adhuc post obitum Ottonis Comitis de Altena, uti dicitur in ejus vita c. 2. n. 15. Otto autem Comes à Gelenio in vita S. Engelberti pag. 15 dicitur obiisse anno 1262, 14 Augusti.

Geminum Canonici nominis lumen in utroque statu: sæculari & religioso, nobis exhibent BB Bertholdus & Menricus fratres. Horum primus, cùm esset Ecclesiæ Præmonstratensis Canonicus in Scheida, obtentâ sui Prælati licentiâ, ædiculam sibi parvam condidit ad pedem montis Hasléi, qui nunc Fründenberga dicitur, ut ibidem ad prodigiosam, quam acceperat, Beatissimæ Virginis imaginem quasi in eremo vitam ageret, & Monasterio (si fieri posset) ædificato, perniciosam accolarum conventicula supra montem agitari solita paulatim disturbaret. Sed quia præmatura mors religiosos Bertholdi conceptus intercepit, Menricus in locum & cogitata fratris succedere à Deo jussus est, acceptâ hac de cœlo voce: *Menrice festinante vade in Westphaliâ terram nativitatis tue*

ibiq;

ibiq; me promovente perfice, quæ Bertholdus frater tuus pridem meditatus est meo honori facere.

Canonicatum id temporis obtinebat Menricus in Cathedrali Ecclesia Lubecensi, & erat ipsi difficile pinguedinem suam cum paupertate voluntaria tam citò commutare. Iterum tamen iterumq; ac tertio vocibus iisdem è cœlo monitus, tandem vocanti Deo obsecutus est, seseq; in iter dedit, Canonicatu suo, quo erat hucusque fruitus, aliis relicto abdicatq;. In Westphalam delatus, cum reperisset miserum illud defuncti fratris tuguriolum, & imaginem Beatæ Virginis in eo decentissimè collocatam, initio non parùm conturbatus est aspectu tam pauperis casæ: & quia prioris vitæ commoda simul occurrebant animo, discessus à se facti pœnitens aliquantùm cœpit indolescere. Mox tamen recreatus est alloquio Beatissimæ Virginis, quæ ex imagine intus positâ sic eum amicissimis verbis consolata est: *Quid ita turbaris Menrice? ego ero tecum & cum omnibus locum hunc colentibus.* Quo audito lætus intravit casulam; pronôq; humi corpore Virginem deveneratus, tantâ ex aspectu prodigiosæ imaginis gratiarû cœlestium ubertate intus perfundi cœpit, ut omnem mundi pompam asperna-

spernatus, incommoda pauperis recti promptissimè amplecteretur. Exinde quocunque ibat, imaginem istam velut thesaurum optimum ferebat secum: cùmq; die quadam urbem Susatum peteret, animos primariorum civium sibi ad opus pium conciliaturus; Beata Virgine intus commovente, adeò in se propensa reperit Consulis, aliorumq; devotorum ac divitum corda, ut fidem ipsi suam omnes obstringerent, se in omni necessitate auxilio ipsi & adjumento fore. Quin & filios ad ipsum suos, ac scholarum juventutem Susato emittebant, ut eos doctrinâ, literis, virtute, ac bonis moribus probè excolendo ad omnem honestioris vitæ disciplinam fingeret. Post annos aliquos rebus suis jam paulò auctior, tuguriolum suum cum imagine intus posita superiùs in montem transtulit, haud dubiè eo in loco, qui antè sub umbra prægrandis tilie impiorum congressibus famosus erat. Oratorium quoque adjecit parvum, quod honori Beatissimæ Virginis sacrum esset; actum demum velut ex alto cœpit propiùs circumspicere, quâ ratione parthenonis diu cogitati auspicia faciliùs promoveret. Opportunè his consiliis accedebat Henricus de Molenarcken Coloniensis Archiepiscopus, qui

tunc

tunc Westphaliæ visitandæ gratiâ transmissio
Rheno Mendenam venerat, oppidum ho-
ræ non amplius spatium inde disjunctum. Ad
hunc vocatus Menricus, cum Præsulem no-
cturnâ Beatæ Virginis admonitione satîs in-
clinatum nactus esset, mentem suam de cœ-
nobio Virginum Cisterciensium prope casu-
lam suam exstruendo simplicissimè aperit,
tandemq; licet renitentibus aliis, columbino
colore suo eò rem deducit, ut & ipsi, & Go-
defridus Comes de Arensberg, & Otto Co-
mes de Altena cum procerum aliorum nobili-
um militumq; syrmate in montem istum se-
cum concederent. Postulantibus illis, quan-
tum spatii pro monasterii exstruendi ædificio
ac fundatione requireret, impetratâ paulu-
lum orandi facultate, illico in preces pro-
cumbens, Virginem Beatissimam ardentem
obtestatus, locum ut designet, quem exige-
ret. Et ecce cœlo quaquaversum serenissi-
mo crux apparebat aurea in illustri & amplè
diffusa nube, quæ circumflexu suo loci Deo
sacri amplitudinem coram oculis omnium
clare designabat. Tum verò Henricus Præ-
sul: *forti animo sis Menrice, ubi monasterium
illud exstruxeris, Abbatissam tibi cum puellis cæ-
teris Deo servituris illuc transmittam: simulq;*
locum

locum ab ea nube demonstratum Menrico
 dedit, obtentis à Friderico Imperatore im-
 munitatis perpetuæ tabulis. Cœpta tunc sta-
 tim fuere illius Monasterii ædificia: & Otto
 Comes de Altena, qui & ipse huic prodigio
 præfens interfuerat, Menrico in conscientia
 suæ arbitrum admissio, Basilicam eodem in
 loco suis sumptibus collocavit. Sed annon
 adhuc deerat & vitæ media tot personis alen-
 dis necessaria. Certè cum Moniales duode-
 cim & Abbatissa de cœnobio Hoveni ab
 Henrico missæ illuc advenissent, nimia loci
 istius paupertate primùm territæ non medio-
 crem animo dolorem concepere. Contigit
 ut sub horam prandii nec panis nec alius cib-
 us esset, quo importunam ventris inedia non
 nihil tolerarent. Accurrit Abbatissa velut an-
 xia pro filiabus mater ad Menricum, inopia
 domus suæ mœstis conquesta vocibus. Cui
 Menricus: *quis speravit in Domino & derelictus
 est? ô Mater & filia! ite in Domino, & in
 memoriam passionis ejus preces canonicas fundite
 providebit Dominus, quidquid necessarium est
 juxta illud Evangelii: Querite primùm regnum
 Dei & justitiam ejus, & hæc omnia adjicientur
 vobis.* Vix oratio famularum Dei completa
 erat, cum per opem Beatæ Virginis carruca

Susato

Susato missa victum omnem suppeditat , & exhaustam penum cumulatîs largitionibus probè refecit.

Non multò pòst ingentes decimæ in viciniâ venales erant : & Menricus, quamvis denariorum nihil promptum haberet in marsupio, emptionem earundem factitabat pro cœnobio, nominatis Susati fidejussoribus, qui de pretio statis temporibus exsolvendo consueta satisfactione tantisper caverent. Evolutò promissæ solutionis spatio, Susatum adit, ubi portæ, quas repentino allapsu tenebrarum clausas offenderat, ultro apertæ Virum Sanctum intra urbis mœnia protinus admisere. Inde ad Gothmarum Consulem diuturnâ jam amicitia sibi devinctum abiens, hospitio perbenignè exceptus est, statuâ Beatæ Virginis, quam itinerum suorum habebat comitem, decenti in loco reverenter collocata; visumq; est ea nocte admirabile lumen circa illam resplendescere binis Angelis cum accenso cereo utrimque assistentibus. Mane altero actîs pro nocturna quiete Deo gratiis, rursus ad suam statuam se conferebat cûmq; eam demissè salutâset consuetis Ecclesiæ verbis : *Salve sancta parens*, vicissim sibi respondentem audiit : *Salve Beate Menrice.*

Tum

Tum eam devotè in manus accipiens in sacello Sancti Stephani Protomartyris missam legebat de Beata Virgine, ipsam ejusq; Filium Jesum Christum magnâ fiduciâ deprecatus sibi in pecuniarum solutione auxiliû darent. Peracto Sacrificio adsunt modò ad Ecclesiam majorem S. Patrocli, qui de pecuniis importunè ipsum commonentes satís sibi præstare peterent. Quibus ille: *sustinete parùm adhuc & omnia reddam vobis.* Statimq; per templum istud ingresso occurrit Venerabilis Matrona quærens quis esset? num veniret de novo monasterio Fründenbergâ? *de novo monasterio venio* reponit Menricus, *& quia illud Fründenbergam appellâsti, Fründenberga ipsi impostorum nomen erit.* Tum illa iterum: *non sine causa sic locum vocitavi, typus & figura futururû est, quod assero, quia pluribus hunc locum visitantibus Deus, qui antè inimicus erat, B. Virginis interventu amicus fiet:* manumq; monstrans extendens omnem Menrico pecuniam porrigit, quâ indigebat hoc verbo addito, *quando de hac pecunia te iterum appellabo, curabis solutionem.* Mirum est, quantum amorem hominum (Beatissima enim Virgo hæc matrona fuisse creditur) stupendû illud facinus Menrico conciliaverit. Certè Decanus illius Ecclesie

siæ (cui nomen Erponi erat) omnes confe-
 stim Clericos tam intrâ , quàm extra urbem
 convocans sedulò adhortatus est , ut & Men-
 ricum summo semper in honore habeant , &
 ejus negotia, quo possent studio & alacritate,
 deinceps tueantur. Ita demum constitutis
 omnibus , quæ ad florem & sustentationem
 monasterii pertinebant , ad lauream immor-
 talitatis capiendam progressus est die 20 Ju-
 nii , sepultusq; Fründebergæ juxta sacellum
 S. Michaëlis. Plurima tunc statim ad ejus
 tumultū patrata sunt miracula : suscitati mor-
 tui, expulsi dæmones, illuminati cæci, curatī
 paralytici , ægroti alii vario morborum gene-
 re ejus ac Beatissimæ Virginis patrocinio li-
 berati. Anniversaria mortis dies cum vigilia
 altero mox anno magna celebritate solenni-
 ter extracta est: ad quā cū ex locis adjacen-
 tibus magna Clericorum aliorūmq; hominū
 copia confluxisset, neque ad manus esset, un-
 de tot personis tam repentē victus præstare-
 tur , Hildebrandus ejusdem monasterii Pro-
 visor ad Ruram præterfluentem abiens inusi-
 tatæ magnitudinis piscem (cetum scriptor
 antiquus vocitat) & cum eo tantam aliorum
 piscium multitudinem implorato B. Menri-
 ci nomine coëgit in retia , ut non religiosis
 R solūm

solum & toti Clero ; sed populo etiam frequentissimo ad cibum & saturitatem satis esset. Visitur adhuc hodie ibidem post summum altare ad parietem statua B. Virginis eadem (ut opinor) quæ olim tot prodigiis patratrix fuit : ad cuius latera depicti sunt Beati Fratres subjectis hisce verbis : *Menricus & Bertholdus Canonici , Fundatores hujus loci*. Ex ore autem utriusque provolant hinc inde inscripta schedis verba : *ô Maria in tremenda judicii hora sim commissus tibi totus & ô Maria succurre miseris in hoc loco constitutis.*

B. OTTO

Comes Capenbergensis, &

ejusdem Ecclesiæ Præmonstratensis
Præpositus tertius.

*Refertur cum titulo Beati à Bollandò in actis SS. ad diem 23tiam Februar. in ordine prætermis-
sum, unà cum brevi elogio. Item à Gelenio in
stis sacris Agrippin. & Chrysost. van der Sterren
Natalibus SS. Ordinis Præmonstrat. ad eandem
diem. Ioanne le Paige in Bibliotheca Præmonstra-
tensi l. 2. pag. 513. Schaten to. 1. Annal. Paderb.
& aliis. Obiit anno Christi 1172 uti refertur in
Catalogo Prælatorum Capenbergensium, & qui-*

dem die 23 Februarii, uti habet Chrysost. van der Sterre loco citato. In alio tamen indiculo D. Bernardi à Mallinckrott dicitur obiisse anno 1171. 6. Calendas Februarii, hoc est die 27 Ianuarii. Vide Bolland. loc. cit. & in vita B. Godefridi pag. 843.

B Godefrido ad amplexum Ordinis Præmonstratensis abituro non parùm obstaculi posuit Otto frater, ut ætate minor, sic fervore juvenili & rerum sæcularium appetitu magis tumidus. Nihil huic ardentius in curis erat, quàm fratrem ab inceptis amovere, familiæ propagationem quærere, ab aditu Capenbergensis castri religiosos depellere, conatus omnes S. Norberti contrariis contrariis intervertere. Sed frustra cuduntur consilia, cùm aliud voluerit Dominus, in cuius manu sunt corda omnium velut lutum in manu figuli. Non multò post animum diu reluctantem interiori telo ità percussit divinus amor, ut spretis calcatisq; omnibus, quæ mundus jactat, statuerit deinceps Jesum sequi, & in candido illo Præmonstratensium cœtu incommoda vitæ pauperis humanis opibus præhabere. Ex eo tempore virtutum omnium, quæ in fratre elucebant, non inspector solùm, sed etiam imitator fuit. Obedientiã cum eo præclarissimè exercuit, quan-

do ad S. Norberti iussa è patria ditione Præmonstratum abiit, ut ibi inter vitæ secretioris otia spiritualibus exercitiis mentem excoleret. Bonum religiosi status ac virginitatis perpetuæ, à quibus initio multum abhorrebat, tanto postmodum in pretio & amore habuit, ut aliis quoque ad eadem amplectenda auctor suusq; fuerit. Aureliam Manegoldi viri nobilissimi filiam ac hæredem unicam rejectâ procorum multitudine, Deo adduxit, castro illius Wirbergensi in cœnobium Virginum commutato. Peculiari affectu teneritudine adhærebat cultui Beatissimæ Virginis & S. Joannis Evangelistæ, cujus insignes reliquias, ut Ecclesiæ Capenbergensi præsidio essent, à Friderico Sueviæ Duce sibi traditas Capenbergam transtulit, monens illas huic congregationi eâ fide conservandas dare, quâ Christus in cruce pendens discipulo suo Joanni MARIAM matrem commendavit. Wesaliæ extra muros monasterium virginum (cui olim Averdorp, vulgò das he Cloister nomen erat) ex bonis avitis condidit, quanquam illud postea per injurias belli penitus eversum sit, virginésq; intra oppidum se receperint jam Canonice sæculares Collegio Varlariensi ejusdem Ordinis, quod

à B

à B. Godefrido felicibus auspiciis cœptum erat, manum extremam addidit; fuitq; prim^o, qui ibidem cum titulo & auctoritate Præpositi religiosis cæteris præfideret. Inde Capenbergam revocatus, post S. Norbertum & ejus Successorem Magistrum Ottonem primum, tertius ipse ejusdem Ecclesiæ præposituram summâ sanctitate administravit, tandemq; circiter post 18 regiminis sui annos beatissimo fine vitam clausit anno 1172 die 23 Februarii. Sacra illius ossa in choro superiore templi Capenbergensis ad exuvias B. Godefridi apposita sunt, ubi in hodiernum diem habentur in veneratione.

B. PETRUS

Ex Ordine Canonorum

Regularium S. Augustini Præpositus
in Arolsen.

Refertur cum titulo Beati à Wernero Rolewinck l. 3. de moribus Westphal. c. 8. & in Martyrolog. Germanico Petri Canisii ad diem 19 Decembris. Vita ejus desumpta est ex Magno Speculo Exemplor. distinct. 3. exemp. 49. & ex Speculo P. Ioannis Major, tit. inobedientia, exemp. 3. ubi vetustus author ita de illo loquitur: In provincia,

R 3

vincia,

vincia, quæ Saxonia vocatur, in territorio civitatis Paderbornensis exstat cœnobium sanctimonialium Aroldisse nuncupatum &c. *in contextu historiae sepe beatum nominat. Arol- da (vulgo Aroldesen) nunc Comitum Waldecensium sedes, sita est in Diœcesi Paderana. Comites olim fuerunt advocati ejusdem Diœcesis : quod tamen jus Bernardus 2us Episc. 300 Marcis examinati argenti redemit à Comite Widekindo Anno 1189. Cœnobium Aroldense dicitur fuisse monialium S. Augustini, estq. superiore seculo inter illas religionis novitates penitus eversum. Quamnam ejus origo, quis author conditorve fuerit, non licuit comperire. Certum est illud jam existisse ante annum 1287, uti constat ex diplomate Ottonis Episcopi to. 2. Annalium Paderborn. ad hunc annum, cujus hoc est initium : Otto Dei gratia Paderb. Ecclesiæ Episcopus dilectis in Christo, de Gerden, de Wilbadissen, de Aroldisse Sanctimonialium piis, nec non universis Ecclesiarum Rectoribus &c.*

Nulla pene virtus erat, quæ in B. Petro non elucesceret. Inter alias tamen non parùm eminebat singularis amor ac devotio erga Deiparam Virginem, quam post Deum peculiari affectu animi venerabatur ut matrem filius, ut cliens advocatam. Hujus honori frequen-

quenter litabat ad aram, hanc in omni necessitate adhibebat patronam, ab hac, ut sibi à præfidiis esset, continuis precibus lachrymisq; flagitabat: imò si vel sola Mariani nominis appellatio fieret, etiam inclinato capite & genibus nonnihil incurvatis Magnæ huic matri honorē exhibebat. Tandem ubi mortem vicinam nuntiabat febris ultima, maioribus adhuc igniculis sese hic amor ac fiducia prodidit. Tunc ille Salutationem, quam vocant Angelicam, assiduè suā linguā volvere, tunc à Domina ac matre sua auxilium extremum poscere, tunc precibus ardentissimis sollicitare, clientem ne suum deserat; tempus esse, quo salutis suæ jactetur alea; veniat modò, veniat in occursum sui servuli, & extremum confictantem ab hostium pessimorum defendat insultibus. Nec defuit orantis desiderio mater invocata, quippe quæ [a] adeò *cor tenerum habet, ut non possit miseriam scire, & non subvenire.* Paucis ante obitum diebus jubet Petrus Priorissam cum Virginibus quibusdam ad se vocari, easq; lupremis vocibus allocutus: „Ecce, inquit, *ego ingredior viam universæ carnis:* & quanquam pro mea parvitute illud semper mihi curæ duxerim, ut

R 4

„su-

[a] Richard. à S. Victore.

„supremo Numini conscientiam ab omni vi
 „tiorum lue puram exhiberem ; tamen quia
 „Scriptura teste : *nescit homo utrum odio an a-*
 „*more dignus sit* , districti Judicis sententiam
 „reformido ; scio unde veniam ; quid me fu-
 „turum , nescio : hoc uno aduc consolor ti-
 „morem meum , quòd Beatissimam Virginem
 „Mariam præcipua post Deum veneratione
 „semper prosecutus sim. Hæc , mihi credite
 „die crastina me qualemcunque servum ma-
 „terna visitatione sua dignabitur impertire
 „circa horam sextam : neque tunc diffido
 „fore ut ejus adjutrice dexterâ tandem eripi-
 „ar ab ergastulo mundi hujus , atque ad deli-
 „cias cœlestis Paradisi lætus introducar
 „Quod enim meis me viribus consequi non
 „posse video , ejus patrocínio facilius even-
 „turum non despero. Vos ergo domum hanc
 „ab omni pulvere confestim emundate , men-
 „sam ac sedilia componite odores & suffitus
 „optimos præparate : cùmq; ego sub adven-
 „tum magnæ hujus Dominæ festivis vocibus
 „intonare cœpero versiculum illum : [b] *Te*
 „*cœli Reginam &c.* vos cum Sororibus reliquis
 „huc

[b] *Versiculus iste legitur in antiquis Missalibus
 festo Assumptionis B. M. V. in sequentia , ut vocantur
 ante Evangelium.*

„huc congregatis modulantem subsequami-
 „ni, & quod reliquum hymni est, ad finem us-
 „que concentu vestro extrahitote. Facile
 his dictis fidem adhibebant Priorissa & Soro-
 res cæteræ; jamq; intentæ erant, ut in adven-
 tum tantæ Matris adornarent omnia : qua-
 rum sedulitatem irridens Theodoricus Fra-
 ter Laicus, qui ægrotanti post tergum assiste-
 bat : *Hem ! inquebat tacitus intra se, quàm*
nimis credulum cerebrumq; persuaderi est istud fœ-
minarum genus ? Bonus ille vir inter vitæ mor-
tisq; confinia constitutus non nihil exerrat à suis
sensibus : & ille statim, quidquid delirat ager, non
aliter amplectuntur, quàm si aliquid è Sybillarum
foliis sibi recitatum foret. Talia cogitanti ut
 errorem eximeret Beatus Præbyter (jam e-
 nim, quid arcani Frater iste voveret, nescio
 quo afflatu Numinis odoratus fuerat) caput
 è lecto surrigit, facièq; post tergum recutva-
 ta : *adésne hic*, inquit, *Frater Theodorice ?*
cúmque ille respondisset, adsum Domine : Acce-
de, ait, huc ad me, manibúsque meis dexteram tu-
amingere. Quâ apprehensâ compressâq; :
Frater mi, inquebat, non minùs verum est, quod
ante prolocutus sum, quàm quòd manum tuam
manibus nunc meis teneam, digitisq; meis digitos
nunc tuos stringam ; scio quid dixerim : nondum

eo redacta res est, ut me à sensibus alienū putes. Di
 ci vix potest, quantus ad hæc verba Theodo- in
 ricum stupor, quæ gratulatio Virginum Dec me
 sacrarum mentes inceserit. Neque enim hu
 ambigere jam ampliùs poterant, vaticinium tab
 esse, quod à Beato Sacerdote tam disertè ac cer
 signanter assertum erat. Itaque expeditio inc
 repentè rebus omnibus, quæ imperatæ fue int
 rant, die postero ad moribundum certatim vil
 advolant, præstolaturæ quid favoris & gratia spo
 Beatissima cœli Domina servo suo præstitura lita
 esset. Et ecce, rem visu miram! ut primūm ru
 sol adduxerat horam ab eo præsignatam, ad cla
 est supernis devoluta sedibus Magna Domi qu
 na: & Petrus ad se venientem conspicatus rel
 amcœnâ facie manibûsq; & oculis in cœlum tua
 sublevatis cantare incipit: *Te cœli Reginam ha* ino
plebecula piis concelebrat mentibus. Succedunt ren
 mox pleno choro Virgines congregatæ tec
 quarum animos ad præsentiam Reginæ Vir ve
 ginis (etiãsi nulli, præterquam soli Petro tar
 conspicuam se dedisset) ita perculit sacer qui re
 dam horror, ut virtutem aliquam superiorem cu
 de cœlis in se delapsam esse facile persentire de
 cerent. Interea vir Beatus velut in agone ex
 tra se ipsum positus de futuro cœnobii statu ad
 de gloria sibi in cœlis præparata, rebûsq; aliis di
 multa

multa secretò didicit. Et jam omnium oculi in unū converſi avidiſſimè expectabant momentum illud, quo tam pia anima à vinculis humanæ carnis exſoluta, ſuccollante, ut putabant, Angelorum cœtu in cœlum deducenda eſſet. Verùm ô judicia Dei! quàm incomprehenſa eſtis, & nunquam humano intellectui ſatis pervia! Inter ipſa Marianæ viſionis ac viſitationis gaudia repente conſpectus eſt revocata in mœrorem facie inſolitæ cujuſdam anxietatis indicia prodere, erumpénſq; in acerbos gemitus: *Heu mihi*, exclamabat, *ô piſſima ac benigniſſima Domina! ut quid in hac lacrymarum valle tuum hodie adhuc relinquis ſervulum? Dulciſſimam præſentiam tuam tantis deſideratam votis, obtentam lacrymis indulgiſti mihi; & adhuc arcebis me ab acceſſu perennis gloriæ, ad quam anhelò? Domina piſſima, tecum volo, tecum volo, ne derelinquas me!* Solvebantur in fletu ora omniū, præſertim quòd tam frequenter ac lamentabiliter audirent repetentem hæc verba: *Domina piſſima, tecum volo, tecum volo; ne derelinquas me!* Tandem è difficili luſta ad ſe reverſus, cùm deſaſato corpore nonnihil conquieſſet, acceptâ ad detergendâ faucium ariditatem aquâ modicâ, ità cœpit ad præſentes ſermonem vertere:

tere : „Quanta sit inobedientiæ vel unit
 „culpa ac pœna, utinam prius ego didicissem
 „miser, quàm illud meomet damno experiri
 „cogerer ! Hæc sola fuit, ob quam Beatiſſi
 „ma Virgo adhuc paululùm in vita dimiſi
 „me, nec dignum cenſuit, qui ſecum illico
 „cœlos irem. Qualis autem hæc mea inobe
 „dientia fuerit, paucis accipite. Ante anno
 „aliquot ego & alii non pauci hujus Diœceſis
 „ſis Præſbyteri imprudenti calculo in erro
 „lapſi *jejunium*, ut vocant *quatuor temporum*
 „menſis Septembris in alios dies conſtitu
 „mus, quàm quibus illud juxta Eccleſiæ Ca
 „nones celebrari oportuerat. In ſequen
 „Synodo, cùm ejusmodi negligentia ab aliis
 „qui Sanctionum Eccleſiaſticarum obſerva
 „tiores fuerant, graviter accuſata eſſet, præ
 „ceptum eſt *in virtute ſanctæ obedientiæ*, ut
 „quicumque hujus delicti conſcientiâ ten
 „rentur, ibi palàm ſeſe erroris commiſſi re
 „agerent, & veniam illius polcerent. Par
 „runt extemplò Sacerdotes alii, ſatiùs forte
 „ſe arbitrati, aliquod ſuæ exiſtimationis
 „quàm debitæ obedientiæ detrimentum fa
 „cere. Ego miſer, quia inter Eccleſiæ Præ
 „ſtos eram, ideòq; videbar mihi non nihil em
 „nere ſupra cæteros ; tantillæ confuſionis

impr

„impatiens impetrare à me non potui, ut er-
rorem meum publicè confitendo ac depre-
cando proderem : atque idcirco nunc ab
ingressu perennis gloriæ, quæ mihi aliàs hâc
ipsâ horâ certò destinata fuerat, iterum ad
ærumnas mortalis vitæ aliquantulum reje-
ctus sum. Itâne ? reponebat ad hæc Prio-
rissa, nunquàmne igitur Pœnitentiæ Sacramenta-
lis lavacro, peccati istius maculam expurgasti ?
cùmq; id non semel, sed sæpiùs à se factum
esse affirmâset, illa velut stupore percita : *væ*
mihi, inquebat, *et mihi peccatrici Domine Pa-*
ter ! quid ergo statuendum putem de Sacramento
Pœnitentiæ, si tibi toties eadem confitenti nondum
licuit culpæ vel unius pœnam apud Deum extin-
guere ? Ad quæ Beatus Presbyter : *In me so-*
lùm iste defectus fuit. Remissio pœnæ plurimùm
pensanda est ex intentione pœnitentis & doloris
seu contritionis magnitudine. Ego autem, quæ
mea fuit negligentia, nec gravitatem peccati mei
estimatione debita ponderare studui, nec illud eâ,
quâ oporruit animi dolentis contritione pro sacro
tribunali explicavi. Vixit exinde diebus ad-
huc tribus circiter, tantòq; amariùs peccati
præteriti culpam luxit, quantò manifestiùs
rigorem Divini iudicii expertus fuerat. Pau-
lò ante voce prophetica vaticinatus est mor-
tife-

tiferam illam multūq; exitiosam luem, quā
 Monasterium illud quasi è vestigio consecratū
 est; atque itā vitam suam in pace finiens, spū
 ritum operibus bonis, meritūq; plenum
 manus Creatoris reddidit, die ad quam refer
 Martyrologium Canisianum, 19 mensis De
 cembris, sepultūsq; est in eodem Monasterio
 Virginum.

B. REINILDIS

Virgo & puella rusticana,

sepulta in pago Risenbeck Diocesis
 Monasteriensis.

*Refertur cum titulo Beatae in fastis Westphaliae
 Sanctae olim à Ioanne Veldio continnatis, sed non
 dum editis, ad diem 30 mensis Maji. Papebro-
 chius in Actis Ss. ad eandem diem in ordine pro-
 termissorum ita de illa loquitur: B. Reinildis
 virgo in Risenbeck pago &c. Vitam tamē
 illius non adducit, sive quòd hac forsā ei ad m-
 num non fuerit; sive quòd ejus cultum ac venera-
 tionem publicam non haberet satis exploratam.
 Nata est in Wester-Cappel pago Comitatus
 cklenburgici in villa, quae dicitur Knüppen-
 horeq; circiter unius spatii distat ab Ecclesia*

parochiali. Inde quomodo ad pagum Risenbecensem Diœceseos Monasteriensis, ejus defunctæ corporis deportatum sit, dicetur infra. Vitæ ejus ex variis authoribus compendio retulit Turckius in historia Ms. ad annum 1262, quo videtur ex humanis ad superos abiisse. Cultum ejus & venerationem continuam ostendunt non modo tumulus elevatior, qui in Ecclesia Risenbecensi post ejus obitum exstructa etiam-nunc visitur, sed etiam assidua accolarum pietas ac devotio, qui ad illius tumulū flexis precantur genibus, & cereos frequentes accendunt.

Jacet Hispania S. Isidorum inter aratra ac vomeres pium agricolam: Viraginem viro tam sancto supparem tulit Westphalia, B. Reinildem rusticanis parentibus in Tecklenburgensi Comitatu genitam. Cunas illi quàm obscuras, tam felices præbuit villa Knüppenhaus in parochia Wester-Cappelensi, ubi ab annis teneris agrestes inter operas enutritus, pietatem Christianam laboribus conjungere ita didicit, ut etiam negotiosis diebus Missam intermittere piaculū duceret. Quòd si quandoque parentum imperio tellus aratro vertenda esset, & interim æris campani sonitus inchoando sacrificio signum daret, affixâ tantisper ad equos relictos scuticâ confestim ab

ab agris convolabat ad Ecclesiam, ut consueto pietatis exercitio vacare, & latentem sub speciebus sacris Jesum Eucharisticum adorare posset. Neque tamen idcirco quiescebat labor à puella intermissus. Redux à mysterioris sacris tantum sulcorum inveniebat in agro ductum esse, quantum ipsa potuisset ducere si nulla digressionem facta suis operibus constanter institisset. Sic enim Deus compensabat merita innocentis ancillæ suæ, ut, cum illa in templo preces funderet, aratrum tamen unà cum equis sponte procederet, succedentibus interim (ut arbitramur) cœlestibus genis, & officii demandati labores benignè promoventibus. Cruciabat summa pere pietas ista malignos orci spiritus, & quod est amplius, etiam puellæ matrem vitæ cumq; nec poterant in oculis suis ferre tantam devotam filiam, siue quòd obtenderent hoc templi aditu laborem subterfugi, siue quòd hominibus sceleratis hoc commune vitium sit, ut soleant odisse bonos. Primum itaque duplicabant Virgini labores solitos; imò diebus festis pensum longè grandius filiorum ducendorum gravissimas inter minas eideri imponebant, ut vel sic denique suæ devotionis exercitia poneret, & à frequenti templo

rum aditu pedem abstineret. Verùm cum & hoc consilium nil evinceret, neque verbera cum verbis prodesse quidquam, tandem furibunda mater, cujus iras vehementer accendebat odium, ac impulsus vitrici, manu barbara arreptam strangulat, indèq; in puteum abjicit, ne commissum facinus videret lucem. Quid non audeant Hircanæ tigrides, si talia matres ausint? Reinildis tamen non multò post etiamnum viva ac spirans insidebat limbo putei, crinibusq; concinnandis intenta gloriabatur, *se per ignotos homines, hoc est Angelica manu, ex aquis reductam esse*. Debuerat vel tunc saltem sapuisse mater his prodigiis de cælo monita. Sed quid non audet effertus animus cum semel in profunda vitiorum venerit? Iterum apprehensam præfocat crudeli manu, effossâq; scrobe sub pedibus bestiarum tumulat in bubili. Non voluit Deus latere diu tam immane prolicidium. Demittitur cælo miraculosa lux, sedetq; supra stabulum; rutilat ab insuetis ignibus diu noctûq; accensus aër, & scelus perpetratum vicinis indicat; quæritur infossum corpus amissæ Virginis, proditur, deprehenditur, exhumatur; & eodem tempore infelix occisæ vitricus, dum ab urbe Osnabrugo vil-

S

lam

lam repeteret, ex equo lapsus cervicem fre-
 git, animamq; malè consciam sempiternis in-
 cendiis tradidit exurendam. Quid deinde
 sit factum matre; quas & ipsa pœnas admis-
 si criminis dederit, non perinde constat. Cor-
 pus B. Reinildis unà cum cadavere sui vitrici
 imponebatur eidem currui, ut in cæmeterio
 Cappeleni ambo simul mitterentur in sepul-
 chrum. Sed frustra & in cassum omnia: ne-
 que enim placebat superis, eorum corpora in
 uno conjungi tumulo, quorum dissimiles ani-
 mæ toto cœlo infernóq; sejunctæ erant.
 Sunt, qui asserant cæmeterio quidem utrum-
 que cadaver illatum esse; sed exuvias Virgi-
 nis ter sepultas, ter iterum manè altero stetit-
 se extra tumulum. Sunt & alii è diverso, qui
 asseverent, equos immisso in currum utroque
 cadavere, immobiles restitisse, neque prius
 ulla vi ad progrediendū potuisse adigi, quàm
 ossa Virginis de latere vitrici abrepta essent.
 Exinde onus sacrum translatum est in currum
 alium: applicati ex hominum piorum simpli-
 ce consilio juveni gemini, qui instinctui suo
 relictū illud proveherent, quocunque Deo
 collibitum foret: in itinere, cū per pagum
 Ippenbürensem transiretur, æs omne campa-
 num sua sponte sonuit: tandem subsistenti-
 bus

bus juvenis, puellæ corpus de curru deposti-
 tum sepultumq; est eo in loco, ubi moderno
 tempore adhuc quiescit. Erant tunc istic in-
 culta tellus, & obcuri frutices, quos vernacu-
 lā linguā appellabant Riesenberen: sed quia
 posterioribus annis crebrescebant miracula
 ad ejus tumulum perpetrari solita; crescen-
 te fidelium accursu ac pietate, Ecclesia Paro-
 chialis ibidem constructa est, quam Risenbe-
 cam nuncupare placuit, cognomento par-
 tim à fruticibus antè dictis, partim ab aquæ
 haud procul salientis rivulis derivato. In me-
 dio templi conspicitur sepulchrum B. Rei-
 nildis, è solido lapide altiùs elevatum; ad
 quod tametsi oblationes & prodigia plurima
 ab antiquis temporibus continuata sint, ex
 his tamen ob injurias superioris ævi aliud ni-
 hil pervenit ad memoriam nostram, quàm
 quòd ædituus ejusdem templi propter fre-
 quentia rerum oblatarum furta morti vicin^{us}
 horrendos equorum aliorumq; id genus ani-
 malium clamores visus sit edidisse, nec antè
 potuerit mori, quàm expurgatâ scelerum
 conscientia restituisset ea, quæ abstulerat.
 Lapis superior, qui tumbam claudit, inscul-
 ptam præfert effigiem hujusce Virginis ad-
 modum nitidam & florentem, manibus
 S 2 modeste

modestè compositis, erecta fronte, demissis
oculis, additòq; Angelo, qui Beatam illius
animam in cœlum transferat. Supernè in-
scripta sunt hæc verba: Reinildis obbt. Cir-
cum circa adjecti hi versiculi:

*Fundant quique preces pro Virgine qua fuit
hæres*

*Patris defuncti; genitrix quam sponte secunda
Conjugis occidit: mox percipiendo subiit
Sidereas sedes, Christi pia facta cohæres.*

B. ROTHO

L. B. de Büren, Episcopus

Paderbornensis, Ordinis S. Bene-
dicti.

*Refertur cum titulo Beati in ordine Episcoporum
Paderbornensium impresso autoritate Hermann
Wernerii Episcopi anno 1688. Item à Nicolao Scha-
ten to. 1. Annal. & à D. Gerardo Ioanne à Bentim
in Chronologia generali. Bernardus 4tus Episcopus
Paderb. in tabulis publicis anno 1237 in lucem de-
dit, recitatísq; à Schatenio to. 1. Annal. pag. 584
eum exornavit titulo Sancti, jubens, ut cereus
de libra & media in anniversario S. Rothonis
& alius æqui ponderis in anniversario S. Imma-
di Episcoporum ponantur ad eorum tumbas*

Imag

Imago ejus picta cum radiis cernitur in ejus tum-
 ba, quæ in choro Ecclesiæ Cathedralis etiam nunc
 extat ad dexterum muri latus: aliæ ejusdem ima-
 gines cum titulo Beati exhibentur in domibus Bu-
 rana & Geistana. Vnde etiam Continuatores Bol-
 landi in Actis Ss. ad diem 28 Iunii, in notis ad c. 2.
 vite S. Heimeradi lit. 1. promittunt se de eo actu-
 ros ad diem 6 Novembris, quo obiit. Nomen ejus
 diversimodè refertur ab authoribus, quorum alii
 Rothardum, alii Rudolphum, alii Ruodonem vo-
 cant. Fuit è vetustissima familia Baronum de Bü-
 ren: an autem ex ea, quæ in Diocesi Paderana se-
 dem antiquam habuit; an verò ex alia, quæ ab
 hac in Geldriam transplantata est, uti volunt Bru-
 schius & Kerßenbrochius, adhuc dubium & in-
 certum est. Nobis ad eum Westphaliæ nostræ asse-
 rendum satis est, quod à nostrate familia de Bü-
 ren dudum inter suos agnitus & computatus fue-
 rit: uti constat tum ex Genealogia Büranorum à
 Religiosissimo viro & Patre Mauritio de Büren
 Soc. Iesu edita; tum ex Epitaphio, quod anno 1400
 ejus sepulchro adjecit Henricus L. B. de Büren Ca-
 thedralis Ecclesiæ Paderbornensis Præpositus, ubi
 inter alios istius ævi rudes versus ita legitur:

De Büren natus Præsul, qui Rotho vocatus,
 Nos annis rexit ter quinis, bene protexit.

QUæ de piissimo hoc Antistite dici possent, plurima ex parte nobis subtraxit incuria Scriptorum veterum. Natus est ex antiquo sanguine Baronum de Büren, quorum perillustre genus jam à diuturnis temporibus in Westphalia commendatum fuit. Vitam Monasticam initio complexus est in monasterio Stabulensi, cui per ea tempora S. Poppo primùm Stabulensis, post etiam S. Maximini prope Treviros Abbas piissimè præsidebat. Inde postmodum agente eodem Poppone evocatus est ad regimen Abbatiæ [a] Hersfeldensis in Hassia, ut eam discordiâ fratrum nonnihil perturbatam disciplinæ ac fervori pristino restitueret. Quantum temporis in hoc officio perstiterit vir devotissimus, prior ætas incertum reliquit posteris. Id solum constat ex vita S. Heimeradi, eum tantâ sapientiâ & morum sanctitate Monasterio huic præfuisse, ut ipsum religiosi omnes non alio, quàm patris amantissimi loco venerati sint. Interea anno 1036 truculenta mors rapiebat è vivis B. Meinwercum Ecclesiæ Paderbornensis laudatissimum Præsulem, cujus in locum dum Conradus 2us Imperator virum quæreret huic muneri gerendo per-
idoneum

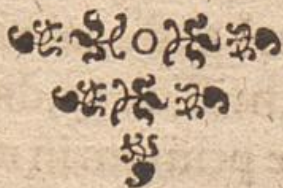
[a] Alii scribunt Herveldensis.

idoneum, ita præ aliis placuit B. Rothonis
 perspecta virtus, ut in ejus caput hærentem
 adhuc infulam statuerit inclinare. Nec de-
 fuit ille sublimibus desideriis, quæ de illius
 sanctitate in suorum subditorum animis præ-
 cucurrerant. Vitæ genus, cui mentem suam
 in monasterio assuefecerat, etiam in Episco-
 pali purpura constanter tenuit, quantum oc-
 casio permittebat: curis negotiisque publicis,
 quæ ad forum sæculare pertinent, haud mul-
 tum se immiscuit, clericali solum disciplinæ
 & rebus Ecclesiasticis rite componendis in-
 tentus: Ecclesias Horhusanam infra [b] E-
 resburgum, & Sudborchensem à Wolffgan-
 go 2do Abbate Abdinghoviano constructâ
 anno 1043 solennibus cœremoniis consecra-
 vit: fontem, qui adhuc Rothonis dicitur
 (vulgo Rothorn) ad descensum Cathedra-
 lis Ecclesiæ intra Paderbornam, sua pontifi-
 cali benedictione variis morbis salutarem fe-
 cit: tandemq; Episcopatu suo ad annos se-
 decim sanctissimè gesto ad vitam immortalẽ
 evolavit anno Christi 1052, die 6 Novembris.
 Ossa ejus, quæ primùm in navi basilicæ Ca-
 thedralis, à B. Meinwerco de novo conditæ,
 tumultata fuerant, postea ob eximiam sancti-
 tatis

S 4

[b] *Aliàs Stadberga.*

tatis famam translata sunt ad chorum superiore, collocatâq; ad dexterum muri latus, ubi adhuc ejus monumentum cernitur variis Divorum imaginibus illustratum, quos inter media B^{ma} Virgo amplectitur cæteros patronos ac conditores cum his eorum inscriptionibus : *S. Leo hujus Ecclesiæ consecrator, S. Liborius hujus Ecclesiæ patronus, S. MARIA patrona, S. Kilianus patronus, B. Meinwercus reparator, S. Karolus fundator hujus Ecclesiæ.* Circum Rothonis pulvillo incumbentis caput etiam circumducti sunt radii, quales in Ss. imaginibus passim depingi solent. Apposita est statua B. Virginis, ad cujus dexterum latus procumbit B. Rothonis pater adjecto signo gentilitio Baronum de Büren; ad sinistrum ejusdem mater, in cujus scuto insculpta est rosa : unde forsân liceret conjicere, eam ex prosapia Comitum Lippiensium ortam esse.

S. STE.

S. STEPHANUS Martyr, aliàs Simon dictus,

è Corbeiensi Westphaliæ Monasterio pri-
mus Episcopus Helsingensis in Suecia, &
præcipuus illius gentis Apostolus.

*Refertur cum titulo Sancti à Ioanne Vastovio
in sua vite Aquilonari; & à continuatoribus Bol-
landi in Actis Ss. ad diem 2 Iunii: ubi n. 18 etiam
additur breve elogium, quo eum exornare, &
Westphalia Sanctæ à se cogitata inserere olim vo-
luit P. Ioannes Kloppenburg S. I. Statua ejus in
choro templi Corbeiensis inter alios ejus loci indi-
genas Sanctos exhibetur cum hac inscriptione:*
S. Stephanus Episcopus Upsalensis (corrigere
Helsingensis) in Suecia. Vita ejus, quam hic da-
mus, contexta est ex iis, quæ de ipso referunt Ioan-
nes Magnus Episcopus Upsalensis apud Continua-
tores Bollandi, & Adamus Bremensis in sua histo-
ria Ecclesiastica. Fuit Episcopus non Upsalensis,
sed Helsingensis in Suecia, ordinatus ab Adalberto
Archiepiscopo Bremensi, & ab eo appellatus Si-
mon, uti constat ex Adamo supra citato, cujus hæc
sunt verba: In confiniis Suecorum vel Nord-
mannorum habitant Scritefinni &c. Regio
eorum est Halsingaland, ad quam primus est

ab Archiepiscopo (*Adalberto*) designatus *Stephi* Episcopus, quem ipse mutato nomine *Simonem* vocavit. *Floruit circa annum Christi, non 889, ad quem eum refert Bucelinus in Annalibus Benedictinis; sed 1060 & aliis subsequentibus; videturq; vitam protraxisse post obitum Adalberti Archiepiscopi consecratoris sui, hoc est, post annum Christi 1072; eò quòd Adamus Bremensis, qui eo usque historiam suam produxit, nullam de ejus morte ac Martyrio mentionem faciat. Passus est 2dâ Iunii Norala in Helsingia, multis post obitum miraculis clarus. Est autem Helsingia Sueciæ Regio, ab Vplandia, cujus caput Upsala est, interjectu Gestricia semota, ad cujus ingressum prope Sinum Bothnicum sita est Norala.*

Stephanus Helsingorum in Suecia primus Episcopus, in Corbejensi Westphaliæ Monasterio ab ineunte adolescentia educatus est, in eòq; vitæ non Christianæ solùm, sed etiam religiøsæ legibus ità institutus, ut ob eximia virtutum suarum decora idoneus appareret, qui in ultimis septentrionis plagas Evangelicæ veritatis lumen posset infundere. Erat id temporis Regnum Sueciæ adhuc ethnicæ superstitionis horrore undique circumfulum: & quanquam aliquod fidei Christianæ jubar haud pridem in illud incidisset,

Regum

Regum tamen aliquorum torpore ac defectione ad pristinam idololatriam ita relapsum erat, ut qui unum verumque Deum colerent, pauci superessent. Præcipuum nationis Pantheon erat Upsala, tunc nondum civitas, sed magnificum duntaxat ex auro templum, tribus Suecorum Numinibus Thor, Wodan, & Fricconi sacrum. Summa & omnium provinciarum concursu frequentata celebritas agebatur post novennium quodlibet, eoque tempore novem capita tam ex hominibus, quam ex omni animante masculino dæmonum vectigal erant, sanguine supra execrabiles aras immolato; corporibus autem canum hominumque mixtim in luco proximo ita suspensis, ut aliquando illorum septuaginta duo è sacrilegis arboribus pendere visa sint. Hujus tam nefandæ superstitionis horror tametsi plurium Catholicorum animos vehementi commiseratione tangeret; spes tamen omnis juvandi miseros tantisper interclusa erat, donec post obitum Emundi Gamulis ad Suecorum sceptrum sublevatus esset Rex Stenkilus, homo, ut Adamus Bremensis inquit, *fidelis Domino IESU Christo*; quippe qui solus ferme reliquias Christianæ fidei inter barbaros sustinuerat, & jam olim repulso Ecclesiæ Bremensis

mensis ablegatos cum lacrymis profecutus,
 eorum pro se preces orationesq; ardentem ex-
 poposcerat. Hic itaque consensu Sueco-
 rum solio cum putaret imperantum sceptrum
 nulla re magis, quam pietate ac religione sta-
 biliri, primas statim regiminis sui curas eo
 præcipue vertit, ut subjectæ sibi nationis ani-
 mos ab idolorum cultu ad veræ sinceræq; fi-
 dei disciplinam refingeret. Quod ut faciliori
 negotio in effectum deducere posset, viam
 illi Deus præparabat insigni quodam miracu-
 lo, per omnes postea Suecorum provincias
 latissimè divulgato. Erat è gentilium apud
 Upsalam Sacerdotum ac poparum numero,
 cui uterque oculus repentinâ excœcatione à
 Deo percitus diem subtraxerat: jamq; ido-
 lis ac dæmonibus suis, ut usuram lucis restitu-
 erent, frustra invocatis, subibat animum su-
 spicari, num fortè Christianorum Deus po-
 tentior ad sanandum foret, aut ab eo hoc sibi
 malum, ob inanium, quæis ministrabat, Deo-
 rum venerationem inflictum esset? Ista co-
 gitanti nocte proxima videndam se exhibet
 Beatissima cœli Regina Virgo Deipara; at-
 que ut erat amabili ac decora facie, rogat mi-
 serum: an abjectis idololatræ erroribus
 credere velit in Christum Jesum Filiū suum, si
 ab eo

ab eo possit visum recipere. Cumq; ille haud
difficulter in oblata consentiret : *in nomine* ,
inquit , *IESV Christi Filii mei lumen oculorum*
recipe. simulq; pro certo habe, locum hunc, ubi nunc
ad execrabiles aras tantus innocentium cruor ef-
funditur, meis honoribus proximè dedicatum iri.
Credidit homo, tantis prodigiis ad fidem ex-
citatus ; & ne beneficii sibi collati gratia ma-
neret in abscondito, per universas Sueciæ re-
giones circumcursans facili negotio persuasit
plurimis, ut agnoscerent Deum illum verum
atque unicum, qui tenebrosis oculis sospita-
tē & luminis amissi copiam reduxisset. Tum
verò Stenkilus Rex nihil ultra cunctandum
arbitratus continuò suos ad Adalbertum Bre-
mensensem Archiepiscopum oratores misit, ro-
gans obsecransq; , ut quoniam regiones jam
ad messē albæ forent, ejusmodi viros pro-
pediem ad se dirigeret, qui non solū doctri-
na ac sanctitate conspicui ; sed etiam ad quæ-
vis adversa fortes, gentem asperam Catholi-
cæ veritatis legibus informarent, nec, si opus
foret, pro Deo & alienæ, salutis incremento
mortem refugerent. Optatissimum id acci-
debat Adalberto nuncium, utpote cui cura
ac legatio Sedis Apostolicæ pro converten-
dis ad Christum regnis Aquilonaribus, jam
pri-

pridem imposita fuerat. Quamobrem va-
 rios confestim Episcopos in Sueciam emit-
 tendos consecrat : ac primò quidem è Bre-
 menſi Clero Adalwardum juniorem (nam
 ſenior jam annis aliquot eòdem præceſſerat)
 & cum eo Beatum Stephanum è Corbejenſi
 Weſtphaliæ Monafterio, quem ipſe mutato
 nomine Simonem appellari voluit ; ambos
 literis & Apoſtolica morum probitate con-
 ſpicuos, ambos Evangelicæ prædicationis
 gratiâ plurimùm exornatos, & pro Deo mori
 cupidos. Hi poſtquam per ingentia maris
 ſpatia feſtinatis itineribus in Uplandiam per-
 venêre, à Stenkilſo Rege, & omni populo
 magnis honoribus excepti ſunt in urbe Sigtu-
 nenſi Upſaliam inter Holmiámq; media ; e-
 ámq; brevi tempore unà cum locis adjacen-
 tibus ad fidem Chriſtiano Catholicam felici-
 ter perduxêre. Exinde Adalwardus ſedem
 ibi Episcopalem tenuit : Stephanus autem
 quem incenſa in Deum charitas longiùs pro-
 pellebat, in ipſa ſeptentrionis extremi viſcera
 progreſſurus, ſuos ad Helſingiam pedes ver-
 tit, nihil ambigens, quin gratia omnipotentis
 Dei virtutem ſuis conatibus eſſet additura.
 Nec eventus reverà tam ampla ſpe ac deſide-
 rio minor fuit. Cùm enim provincia illa, uti
 testa-

restatur Joannes Magnus , præ alia quavis Suecorum gente homines magis ad bona cereos , longèq; mitiores ferat , intra annos aliquot tam innumerabilem populi multitudinem Christo & Ecclesiæ acquisivit , ut uberitas collectæ messis omnem ejus expectationē longè transcenderet. Una in oculo sudes adhuc erat Upsalense fanum , quo superstite periculum erat , ne fortè imbecilles conversorū animi quandoque in errorem relapsuri , suæ salutis naufragium facerent. Itaque ut obstaculum istud satīs tempestivè è medio tolleretur , correpto mox itinere sese ad Adalwardum contulit , cum eo deliberaturus , quo demum meliore modo detestanda illa idolorum trias suis è sedibus deturbari queat. Neque dubium est certè , quin Adalwardus initio saltem huic sese proposito non parùm opposuerit , quippe qui jam olim Stenkilli Regis suasionibus à simili animositate demotus fuerat , ne efferati barbarorum animi novis tumultibus Evangelicæ prædicationis cursum planè convellerent. Quia tamen Beatus Stephanus consilio huic suo ardentius inhærebat , tandem & ipse hujus opinioni videtur consensisse , persuasus forsitan illo Beatissimæ Virginis vaticinio , locum hunc suis honoribus

bus proximè dedicatum iri. Nec mora ad Upsalense Pantheon unà convolant, ad idola illic posita manus applicant, eaq; ad terram demoliri, confringere, dissipare satagunt, auctu quidem laudabili ac generoso; sed felici minimè. Ambo enim à barbaris comprehensi non aliam sui facinoris mercedem retulère, quàm quòd virgis ultricibus castigati, ad sedes suas remeare possent gaudentes, *quoniam digni habiti sunt pro nomine IESU contumeliam pati.* Ità Stephanus eventu irritò in Helsingiam se recipere compulsus fuit; ibiq; demum exoptati Martyrii palmam gloriose consecutus est die 2da Junii, sepultusq; in oppido Norala ad sinum Bothnicum, ubi ad annum usque 1532 variis miraculis in Ecclesia fulsit, habitusq; est primus ac præcipuus Helsingorum Apostolus.

S. TETWIGIS Virgo, aliis Tüetwifis

Monialis Ordinis S. Benedicti in Diocesi
Mindensi.

Refertur cum titulo Sanctæ à variis Auctoribus; quanquam nomine paululum immutato. 10.

annos

annes Gualtericus in Catalogo Episc. Mindens. post
 Milonem Episcopum 12mum ita scribit. S. Tet-
 wigis Virgo Sanctimonialis sub eo floruit ,
 quæ Virginū Collegium instituit. *Vetus Chro-
 nicon Mindense apud Meibomiū pag. 105* : Milo
 Episcopus 12mus condidit monasteriū Mo-
 nialium in monte Wedegonis, ubi S. Tetwiof
 inclusa, solitariam agebat vitam &c. *Arnoldus
 Wion l. 3. ligni vitæ in appendice ad Martyrolo-
 gium Benedictin.* S. Tuedwif Saxo , primò in-
 clusa in Wedegenborg , dein Abbatisa &c.
*Crantzius in Metropoli l. 3. c. 47. loquens de Ca-
 stello Wedegenborg Diæcesis Mindensis ita subdit:*
 Ubi quædam Sancta inclusa nomine Tüed-
 wif prima solitariam vitam duxit : dein con-
 gregatis Sororibus regulam S. Benedicti cum
 multis Virginibus in simplicitate cordis &
 sanctitate studuit observare. *Floruit circa an-
 num Christi 994 , fuisseq; Westphalam satis colli-
 gitur ex Crantzio loco citato.* Mons Wedegonis
 videtur idem esse , qui nunc vocatur Wedeken-
 stein haud procul ab urbe Minda. *Monasteri-
 um à Milone Episcopo ibidem edificatum , anno
 1009 à Ramvardo Milonis successore translatum
 est ad urbem, uti refert Mindense Chronicon apud
 Meibomium loco citato.*

Sub Milone Ecclesiæ Mindensis Antistite
 T 12mo,

12mo, sanctitatis ac religionis famâ non parum fulsit B. Terwigis Virgo natione Westphala. Habitabat hæc non procul ab urbe Minda in monte Wedegonis; ibiq; pauperi inclusa cellulæ nihil animo spectabat aliud, quàm ut inter pietatis tranquillæ studia tantò propinquior cœlo fieret, quantò longiùs per amorem solitudinis à curis turbisq; sæculi recedebat. Non licuit illi tamen hoc vitæ secretioris genus in suo, ut vocant, inclusorio diu colere: ut enim excelsa virtus non minùs quàm turpe vitium suos sectatores invenit, brevi tempore non paucæ Virgines ad eam confluxêre; quibus unà in votis erat, rebus humanis omnino valedicere, soliq; Deo in justitia & cordis simplicitate ardentèr deservire. Quid faceret tam sollicitis puellarum vocibus rogata virgo? ut vitam solitariam poneret, suadebat utilitas & salus plurimum, ut in ea permaneret, suadebat amor quietis propriæ, & quas ibidem degustaverat, cœlestium deliciarum suavitas. Prævaluit tamen privatis utilitatibus boni communis ratio, cumq; omnes ad eam aggregatæ virgines concordibus votis decrevissent amplecti regulam S. Benedicti, atque ad eam vitæ in posterum capeSSendæ rationes exigere; Milo

Episco

Episcopus impetrato Ottonis 3^{ti} Imperatoris consensu monasterium eodem in monte pro illis condidit, fundavitq; anno Christi 994. Prima exinde virgineo huic cætui locq; præfecta est, quæ erat cæterarum mater, S. Terwigis: atque ut à primis infantia suæ annis piissimè instituta fuerat, ita omnes pariter ad sinceræ pietatis florem vigoremq; perducebat. Nihil illi impensius in curis erat, quàm ab hominum conspectu ac consuetudine se suâsq; abstrahere; quippe quæ jam proprio experimento satîs didicerat, Christo animarum sponso liberiores ibi famulatum esse, ubi animus à mundo & vanitatibus sæculi minimè detinetur. Spiritum sanctitatis ac perfectionis, quam sua quondam in cellula de cœlis hauserat, quâ verbo, quâ exemplo effundebat in omnes socias, facemq; præferebat singulis, cujus fulgore prævio per conversationis religiosæ semitam expeditius in cœlum irent. Annus, mensis, ac dies, quibus ad immortalem gloriâ ad Superos transmigravit, hætenus in obscuro sunt. Cœnobium tamen in monte Wedegonis conditum paulò post à Ramwardo Episcopo, qui post Milonem Ecclesiæ Mindensis clavum tenuit, ob æris ac ventorû intemperiem in urbem Mindam

dam translatum, atque in honorem Bmæ Virginis & S. Blasii consecratum est, anno, ut refert Mindense Chronicon apud Meibomium, MIX.

B. THEODORICUS à Monasterio dictus Coelde Ordinis FF. Minorum strictioris Observantiæ.

Refertur cum titulo Beati ab Arturo in Martyrologio Franciscan. ad diem 2 Februarii. Fortunato Hueber in Chronica tripartita Ordinis. Leone Wolff. in Martyrolog. Franciscano ad eandem diem. Ludovico Kellen in vita B. Francisci Solani parte 3 de Apostolicis Missionibus pag. 287. ubi ita de eo scribit: Umb das 1470 und folgende Jahren leuchtete als ein glänzender Morgenstern der selige Batter Theodoricus von Münster in Westphalen gebürtig: verliesse als ein anderer Antonius de Padua den Orden des H. Augustini / und begab sich in den Orden des H. Francisci von der strengerem Observanz etc. Similiter Georgius Colvenerius SStæ Theologia Doctor & Academia Duacensis Cancellarius in approbatione vitæ illius ab Arnolfo Raisio anno 1630 Duaci in lu-

cem

cem date, ac deinde anno 1636 Monasterii typis Raesfeldicis recusa vocat, Beatæ memoriæ Theodoricum à Monasterio. Malè ab aliquibus confunditur cum Theodorico ab Osnabrugo, de quo postea. Mortuus est Lovanii anno 1515, die non 2da Februarii, ad quam illum referunt Arturus & alii supra citati; sed 11ma Decembris, uti constat ex ejus vita. Reliquiæ illius post integrum Sæculum, hoc est, anno 1618, 12ma Septembris cum licentia superiorum iterum exhumatæ sunt, & in ornato scrinio positæ in sacello infirmariæ Conventûs Lovaniensis, ubi eas à se inspectas esse fatetur Arnoldus Raisius in ejus vita.

Non exiguum in hac Westphalia Sancta sibi locum postulat B. Theodoricus ex Ordine S. Francisci strictioris observantiæ clarissimum lumen totius Belgii. Natus est Monasterii in Westphalia parentibus perhonestis: à quibus cum ad condiscenda literarum studia adhibitus esset, amore salutis suæ primùm ad Ordinem PP. Augustinianorum; inde iterum, nescio quo impulsu & speciali vocatione Numinis, se ad familiam S. Francisci transtulit; secutus exemplū magni Antonii Patavini, qui in eodem mutationis genere jam pridem præcucurrerat. Et verò hu-

julmodi facinus Deo placitum, atque ex eius sanctissima voluntate susceptum fuisse, eventus docuit. Ex eo enim tempore tam eximium Verbi Divini præconem effecere superi, ut, cum totum pene Belgium concionando & catechizando peragraret, ubique admirabilis doctrinæ & sanctitatis vestigia post se relinqueret. Hunc in finem addiderat illi Deus singularem non modò in dicendo gratiam, sed etiam in agendo vim & energiam. Erat in Hollandia feralis ac perniciofa factio primum anno 1350 in exitium patriæ nata; postea verò ad annum 1444 adeò truculentis moribus iterum evagata, ut æstuosi instar diluvii Amstelrodamum, Harlemium, Lugdunum aliásq; Batavorum urbes inter continua funera & cædes partium miserè laceraret. Hauciorum illa dicebatur ab Hauc, id est hamo, & Cabelliorum à Cabeliau sive a sello marino: quæ tametsi tandem consilio ac prudentia Philippi boni Brabantiae Burgundiaeque Ducis nonnihil sufflaminata fuerit; vix tamè ita pacari ex integro visa erat, quin subinde seditioso quorundam ingenio ad intestinum tumultus recrudesceret. Cruciabat ea res non modicè patris Theodorici animum: atque ut odium illud pertinax irásq; partium

cordi-

cordibus factiosorum radicitus extirparet, conscenso repente curru instar fulminis omnia territantis volitabat per urbes & oppida, dextrâ sinistrâq; ostentans geminas defunctorum calvarias, interîmq; voce elata ad omnes clamans: *mortem cogitarent sibi certam decretâmq; cunctis mortalibus: eam non discernere Codrum inter & Cræsum, casas pauperum & regum turres: alioquin designent ipsi modò, utrius partis olim fuerint hæc, quæ secum ferret, mortuorum crania. Iras proinde ac dissidia inter se tam exitiosa ponerent, si à morte sempiterna servari cuperent. Neque enim tam discordibus ullum ad cæli gaudia accessum esse, cujus porta & muri nihil aliud sint, quàm inviolata pax & charitas. Comædiam esse, quidquid à nobis in mundo vivitur; satagendum unicè, ut huic ludo bona apponatur clausula & epilogus bonus. Hæc aliâq; id genus plurima cùm per confertas plateas ingenti spiritu ad plebem diceret, non tam loqui videbatur, quàm tonitrua & fulminum voces mittere: tantûsq; exinde motus consecutus est in animis audientium, ut ab eo tempore funestissimæ hujus factionis impetus omnino conticuerit. Accedebat ad istam dicendi ac perorandi efficaciam ardens animarû zelus & effusa in omnes charitas: quam*

tametsi expertæ sint urbes plurimæ, nulla tamen amplius, quàm Bruxellæ totius Brabantia caput & corona. Grassabatur illic anno Christi 1489 cruenta & atrox pestilentia, quæ per aÑos pene duos, quibus id malum tenuit, ad triginta tria hominum millia depasta est. Suspirabant amissis pastoribus trepidi ovium Christianorum greges; virumq; sitiebant, cui se salutemq; suam committere, & in tuto collocare possent. Non poterat hanc miseriam præ oculis ferre indefessa Theodorici charitas: atque, ut monasterii sui claustra ab eodem infectionis periculo intacta starent, cum licentia superiorum extra septa positus tentorium erigebat in foro publico, ubi mensa in modum altaris collocata omnibus ad sese convolantibus præsto esset. Hic ille velut ad aram communis refugii assiduus consideret, de salute trepidos præstolari, monere poenitentiam, audire confessiones, dispertire panem Eucharisticum, omnia, quæ ad viam æternitatis complanandam necessaria erant, sanis omnibus sedulo providere. Quin etiam excurrere ad infectas domos, circuire per plateas, infirmos requirere, morituris extrema sacramenta ministrare: omnibus quidem æquali charitate; iis tamen maximè, quos interna

illa ta- interna monitione cœlitus accepta præscie-
aban- bat, celeriori ante alios morte abripiendos
anno esse. Socium hujus Sancti laboris sub prima
a, quæ contagionis tempora nactus erat templi ali-
enuit, cuius ædituum, qui sacramenta portantem
ra est, præibat cum lucerna & tintinnabulo: sed
vium quia & hic tandē pestilentia correptus mor-
ant, tem oppetiērat, neque alius ad manum erat,
n tuto qui succedere in id officium vellet; utrum-
iferi- que exinde munus, sacerdotis & sacristæ si-
dorigi mul in se conjunxit, lucernā ad chordam ap-
tra ab pensā, dextrāq; ciborium & sinistrā nolam
rent, deferens. Ita factum, ut ē triginta tribus ho-
positus minum millibus, quos exulcerati hujus bien-
men- nii tempore mors absumpserat, solus ipse tri-
ad se- ginta duo millia ad iter æternitatis adeundum
velut necessariis sacramentis præmuniverit. Ex
fidē- hoc autem tam ingenti numero quot tandem
e pœ- animas Theodorici operā cœlo illatas esse
e pa- arbitremur? certē cū remisisset lues illa, &
viam Theodoricus conscensā cathedrā pallidas e-
rant, maciatasq; populi reliquias ad reddendas
n eti- Deo gratias excitaret, non dubitavit palām
e per edicere pro concione, sibi à Deo certissimē
xtre- revelatum, ex his triginta duobus millibus,
dem quibus ipse in extremis adstitisset, duos dun-
quos taxat homines ad infernum decidisse; unum,

T 5

quia

quia sub vitæ exitum de salute desperasset ; alterum, quia exomologesi sacra conscientia suæ maculas noluisse eluere. Est & aliud, quo Deus eodem tempore Patris Theodoricæ sanctitatem apprime illustrem fecit. Accidebat hieme intempesta, ut nec ipse ob inclementiam frigoris suo in tentorio perdurare, nec sacrum lumen ob immodicos ventorum flatus conservare posset. Advertebat ea necessitas boni Patris coctorem cerevisiæ, cui in eadem vicinia domicilium erat ; ideòq; ad ædes suas invitato cubiculum locumq; offerebat, ubi & frigus pellere, & rebus sacris operari, & ad ægros morientesq; excurrere pro suo arbitrio posset. Non recusabat Theodoricus oblatam sibi gratiam : & ecce res mira dictu ! cum omnes braxatorum officinæ pestifera lue correptæ fuerint, hæc sola non modò immunis perstitit, sed etiam experientia certâ compertum est, omnes eos, qui ex hujus officinæ cerevisiâ potum ceperant, vel sanitati propediem restitutos, vel si eos lues ista nondum invaserat, ab eadem præservatos esse. Quid dicam de aliis operibus prodigiosis virtute cœlica ab eo perpetratis ? quid de spiritu prophetiæ & rerum arcanarum frequenti notitiâ ? Cùm Antwerpiæ Guardia-

num

num ageret, ad oppidum Hochstratense facturus iter, virginem offendebat in curru Catharinam nomine, quæ ut erat adhuc recens desponsata & coccineo indumento splendens, identidem respiciebat anxia, ne pretiosus ille vestium suarum rubor ab excusso è rotis luto asperfusionem vitiumq; caperet. Indoluit Theodoricus, huic personæ maiorem sui corporis, quàm animæ curam esse: mox tamen divinæ voluntatis dipterâ penitiùs introspectâ, ore fatidico ad eam conversus, *desine!* inquebat, *mea filia desine, nimiam huius indumenti custodiam gerere: non diu tibi utendum illo: propè abest, ut decoreris alio vestium genere, quod nondum cogitas.* Post breve spatium Theodoricus in cœnobio Hochstratensi sororem illiusmet virginis recipiebat ad Ordinem S. Claræ: cùmq; in omnium consanguineorum circumstante corona orationem præmitteret huic proposito peraccomodam, Catharina vehementi & impulsu Numinis & verborum sacrorum pondere ita se interiùs premi ac commoveri sensit, ut abdicato confestim temporali sponso virginalem pudicitiam conjugio anteferreret, velles antea tam sollicitè custoditas poneret, & quod vitæ residuum erat, in eodem monasterio Deo consecraret.

craret. Non licuit tamen in hoc severiore statu longas annorum periodos recensere : consummata enim in brevi explevit tempora multa, & si Theodorico ejusq; è cœlis acceptæ revelationi credimus, apud S. Claram fundatricem suam sublimi loco inter superos potita est, quòd pro cœlesti sponso terrestre reliquisset. Eâdem certitudine subinde providebat ea, quæ, tametsi cum præsentis fluxu temporum conjuncta essent, ab oculorum tamen humanorum arbitrio longius submota erant. Perorabat è Superiore loco Lovanii in æde summa, Principi Apostolorum sacra : concione media quasi in extasin raptus sufflaminato verborum cursu repente consistebat siderato similis, tandèmq; elatiori voce rogabat publicè, num adesset certa quædam, cujus nomen apponebat, mulier ? comparenti clanculùm in mandatis dabat, ocyùs ut viam relegat ad ædes suas, & ab ancilla sibi in plateis occursura quærat, quid ageret ? quòd viarum locorùmq; tenderet ? Abit mulier, occurrit ancilla, rogat Domina, *quo te pedes ? ad Dylam*, respondet illa (fluvius hic est Lovanium alluens) *illuc immunda quædam ablutis eo.* Itâne ? subinfert hera ; & cur illuc tam remotè, cum aquam certè propiorem habeas ? ostendit, de sis,

de sis, quæ immunda? quid rerum feras? lustra-
tòq; mox ancillæ sinu infantē reperit recēns
natum, & aquis suffocatricibus certo certiùs
immergendum, nisi Deus tam improvisa re-
velatione cogitatum facinus avertisset. Non
minùs admirandum est, quod alio tempore
accidisse memorant. Considebat in prandio
apud virum nobilem, cujus magnificos appa-
ratus, & mensam opiparis dapibus lancibùsq;
turgentem oculis defixis intuens, *magna*, aje-
bat, *mi Domine est ciborum abundantia in hoc*
convivio; & magna, ah! nimium magna in mul-
tis locis est egestas ac penuria. Non advertibat
convivi præses, quid Theodoricus his verbis
sibi dictum veller: ideòq; dum paulò post
alia ex aliis fercula in mensam adducebantur,
apertiùs suam mentem explicans: *utinam*,
inquebat, *mi Domine, hoc nunc amoris ac bene-*
volentia erga me tua largireris, ut ex hac ciborum
multitudine aliquid mitteretur ad quendam pau-
perem! Annuit postulatis Dominus, cùmq;
ex omnibus aliquid præcerptum atque in u-
nam lancem congestum esset, jubet Theo-
doricus eam operiri linteò, in eamq; domum
ab herili famulo deportari, ad cujus ostium
linteamen istud advolaturum esset. Abit fa-
mulus; fertur in plateam, cui à scriniariis no-
men

men est (vulgò die Schreinstrasse) linteolum vento abripitur, involatq; in ædes cuiusdam hominis, qui in populari quidem existimatione putabatur bene dives; nescio tamen quo infortunio ad occultam eamq; extremam egestatem dejectus erat. Miratur eventum famulus: & quia metuebat, ne fortè linteamen illud à vento exerrasset, non est ausus rem sibi imperatam facere, sed ad Patrem reversus aliam sibi domum designari postulat: eam, in quam antè cecidisset linteum, opulentiores esse, quàm ut ejusmodi ciborum analecta illuc inferri debeant. Ad quæ Theodoricus: *Scio, scio, quanam sit domus ista: tu perge modò, & dictis meis obsequium presta.* Reddit secundo famulus, & ecce, ut primum tecto succedit penitiùs, videt prolem ibi geminam, quæ ex una scutella comedens, solo fure & porcorum siliquis placabat ventris jejunia. Quod ad reliquas Beati Patris virtutes attinet, ut paucis absolvam plurimas, res fulgebat in illo singularis vitæ innocentia, animi candor, morum suavitas, in agendo prudentia, in loquendo circumspectio, in suscitanda fovendâq; regularis disciplinæ observantia labor indefessus. Religiosam solitudinem, quâ homini rerum cœlestium studio

dioſo nihil dulcius, amabat, quàm qui maxi-
mè : idcirco nullibi degebat libentiùs, quàm
in cœnobio Bodenthalienſi inter frondes &
amœna nemora prope Bruxellas ſito. Ibi ille
velut ad fontem divinorum beneficiorum ſe-
cretò conſiſtere, ibi cum Deo ſuo interiùs
deliciari, ibi ſuaviùs loqui cum illo, qui per
Oſeam c. 2. v. 14 dicit : *ducam eam in ſolitu-
dinem, & loquar ad cor ejus* : ibi denique velut
cœlo factus propinquior vitam cœleſtium
gaudiorum meditatione ſublimem ducere,
probè gnarus, ibi Deum ac cœleſtia faciliùs
reperiri, ubi ſæcularium negotiorum turba
deſeritur, & procul à mundi ſtrepitu ad allo-
quium ſolius Dei animitus ſuſpiratur. Ne-
que tamẽ ita pedibus Chriſti adhærebat cum
Magdalena, quin alia charitatis obſequia, ubi
neceſſitas poſtulàſſet, unà conjungeret, vi-
tæq; ſecretioris otia cum negotioſa proximo-
rum cura temperaret. Itaque jam religioſa
Monialiũ domicilia inviſere, jam eas ad ſubli-
miorem virtutis gradum excitare, jam ad eſſe
ægris, jam auxiliari moribundis, jam exhor-
tari ſanos, jam rudes catechiſmo informare,
jam de rebus divinis pro concione ad plebem
dicere, jam alia id genus ministeria pro viri-
bus obire, ratus nihil Deo gratius à ſe exhi-
beri

beri posse, quàm si cum Paulo Apostolo [a] *omnibus omnia factus esset, ut omnes faceret salvos.* Tandem ubi variis conventibus ac postremò etiam Lovaniensi, qui ejus potissimum operâ ad strictioris observantiæ amplexum perductus fuit, laudabili exemplo & sanctitate præfuisset, ætate ac meritis plenus, vitam frequenti miraculorum gloriâ diu coruscantem non sine miraculo cœpit claudere. Die, qui illi in hoc mortali corpore postremus erat, è suggestu sacro verba faciebat ad populum, & repentè prophetico afflatus spiritu palàm edicebat, instare jam velocem depositionem tabernaculi sui, hoc est, humani corporis; neque procul se abesse ab ultima vitæ linea, cui non lentis passibus admoveri se persentisceret. Finita concione divinissimum Missæ sacrificium devotè offerebat; brevîq; pòst, ut erat rigidus vitæ communis sectator, etiam signo comestionis dato cum religioso fratrum cœtu ad prandium & mensam ibat. Vix tamen paululùm ibi confederat, cùm suæ mortis adventum propinquo-rem sentiens iterum se à mensa in cubiculum suum retrahit, in genua supplex provolvitur. Deoq; imminentem agonem suum genu fle-

[a] 1. Cor. 9. 22.

lo [a] xo impensissimè commendans, eodem quasi
 ret sal. temporis momento animam exhalat. Inte-
 ac po. rim suspensi erant tam improvise abitu Patrū
 otissi. accumbentium animi, prodebātq; se per o-
 mple. mnium vultus ingens dolor, maximè, quòd
 plo & audiissent, depositionem sui corporis velo-
 lenus, cem fore. Itaque emittitur de mensa fratrū
 iu co. aliquis, ut videret, quid illo factum esset :
 aude. accurrit ad cubiculum, ut subsidiariam labo-
 re po. ranti manū commodet : pulsat modeste
 ciebat ostium, nec exauditur : iterum iterumq; di-
 flatus gito fores increpat, & adhuc filetur : denique
 o cem cubiculum aperit, & jam genu flexo mani-
 numa. būsque orantis in modum compositis extinctū
 ultima reperit die iima Decembris anno 1515. Se-
 pultus est Lovanii in choro templi PP. Fran-
 ciscanorum. Inde tamen ejus reliquiæ anno
 1618 cum licentia superiorum elevata, in
 scrinio bene exornato repositæ, atque ad sa-
 cellum infirmariæ ejusdem Conventūs trans-
 portatæ sunt, ubi religiosè asservantur. Edi-
 dit indoctâ illa ætate Catechismum seu libel-
 lum rudibus informandis peridoneum, ger-
 manicè *Kerstenspiegel*/latinè *Speculū Chri-*
 stianum, qui primū anno 1470 in lucem da-
 tus, variis deinde in locis per Brabantiam &
 Germaniam recusatus est non sine ingenti ani-
 marum fructu ac utilitate. U

B. THEODORICUS de Osnabrugo

Ordinis S. Francisci FF. Minorum Con-
ventualium.

*Refertur cum titulo Beati in Martyrologio
Franciscano Arturi ad diem 6 Martii Leone Wolff
in Martyrol. Franciscano ad eandem diem, & in
Chronico Ms. Carthusiae Novae lucis S. Salvatoris
prope Ultrajectum, conscripto per Gisbertum Ru-
tenberg ibidem professum, in quo ita legitur: Ve-
nerabilis & piissimus vir Rudolphus Oude-
water per prædicationes devotissimas Beati
Theodoricus Osnabrugensis Ordinis Minori-
tarum, qui ut Sanctus à pluribus habebatur,
conversus est ad Ordinem Carthusianum.
Synopsis vitae ejus contexta est partim ex Trithe-
mio apud Arturum loc. cit. partim ex historia Ms.
Turckii ad annum 1495. Agunt de eodem Mar-
cus Vlyssiponensis 3 part. Chron. Minor. l. 7. c. 17.
Gnesnerus in sua Bibliotheca. Gonzaga part. 1.
orig. Seraphic religion & alii.*

Theodoricus natione Westphalus, patria
Osnabrugensis postquam in ordine San-
cti Francisci Fratrum, ut vocant, Conventua-
lium adolescentiæ suæ florem Deo obtulit.

Set, admirabilis doctrinæ ac sanctitatis exemplum fuit. Eum Joannes Trithemius, qui aliquando ipsius familiaritate & alloquio usus fuerat, adhuc viventem celebrat, ut [a] *virum omnium opinione & preconio Sanctum, ut in Divinis Scripturis maximè exercitatum, ut declamatorem sermonum popularium famosissimum*, cujus vitam communis sermo ut apprimè sanctam ac religiosam laudibus maximis in cœlum tollat. Eloquentiam habebat quasi ab ortu sibi congenitam, quam deinde disciplinis Rhetoricis & assiduo literarum studio non parùm expoliverat; tantâq; pollebat virtute in permovendis flectendisque auditorum suorum animis, [b] *ut Ecclesiasten illi similem Germania non habuerit. Alterum dixisses Tullium [c] aut Chrysostomum alterum*, nisi illi latino & græco; hic autem sermone Teutonico ad populum perorâset. Quæ de causa Hermannus ex illustrissima Landgraviorum Hassio-Cassellensium familia Coloniensis Archiepiscopus, cùm Diœcesin suam ab omni vitiorum invalescentium lue expurgatam cuperet, eum totius Provinciæ suæ Prædicatorem constituit, missumq; per urbes ac oppida

U 2

jus-

[a] *Trithemius de viris illustr. pag. 176.* [b] *Trithem. ibidem.* [c] *Turckius ad annum 1495.*

jussit ubique ad plebem verba facere, pietatem promovere, peccata carpere, virtutem instillare, charitatem denique & amoris Divini flammam in hominum corda & mentes infundere. Et verò hoc officium vir ille Sanctus non modò suscepit promptè fortiterque; sed etiam eo successu, & animorum proficientium commodo deinceps executus est, ut pene ad audiendas illius conciones nullus accesserit, quin accepto vitæ sanctioris proposito melior sapientiórque regressus fuerit. Edidit rogatu ejusdem Archiepiscopi insignes quosdam piissimósque tractatus de Passione Domini, de quotidiano interiori exercitio, & alios similes, quibus tum odium hujus mundi, tum amorem rerum cœlestium instillaret, tandèmq; manipulis collectorum fructuum ad cœlos præmissis vitam suã sine beato clausit in Provincia Colonienfi, die ad quam Aucturus in Martyrologio Franciscano refert 6 Martii. Floruit anno 1495: sed annus obitus non reperitur apud Auctores supra citatos.

S. THIA

S. THIADILDIS

Prima Abbatissa Frecken-
horstenfis.

*Refertur cum titulo Sanctæ à Bollando in Actis
ss. ad diem 30 Ianuarii. Cultus ejus, tametsi per
injurias precedentis Seculi multum interciderit,
constat tamen ex antiquo, ut vocant, gradualis Ca-
lendario ante annos circiter 500 exarato Frecken-
horsti, ubi ad diem Epiphania habentur sequentia:
Hodie itur cum sancta cruce per chorum pu-
ellarum ad capellam Thiatildis sanctæ. Item
Calendis Augusti: Dominicâ post Petri ad vin-
cula dedicatio in capella S. Thiatildis. Fuit
filia adoptiva BB. conjugum Evvervordi & Ge-
va, de quibus plura videri possunt in vita B. E-
vvervordi. Ioannes Gamansius apud Bollan-
dum in commentario prævio ad vitam hujus San-
ctæ putat esse ortam ex Frisia, eò quòd B. Geva, cu-
jus fuit ex fratre neptis, Freckenhorsti ad levam
are maxime veteri penicillo depicta sit cum hac
inscriptione: Geva illustris ex Frisia. Sed ne-
scio an huic inscriptioni satis fidendum sit, tum
quòd illa primum huic imagini adjecta sit anno
1610, quo pictura huic novus color inductus, uti
testatur Gamansius ibidem n. 12. tum quòd in vi-*

BB. Thiadildis, Ewerwordi & Gevæ nulla de hoc fiat mentio, ubi n. 1. solum leguntur hæc verba: tempore Serenissimi Regis Ludovici Junioris fuit quidam vir nomine Ewerwordus, vitæ imitabilis, qui sicut secundum Sæculi dignitatem nobilissimis ortus natalibus extitit, generis non infimi nomine Gevam uxorem duxit &c. *Quidquid tamen de eo sit, nobis ut eam Westphalia Sancta inseramus sufficit, quod à prima infantia enutrita sit in Westphalia, idque verissimiliter in eo loco, cui nunc nomē est Ewerwincfel / uti ostensum est in vita B. Ewerwordi.* Floruit Sæculi Christi nono, uti constat partim ex to. 1. Annal. Paderb. Nicolai Schaten pag. 153 ubi initia Freckenhorstensis Collegii refert ad annum 860. partim ex verbis supra citatis: tempore Regis Ludovici Junioris &c. Hic enim vel fuit Ludovicus primus Rex Germaniæ Ludovici Pii Imperatoris filius, qui obiit anno 876, vel Ludovicus 2dus hujus filius, qui diem extremum clausit anno 882.

S Thiadildis à primis incunabilis enutrita est haud procul Warendorpio in domo Prænobili BB. Conjugum Ewerwordi & Gevæ: qui, cum nullam è suo matrimonio prolem suscepissent, hanc cognatulam suam (erat enim ex fratre neptis B. Gevæ) adoptivo nomi-

nomine in filiam ascivêre. Ab his pene ad-
huc infans Deo tradita, & Ecclesiæ Frecken-
horstensis servitio consecrata est occasione
insignis cujusdam miraculi, quo Divina boni-
tas vitam ac sanitatem hujus parvulæ tutata
fuerat. Jacebat oculis sopore vacuis in infan-
tuli tuo lectulo, pomûmq; versabat manu,
quod ei nutrix domo paulisper egressa dede-
rat, ne se absente puerorum more in fletum
ora solveret. Subintrat Ewerwordus nescio
quid rerum curaturus intrò: quem ut pri-
mùm Thiadildis venientem conspicit (jam
enim recenter didicerat formare gressum)
sele confestim erigit, evolvitur lectulo, ad
patrem ludibunda convolat, eóq; non obser-
vante in caldarium aquâ bulliente plenum
imprudens incidit. Consternabat ea res sum-
mopere animum Ewerwordi, extractâq; ex
aquis Thiadilde abscurrerebat illicò, infelix fa-
tum nuntiaturus conjugî. Paululùm cùm in-
dulissent complorationi (quid enim prode-
rat lechrymis utrimque profusis diem terere?)
unâ consilium capiunt ocyùs sese in preces
provolvendi, Deóq; vovendi parvulam ejus
in obsequiis constanter permansuram, si pla-
ceret huic infortunio medelam ferre, & malè
perustum puellæ corpus è tantis periculis

confirmare. Arrisit cœlum piæ comprecationi. Voto vix emisso ad filiam revertentes inveniunt leni sopore occupatam: excitant, explorant, lavant, eamq; non hilarem modò ac perjucundam, sed omnis etiam læsionis adeò expertem vident, ut ne vestigium quidem prioris infortunii ulla in parte corporis appareret. Non poterat uberius gaudium cadere in hosce conjuges, quàm quod ejusmodi repentino miraculo in eos profluebat; ideòq; actis Deo gratiis illud postea curârunt impensissimè, ut filiam miraculo sospitem probissimâ educatione ad eam sanctitatem effingerent, quàm Divini obsequii ac religionis dignitas in sibi consecrata virgine requirebat. Neque parùm huic eorum voluntati suffragata est præclara Thiadildis indoles, quæ, posteaquam evolutis puerilibus annis in eo, quem Freckenhorsti Ewerwordus cœperat, parthenone Divinis servitiis se totam tradidisset, nullum sibi diem effluere passa est, quem non studeret ductâ semper ad altiorem sanctitatem lineâ novo virtutum exercitio decorare. Prima deinde fuit, quæ in recenti hoc Virginum ac Domicellarum collegio Abbatissam ageret; idq; dignitatis & officii tantâ religione ac devotionis incremento

mento gessit, ut omnium & exemplar esset, & exacta vivendi regula. Quod alias sibi aggregatas virgines docebat facere, ipsa faciebat: quod monebat, prius in se ipsa velut in speculo exhibebat: quidquid in mandatis dabat, omnium prima in executionem deducebat. Verbo, tametsi inter homines degeret, vita ejus magis Angelica erat, quam humana. Tandem virtutibus meritisque sanctissimis plena obiit, & in cœlum abiit die 30ma Januarii, sepultaque est in sacello, ut modò vocant, S. Thiadildis, vulgò S. Theitelt, quod est ad sinistram chori infra odœum Canoniarum.

Appendix

de S. Cruce Freckenhorsteni.

Historiam de hac sancta cruce, multis ibidem miraculis celebri, subnectimus vitæ S. Thiadildis, tum quòd eidem conjungatur apud Bollandum, tum quòd aliqui putent crucem hanc ad pedes S. Thiadildis per templi fornicem submissam esse. Videtur huic opinioni favere historia de vita S. Thiadildis apud Bollandum, ubi postquam de obitu hujus Sanctæ actum est, statim subjungitur n. 15. Sed jam de inventis ejus tempore aliquid dicemus &c. moxq; additur tota historia hujus S. crucis.

crucis. Refragatur tamen huic opinioni, quod in eadem historia sequitur apud Bollandum n. 18, ubi narratur, fratrem illius Abbatisse, cui hæc crux submissa fuit, compunctum corde Livoniam perrexisse, fortè ut facinus à se commissum expiaret in bello sacro: id autem bellum Livonicum non cæpit ante annum 1170, quo gens Saxonum occasione commerciorum fidem Livoniæ intulit, uti scribunt Crantzius in sua Saxonia l. 7. c. 16. & Arnoldus in Chron. Sclavorum l. 7. c. 9. Unde Abbatisa hæc debuit esse alia à S. Thiadilde quæ floruit circa annum Christi 860 & sequentes: nisi fortè in vita S. Thiadildis erratum sit quo ad nomen Livoniæ, quod non omnino dissimile vero. Poterit ergo quis hac in re opinari, pro ut volet: nos historie compendium breviter referemus.

Pærat antiquis temporibus Freckenhorstensi Virginum Collegio Abbatisa quædam eximie sanctitatis, quæ indefessis diu precibus Deum flagitaverat, ut ejusmodi tandem reliquias sibi impertiret, quibus Ecclesiam suam in annos secuturos posset præmunire. Huic pietati cum die quadam ardentius institisset, vidit ocyùs per templi fornicem crucem de cœlo labi, atque ad suos orantis pedes in pavementum procumbere. Suprà quàm dici potest hoc aspectu recreata, Sacerdotem

dotem accersit illico, qui sacrum hoc pignus de terra captum in altari poneret; ex eoque tempore crucem illam unà cum cætero Virginum Canonicarum sodalitio summis semper honoribus ac veneratione prosecuta est. Interea conquestus erat Abbatissæ Frater, qui ad eam invisendam venerat, multum sibi de rebus fortunisque suis intercidisse propter dissensiones varias ac diversa prælia, quæ hætenus cum suis hostibus æmulisque improspere contulisset. Medelam, reponebat Soror, huic malo sibi facilem & in promptu fore; crucem in thesauris sacris custodiri apud se; quam si ferret secum, non dubitare se, quin malorum omnium hostiumque victor cladis illatæ damna propediè refarturus esset. Quid poterat fratri exoptatius esse, quàm tale pignus? Rogat ille; consentit illa, crucemque fratri ea lege in manus porrigit; ut voto prius aut sacramento se obstringeret eam integerrima fide ab se restitutum iri; ut primum de suis hostibus triumphum cecinisset. Verum quæ fides huic militi præsertim spoliis & victoriis ebrio? Rebus omnibus domi confectis prosperè consilium inquit cum suis comilitonibus, quâ tandem via crucem retinere valeat, sibi suisque tam salutarem? suadent illi
eam

eam ad sedes pristinas ocyùs referendam esse, ut voti religione apud Deum se exsolveret: mittendo interim postliminio viros militares, qui eam violenta manu iterum de loco auferant, reducántq;. Factum est, uti conventum fuerat; tantusq; dolor ex iniquo facinore invasit Abbatissam, ut contractâ ægritudine non diu pòst oculos suos in mortē clausit. Turbârunt tamen non mediocriter Fratris animum tam repentina Sororis facta; præsertim quòd apertè pervideret, causam tam properatæ mortis in & à se uno positam esse: ideòq; vehementi pœnitentia ductus Livoniam petiit, fortè ut ibidem in bello sacro contra hostes Christiani nominis suum facinus expiaret. Crucem tamen ferebat adhuc secum, quæ postmodùm eò loci in templo urbis cuiusdam posita summam apud fideles omnes venerationem habuit. Post tempus aliquod magnus intrà muros clamor exoritur, de propinquo adventu hostium, tantusq; ex ea re tremor incessit incolas, ut etiam Sacerdos ipse, qui jam ad aram mysterioris Divinis operaturus accesserat, confestim excussis vestimentis convolaret ad urbis mœnia. Quo in tumultu cùm homo aliquis, cui Legwico nomen, solus in templo degeret, subito

subitò ad eum vox de cœlo lapsa est, monu-
itq; ut crucem in altari positam secretò cape-
ret, eandemq; suæ inclusam peræ Frecken-
horstum in Westphaliâ ferret. Paruit ille;
sed quia fortè longiores in discedendo moras
nexuit, famâ interim amissæ crucis evulgatâ
vidit in ponte quodam haud procul ab urbe
posito non modicum virorum agmen, qui
viatores omnes egressos mœnibus studiosè
perquirebant, num quis eorum ablatum sibi
pignus in sacco gereret? Hic ille in angusti-
as redactus ardenti prece Deum in vota po-
stulat; simulq; videt crucem illam proprio-
met motu è pera in fontem tantisper profili-
re, donec Argorum illorum, qui in ponte sta-
bant, suspicaces oculos manûsq; securus per-
vasisset. Inde post medium milliare iterum
crucem in pera conspicit, magnisq; gaudiis
viam perlegit, quam Divinis jussibus ingres-
sus fuerat. Sub vespere divertens in taber-
na meritoria crucem deponit apud viduam
domûs hospitam; quæ cùm illam inviolabili
fide custodiendam recepisset, videt nocte
proxima ardentes ad eam cereos, auditq;
Angelorum voces Crucifixo Domino suavis-
simè accinentium. Quo miraculo delectata
noluit tam pretiosum pignus iterum ab se di-
mittere

mittere, sive quòd negaret illud sibi traditum
 atque commissum esse, sive quòd haberet
 Atlantes alios, qui pro eodem hòc loci re-
 tinendo secum starent. Itaque mæstus ho-
 mo flens & ejulans abit ab hospitio, cœptum-
 q; iter prosecutus incensissimis precibus De-
 um flagitat, ut, si vellet thesaurum hunc eò
 deportari, quò jussisset, ejusdem recipiendi
 copiam sibi confestim faciat; cautiorem se
 in posterum fore, quàm ut illum alienæ cu-
 stodiæ servandum commendaret. Quid fit:
 dum ità perennibus suspiriis iter promovet,
 iterumq; fiducià maximà oculos suos in pe-
 ram intromittit, crucem invenit miraculo
 restitutam, tantisq; exinde completur gaudi-
 is, ut internæ suavitatis magnitudo omnem
 residui itineris molestiam ac difficultatem
 penitus absorberet. Tandem appulsus ad
 villam Freckenhorsto proximam, relicta ibi-
 dem cruce properat ad Collegium perillustre
 Virginum, iisq; & omnibus loci ejusdem in-
 colis magna exultatione palàm facit, quid rei
 secum tulerit, quantis prodigiis crucem diu
 perditam ad Dei imperantis jussa reportarit.
 Nec mora: Sacerdotes, Clerici, & quid-
 quid hominū movere se loco poterat in cam-
 pos effusi cum crucibus & reliquiis proce-
 dunt

dunt obviàm, crucémq; salutiferam venera-
 tione maxima circumplexi ad Collegiatam
 Ecclesiam perduxère, ubi deinceps ad hæc
 usque tempora frequenti miraculorum glo-
 riâ illustris fuit, coliturq; magno affluxu po-
 puli, præsertim in festo inventionis Sanctæ
 Crucis die 3tia Maji.

S. TILLO,

Cognomento

PAULUS,

Monachus & Abbas Solemniacensis
 in Gallia.

*Refertur cum titulo Sancti ab Authoribus plu-
 rimis ad diem 7 Ianuarii. Bollando in Aëtis SS.
 tom 1. Ianuar. Vsuardo in Martyrologio. Bu-
 celino in Menologio Benedictin. Arnoldo Wion
 l. 3 ligni vite. Molano in Natalibus SS. Belgii,
 ac denique, ut alios omittam, in Martyrologio Ger-
 manico Canisii, ubi ad diem supradictum ita legi-
 tur: In dem Kloster Solemniaco des Heil.
 Münchs und Beichtigers Stillonis. Voca-
 tur ab aliis Stilo, Stillo, & Hillonius sed omnino
 perperam. Westphalum fuisse testatur Gelenius
 in Fastis sacris Agrippinensibus, ubi ad diem 7 Ia-
 nuarii ita de eo scribit: Eodem die sancti Til-
 lonis*

lonis Abbatis natione Westphali, parentibus
 idolorum cultoribus nati, qui puer in Gallia
 Belgica venditus sub hasta, & à S. Eligio nec-
 dum Novocomensi Episcopo redemptus,
 pervenit ad libertatem, quâ Christus nos re-
 demit, factus vir sanctissimus. *Idem non obscu-
 rè colligitur ex ejus vita apud Bollandum c. 1. ubi
 scribitur, quod originem suam habuerit ex genere
 Saxonico, & à parentum suorum complexu pri-
 mùm abreptus ad Rheni littora; tum deinde ve-
 lut servus emptitius inter reliquam Saxonum ca-
 ptivorum turbam pretio venundatus sit: idq;
 temporibus Dagoberti Francorum Regis, quem
 transmissò Rheni alveo in Westphalam incurrisse
 cum Patre Clothario, gentemq; hanc occiso eorum
 Duce Berthoaldo attrivisse, constat ex Aimoino
 Sigeberto Gemblacensi & aliis. Rubertus Mira-
 us in Fastis Belgicis tradit, illum à nonnullis Til-
 mannum appellari, videturq; huic opinioni non
 parùm suffragari nomen Germanicum Tille|qua
 linguâ Westphalicâ Tilmannum sonat. Vixit fl-
 ruitq; sanctus hic vir & Abbas ante tempora Ca-
 roli Magni & ejus cum Widekindo bella 100 ferè
 annis, sub Regibus Clothario & Dagoberto, circ-
 annum Christi circiter 630, & sequentes usque
 annum pene 691, uti colligitur ex ejus vita apud
 Bollandum loco citato.*

Quo tempore Dagobertus Rex sceptrum Francorum tenuit, eodem in regno ab illustri captivos redimendi studio summopere commendatus erat S. Eligius, homo tum quidem opificio suo auri & argenti faber, postea verò ex aurifice ovium Christianarum pastor & Episcopus Noviomensis. Quidquid hic opum ac pecuniarum exquisito labore manuum comparabat, in adstricta captivorum agmina pro lytro effundebat. Ubiqueq; mancipium aliquod stabat venale, pretium offerebat pro eodem è servitiis vinculisq; eximendo. Sæpe vicanos una vice, aliàs centum aut quinquaginta coëmebat ex omni natione hominum, præcipuè verò Saxonum aut Westphalorum, qui tunc abundè velut greges pecudū, à sedibus suis revulsi ad mercatum adducebantur. Erant hos inter cū multi præclari juvenes, tum verò etiam Tillo eximæ ac liberalis formæ puer natione Westphalus: quem cū videret Eligius præstantissimis naturæ donis à Deo exornatum esse, S. Remaclo Abbati Solemniacensi, aliisq; ejusdem monasterii religiosi imbuendum tradidit, ut ab illo fundamenta Christianæ fidei; ab his verò etiam doctrinæ ac literarum rudimenta caperet. Præclarè proficiebat ju-

X

venis

venis in utroque studio, atque interim eò ætatis ac ingenii perductus erat, ut jam posset adjutricem manum commodare laboranti Domino suo S. Eligio, qui tunc in palatio Regis Dagoberti publicam in operibus aureis officinam aperuerat. Itaque ad hunc remissus cœpit apud ipsum ejusdem opificii tyrocinium ponere, intrâq; breve tempus ingenio ac sedulitate sua tantum consecutus est, ut magistro suo neque laborandi peritiâ, neque orandi aut legendi assiduitate multum concederet. Conficienda erat in usum Regis ex auro, argento & gemmis supellex plurima. Huic operi dum ille instaret totis viribus; ita tamen pro suo in res cœlestes affectu laborem temperabat; ut ubi corpus defudabat in servitio terreni Principis, etiam anima in obsequio summi cœlorum Regis nihil remitteret. Sedebat ex-adversum S. Eligio indefessè fabricans; atque, ut ab ipso videbat fieri, etiam sub labore sacros codices ante se habebat apertos, simul manus opificio applicans, simul oculos subinde in librum transferens, ut in eo Divinæ circa se voluntatis jussa pervideret. In templis, in conventiculis Sacris, quibus ad exemplum sui Magistri frequens intererat, nemo avidiori animo captabat Sacerdo-

cerdotis ex alto hortantis monita: quæq; ibi
documenta vitæ spiritualis hauserat, non mo-
dò retinebat firmiter, sed etiam interdum sæ-
piùs intentà meditatione animi sub labori-
bus regustabat. Unum ipsi desiderium erat
Deo placere, unus horror ejus offensam per
peccata incurrisse: ideòq; ut nihil in se su-
peresset ampliùs, quod tanto Domino posset
aliquam à se aversionem parere, omnes vitæ
antè actæ nævos studiosè perquirens, gene-
rali ut vocant confessione mentem eluebat.
Quo peracto ita vivebat postmodum, ut o-
mnibus exactissimum pœnitentiæ & Sancti-
tatis exemplum esset. Incastos ardores car-
nis corporisq; ut restingueret, præter labores,
vigilias & jejunia proponebat sibi æterna or-
ci incendia, ratus nulla re faciliùs quàm his
ignibus ignes compesci posse. In assiduo Dei
timore ut se contineret, statuebat sibi ob o-
culos vitæ præsentis terminum, districta Dei ju-
dicia, & horrendum illud Judicis reproban-
tis fulmen: *Discedite à me maledicti in ignem
æternum*: semperq; habebat in memoria illud
Jobi 31: *Quasi tumentes super me fluctus timui
Deum & pondus ejus ferre non potui*. Ventrìs
importunitatem severissimo castigabat jeju-
nio; etiam in pane satietatem suo corpori in-

terdicens, ut spiritum ad cœlestia promptio-
rem gereret. Labori diurno sociabat inter-
mixtum orandi studium: nocturno verò, ut die-
rum errata corrigeret, jacebat devotissimè
ad pedes Crucifixi Domini, manibus pe-
ctus tundens, lacrymis perfusus genas, vocèq;
lamentabili ingeminans illud Davidicum:
*Tibi soli peccavi & malum coram te feci; mise-
rere mei secundum magnam misericordiam tuam.*
Quia verò ex effato Salvatoris nostri *cui mi-
nus dimittitur minus diligit*, ideòq; remissionis
mensura est amor, idcirco omnes animi sui
nervos eò contendebat assiduè, ut impleret
mandatum illud primum maximūq;: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde.* Ita in
omni virtutum genere probè exercitatus,
tandem Solemniacensi Monasterio se inclu-
sit, ubi deinde à S. Eligio (fortè post obitum
S. Remacli) Abbas constitutus, etiam invito
ac reluctante animo religiosis præesse debuit.
At non diu hanc ille dignitatem tenuit, utpo-
te cui nihil in vita molesti⁹ esse poterat, quàm
pati honores istos, quos sibi à subiectis Fratri-
bus ob Sanctitatis existimationem videbat
exhiberi. Itaque post mortem S. Eligii, cujus
auctoritas sibi hactenus impedimento fuerat,
excussà Monasterii illius præfecturâ ad fines

Arver-

Arvernorum abiit, ibiq; locum vitæ anachoreticæ idoneū inter aspera ac prærupta montium conspicatus, in silentio ac solitudine soli Deo penitiùs se immerfit. Potum ei præbebat fons prælustis, qui per nemorum frondes leni susurro decurrebat ad ejus tugurium. Semel in die, idq; post occasum solis, vescebatur herbarum succo, & pomis pauculis, quorum ibi felicissimus suâ sponte proventus erat. Post triduum quatrduūve etiam panem salēmq; in cibum assumebat. Unum ipsi negotium erat exemplo veterū Monachorum Ægypti orare & laborare, precibus pulsare cœlum, & rastro terram fodere; ideòq; per labores & jejunia corpus suum adeò exsuccum fecerat, ut cute & ossibus vix hæreret. Tentationibus & insidiis dæmonum, quicum assiduè conflictari oportebat, haud alia opponebat arma, quàm orationem & signum crucis. Provolutis enim humi genibus, quàmprimùm tentator aderat, frontem muniebat ductâ per manus cruce, taliq; armatus casside & fidei lorica circumdatus pugnabat fortiter non stando sed jacendo. Somnum capiebat semper in nuda humo: tunicam interiorem non mutabat nisi priore penitus attritâ: vestem quâ semel amictus

erat nunquam eluebat, solitus dicere : frustra munditiem quæri in cilicio. Exinde cum eximia ejus Sanctitas ad accolarum aures latè permanâssset, nescio, qua ratione abjecto Tillonis nomine Paulus cognomento appellari cœptus est ; plurimùmq; ad eum confluebant ex omni hominum seu virorum seu foeminarum genere : quibus ille hæc identidem inculcabat monita : ut crederent in Deum Patrem Filium & Spiritum Sanctum, Deum unum in natura & trinum in personis : mentem à cogitationibus vanis avocarent, carnem ab immunditiis servarent puram, & frequenti oratione Deum in sua vota ac necessitates flecterent. Nec minore numero advolabant ad eum religiosi plurimi, documenta sanctioris vitæ ab eo petituri : quorum rogatu cum eremum suam deserens condidisset Monasterium Bruggectense, brevi tempore ad tricenos, vel ut alii scribunt trecentos Monachos ex variis Provinciis congregavit. His ille præerat admirabili sanctitate morum : his instillabat saluberrima perfectionis confectandæ monita, quorum exemplar unum hic brevi compendio addendum duximus. Petebant die quadam Religiosi ejus subditi, ut de rebus spiritualibus aliquid ad se verborum

rum faceret. Non reculabat quidem Vir Deo plenus hoc obsequium: ne tamen arrogantius quidquam videretur sentire de se, singulari humilitate ad eos conversus. Nihil, inquit, *o fratres mei, majori nobis ad virtutem incitamento erit, quàm si mutuis sermonibus nos invicem adhortati, alter alterum excitemus ad bonum. Vos ergo mihi velut Patri vestro prius aperite, quid boni legendo aut meditando perceperitis: & ego vicissim ea, quæ longo rerum spiritualium usu & exercitio consecutus sum, tanquam filiis meis libenter indicabo. Hoc autem nobis primum ac generale animi decretum sit: nemo nostrum à propositi semel concepti vigore vel ad unguem retrocedat; sed quasi adhuc incipiens semper augeat, quæ bene rectèq; capta fuerint. Ecce enim vitæ nostræ spatia citissimè evolvuntur, & si ea cum longa aternitate conferre liceat, angustis omnino terminis sunt circumscripta. His dictis brevi silentio vocem prestitit, quasi tempus daturus aliis proferendi ea, quæ ad rem præsentem dicendo occurrerent. At ubi tandem ora omnium in se unum conversa vidit, extemporali eloquentia sic perrexit sermonis incepti telam perficere. In hoc mundo, fratres, penè æquales sunt rerum commutationes ac commercia; nec*

„qui emit, multò majora recipit à vendente,
 „quàm ipse dederat : è diverso vitæ ac salutis
 „æternæ bona comparantur vili pretio , ide-
 „òq; nos neque tædium aliquod nostri labo-
 „ris capere, nec pruritus aliquis inanis gloriæ
 „debet titillare : [a] *non enim condignæ sunt*
 „*passiones hujus temporis ad futuram gloriam ,*
 „*quæ revelabitur in nobis.* Quis non contem-
 „nit facilè nummum æreum , si contemptu
 „isto acquirere sibi possit centum ex auro
 „optimo ? Et nobis aut magnum aliquid, aut
 „molestum videatur sprevisse omnia , cum
 „remaneat nobis ineffabile illud centuplum,
 „quod ex Divina promissione in sublimi cœ-
 „lorum sede sumus accepturi ? cur ad aucu-
 „panda beatorum gaudia non velimus abji-
 „cere ea, à quibus tamen, etiamsi retenta fue-
 „rint, inviolabili mortis lege abstrahemur in-
 „viti ? Nihil curæ sit nobis, quidquid aufer-
 „re hinc non possumus : illa potius expeten-
 „da, quæ ad cœlum ducunt, scientia salutis,
 „castitas, justitia, hospitalitas, custodia sen-
 „suum, cura pauperum, robusta in Christo
 „fides, animus iracundiæ victor, & omnium
 „virtutum plena possessio. Hæc enim si se-
 „ctemur in terris, mansionem nobis æternam
 „præpa-

[a] *ad hom. 8. v. 18.*

„præparabimus in cælo. Nemo post tergum
 „respiciat, ad exemplum uxoris Loth : nemi-
 „nem rebus mundanis semel exsolutum pœ-
 „niteat sui facti, nec iterum anhelet ad laque-
 „os, quos evasit : Vox enim Christi est : [b]
 „Nemo mittens manum suã ad aratrum & respi-
 „ciens retrò, aptus est regno Dei. Abjiciamus
 „superfluam curam ornandi corporis : suffi-
 „cit decor quem dedit natura ; & opera Dei
 „immutare velle est ea temerare ac polluere.
 „Supprimamus æstum iracundiæ, quia, ut in-
 „quit Jacobus Apostolus c. i. *Ira viri iustiti-*
 „*am Dei non operatur.* Tueamur jugi custodia
 „animos nostros, quoniam exercitatos ad
 „supplantandum habemus inimicos. Ingens
 „eorum turba obsepit aërem : ubique sua
 „hominibus, ac præsertim Religiosis obten-
 „dunt retiã, ut eos à virtutum semita ad ille-
 „cebras & sæculi vanitatem revocent. Vos
 „autem, fratres mei, nec inanibus eorum pro-
 „missis credite, nec minas terrorésq; formi-
 „date. Fulgor iste, quo se lucere simulant,
 „non est sincerus fulgor ; sed mendax radius,
 „& ignium istorum index, quibus eos in hor-
 „rendo illo inferni æstuario sine fine coquit
 „Divina Nemesis. Hæc aliãq; plurima cum

X 5

fusiùs

[b] *Luc. 9. v. 62.*

fusiùs dicendo perorâisset, mirum est, quàm Sanctis ignibus singulorum corda in virtutis studio accensa fuerint. Unus erat ardor omnium soli placere Deo : una sollicitudo cum Sancto Magistro suo Divinis obsequiis intentos esse, in eleemosynis largos, in vigiliis sedulos, in oratione devotos, in humilitate profundos, in charitate perfectos, in omni conversatione Sanctos. Quid poterat felicius esse tali Monasterio, modò tam Beatum Patrem ad usque suprema fata licuisset retinere ? sed aliter visum Superis. Post annos plurimos in ea statione fructuosè positos inobservatæ noctis beneficio subducebat se cum duobus fratribus, tacitisq; itineribus remigrabat ad Monasterium Solemniacense ; ut ibi vitam clauderet, ubi eam Deo consecrare cœperat. Dici vix potest, quantis Religiosorum gaudiis hoc loco exceptus fuerit ; præsertim quòd jam pridem desperâssent omnes, ejus revidendi copiam in hoc sibi mundo futuram esse. Versabatur inter suos non ut Abbas aliquis aut Prælatus ; sed ut minimus aut postremus omnium. Quocunque se ferebat per claustra Monasterii, ibat dejecto in terram vultu, inclinato nonnihil capite, oculis manibûsq; ante se humillimè collectis :

ctis : nec erat quisquam è toto Religiosorum
cœtu , ad cuius pedes exorandæ benedictio-
nis causâ subinde non accideret. Tandem
senio ac ætate fessus impetravit ab Abbate
Gundeberto, ut quoniam ad extremos annos
paulatim sua vita decurreret , cellulam sibi
aliquam extra ejusdē Monasterii muros con-
struendam faceret, ubi solitarius & à Fratrum
contubernio sejunctus breves abituræ sene-
ctutis suæ reliquias Dei solius obsequio im-
molare posset. Quinque stadiis & paulò am-
plius ab Ecclesia Solemniacensi aberat cella
ista, in eâq; Vir Sanctissimus, quod reliquum
ætatis erat, ita duxit, ut nullum ei tempus ef-
flueret, quo non aut vacaret lectioni, aut in-
vigilaret precibus, aut manuali exercitio ali-
quid laboris facitaret. Domo egrediens ad
Ecclesiam, signo crucis & precatione modica
iter præmuniebat : redux verò, priusquam ad
alias occupationes senile corpus accingeret,
iterum præmissa oratione sessionem solebat
antecapere. Somnum refocillandis viribus
adhibebat omnino brevem : simulabat qui-
dem vespertino tempore captandæ se quietis
gratiâ lecto ineubiturum; mox tamen, ut ii.
qui sibi à cubiculo erant, profundiori somno
oculos immerfissent, iterum evolutus stragu-
lis

lis properabat ad Ecclesiam aut oratorium, ibiq; toto corpore prostratus humi multa lacrymarum profusione pernoctabat in precibus.

Ita pro salute sua decertantem videbatur mors ipsa fugere, neque prius ausa est falcem illi suam intentare, quàm senectus de pontana eum deduxisset ad annū ætatis suæ plus quàm nonagesimum; Christi verò circiter septingentesimum. Sub hujus initia conversus ad Fratres Solemniacenses: *Iam tandem*, inquit, *bat, illuxit mihi desideratissimum tempus illud, quo me Deus de laqueis hujus sæculi propediem extracturus est ad æternam in cælo gloriam.* Ad quæ verba cum amarus dolor incesset cor, da omnium, ipse inter uberes lacrymas provolutus humi, osculòq; singulorum pedibus demissè impresso, *nolite*, reponebat, *nolite fratres mei ullum ex discessu meo mærorem capere: consolationi sit vobis potius, quòd jam eò provehendus sim, quòd meis ego desideriis semper collimavi.* Exinde levi febricula pulsari cœptus, locum illis sepulturæ suæ designavit festo Epiphaniæ, vocatòq; simul à se famulo; *Festina*, dicebat, *fili mi, festina citò ad urbem* [c] *Lemovicum,*

[c] *Urbs Gallia, vulgò Limoges in provincia Lemovicensi gallicè Limosin.*

vicum, & [d] Pastorem roga, ut die crastina me-
um corpus sepulchro mandet. Erat tunc Pastor
ille gravissimâ impeditus ægitudine, itaq; af-
fixus lecto, ut omnibus pene membris captus
ne quidem de uno latere in aliud latus se com-
movere nisi manibus alienis posset. Confusus
tamen Sanctitate B. Tillonis promisit se ven-
turum, statimq; per ejusdem merita ita se à
morbo confirmatum sensit, ut altero die pe-
dibus iter fecerit, sacroq; ejus corpori, cum
sepulchro inferendum esset, suosmet hume-
ros demissè supposuerit. Obiit die 7mâ Ja-
nuarii, colitur tanquam singularis Patronus
febricitantium, pingitur in sinistra cū Abba-
tiali pedo, in dextera autem cum calice, ex
quo sæpe infirmis & ægrotantibus sanitatem
propinavit. Miracula ejus in & post vitam
celebrantur plurima. Mulier quædam peri-
culoso laborans vulnere curaverat ipsum vo-
cari ad portam Solemniacensis Monasterii :
at ille, ut erat ab ejusmodi personarum aspe-
ctu alienissimus, retracto ab eadem vultu ;
Mulier, inquebat, *quid à me auxilium postu-
las? mortalis & ego sum, nec mea fragilitatis in-
scius.* Ne tamen relinqueret eam omni au-
xilio destitutam, statim addidit : *Si credis in*
Chri-

[d] Fortè Episcopum.

Christum, cui servo, vade & magna fide Deum obsecra: erit ut tuo vulnere medelam sentias. Abiit illa, & invocato Christi nomine sanitati suæ confestim restituta est. Eiusdem Monasterii famulum contractis nervis & pede claudendo in porta decumbentem, ubi post brevem precationem manu dextera attigisset, iterum reduxit in pedes. Vas aliquod jam vino epoto vacuum sola benedictione sua ita replevit, ut sequenti die largam ex eo recreationem toti Cœnobio potuerit propinare. Denique & lampas suspensa ad S. Tillonis tumulum maximè salutaris est infirmis, multiq; ejus oleo peruncti sanitatem retulere, quam ab herbis medicis frustra præstolati fuerant.

S. VICELINUS
Holfatorum, Wagriorum,
 aliarumq; finitimarum gentium
 Apostolus.

Refertur cum titulo Sancti à Nicolao Schatenro. 1. Annal. Paderborn. Bollando in Actis SS. ad diem 7 Martii in vita B. Volckeri, ubi n. 2. sic habet: Laboranti Christianæ rei curatorem egregium suscitavit Deus S. Vicelinum &c.

Arnoldo

Arnoldo Wione, Gabriele Bucelino, Hugone Menardo, & aliis citatis à Papebrochio in Actis SS. ad diem 17 Maji in vita S. Thitmarie ejus Discipuli n. 9. & 10. Westphalum fuisse præter Crantziū testatur Helmoldus Presbyter, qui in Chronico Slavorum l. 1. c. 42 ita de eo scribit: Vicelinus Mindensi parochiā oriundus, in villa publica, cui nomen Quernhamele (quæ sita est in ripa Wisleræ) genitus est parentibus morum magis honestate, quàm carnis & sanguinis nobilitate ornatis. Hæc autem Quernhamelia ad ripam Visurgis posita non potest esse alia, quàm quæ nunc Hamelia dicitur à famoso puerorum egressu celebris. Vnde Schaten. to. 1. Annal. Paderb. ad annum 1154: Sub idem tempus, inquit, 2 idus Decembris transiit ad immortalem vitam Vicelinus Aldenburgeris Episcopus, & magnus Slavorum Apostolus, Hameliæ ad Visurgim oriundus, & Paderbornæ apud nos literis & religiosâ disciplinâ primùm excultus &c. Ecclesia Hameliensis fuit olim Collegiata, & est fundata à Bernardo & Christina Comitibus de Osten in regno Angaria, qui ante Widekindi tempora à S. Bonifacio, cum in Frisiam transfret, baptizati sunt circa annum Christi 723, uti ex veteribus illius Ecclesiæ monumentis describitur Turckius in histor. Ms. ad hunc annum. Reinerus

Ret-

Reineccius in Commentatione de Saxonum originibus pag. 15 scribit Hamelie adhuc videri hanc inscriptionem cippi : Anno Domini DCCC Bernardus Comes, Christina Comitissa regni Angariæ de Osten fundârunt hanc Ecclesiam. Sed fortè hoc anno post Widekindi conversionem stabilita fuerit hæc Ecclesia à Carolo Magno, quæ jam ante utriusque bellum fundata fuerat. Agunt de S. Vicelino Helmoldus Presbyter in Chron. Sclavorum l. 1. Henricus Bangertus in notis ad Helmoldum. Crantzius l. 5. Saxonia c. 29. & in Wandalia sua variis in locis. Sclavorum gens, quorum Apostolus fuit S. Vicelinus, tenebat eo tempore, quidquid regionum trans Albiim extenditur usque ad mare Balthicum. Wagria est regio inter mare Balthicum, Holsatiam, Stormariam, & Ducatus Mecklenburgensem atque Lavvenburgensem; pertinetq; partim ad Regem Danie, partim ad Ducem Holsato-Gottorpiensem, partim ad Episcopum Lübecensem vel Eutinensem.

S Vicelinus honestis parentibus Hamelie ad Visurgim genitus, apud ejusdem Ecclesiæ Canonicos humaniorum literarum studio navavit operam. Post harum tyrocinia utcunque posita versabatur non procul inde apud Dominam Comitissam de Everstein matrem

trem Conradi Comitis, quæ adolescentem
 utroque jam parente orbem miserata in ar-
 cem suam evocaverat, ut in addiscendo ser-
 mone latino juniorum Comitum informator
 esset. Quia verò ad Holsatorum aliorumq;
 populorum Aquilonarium salutem erat à
 Deo designatus, neque tamen sufficienti in
 hunc finem doctrinâ præditus, ejus adipiscen-
 dæ occasionem obtulit casus sequens. Age-
 bat in eodem castello Sacerdos aliquis, qui,
 ut inter potentium affeclas fieri solet, heri-
 lem gratiam invidebat Vicelino. Cùm ergo
 summa illius innocentia nullam obtrectandi
 materiam daret, ejus inscitiam aggressurus,
 percontabatur: *Quid librorum domi in scho-
 lis suis audivisset à Magistro prælegi?* Achillei-
 dem statii, reponebat Vicelinus. At ille ite-
 rum: *quodnam igitur materia argumentum est
 huic Poëtæ?* simulq; ex eadem Achilleide sub-
 jicit, & in plurium assistentium corona sibi
 explanari flagitat versum aliquem, cujus ex-
 plicatio, suprâ quàm vulgus studiosorum so-
 let assequi, plusculum doctrinæ ac eruditio-
 nis exposcebat. Hic ubi bono Vicelino hæ-
 reret aqua, ille acrius cavillari, illudere, ex-
 probrare, quòd ipse rudis ac imperitus alios
 se docere posse confideret. *Hens!* inquebat,

Y

ego

egote juvenem de studio recenti profugum putabam doctrina aliquid in scholis nactum esse. Sed ne video, nimium aberramus in te! certe, si nunc ista quidem scias, qui tandem alicujus frugis in scholis te fuisse arbitramur? Pupugit hæc oratio, ut minimè malum, ita neque vilem abjectumque juvenis animum, tantæque cavillationis impatiens non modò excussis pudore lacrymis totus immaduit; sed etiam nullâ valedictione prævia sese clanculùm subduxit è castello, ut, quod antè per juvenilem desidiam neglectum erat, majore discendi alacritate in posterum resarciret. Fugientem excepit Paderborna; quo in loco sub Hartmanno viro doctissimo studia literarum tunc plurimum efflorescere, prævolante famâ jam comperebat. Ibi non modò inter scholares admissus, sed mensâ etiam ac contubernio ejusdè Magistri fructus, animum tam impensè adjunctum literis, ut fræno magis indigeret, quàm stimulo. Non illum ludi, non honestiores epule, non impedimenta alia à legendò scribendove poterant avocare; adeò quidem, ut etiam necesse fuerit illum sæpius suo à Doctore commoneri, modum ut studiis prudentior rem poneret; satis adhuc otii & annorum superperesse, quibus ea, quæ cuperet, paulatim ac

per intervalla posset acquirere. Ad quæ ta-
men è diverso Vicelinus : *Scio, quantum mea*
mihi socordia olim nocuementi tulerit : serò per da-
amna sapere didici : Festinare decet patitur dum
tempus & atas. Donabat autem illi Dominus
cor docile & intellectum bonum , tantòsq;
breui tempore in omni literatura processus
fecit, ut Doctorem subinde in docendo sub-
levaret, & partes ab eo secundas ageret. Nec
parùm fortè ad hos profect⁹ adjumenti con-
tulit eximia in S. Nicolaum pietas, cujus cul-
tui post Deum Virginemq; Matrem impensè
addictus erat. Unde & illud contigisse me-
morant, ut, cùm Paderbornæ ad celebranda
hujus Sancti natalitia socios suos in Sacellum
S. Brigittæ convocasset, officio Divino solen-
niter expleto auditæ ibidem fuerint Angelo-
rum voces Ecclesiastico more concinentium
illud ex antiquo festi Responsorio : *Beatus*
Nicolaus jam triumpho potitus est. Ita pietate
simul ac eruditione probè expolitus, tandem
à Paderæ fontibus Bremam evocatus est, ut,
quæ per illud tempus Collegiis Cathedrali-
bus annexæ erant , scholarum Clericalium
præfecturam cum onere docendi conjunctã
gereret. Hic ubi juventutem solutioris vi-
tæ nactus esset, prima illi cura fuit, eam ad

Christianæ doctrinæ rigorem vigorémq; ar-
ctius adstringere ; & si quid minùs rectè ac-
perperàm gestum esset , severis legibus ver-
beribúsq; coercere. Quo procedendi ge-
nere tametsi adolescentum aliquos non pa-
rùm offenderet , atque eos maximè, quibus
consuetudo erat desertâ disciplinâ in taber-
nis potitare, vagari per plateas, mundo ac va-
nitati morem gerere ; gratus tamen erat Fri-
derico Archiepiscopo ac primariis è Colle-
gio Cathedrali viris , quòd viderent Gymna-
sium istud Vicelini moderatione doctrinæ ac
pietatis culturâ pulchriùs efflorescere. At
Vicelino mens longè altior Apostolici mu-
neris à Deo injecta erat, quàm ut intrâ priva-
tos scholarum parietes sese contineret. Ado-
lescentem enutrierat suo in Gymnasio [a]
Thetmarum nomine , præstantem ingenio
probatum moribus , cujus mater eâdem no-
cte, quâ tali sobole fœcundanda erat, visa fuit
per quietem fuerat, crucem auream gemmis
ac margaritis fulgidam suo gremio recepisse.
Cum hoc ad proseguenda sacrarum literarum
sublimiora studia parabat in Franciam profi-
cisci, simulq; Deum ardentissimis orabat pre-
cibus,

[a] Est hic B. Thetmarus , cujus vita exstat apud
Papebroch. in Actis Ss. ad diem 17 Maji.

cibus, ut si ita sanctissimæ ejus voluntati placitum foret, suis hisce consiliis auspicium felix & prosperitatem adderet. Ea cogitanti occurrebat die quadam Adalbertus majoris Ecclesiæ Præpositus; &, quare, inquiebat, *amicum me, tuumq; consanguineum celasti ea, quæ mente agitas? scio, in Franciam abire cogitas Deoque hoc consilium apprimè placet. Noctu enim per somnium mihi visus sum consistere ad altare Domini, cumq; instantius deprecarer, imago Beatissimæ Virginis, quæ altari innixa stabat, ita ad me prolocuta fuit: vade & viro illi, qui post ostium illic jacet, à me dicito, Deum velle, ut eò viam dirigat, quo intendit. Parui jubentis imperio, & ad ostium illud properans inveni te provolutum in oratione. Perge itaque, ô perge bonis avibus; neque jam amplius proposito tuo moram injice. Quid poterat Vicelino desideratius obvenire tali nuncio? Itaque abdicatâ propediem, quâ per annos plurimos præclarè functus erat, scholarum præfecturâ, unâ cum Thetmaro suo maturabat iter, & in Franciam delatus sub Rudolpho & Anselmo præstantissimis avi illius Theologis sacrarum literarum cognitioni se totum tradidit. Triennium tenuit ista institutio; quô transacto, cum ad revivendam patriam suas uterque cogitationes*

flecteret. Thetmarus quidem à gravi infirmitate per locii sui merita liberatus, in Ecclesia Bremensi Canonicatum adiit; Vicelinus autem, cui ad altiora propendebat animus, eodem recusato Magdeburgum veniens à S. Norberto tunc Archiepiscopo in Apostolicæ vitæ proposito roboratus, & Sacerdotio initiatus est. Agebat tunc Lübecæ Henricus Slavorum Rex Christianus, qui barbaris ferro bellòq; domitis operarios pro inculta hac vinea strenuos expectabat; Ab hoc facultatem prædicandi Evangelii, simulq; Ecclesiam Lübecensem consecutus, cum aliquot propositi ejusdem sociis eò statim cepit incumbere totis viribus, ut regionem Slavicam ab omni errorum colluvie expurgatam redderet. Difficillimus profecto labor! vel ipsis primorum Apostolorum humeris molestus. Erat hæc regio eo tempore in varios diffusa populos, Holsatos, Abotritos, Rugianos, Polabos, aliòsq; plures, qui omnes Christianis quidem Sacris jam olim imbuti fuerant; sed postmodum ad avitæ superstitionis voraginem turpiter relapsi. Occasionem deficiendi dederant [b] Ministri antiquorum Principum, quorum avaritiâ & imperio

[b] Schaten to. 1. Annal. Paderb. pag. 368.

periosius dominandi libidine irritati, tandem
 rebellare cœperant, & cum annua tributo-
 rum pensitatione jugum Christi simul excu-
 tere. Exinde furor omnis in Christicolas ver-
 sus; populati Nortalbingiorum agri; Eccle-
 siæ, Cœnobia, ædes sacræ per totam Slaviam
 flammis exustæ; Civitas [c] Aldenburgum,
 in qua ab Ottone Magno Episcopalis sedes
 constituta fuerat, armis expugnata; truci-
 dati, ad modum pecorum cives; Sacerdotes
 non modò expulsi ejectiq; , sed etiam vario
 suppliciorum genere horrendum interfecti.
 Alii adstrictis ad palum intestinis multiplici
 circumductu eviscerati, alii exploso nostræ
 redemptionis signo in crucem acti, alii cute
 capitis decussatim incisa, apertisq; ferro cere-
 bris tam diu per civitates Slavicas revinctis
 post terga manibus raptati, donec multipli-
 citate verberum ac tormentorum animam
 exhalarent. Imo nec ipsi Christo, quoad in-
 humanus furor pertingere potuit, pepercere:
 utpote [d] cujus è cruce pendentis effigies
 sputis fœdata, colaphis cæsa, omni ludibrio-
 rû genere impiissimè tractata, postremò con-
 fosis oculis, truncatis manibus, abscissis pe-

Y 4

dibus

[c] Civitas Wagriæ in Holsatia pertinens ad Du-
 cem Holsato-Gottorpiensem. [d] Schaten ibid. pag. 496.

dibus ad ultimas sordes abjecta fuerat. Quid non poterat sub his auspiciis irrepere vitiorum monstrorumq; ? continuò triumphum de fide cecinit orthodoxæ veritatis expultrix superstitio; intraq; annos 80 & ampliùs, quib; ab his tumultibus usque ad Vicelinum intercesserant, ita cultum omnem supremo Numini abrogaverat, ut in omni Slavorum gente præter Lucos ac Penates, quibus agri & oppida passim redundabant, vix esset pauciores Deos reperire quàm Provincias. Provenaw Holstorum & Wagriorum Deaster stabat in urbe [e] Provenaw columnæ impositus, virili habitu, coronato capite, oblongis arrectisq; auribus, pedes incinctus ocreis, & horum altero premens tintinnabulum, sinistrâ vexillum portans, & dexterâ ferrum rubrum, fortissimè ad modum igniti vomeris, cujus contrectatione reos examinari ejus loci ac temporum consuetudo erat. [f] Gadebuschum urbemq; Rethram obtinebat [g] Radegastus Obotritorum Numen, qui in fano suo prominebat totus aureus, volucrem expansis alis gestans in vertice sinistrâ bipeñem quatiens dexterâ

[e] Provenaw Henric. Bangertus in notis ad e. s. Helmoldi. [f] Urbs in Ducatu Mecklenburgico. [g] Bangertus ibidem.

dexterâ taurinum caput velut in clypeo ad
pectus ferens. Raceburgi [h] stationem ce-
perat Siwa Polaborum Dea, capillis ad usque
poplites post tergum defluentibus, quæ ma-
nu altera pomum aureum & altera uvam pro-
tendebat cum folio ramove viridi. Alia in
urbes alias simulacra Dæmonum immigra-
verant, & erat persuasum incolis, nunquam
[i] gratiorem à se hostiam immolari, quàm si
hominem Christianum exanimi statuæ sacri-
ficiū darent. Primatum tamen præ cæte-
ris obtinebat Rugiæ idolum Suantevit, no-
men inter illas idolomania furias; nescio,
quâ dæmonum instigatione traductum à San-
cto Vito Corbejensis Monasterii Patrono, ut-
pote cuius honori ea quondam in insula tem-
plum reliquerant primi hujus gentis Aposto-
li, qui illuc ad inferenda fidei orthodoxæ
dogmata è Corbeja nostra amandati fuerant,
temporibus Ludovici 2di Romanorum Re-
gis. Hic erat velut omnium communis Ju-
piter, huic omnes Slavorum populi suæ de-
votionis tributa annuatim persolvebant, ab
hoc petebantur oracula & responsa maxima,
hujus ara madebat frequentissimo sacrifican-

Y 5

tūm

[h] Urbs in Ducatu Lavvenburgico. [i] Hel-
mold. in Chron. Slavorum c. 52.

tum sanguine; neque exhibat annus, quo non
 Christicolarum aliquis velut victimale vecti-
 gal ad eam caderet. Ita nimirum furialis im-
 pietas etiam quævis sacra in scelus & ignomi-
 niam Creatoris vertit; neque unquam, ut
 ajunt in proverbio, erigitur Deo templum,
 quin dæmon illi continuò sacellum adstruat.
 Verum ut ab his ambagibus denuò ad Vice-
 linum redeam, quanti animi oportuit hunc
 virum esse, qui huic tam barbaro ac immani
 populo se committeret? nonne & vitam de-
 buit & ignes & rotas & gladios & omnia sive
 mortis, sive calamitatum aliarum genera in-
 trepidis pedibus conculcare? Fecit id certè
 S. Vicelinus, animisq; tantis ad illius gentis
 conversionem se totum transtulit, ut nec dies
 sibi nec noctes à sanctis conatibus tranquillas
 esse sineret. Primam Apostolici laboris se-
 dem ponebat [k] Falderæ, quod postea no-
 vum Monasterium **Newmünster** dictum est
 loco tunc inculto admodum & vastis solitu-
 dinibus horrido. At quò magis inibi ad hu-
 mano solatio destitutus erat, eò ardentius Di-
 vino se auxilio commendabat, Deum inter
 uberes lacrymas precatus indies, ut obstina-
 tis animis tamq; pretioso redemptis sanguine
 ostium

[k] *Helmoldus in Chron. Slavorum* 6. 47.

ostium salvificæ fidei tandem aperiret. Nec defuit votis cœlum. Dies enim noctesq; laborando, peragrando regiones aditas, docendo per vicos & oppida eò rem deduxit brevi tempore, ut totam ibi viciniam ad Christi fidem & Sacramenta pulsus erroribus revocaret. Ad hanc tam prosperi successûs famam accedere protinus Sacerdotes è Clero plurimi, Ludolphus, Eppo, Luthmundus, Volckwardus, tandêmq; etiam post eos B. Thetmarus quondam Vicelini discipulus, & in studio apud Francos socius, qui [l] relicto Bremensi Canonatu & Decania in partem Apostolici muneris ultro se inferebat. Horum affluxu cùm Falderense Monasterium recens excitatum viris ex omni parte nobilissimis abundaret, deductis quaquaversum coloniis alias atque alias cœpit Ecclesias condere: & Lübecæ quidem Ludolphum, Hermannum ac Brunonem res Divinas jussit agere; Volckwardum & Thetmarum Hagensdorpîi; Luthmundum [m] Sigebergæ, alios in locis templisq; aliis; magnas quidem inter ærumnas corporis, sed incredibili barbaro-

[l] *Helmoldus c. 58.* [m] *Segeberg parva urbs cum ampla præfectura Wagria in Holsatia, pertinens ad Regem Danie.*

barorum ad Ecclesiam Christi transeuntium fructu & salute. Jámq; annos 30 hos inter labores exegerat multis interim barbarorum injuriis vexatus, multis insidiis appetitus, scēpiùs etiam loco pulsus & ad necem conquiritus; cum ab Hartwico tandem Hambugensium & Bremensium Archiepiscopo solenni consecratione ad insulam deputatus & Ecclesiæ Aldenburghensi in Holsatia antistes datus est, anno, ut ex Alberto Stadenfi & aliis refert Henricus Bangertus 1149. At quàm nimis carè Vicelino stetit ista dignitas! certè qua ex re debebat Apostolatùs sui splendore sumere, inde nil aliud pene, quàm difficultatum gravissimarũ incrementa mēssuit. Quia enim Episcopatum loci hujus acceptaverat non convento priùs territorii Domino, cœpit is repentinis irarum fluctibus ita effervesce, ut, quem antea velut Patrem veneratus fuerat, nunc omnium decimarum proventuũq; possessione deturbaret. Non prospererat has animo procellas bon⁹ Præsul, quippe qui non ambitione, sed obediendi studio senile caput honoribus istis supposuerat: idēq; ne per ultteriores moras ira Ducis amplius ingravesceret, continuò properabat ad ejus aulam, suæ, si qua foret, offensæ veniam petitu-

petiturus. Magnis, ut oportebat, honoribus, Virum Sanctum excepit Dux, captatōq; dis-
ferendi spatio sic eum allocutus est: *Nihil vi-
tio vertendum mihi foret mi Viceline, si ego te nec
salutāsssem hodie, nec reciperem, eò quòd citra omne
consilium meum novi Episcopatus jura in te susce-
peris. Ad me pertinebat hujus rei constitutio,
præsertim in terra illa, quam Patres mei suo ense
ac clypeo ex hostium manibus evulsere. Sed quia
sanctitas tua & mihi dudum comperta, & proge-
nitoribus quondam meis comprobata fuit, non o-
mittam statim omnem acceptæ lisionis memoriam
ex animo meo ponere; modò tu vicissim non recu-
ses Episcopatus à te suscepti investituram de manu
mea capere. Sin minùs, cadent res tuæ omnes, nec
poteris amplius subtractis vitæ mediis famem sol-
vere, nedum laborare ac fructum facere.* Viceli-
nus ut in re tanti momenti nihil temerè ac
præcipitanter ageret, primùm inducias sibi
aliquas ad deliberandum indulgeri petiit:
mox etiam honorificè ac reverenter ab Duce
dimissus, ex intervallo Bardewicum attigit.
Inde ulteriùs progressurum lectulo attinere
cœpit inopina paralytis; quæ quoniam diu-
turnior videri poterat, coactus est beneficio
currûs ad [n] novum Monasterium regredi,

[n] Newmünster/ nunc oppidū ac præfectura Hol-
satisa pertinens ad Ducem.

ibidemq; inter fratres suos Divinae circa se voluntatis dispositionem patienter praestolari. Rediit tamen, quanquam post longum tempus, valetudo paulò melior; ideòq; resumpto mox itinere advolavit Bremam, ut ibidem à suo Archiepiscopo aliisq; ejusdem Ecclesiae Canonicis ad postulata Ducis consilium posceret. Ex his nemo erat, qui offensi Principis voluntati obsequendum duceret: una omnium responsio ferebatur, *Investituram Praesulum Imperatoria duntaxat Majestati permissam esse, quippe quae muneribus pene infinitis omnium Ecclesiarum favorem sibi obstrinxisset: ad alios Principes ejusmodi jus ac potestatem extendi non posse nec oportere. Quod si propterea Ducis animus in iras furiasq; exardesceret, patienter id ferendum esse. Quidquid inde damnorum flueret, minus fore, quàm despectum illum, cui ceteroquin Episcopalis officii sui dignitatem esset objecturus.* Quid ageret in his angustiis homo Sanctus, quem contraria cum Ducis tum Archiepiscopali sui studia malleum inter & incudem collocaverant? Quotiescunque pro Ecclesiae & rerum Catholicarum bono accedebat Ducem, hoc solùm responsi ab eo referebat, *staturum se modis omnibus pro fidei ac religionis incremento, cum primùm suis postu-*

latis

latis satisfactum fuerit : sin minus, viderit Episcopus, quid proficere, quos animarum manipulos colligere possit se invito. Interim exiguo planè fructu procedebat opus Evangelii ; & erat grave periculum, ne brevi tempore sus deq; eversum caderet, quidquid haftenus tantis conatibus intra triginta annos erectum fuerat. Quamobrem ut huic incumbenti malo obstaculum poneret, tempori serviendum ratus decrevit tandē voluntati Ducis se submittere, neque ampliùs ad ejus postulata difficilem se exhibere. Morabatur eo tempore Dux in urbe Luneburgo, tractòq; secum exercitu properabat in Bavariam, ut, quem vitricus suus Ducatum occupaverat, suis imperiis vectigalem faceret. Admittitur Vicelinus ad aurem sui Principis: cùmq; iterum rogaretur petitioni jam sæpius factæ morem gerere, Ecce me, inquebat, Serenissime Dux, Domine clementissime ! ego propter eum, qui semetipsum depressit amore nostri, non refugio etiã clientum tuorum infimo in servum me offerre ; nedum tibi, cui superũm favor ampliorem inter Principes tam generis, quàm potentie splendorem contulit. Tum verò magnis gaudiis exsilire Ducis animus, porrectaq; in signum Episcopalis investituræ virgâ : Macte, inquit, virtute

tute tua Viceline ! in posterum habebis in me, qui
 impensissimam tui curam ac tutelam gerat. Quia
 verò celeritas itineris mei jam non permittit in
 rebus tuis adornandis moram ulteriorem ponere,
 inprimis Bozoviensem tibi villam tribuo cum o-
 mnibus, quæ eodem pertinent. Ædifica ibi, pro-
 ut tibi visum fuerit ; atque ubi è bello reversus
 fuero, ampliores à me gratias prestolare. Disces-
 sione facta, ad capiendam agri Bozoviensis
 possessionem Vicelinus advolat ; cùmq; ad-
 huc deesset aliud domicilium, habitabat inte-
 rim patulæ sub tegmine fagi, donec pro sociis
 adiutoribus construxit novam Ecclesiam ac
 domos aliquas, ubi ab injuriis cœli defendi
 possent. Exinde labores pro Christo pluri-
 mos hoc loci pertulit. Continua ejus post
 orationem occupatio erat congregare rudes,
 docere Evangelium, inculcare mysteria fidei,
 Christianis moribus agrestes animos infor-
 mare : sæpe etiam inter exhortandum suorum
 paternè præmonebat, animum ne desponderent
 inter difficultates ac pericula, nec invicta patienti-
 æ fructum sibi tolli sinerent : principia rerum
 omnium duriora esse : futurum brevè, ut res Ca-
 tholica in tota Slavia erectiores essent, & religio
 diu pressa triumphale caput dejectis idolorum sta-
 tuis in altum tolleretur. Eundem in finem per-

sæpe

sæpe offerebat suas Deo preces & sacrificia ; præsertim illo mane , quo erat ex eo loco supremum discessurus. Priusquam enim sociis ibidem relinquendis valediceret , post litatam Deo salutarem hostiam pronus adorabat in terra coram altari , rogabatq; fortissimū Dominum , ut cultum & agnitionem Divinitatis suæ hic & in omnibus Slaviæ provinciis latissimè propagari faceret. Exinde reversus ad novum Monasterium iterum ac multo vehementiùs pulsari cœpit acerba illa paralyssi , quâ jam olim Bardewici correptus fuerat ; eaq; per annos duos ac dimidium ita virum hunc Sanctum velut cruci affixum tenuit , ut nec sedere sine doloribus , nec dorso incumbere , nec manum pedemve commovere , imò etiam , quod multò erat gravius , nec linguæ officio ad loquendum uti posset. Et tamen neque tunc induci adhuc potuit , ut à solenni Missarum Sacrificio , aut epulis Divinis abesse , citra extremam necessitatem sustineret ; sed alienis semper manibus ad templum deportatus tam incensis ibi gemitibus , & interno clamore cordis Deum obsecrabat ; ut , qui vel oculo sic precantem contigissent ; in uberes cum eo fletus lacrymâsq; solverentur. Ita fiebat , ut quos verbo & exhortatione publi-

Z

ca com-

ca commovere ampliùs non poterat, patiēdo tam diu ad bonum traheret; donec annis meritisq; plenus ad partem tot laboribus in cœlo palmam tandem vocaretur 12 Decembris anno 1154. Gessit Apostolatū annis 35; Episcopatum verò annis 5 & hebdomadis 9. Sacra ejus ossa initio tumulata sunt in Ecclesia Neo-Monasteriensi, seu Falderensi; postea verò anno 1332 per Henricum Schwinneborch Præpositum ejus loci 15tū unā cum eodem Monasterio translata Bordesholmā; ubi antè summum altare in medio sanctuarii dicuntur collocata cum hac inscriptione:

Ossa pii Patris hic condita, sunt Vicelini.

Quām sublimem verò gloriam beata ejus anima post excessum è mortali corpore in cœlo consecuta sit, non uno statim miraculo in apertum venit. Agebat in Parochia Falderensi Matrona quædam nomine Adelburgis, cassa oculis, & S. Vicelino jam ab annis pluribus ob singularem vitæ integritatem apprime chara: unde etiam frequenti visitatione eam consolatus iteratò commonuerat crucem ut suam pro Deo patienter ferret, meliores sibi oculos in cœlo repositos esse. Huic cū pro ejus consolatione velut in somno videndum se exhiberet noctis tempore,

deq;

deq; ejus statu sollicitè percontatus esset :
Domine, inquebat illa, *quæ mihi salus & gau-*
dium esse poterit, quæ in tenebris sedeo, & lumen
cæli non video ? ubi quæso consolationes tuæ an-
tiquæ ? ubi oculi illi ? quos in cælo mihi repositos
esse tam fidenter asserebas ? Ecce enim protrahi-
tur miseria mea, & nondum finis cæcitatæ meæ !
ad quæ B. Vicelinus : *Noli diffidentiâ capere de-*
gratia omnipotentis Dei ; impressoq; in oculos
crucis salutiferæ signo tam repenti lucis usu-
ram reddidit, ut statim manè altero sine duce
ad templum advolaret pro agendis Deo gra-
tiis ; cunctosq; , qui id videbant, miraculi no-
vitæ attonitos in stuporem traheret. Factū
id anno post ejus obitum vix evoluto : pro-
pinquius est, quod de Eppone referunt viro
optimo, & Apostoli nostri amoribus per o-
mnem vitam devinctissimo. Lugebat hic ejus
mortem nescio quibus lacrymis ; & quia re-
centia vulnera intimiùs dolent, acerbissimū
erat, tam sancti Præsulis consuetudinem a-
misisse. Medelam ergo ut huic vulneri Vice-
linus daret, Virgini cuidam castæ ac devotæ
per quietem visus ; Dic, inquebat, fratri no-
stro Epponi, ut fletibus suis finem ponat, quia bene
mihi est, nec parum me afficiunt dolores ejus : si-
mūlq; vestem candidam, quæ erat exornatus,

lacrymis perplutam exhibens ecce, inquebat,
lacrymas ejus in vestibus meis porto. Alteri cui-
 dam viro devotissimo, cujus nomen, quòd ad-
 huc secum viveret, consultò Helmoldus præ-
 terit, trigesimo pene post mortem die appa-
 rens prædixit: si ita laborare pro Deo perge-
 ret, locum ei cum S. Bernardo Clarevallensi
 tum adhuc in vivis superstite in cælo præpa-
 ratum esse. Cùmq; ille velut sciscitaturus re-
 poneret magno gemitu: *Vtinam & tu Domi-
 ne jam esses in æterna requie! sum,* inquit, *Dei
 gratiâ. Et vos quidem credidistis me esse mortu-
 um; ego autem post fata vivo, & semper vixi.*
 Quidni in cælis viveret, qui tam multis de-
 derat, ut possent æternùm vivere?

S. VOLQUINUS

aliis

VULCHINUS

è Pastore Westphalo Mo-

nachus Cisterciensis ac postea Abbas

Sichemensis in Thuringia.

*Refertur cum titulo aut Sancti aut Beati à
 Chrysost. Henrig. in Menolog. Cisterc. ad diem 18
 Septembris. Philippo Seguin. l. 3. Ss. Ordinis Ci-
 sterc. c. 53. tit. de S. Vulchino Abbate in Si-
 chem.*

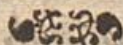
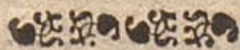
dem. Angelo Manrique in laurea Evang. l. 3.
 discurs. 3. Gelenio in sacris Fastis Agrippin. ad
 diem 13 Novembris. Ioanne Abbate in Catal. Ss.
 Ordinis, ac denique à Bollandò in Actis Ss. to. 2.
 Ianuar. pag. 1151. in addendis ad vitam B. Hase-
 kæ Virginis, ubi etiam promittit ejus vitam
 suo tempore evulgandam ad diem 13 Novembris.
 Westphaliæ huic Sanctæ eum inserimus, quia,
 licet non omnino certum nobis sit eum fuisse natio-
 ne Westphalum, constat tamen eum, priusquam ad
 Ordinem Cisterciensem sese transtulit, fuisse Cu-
 rionem sive Pastorem in Westphalia, uti præter
 alios testatur Gelenius loco supra citato, dum in-
 quit: Eodem die B. Volquini quondam Pa-
 rochi in Westphalia, deinde Abbatis Cister-
 ciensis in Sychem. Imò Bollandus loco citato sa-
 tis innuit eum fuisse natione Westphalum. Cum
 enim disputasset ibi, num B. Haseka fuerit natio-
 ne Westphala, statim subjicit: Fuit quidem
 è partibus Rheni oriunda Haseka; sed an
 Westphala, nusquam disertè asseritur. Si quis
 S. Volquini gentilis sui, fors & consanguinei
 famâ Sanctitatis motam abiisse in Thuringiã
 opinetur, non equidem repugnabimus. Ille
 quidem certè primùm in Westphalia curio,
 dein Walckenredæ in Thuringia Monachus,
 primus Abbas Sichemenensis fuit, ut in ejus vita

dicemus 13 Novembris. *Floruit circa annum
1141, obiitq; die modò dicta. Compendium vi-
tæ ejus damus ex iis, quæ de illo breviter refert
Chrysost. Henriquez in Menolog. Fusio-rem suo
tempore expectamus à Continuatoribus Bollandi.*

S Volquinus, postquam ad tempus aliquod
•Pastoralem, ut vocant, curam gessisset in
Westphalia, nescio quo impulsus Diviniore
spiritu ad complectenda vitæ religiosæ stu-
dia voluntatem cœpit adjicere. Vivebat ea
tempestate S. Bernardus Cisterciensis institu-
ti magnus propagator, cujus eximia virtus ac
probitas cum ubique hominum plurimos ad
suâ imitationem traheret, etiam Volquinus
eodem exemplo ad ineundam perfectionis
disciplinæ semitam adductus est. Prima reli-
giosi tyrociniî rudimenta deposuit Walcken-
redæ, quod olim Thuringiæ Monasterium
erat; ubi intra breve spatium ita sese per o-
mnes sanctitatis gradus in altum sustulit, ut
vivente adhuc Bernardo primus cœnobii Si-
chemensis Abbas in eadem Thuringia con-
stitutus fuerit anno, ut Gaspar Jongelinus re-
fert, 1141. Eminebat in eo præclarissima-
rum virtutum admiranda varietas. Etiam
cùm Abbatiali mitra conspicuus esset, victo-
rum custodias, infirmorum xenodochia, pau-
perum

perum casas, viduarum pupillorumq; tuguribla assiduus visitator obibat; & quidquid necessario eorundem victui deesse poterat, singulari charitatis obsequio ministrabat. Peregrinos & advenas, quos hospitii captandi causâ ad Monasterii Sichemenis septa deducebat iter, non modò suscipiebat libentissimè; sed etiam eorum pedes suis ipse manibus demissè abluebat, ratus ad se pertinere illud nostri Servatoris monitum: [a] *Si ego lavi pedes vestros Dominus & Magister vester; & vos debetis alter alterius lavare pedes.* In Deum & res cœlicas tanto ferebatur affectu animi, ut terrena pertœlus omnia cor suum non aliis pene deliciis oblectaret, quàm quæ è bonorum supernaturalium & æternorum consideratione hauriri solent. Tandem virtutum suarum famâ & prodigiis perpetratis clarus ad perennem in cœlo felicitatem transiit die 13tia Novembris.

[a] Joann. 13.

Z 4

B. WAL-

B. WALBURGIS
Prima Abbatissa ac fundatrix
 Perillustris Domicellarum Collegii in
 Nienheerse.

Refertur cum titulo Sanctæ à Bucelino in Menolog Benedictin. ad diem 25tam Februarii, qui fortè fuit dies elevationis. Ferrario in Catalogo novo. Arnolds Wion l. 3. Ligni vitæ ad eandem diem. Laurentio Beyerlinck in Theatro vite humane lit. E. pag. 192, de Luthardo Episcopo. Kerssenbrochio in Catalogo Episcop. Paderborn. ubi post Luthardum Episcopum ita scribit: Hujus soror S. Walburgis virgo Herisense nobilium virginum Monasterium fundavit, & bonis quàm plurimis ditavit. Item cum titulo Beate à Nicolao Schaten to. 1. Annal. Paderborn. & in ordine ac serie Episcop. Paderb. impresso auctoritate Hermannî Werneri Episcopi anno 1688. Fuit soror B. Luthardi Episcopi: hic autem cujas fuerit, videri potest in ejus vita, quam suprâ recensuimus. Collegium Herisense fundatum est circa annum Christi 868, uti ex adducto diplomate ostendit Schaten to. 1. Annal. Paderborn. ad hunc annum.

Præclarum Diœcesis Paderana Virginum
 Cano.

Canoniarum fidus habuit in B. Walburge
 Westphaliæ nobilitatis fœmina, & B. Luthar-
 di Episcopi sorore. A teneris annis addicta
 rebus cælestibus, virginitatem suam Deo
 consecrare statuit; atque unâ cum aliis Do-
 micellis pluribus Divinis obsequiis se totam
 mancipare. Eum in finem patrimonii sui bo-
 na, quæ satîs ampla, lautâq; erant, cum fratre
 in unum contulit; congregatîsq; è Westpha-
 lia ejusdê propositi nobilissimis Virginibus,
 Collegio & Ecclesiæ Herisîensi in Diœcesi
 Paderana initium fecit ad annum Christi 868.
 Dignitatem Abbatissæ non tam fundatricis
 nomine, quàm conspicuæ sanctitatis, & virtu-
 rum suarum merito prima ibidem tenuit. Di-
 vo Remberto Bremensium Archiepiscopo,
 cui Luthardus Frater eam commendaverat,
 usâ est omnino familiariter; ab eôq; literîs ad
 sese & Sorores Virgines exaratîs ita instituta;
 ut omnium Virginum Deo sacrarum exem-
 plar esset. Exstat adhuc earum literarum ex-
 emplar aliquod apud Bollandum in vita S.
 Remberti cap. 5to, quod ob singularem ele-
 gantiam, succûmq; monitorum spiritualium
 huic loco totidem verbis inserendum duxi-
 mus: Sic autem scribit:

Charissimæ Filiæ Walburgi, cæterîsq; Virgi-
 nibus

Z 5

Westphalia sancta,
nibus & Sponsis Christi, Rembertus
gregis Dei vilis Servulus, in Domino
salutem.

Frater Adelgarius, nuper à vobis rediens, dixit
mibi: graviter vos ferre; quòd p̄arvitatis
meae literas rarò suscipiatis. Quòd modò mihi
emendare cupienti, quid scribere debeam, nihil
convenientius occurrit; quàm ut vos de vestra
sanctitatis commoneam proposito. Si igitur ad
sublimissimam gloriam pervenire vultis; omni
virtute incorruptionem corporis ac spiritus exco-
lere debetis: interiori enim fotu ac pabulo puri-
tatis subministrari necesse est etiam exterioris ho-
minis castitatem; eamq; jugiter ad perseveranti-
am perpetuae incorruptionis animari. Quòd do-
num si per Dei gratiam adeptas vos senseritis; [a]
quantò magnæ estis, ut Sacra monet Scriptura,
humiliate vos in omnibus, & coram Deo in-
venietis gratiam. Eà enim viâ pervenire de-
betis ad Christum Dominum & sponsum vestrum:
quia ipse dixit: Discite à me quia mitis sum &
humilis corde. Curandum itaque est; ut omni
custodia mens servetur à tumore superbiae: non
enim ante oculos Dei vacuæ transvolant cogitatio-
nes nostrae. Intus ergo videt Deus, quod mentem
elevat; & idcirco foris permittit invalescere,
quod

[a] Eccl. 3. 20.

quod deponat. Dicit quippe per Osee contra Israë-
 lidas Deus : [b] Spiritus fornicationis in me-
 diis eorum , & non cognoverunt. Qui ut
 ostenderet, sicut dicit [c] B. Gregorius, quod causa
 libidinis ex culpa prorumpat elationis, mox sub-
 didit dicens : & respondebis arrogantiae Isra-
 ël in faciem ejus. Ac si diceret : culpa quæ per
 elationem mentis in occulto latuit, per carnis lu-
 xuriam in aperto respondebit. Proinde per hu-
 militatis custodiam servanda est munditia casti-
 tatis. Si enim spiritus sub Deo premitur, caro
 illicitè super spiritum non levatur. Habet quippe
 spiritus commissum dominium carnis sibi ; si ta-
 men sub Deo recognoscit jura legitime servitutis.
 Nam si Auctorem suum superbiendo contemnit ;
 jure à subjecta carne prælum suscipit. Hinc est
 enim quod longa continentia repente solvitur ;
 hinc plerumque, quod & usque ad senium virgi-
 nitas servata vitiatur. Quia enim negligitur
 humilitas cordis, rectus iudex despicit etiam in-
 tegratem corporis ; & quandoque per apertum
 malum reprobos annuntiat, quos dudum reprobos
 in occulto tolerabat. Nam qui diu servatum bo-
 num subito perdidit, apud semet ipsum aliud ma-
 lum intus tenuit, ex quo aliud subito erupit : ac
 per hoc omnipotenti Deo etiam tunc alienus exsti-
 tit,

[b] Osee 5. 4. [c] Gregor. l. 26. in Job. c. 18.

rit, quando se ei per munditiam corporis inherere monstravit. Hec ego, Filia, non ideo scribo, quod in vobis quidquam de qualitate superbia, vel vana gloria cognoverim : sed quia vos opto in illarum consortio esse, de quibus legitur : [d] Quoniam sequuntur agnum, quocunque ierit, ubi multos cecidisse doleo, vos cautè ambulare desidero, optoque, ut dicat vobis Dominus & Sponsus vester : [e] Tota pulchra es amica mea, & macula non est in te. Itaque sequimini Agnum in preceptis suis, ut ipso auxiliante illum sequi valeatis in aeterna vita, cantando canticum, quod nemo potest dicere nisi chorus Virgineus. Hec pulchrè B. Augustinus Virgines admonendo exposuit. Pergite, [f] inquit, Sancti Dei, pueri & puellæ, mares, & foeminae, cœlibes, & innuptæ; pergite perseveranter in finem: laudate Dominum dulciùs quem cogitastis uberius; sperate feliciùs, cui servitis instantiùs; amate ardentius, cui placetis attentius: lumbis accinctis & lucernis ardentibus expectate Dominum, quando veniat à nuptiis. Vos affertis ad Agni nuptias canticum novum, quod cantabitis in citharis vestris; utique tale, quale nemo potest dicere nisi vos. Sic enim vidit in Apocalypsi

[d] Apoc. 14. 4.
S. Virginitate c. 27.

[e] Cant. 4. 7.

[f] Aug. de

quidam præ ceteris dilectus Agno, qui discumbere
super pectus Domini solitus erat. Ipse vos [g]
vidit duodecies duodena millia Sanctorum citha-
radarum illibata virginitatis in corpore, in viola-
ta veritatis in corde. Sequimini Agnum, quia &
Agni caro utique virgo. Sequimini eum in vir-
ginitate cordis & carnis, quocunque ierit. Quid
enim consequi nisi imitari? de quo B. Petrus: [h]
Christus, inquit, pro nobis passus est, nobis
relinquens exemplum, ut sequamini vestigia
ejus.

Plures ejusmodi literas videtur hic sanctus
Archiepiscopus scripsisse ad Walburgem, quæ
vetustate temporis ad nostram memori-
am non sunt perlata. Documenta tamen o-
mnia quæ in iis comprehensa fuerant, adeo
in se expressit piissima hæc Abbatisa, ut eam
Vir Sanctus [i] unicam dilectionis suæ Filiam
appellare solitus fuerit. Obiit Herisæ die
4ta Martii, visiturq; adhuc hodie ejus sepul-
chrum in adsito Ecclesiæ Herisiensis Sacello
cum hac inscriptione:

*Hic veneranda jacet Walburg, quæ mente virili
Struxit, & hoc rexit prima Monasterium.*

Subje-

[g] Apoc. 14. 2. [h] 2. Petri 2. [i] In vita
S. Remberti c. 5. n. 19.

Subjectis vitæ tribuens exempla beatæ

Ecclesiæ cunctas amplificavit opes.

Nunc te Christe pium videat, quem semper a-

(maruit,

Vt dextris illam consociet oribus.

III NON. MART. OBIIT.

S. WALTGERUS

Comes Hervordix, & ibi-

dem Illustrissimi Virginum Canonica-
rum Collegii primus fundator.

Refertur cum titulo Sancti à Bollandò in Act.
SS. 10. 1. Januarii in addendis ad vitam B. Gode-
fridi Comitæ Capenberg. pag. 1111. col. 2. ubi su-
inquit: Tertium (Hervordix) Collegium,
cujus Abbatisa in omnem clerum jurisdictionem exercet, fundavit S. Waltgerus, cujus
vitam dabimus 16tâ Novembris. Petro Ca-
niso in Martyrol. germanico ad diem 16 Novem-
bris, ubi ita scribit: Item zu Erffordt (corri-
ge Herforde) in Paderborner Landschaft
(id est Diæcesi) des H. Beichtigers Waltgeri
der ein Stifter war der Kirchen zu unser
lieben Frauen daselbst. Wernero Role-
winck l. 3. de moribus Westphal. c. 8. Ferrario

in generali Catalogo Ss. Heriberto Rosveido in
 fastis Ss. Nicolao Schatento. 1. Annal. Paderb.
 & aliis. Item cum titulo Beati à Theodoro Rhay
 in Anim. illustr. Gelenio in sacris fastis Agrip-
 pin. Molano in Additionibus ad Martyrol. Vsu-
 ardi ad diem 16 Novembris, ubi inquit: In West-
 phalia B. Walgeri Confessoris, fundatoris
 Ecclesiæ nostræ Dominæ in Hervordia. Vi-
 ta ejus reperitur in libro vetere Lovanii aō 1485
 in domo Ioannis de Westphalia impresso, & opera
 Antonii Liberi Susatensis compilato, cui nomen
 Legenda aurea, sive Historiæ plurimorum
 Sanctorum noviter & laboriosè in unum col-
 lectæ: ex quo, uti & ex Turckio, Schateno &
 aliis hæc pauca à nobis deprompta sunt. Vocatur
 ab aliis Wolderus, Walderus, & Walterus.
 Fuit Comes Hervordia, uti testatur Meibomius
 in notis ad Cosmodrom. Gobelinii Persona etate 6.
 c. 47. Chronicon Mindense apud eundem Mei-
 bom. pag. 97. Imhofin Notitia Procer. l. 3. c. 29.
 n. 15. Theod. Rhay aliq; Comitatus sedes di-
 citur fuisse in monte Düirenberg, quem alii De-
 renberg & Darnenberg vocant, loco Bilefeldiam
 inter & Ravensbergam sito, de quo videri potest
 Schaten in Histor. Westphalia pag. 541. Tur-
 ckius in hist. Ms. ad annum 789, & alii. Avus
 ejus Adolphus jam ante Widekindi tempora à S.
 Boni-

Bonifacio in Frisiam profecturo lustralibus undis
ablutus est teste eodem Schateno & Turckio. Pa-
trem habuit Deddam, vel ut alii, Waldericum
Deddam; Matrem verò Etwi, quod Schatento.
1. Annal. pag. 79. Etiam, nos verò Hedwigem
interpretari malimus. Collegium Herivordienſe
Virginum Canonicarum cœpit condere anno 789,
ad quem illud referunt Schaten. Turck. Chronic.
Mindense & Meibomius in notis ad l. 1. Annal.
Wittichindi pag. 56. Prima hoc loci Abbatissa
non fuit Tetta, quemadmodum opinatus est Scha-
ten to. 1. Annal. pag. 80; sed Swala S. Waltgeri
conſanguinea. Veriſimile tamen eſt illam fu-
iſſe Abbatiffam 2dam & Swale ſuccedaneam.
Sic enim colligere licet ex diplomate Ludovici P.
Imperatoris citato apud eundem Schaten ad anni
838, ubi ita legitur: Quoddam Monasterium
vocabulo Herivorth, quod præſenti tempo-
re Venerabilis Tetta Abbatiffa regere digno-
ſcitur. Eſt & aliud Herivordie Virginum Colle-
gium ad viſionem appellatum & tempore B. Mei-
werci conditum, de quo paulò poſt infra vitæ
S. Waltgeri.

Cunas Natalitias S. Waltgerus habuit in
monte Dürenberg proavorum ſuorum
per vetuſta ſede, ubi à parentibus nobiliſſimis
Chriſtianisq; patre Dedda & matre Hedwige
in lu-

in lucem fusus ad omnem virtutis ac morum
 honestatem sanctissimè adolevit. Ejus avus,
 cui nomen Adolpho fuisse memorant, con-
 stanti majorū scriptorūmq; traditione inter
 eos Westphaliæ Nobiles recensetur, qui jam
 olim à S. Bonifacio, cum per has terras in Fri-
 siam iter faceret, lustralibus undis abluti, at-
 que ad legis Evangelicæ disciplinam refor-
 mati sunt. Inde fides eadem derivata est in
 hujus Adolphi filium & S. Waltgeri genito-
 rem Deddam, vel ut aliis appellare placet,
 Waldericum Deddam, qui tametsi in illa
 Widekindi & Saxonum pro suis aris dimi-
 cantium turbulenta tempora incidisset, sus-
 ceptæ tamen religionis integritatem unà
 cum sua conjuge constanter tenuit, quan-
 quam secretò forsitan, ne per hostiles tumul-
 tus bonorum suorum ac vitæ jacturam face-
 ret. Neque ab hac parentum pietate discor-
 dabat Waltgerus filius. Non illū claritas illu-
 strissimi generis, non Comitatus aviti splen-
 dor ac dignitas, non amplissimæ, quas circa
 Hervordiam possidebat, facultates ad luxum
 & superba voluptatum lenocinia inclinare
 poterant. Imò quò majoribus illum bonis
 fortunisque cœlum auxerat, tantò ampliùs pro-
 culcabat terrena omnia, secum assiduè vol-
 vens

vens illud Citharædi [a] vatis : *Beatus vir, cuius est nomen Domini spes ejus, & non respexit in vanitates & insanias falsas.* Widekindo Westphalorum Saxonumve Duci post amplexum Catholicæ fidei arctissimo amoris & amicitiae vinculo conjunctus fuit. Ejus hor-
tatu & exemplo Ecclesiam Hervordiensem condidit unâ cum antiquissimo Perillustrium Dominarum Collegio, quod ibidem intra muros positum, nunc quidem sub Acatolicorum manibus ingemiscit; olim verò sub fidei orthodoxæ cultu sanctissimarum mulierum illustre Seminarium fuit. Initium huic foundationi dedit annus à Christo nato 789 quo tempore cum post utriusque parentis facta opulentæ Waltgerum nuptiæ expectarent, rebus omnibus pro Deo spretis maluit intacta carne Agnum immaculatum sequi, & illi virgineo corde se suâq; prædia consecrare; quàm libertate vendita terrestris matrimonii vinculis in mundo irretiri. Itaque inter preces versus ardentissimis suspiriis Deum obsecrabat, animum sibi esse ejus ac Deiparæ Virginis honori templum exstruendi, sumptus ad fabricam requisitos non deesse, bona ac facultates suas omnes eodẽ fine à se offer-

ri; locum ipse duntaxat indicet, ubi ex ejus
 nutu ac voluntate cogitati operis fundamen-
 ta jaceret. Placebant cœlo vota : vix enim
 fuisse corpore iterum consistebant lassī à
 precandō poplites, cū ecce nivei candoris
 vacca sese videndam objicit, quæ cereum ar-
 dentem cornu utroque præferens Waltge-
 rum anteit, locūmq; signat, quem sibi pro
 struendo ædificio cœlum delegisset. Acce-
 leratæ tunc statim fuere meditatæ molis ef-
 fectrices operæ, admotæ arboribus secures,
 faxis scalpra, fundamentis eruderandis rutra
 & ligones; stetitq; intra breve tempus tota
 fabrica eo in loco, ubi adhuc Sacellum S.
 Waltgeri opere solido ac vetusto cernitur
 cum hac inscriptione in arcu fornicis superi-
 ūs exarata : [a] *Princeps hujus terræ Waltgerus*
fundator Ecclesiæ Hervordiensis. Inde jam por-
 rò ad præsidia & opitulationes cœlitum ani-
 mo converti cœpit, secūmq; volvere, quā
 tandem è provincia insignes aliquas Sancto-
 rum reliquias in Ecclesiam à se conditam im-
 portare posset. Occurrebat in primis An-
 glia quondam Sanctorum ferax, & fiduciam
 impetrandi non parū augebat Regis beni-

A a 2

gnitas,

[b] *Turck. Schaten. Imhoff in notitia Procerum*
 l. 6. 29. p. 15.

gnitas, cujus propensam in se voluntatem jam ante hæc tempora non uno indicio expertus fuerat. Quamobrem depositâ suâ nobilitatis trabeâ, baculôq; solum & habitu viatorio instructus eodê proficiscitur, explicatîsq; animi sui propositis submissè obsecrat, ut è plurimis, quæ ibidem requiescerent, Ss. corporibus saltem aliquod Ecclesiæ suæ donarium fieret. Non erat ad hæc petita Rex difficilis, præterq; alia Divorum lipsana, quibus hospitem sibi charissimum honoris causâ impertire placuit, etiam exuvias S. Oswaldi quondam Anglorum Regis Martyrisq; in xenium obtulit, unâ cum ense & gladio, quæ ab eodem Sancto contra hostes Christiana fidei usurpata fuerant. Quis tunc Waltgero lætior, quem accepta pignora suomet judicio reddebant magis divitem, quàm suorum proavorû opes ac fortunæ? continuò post præmissas Regi gratias festinatum iter relegit in patriam, constructôq; 14 Virginum Deo sacratarum Collegio census omnes ac facultates suas Deo tradidit, nullâ realiâ sibi suisq; usibus reservatâ, quàm præbendis, ut vocant, geminis, è quarum proventibus voluntarius pro Christo pauper vitæ præsentis incommoda honestè tolerare posset. Prima ibidem Abba-

Abbatissa ab eo constituta est Swala ipsius
 consanguinea, & summæ nobilitatis pruden-
 tiæq; foemina, cuius sapienti gubernatione
 novus parthenon statim ab omniū virtutum
 ornamentis resplendere cœpit; neque jam
 aliud ad perpetuam illius Ecclesiæ incolumi-
 tatem deerat, quàm defensio ac tutela Cæsa-
 ris, qui eam contra vultureos hostium futu-
 rorum ungues suo diplomate præmuniret.
 Fluebat tunc annus à Christo nato 819, & Lu-
 dovicus Pius, qui post Carolum M. regno
 Germaniæ præerat, in sextum jam annum
 Cæsar frequenter agebat in Westphalia, ut
 regioni haud pridem subjugatæ consultius
 prospicere è propinquo posset. Ad hunc pe-
 destri se itinere & obsoleto viatoris habitu
 Waltgerus contulit nihil ambigens, quin ab
 eo votis ac petitioni suæ sit omnino futurum
 satis. Venientem ut vidit Cæsar, mirari pri-
 mò & mendicum credere; mox etiam, ut
 Waltgerum esse de propinquo didicit, ab eo
 percontari, quam ob causam tam spectatæ
 nobilitatis vir tam vulgari ac plebea veste se
 præsentem sisteret? *Unicam ego*, reponebat
 Waltgerus genu flexo, *unicam mi Imperator*
filiam habeo Ecclesiam Hervordiensem, in quam
facultates meas omnes potui, quæ ex parte contuli.

Aa 3

Peta.

Peto, ut eam Cæsarea auctoritate tua conserides,
 & quidquid tenuitati meæ pro ulteriori ejus sub-
 sidio defuturum videris, è thesauris opulentia tua
 liberaliter subministres. Annuit humilibus po-
 stulatis Cæsar, statimq; Collegium istud non
 modò Imperatoria protectione sua perpetuò
 communitum voluit, sed etiam eadem illi
 jura & privilegia contulit, quibus Collegium
 Sueffionense Virginum gaudebat in regno
 Franciæ. Exinde religio Romano-Catho-
 lica, suprà, quàm dici potest, Hervordix flo-
 ruit, tantòq; pietatis fructu ibidem cœpta est
 mulierum devotarum virtus excoli, ut innu-
 meræ non modò virorum nobilissimorum
 sed & Principum Comitumq; filix eò certa-
 tim confluerent, per contemptum rerum hu-
 manarum soli Deo sacris in officiis servituræ.
 De cæteris S. Waltgeri virtutibus quid addi
 breviter? Post curas in prædicta foundatione
 positas, quod reliquū vitæ egit, non alia in re
 quàm in rerum spiritualium usu & exerciti-
 o trivit. Totum ejus studium erat vigiliis &
 orationibus semper insistere, carnem jejunis
 & abstinentiâ frangere, sensibus & appetitui
 frœnum admovere, oppressis & afflictis sub-
 sidium ferre, terrena despicere, cœlestia con-
 templari, mundo mori, Deo vivere, atque ad
 illum

illum super omnia diligendum assiduis meditationum flabris charitatis ignem accendere. Quidquid hic orbis offerebat gaudii, nolebat attingere; quidquid in cælo spondetur gloriæ, studebat consequi: & quia non nisi per mortis januam ad æterna præmia pervenitur, unicum illi desiderium erat, carnis humanæ vinculis repenti expediri, & aversos à deliciis perituris oculos in mortem optatam claudere. Adducebat hanc tandem febris calida, quæ cum in dies singulos magis magisque ingravesceret, viatico Dominici corporis aliisque Ecclesiæ Sacramentis maturè præmunitus vitæ mortalis cursum sine beato coronavit 16 Novembris anno 825. Corpus ejus inter missarum solennia sepulchro datum est Hervordix in Ecclesia ab eo condita: ubi quàm crebris olim miraculis signisque fulserit, videri potest partim in ejus vita olim impressa Lovanii, partim apud Henricum de Hervordia familiæ Dominicanæ Sacerdotem & historiæ universalis ab orbe condito scriptorem integerrimum. Unum duntaxat alterumve lubet hinc attexere, ne quis aut nimix taciturnitatis nos arguere, aut immodicæ prolixitatis accusare possit. Filium Matronæ nobilis, cui nomen Bebeca, truculenta incur-

sione lupo abripuerat. Mater coelestis auxilii per S. Walgerum sæpius impetrat. Amor continuo ad ipsum confugit, manusque supplices in coelum tendens orat obsecratque ut eadem beneficentiâ, quam aliis non semel experiundam dederat, etiam sibi suoque filio præsidium ferat. Nec fefellit precantem suam, quam conceperat spes & fiducia. Nam ut postea ex ore ipsiusmet pueri compertum est, lupo illum eadem horâ non modò suis iterum excussit dentibus; sed etiam sollicitudine velut materna triduo custoditum genitrici reddidit sine omni plaga ac cicatrice, ex qua vel minimæ læsionis vestigium appareret. Hæc aliâque id genus prodigia cum subinde sive in hominibus, sive in aliis animantibus multa fierent, ausus est blasphemus civis impius in hunc Sanctum voces jacere; omnes eos, qui ejusmodi eventus miro de eo spargerent, nugatores dicere, quippe qui nil aliud agerent, quàm fumos vendere, & hominum malè credulorum ora anilibus fabulis inescare. Non tulit hanc injuriam vindex malorum Deus. Nocte proxima enatis circa partes secretiores pustulis tam horrendus hominem dolor cœpit exurere, ut imploratis frustra medicorum pharmacis intra breve tempus penè ad

ad mortis ostia se deductum cerneret. Quid ageret in his angustiis infaustus civis? Advertebat facile, unde & quo ex fonte tam pestilens sibi malum flueret: nimirum talionis hanc poenam esse, quam Deus posceret pro S. Walgeri gloria temerariis à se verbis lacerta. Quapropter injuriæ nuper illatæ poenitens calidissimis precibus Viri Sancti patrocinia pro se postulat, spondens promittensque cum recepta sanitate peculiari semper devotione à se cultum & invocatum iri. Quo peracto abiit extemplo dolor, ruptoque apostemate correctus civis intra dies paucos sanitatem retulit.

APPENDIX

Ad foundationem Collegii
Hervordiensis.

CÆterum ne qua confusio hinc suboriri possit, præter Collegium hoc olim à S. Walgero conditum intra Hervordiam adhuc aliud ibidem aspicitur extra urbis illius mœnia in colle proximo, quod vulgò *das Stift auf dem Berge* / aliàs *ad S. Crucem*, vel etiam *ad visionem* dicitur. Primum moderno tempore illustrium duntaxat Domi-
Aa 5
narum

narum est , sive solarum Comitum Principumq; , cuius Abbatissa ad Collegium Prelatorum Imperialium pertinet, habetq; jurisdictionem in omnem Clerum. Alterum quod in Ecclesiasticis Abbatissæ modò nominatae subjacet, est nobilium Canonissarum sæcularium, conditumq; Sæculo undecimo , quo Beatissima Virgo locum hunc prodigiosa apparitione suo cultui dedicatum voluit. Rei totius seriem ex vita B. Meinwerci apud Browerum & continuatores Bollandi ita Scriptores referunt. Anno 1011 festo Ss. Gervasii & Protasii ibat Hervordiam homo pauper & famelicus , ut ibidem in Collegio Virginum, quod à munificentia satis commendatum erat, aliquod egeltatis suæ subsidium caperet. Appropinquanti ad urbis mœnia offert se Deipara Virgo , facièq; ad omnem venustatem composita : *Vade, inquit, ad Abbatissam & Sorores ceteras ejus Monasterii, meoq; nomine illas commonefacito, ut mutata in melius vitâ pristina tantum spirituali insistant exercitio , quantum temporali insudant edificio : id enim si effecerint, Collegium istud mea rursus in tutela fore & stabili deinceps patrocinio fruiturum. Mox etiam predictis adjicit, locum hunc, in quo ego nunc tecum loquor , ad venerationem mei nominis & exaudi-*

dien-

desideras hominum Christianorum preces à me electum esse : oportere hic templum & aras statui, ut si quis ibi fideliter me quaesierit, inveniat, & quod justè petierit se adeptum gaudeat. Hæc attonitus ad hæc verba pauper, & quis ego tandem, inquebat, ut ista à te denunciare audeam? aut quomodo credetur mihi, cui verbera pro fide erunt, nisi aliquod mihi signum dederis, unde legatio mea speciem veritatis capiat? Nihil metuas, reponcebat Virgo: quidquid à te pœnarum exigent, dolorem non senties: super prunas ambulabis ut rosas, & candentes vomeres attretabis ut lilia. Quòd si autem & huic signo fides astructa non fuerit, præcide baculum, quem manu gestas; effinge eo signum crucis, illudq; in eo loco, ubi meis nunc consisto pedibus, trunco infigito, videbunt me, si ad explorandam rei veritatem huc advenerint, sub columbæ specie hac ipsa in cruce confidentem. His ille confusus ad Abbatissam, cui nomen Godesti erat alloqui causâ admitti postulat, Virgines ejusdem Collegii socias eodem convocat, totam rei gestæ aliorumq; dictorum seriem pro sua simplicitate intrepide & audacter aperit. Illæ non minùs novitate facti, quàm referentis constantiâ perculsæ B. Meinwercum Episcopum Paderbornensem (cujus Ecclesiasticæ jurisdictioni lo-

cus

cus iste suberat) aliosq; vicinorum Monasteriorum Clericos ac Præpositos confestim advocant, ut collatis invicem consiliis prudenter exquirerent, an & quantum huic apparitioni & hominis denunciantis testimonio confidi debeat. Omnium sententiæ eò reciderunt, hominem hunc pro istius ævi consuetudine primùm aquâ fervidâ & candenti ferro probandum esse: tum videndum porò, num columba aliqua ejus baculo in crucem conformato è cœlis illapsura esset. Utroque hoc judicio triumphavit homo innocens: nam & ferrum candens illæsis gestavit manibus, & columba in cruce super truncum defixa palàm considerare visa est iis omnibus qui veritatis explorandæ causâ ab Episcopo missi erant. Tum verò dici vix potest, quanta inter omnes gratulatio exorta fuerit, quo fervore & affectu animi omnium studia conversa sint in locum Deo consecrandum: adeò ut intrâ breve tempus basilica, quæ à S. Cruce nomen retinet, ibidem steterit, & sexennio pòst à B. Meinwerco solennibus cæremoniis dedicata sit, quemadmodum adhuc testatur vetus hæc inscriptio: *Anno MXI die Ss. Gervasii & Protasii hanc visionem gloriosa Virgo Maria per quendam pauperculum devotissima*

*simile memoria pastorem Abbatissæ Hervordien-
rebetare, & manifeste ostendere dignata est tem-
pore S. Meinwerci Episcopi Paderbornensis, qui
& hanc visionem per varias examinationes pro-
bavit & approbavit, & hunc locum ad honorem
ejusdem S. Dei Genitricis Mariæ consecravit. Il-
lustratus deinde hic locus est insigni Mona-
sterio sacrarum Virginum, quod modò ejecta
religione Catholica à Lutheranis quibusdam
Virginibus insidetur; visiturq; adhuc sub in-
gressum chori truncus ille in cujus superfixa
cruce Beatissima Virgo se spectandam dedit.*

WARINUS Monasterii Corbeiensis

ad Visurgim Primus
Abbas.

*Habetur inter Sanctos in Monasterio Corbei-
ensi, ubi in ara Principe inter alias indigetum Di-
vorum imagines ejus statua collocata est, cum hac
inscriptione: S. Warinus Abbas Corbeiensis.
Mentionem quoque illius facit Papebrochius in
Actis SS. die 2da Junii ad vitam S. Stephani E-
piscopi & Martyris, olim Corbeiensis Mona-
chi pag. 234. n. 15. Natus est illustrissimis piis-
simisq;*

simisq; parentibus Egberto & S. Ida Westphaliae Comitibus, uti constat ex Historia translationis S. Pusinae Virginis apud Papebroch in Actis SS ad diem 23 Aprilis pag. 171. n. 2. ubi ita de illo legitur: Quo in Monasterio (Corbeensi) primus Abbas institutus est Warinus nobilissimo genere propagatus: fuit enim genitus Echberto clarissimo Comite & Duce, matre splendidissima nomine Ida. De S. Ida in hac prima parte non agimus, quia licet Arnoldus Wicon l. 3. ligni vitae in suis notis ad diem 4tam Septembris scribat eam fuisse natione Westphalam, dicatq;: ejus pater fuit Westphaliae Comes, à quo tradita fuit in matrimonium, sic jubente ac procurante Carolo M., cuidam Egberto Principi; contrarium tamen videtur satis clarè colligi in ejus vita ab Vffingo Monacho Werthinenfi olim conscripta, relatâq; à Surio ad diem 4tam Septembris, ubi dicitur in has terras venisse è Gallia, additûr q; c. 8. de ejus Sacellano B. Bertgero: erat autem præfatus Bertgerus ex illorum contubernio, quos B. Ida primùm de Gallis secum advexerat. Idem significat Heribertus Rosvveydus in Fastis Sanctorum, ubi sub lit. 1. sic de ea scribit: S. Ida vidua Comitissa Boloniensis 4 Septembris. Agemus tamen de eanti & de Vener. Egberto ejus conjuge in aliis hujus

hujus opusculi partibus secuturis, ubi referemus
~~eorum~~ Sanctorum vitas, qui sanctè vixerunt aut
 mortui sunt in Westphalia, tametsi natione West-
 phali non fuerint. Sedem Comitatus sui habue-
 runt pii conjuges Hovestadium ad oram Lupiae
 olim ab aula statione sic appellatum, uti ostensum
 est ad vitam S. Hadwigis Abbatissae Hervordi-
 ensis; fueruntq; Fundatores Ecclesiae Parochia-
 lis in Hertzseld Diocesis Monasteriensis, ubi ad-
 huc requiescit S. Ida è Regione arcis Hovestadiae.
 Warinum horum filium vocamus primum Ab-
 batem Corbejensem, tum quia vocatur in histo-
 ria transl. S. Pussine, loc. supra citato, & ab
 Imhofio in notitia Procerum l. 3. c. 16. n. 12: Tum
 quia jam ante octingentos & amplius annos sic e-
 um appellavit Ludovicus Pius Imperator & Mo-
 nasterii Corbejensis Conditor in suo diplomate da-
 to ad annum 832, & citato à Schatento. 1. Annal.
 Paderborn. pag. 90: ubi sic inquit: Ad Mona-
 sterium, quod vocatur nova Corbeja, quod
 construximus in Saxonia in honore S. Ste-
 phani Protomartyris, cui modò praest fidelis
 & propinquus noster Warinus, Primus
 Substitutus Abbas, &c. Ratio est, quia S.
 Adelhardus Abbas Corbejae Gallicae, quem aliqui
 etiam Corbejae Saxonicae primum Abbatem vocant,
 fuit tantum ejus Administrator, & primus Con-
 structor.

structor. Mirabile est, quod de hoc Monasterio refert Bucelinus to. 2. Germ. Sac. pag. 163. & eo Imhofius in notitia Procerum l. 3. c. 26. n. 12, habuisse hoc Monasterium inter alios à Numine favores hunc præcipuè, ut quotiescunque aliquis è fratribus moriturus erat, triduo antequam vitâ excederet, præmoneretur lilio coronæ cujusdam aureæ in choro suspensæ, quod prodigiosè deponebatur & apparebat in sede, seu stallo, ut vocant, fratris morituri, eratq; signum certissimum, eundem triduo post moriturum esse. Id miraculum aliquot sæculis constanter tenuisse; donec frater quidam juvenis de imminente morte sic præmonitus, contemptâ monitione liliū illud in senis Religiosi sede collocaret: quo quidem signo territus senex ægrotare cœperit, mox tamen convaluerit: juvenis verò contemptor tertiâ die repentina morte extinctus fuerit. *Vita Warini, quam hic subjicimus, compilata est tum ex Scateno to. 1. Annal. Paderb. tum ex historia translationis S. Viti apud Meibomium, & continuatores Bollandi in actis SS. ad diem 15 tam Junii.*

Monasterium Corbejense in Westphalia, ex quo postea velut ex equo Trojano innumeri Episcopi & Regionum Septentri-

reñtrionalium Apostolo prodiere, ab Impe-
 ratore Ludovico Pio ædificari coeptum est
 anno 822 procurante S. Adelhardo Abbate,
 qui ejusdem & Corbeia Gallicæ administra-
 tionem usque ad suprema fata conjunctam
 tenuit, ut surgenti Monasterio pro authorita-
 te apud Imperatorem habita opportuniùs
 consuleret. Primus celeberrimo huic Reli-
 giosorum cætui cum titulo Abbatis præfuit
 Warinus ex Illustrissima Comitum Westpha-
 licorum familia genitus, Patre Egberto, cui
 Hovestadii ad Lupiam dominatûs sui prima-
 ria sedes fuit, & Matre S. Ida Ecclesiæ Hertz-
 feldiensis conditricem. Is cùm in flore juve-
 nili eximie pulchritudinis ac nobilitatis Vir-
 ginem sibi desponsatam haberet, & jam jamq;
 à Ludovico Cæsare inter præcipuos palatii
 sui Proceres referendus esset, contempta re-
 rum humanarum caducitate maluit æterno
 Numini servitia sua in posterum consecrare,
 quàm perituro Regi inter aulae terrestres de-
 licias ulterius adhærescere. Ità abeuntem re-
 cepit Corbeia Francica, ubi sub regula S. Be-
 nedicti vitæ spiritualis tyröcinia eo fervore &
 alacritate posuit, ut jam tunc S. Adelhardus,
 cui paulatim ætatis suæ tempora ad metâ de-
 currebant, animo suo secum volveret, cum

in Corbeia nova sibi successorem facere, atque ita sui oneris ac molestiarum partem in ipsum reclinare. Tamen enim adhuc juvenis, & nulla annorum multitudine gravis esset, maturitas tamen excellentis iudicii & animi non vulgaris decora certò promittebant fore, ut, qui vitam religiosam ab ejusmodi perfectione & rerum sæcularium contemptu ordiri cœperat, eandem non minori Sanctitatis gloriâ consummaret. Et sanè Adelhardum hac sua opinione minimè deceptum esse, brevì constitit. Cùm enim non multò post idem Beatus Abbas ex illapsa febri mortem oppetiisset, ii quidem qui in Corbeia Francica agebant Monachi, Waloner S. Adelhardi fratrem; qui verò in Westphalia morabantur, Warinum elegere, in quem pro suæ sanctitatis & virtutum merito omnium suffragantiũ vota conspiraverant. Quatum hæc electio utilitatis & commodi posteritæ traxerit docuerunt annorum subsequentium relictæ in fastis tabulæ. Præterquam enim quòd doctrinâ, sapientiâ, integritate, disciplinæ ac religionis fervore inter Sanctissimos ejus Sæculi Præsides numerandus esset; suâ quâ apud Reges ac Cæsares pollebat auctoritate, tot bonis fortunisque Monasterium illud

lud exornavit, ut alterum illius conditorem jure merito appellare liceat. A Ludovico Pio jam supra memorato statim ad ingressum sui regiminis impetravit *villam Huxeri*, quæ nunc in urbem versa Huxaria dicitur, cum omnibus circum agris, silvis, pascuis & aquarum decursionibus: à Lothario ejus Successore totam [a] insulam Rugiam in finibus Pomeraniæ ad oram maris Balthici: à Ludovico Germaniæ Rege villas alias, prædia ac possessiones plurimas; quarum accepta largitione ita Corbeiam auxit, ut ex inope cœnobio etiam magni cujusdam Episcopi patrimoniū videri posset. Neque tamen interea dum pro amplificandis Monasterii sui bonis tam præclare Warinus ageret, minorem operam conferre visus est in acquirendos thesauros sacros, quàm in profanos. Ceperat illum ab annis pluribus non modicus fervor ac sollicitudo, comparandi sibi unum alterumve Divorum corpus in majus Ecclesiæ suæ decus ac præsidium. Occurrebant inter alia etiam reliquiæ S. Victorici Martyris in urbe Ambiano: sed cum illas frustra flagitasset ab loci illius incolis, tandem Hilduinus Parisiis ad S.

Bb 2.

Dio-

[a] Schaten to. 1. pag. 128 *Chronic. Corbei. apud Meibom.*

Dionysium Abbas ingentium erga se beneficiorum magnitudine victus, offerebat corpus S. Viri Martyris, olim à [b] Fulrado Abbate Româ in Gallias deportati. Placuit Warino tam illustre donum, præsertim quòd aliunde compertum esset ex eo tempore, quo corpus illud ad S. Dionysium conquievisset, nunquam fulgura ac tempestates vicinis circum agris hominibûsq; damnum intulisse. Ne mora, cum selecto Monachorum clientum agmine contendit in Franciam: venit Parisios, obtinetur consensus Episcopi, aperitur thesaurus sacer, & Warino in manus traditur quem ille ignâ Martii summa veneratione templo extulit, Hilduino ad aliquod spatium inter festivos Clericorum & Monachorum cantus deducente. Inde per cœnobium [c] Rasbacense, quod nuper Ludovicus Pius eodem Warino gubernandum dederat, rectè itinere in Saxoniam profecti, Aquisgranum primò, tum Susatum, mox Brachelium in agro Paderbornensi, ac denique 13tia Junii Corbeiam attigere. Incredibile dictu est, quan-

[b] Anno circiter 756 ut putat Papebroch.

[c] Rasbacus vel Rasbacum Monasterium à S. Andoeno conditum in Diœcesi Meldensi, & Saltu Brigeni in Gallia prope Matronam fluvium.

tus ibi ex univerſa Weſtphalia Oſtphaliâq;
hominum confluentium accuſus fuerit: quip-
pe quos exciverat admirabilis illa prodigio-
rum fama, quæ toto hoc itinere exuvias tam
ſacri corporis affiduè conſecuta fuerant: In-
tegro [d] milliari & amplius per circuitum iſtius
monaſterii tabernaculis nobilium virorum ac mu-
lierum replebantur campi & agri; nec erat inter
omnes, ex cuius ore locus ullus aut verbum obſcæ-
num caderet; ſed ſolis ferè precibus diu noctuq; in-
tenti, continuas Deo laudes gratiasq; concinebant.
Incidit hæc translatio in annum Chriſti 836,
& Warinus vitam exinde ſuam ulterius pro-
duxit uſque ad annum 856, quo tandem ad
gloriam in cælo immortalẽ abiit die 26 tra-
menſis Septembris, poſtquam Monaſterio
Corbeienſi ſanctiſſimè præſuiſſet annis 30,
menſibus 4 diebus 25.

Illud hoc loco pro coronide ſuperioris hi-
ſtoriæ omittendum non eſt, quod Martinus
Polonus, [e] Meibomius, [f] Schatenus, [g]
Papebrochius & alii notant, Imperii Romani
ſceptra, quæ cum corpore S. Viti ad manus

Bb 3

Fran-

[d] *Hiſtor. transl. S. Viti n. 23.* [e] *Meibom.*
poſt Hiſtor. transl. S. Viti. [f] *Schaten to. 1. An-*
nal. pag. 110. [g] *Papebroch. poſt Hiſt. transl. S.*
Viti in fine.

Francorum venerant, eodem ad Saxones deportato, etiam ad Saxones & Germanos paulatim commigrasse, rebus Francorum per diffensiones ac intestina praelia multum imminutis. Verba Martini Poloni sunt: Eodem tempore ossa B. Viti Martyris à Parisiis transferuntur in Corbeiam Saxoniae Monasterium: unde testati sunt ipsi hoc in praefugium contigisse, quia ab illo tempore gloria Francorum, quantum ad Imperium, translata est ad Saxones. Idem clare confessus est [h] Carolus Simplex Francorum Rex missa ad Regem Henricum ablegato dum inquit: *Postquam nos deseruit insignis Martyr S. Vitus, ad nostram perniciem retrò omnia fluxere: pax verò & concordia regnandi in Saxoniam transit. Quae tecum communicare placuit; neque enim ex illo tempore civilia apud nos externaq; bella unquam cessavere.* Unde antiqui illi versus quos infra historiam dictae translationis refert Meibomius, & cum e Schaten, ac Papebrochius locis citatis:

*Felix Saxonia, gaude per pignora cara
Viti ditata, quae dat tibi Francia grata!*

& post aliquot versus

*Ex tunc translatum fuit à te Francia Sacrum
Imperium, Divi quo nunc gaudent Alemanni.*

B. WIDE-

[h] Schaten loco cit.

B. WIDEKINDUS

Magnus Dux Westphaliæ.

*Refertur cum titulo Sancti & Beati, à Werne-
ro Rolewinck. l. 3. de morib. Westphalor. c. 8. his
verbis: Sequitur deinde S. Wedekindus olim
Dux vel Rex istius populi, quem Carolus de
sacro fonte suscepit. Petro Canisio in Marty-
rol. Germ. ad diem 7 Ianuarii: Item selige Gen-
dächtnuß Wedekindi Herhogs in West-
phalen. Ferrario in Generali Catal. Ss. Anga-
riæ in Westphalia S. Widekindi Ducis. Bol-
lando in Actis Ss. ad diem 7 Ianuar. & aliis ab eo
citatis. Precipua hic difficultas est, quo in loco
baptizatus sit Widekindus? an Minda? an [a]
Bardewici? an Wolmerstadii ad Oram fluvium?
aut ubi tandem? Wernerus Rolewinck de situ
& moribus Westphalorum, & ex eo Winckel-
mannus in Historia Veteris Saxo-Westphaliæ pag.
388 putant, verisimilius id factum esse in pago
Bellemensi prope Osnabrugum. Hic enim
Ecclesiam à Widekindo conditam, & Beth-
lehem (quod nunc contracto nomine Bellem*

Bb 4

dici-

[a] Bardewick urbs vetus in Ducatu Luneburgico
ab urbe Luneburgo.

dicimus) appellatam esse, non alia certè ex causa, quàm quòd in Bethlehem natus sit orbi Christus; hìc ipse renatus in Christo. Existare etiam nunc ea de re cantionem apud rusticos, & monstrari baptisterium seu fontem baptismi veterem, ablutionis ibi factæ perpetuum testem. Ego, ut antiquitatem hanc, si qua est, suo relinquam in pretio, veritatem tamen ab iis duntaxat Authoribus petendam esse judico, qui aut vixere cum Widekindo & Carolo, aut certè utriusque tempora propius contigerunt. Horum primus est Eginardus à Carolo M. in aula enutritus, & postea Capellanus Ludovici piissimi Imperatoris, qui in Annalibus Francorum à se conscriptis ita loquitur ad annum 785: Audiens (Carolus) Widekindum & Albionem esse in trans-Albina Saxonum regione, primò eis per Saxones, ut omissâ perfidiâ ad suam fidem venire non ambigerent, suadere cœpit. Cùmque ipsi facinorum suorum sibi conscii, Regis fidei se committere dubitarent, tandem acceptâ ab eo, quam optabant, impunitatis sponcione, atque impetratis, quos sibi dari precabantur, suæ salutis obsidibus (quos eis Amalwinus unus Aulicorum à Rege missus adduxerat)

rat) cum eodem ad ejus præsentiā in [b] Attiniaco villa venerunt atque ibi NB. baptizati sunt. *Eadem testatur & narrat vetus poëta Historicus, qui (ut inquit Bollandus in vita Widekindi c. 2. n. 6.) Arnulphi Imperatoris ævo, id est, annis non omnino centum post Carolum vixit. Unde Georg. Fabricius l. 1. rerum Saxonicarum ita de hoc baptismo differit: Witechindus Magnus & Albio impetratâ tuti itineris licentiâ ad Carolum eunt Attiniacum, quibus, ne suum congressum vereantur, prius mittit Amalbinum, per quem obsides adduci & tradi jubet. Witechindus secum ducit uxorem Gevam Danicam; Albio multos nobiles adolescentes, quia cælebs erat. Constituto die solemni, quò undis sacris tingerentur, ipse Carolus fide jubendo, Witechindo adstat &c. Altera difficultas est, quo in loco Widekindus Christum viderit sub pueri venustissimi specie militibus Carolinis in Eucharistia porrectū? Crantzii l. 1. Metrop. c. 9. scribit id factum [c] Wolmerstadii ad Oram fluvium festis Paschalibus.*

B b 5

Verum

[b] Attiniacum, Gall. Attignas civitas Francia in Provincia Campanie, ad fluvium Axonam (Gall. Aisne vel Aysne) sita, in Archidiœcesi Rhemensi. [c] Wolmerstadii urbs parva ad Oram fluvium hæris circiter duabus Magdeburgo distans.

Verum (ut bene refutat Schaten in histor. Westphal. l. 8. pag. 499) nunquam Volmerstadii Pascha celebravit Carolus; nec antè Widekindus in ejus conspectum venit, quam Attiniaci ad baptismum accederet, uti satis liquet ex supradictis: unde & ibi miraculum hoc Widekindo ostensum esse necesse est. Vita B. Widekindi compilata est partim ex historia Westphaliæ & Annal. Paderborn. P. Nicolai Schaten, partim ex iis, quæ de ejus vita & rebus gestis ex variis Authoribus conquistavit Bollandus in Actis Ss. ad diem 7mam Januarii.

Engeria vel [a] Angria nunc humilis vicus in Comitatu Ravensbergico natale solum Widekindo fuit. Monstrantur ibi adhuc vetusta arcis illius rudera, ex qua velut Principatus sui sede tot præliorum tumultuumq; faces in Francos sustulit. Nec dubium sanè quæcunque à Saxonibus contra Carolum M. gesta sunt bella usque ad annum 785, ea præcipuè Widekindi ductu & auspiciis gesta esse. Unde etiam in celebri illo conventu, què Carolus anno 777 ad Paderæ fontes habuit, tametsi omnes Westphaliæ primores ex Regis edicto comparerent, solus ipse facinorum suorum multitudine sese præsentem sistere non est ausus, fugâ in Daniam ad Sigefridum

[a] Enger.

fridum Regem Socerumq; tantisper capeſſi-
tâ. Vires tamen ibi ſuas adeò reſtauravit in
exilio, ut exinde Chriſtianis omnibus terrori
fuerit. Acceperat in conventu Paderano
Carolus ab univerſo Weſtphalicæ nobilitatis
ſenatu perpetuæ amicitia & fidelitatis dex-
teras; ideòq; conſtitutis per eam provinciã
variis Episcopatibus, cùm de Weſtphalorum
fide ampliùs non ambigeret, retracto ſecum
exercitu movebat in Hiſpaniam, ut ex diſſen-
ſione Regum Sarracenorum, quos inter eo
tempore imperium iſtud diviſum erat, ali-
quod Chriſtianæ religioni lucrum caperet.
Præclara hæc erat Widekindo opportunitas
novis rebellionum motibus Weſtphaliã
involvendi. Itaque cum auxiliaribus bar-
barorum copiis continuò relapſus è Dania,
popularium ſuorum animos iterum ad bella
conciat, provectòq; ad Rheni inferioris lit-
tora hominum ferociſſimorum exercitu [6]
Cæſaris inſulam ex improviſo obruit expu-
gnatq;. Nihil ibi furori barbaro intactum
manſit, poſt ſpolia injectæ ædibus flammæ,
templum exuſtum, Collegium Canoniorum
everſum, direpta ſuppellex ſacra, trucidati
Sacerdotes paucis elabentibus, incolæ propè
omnes

[6] Rønſerswerth.

omnes ad internecionem deleti : nec prius excessum oppido , quàm illud munimentis omnibus denudatum, atque in desertam solitudinem versum esset. Inde [c] Tuitium & Tuitio Confluentiam altiùs progressus regionem omnem, quæ ad ripam citeriorem Rhe- no adjacet , ferro & flammis adeò populatus est, ut nec sexui nec ætati, nec Virginibus Deo sacris parceret, palàm jactitans, West- phalorum genti sat virium fuisse hætenus ad- versus tot Francorum Reges, nec de fore ad- versus Carolum. At illi non diu inulta stetit hæc ferocia. Mox enim Carolus, qui jam ab Hispanico bello [d] Antisiodorum in Gal- lias revererat, expedita militum lectissimo- rum agmina in hostium terga trans Rhenum mittit, qui festinatis itineribus eosdem lento onerum ac prædarum pede ad sua reverten- tes tandem in Hassia feliciter consecuti, ad [e] Adranam fluvium sistunt in prælium, tan- tâq; strage profligant refractarios, ut non tam ad pugnam quàm ad laniendam viderentur ob- jici, paucis per abrupta montium in West- pha-

[c] Deutz nahe bey Cöllen. [d] Antisiodorum Gall. Auxerre, civitas Franciæ in Ducatu Burgundico ad fines. [e] Adrana, die Eder fluvius Hassiæ, qui tri- bus horis supra Cassellas labitur in Fuldam fluvium.

phaliam repedantibus. Acta hæc fuere anno 778. Neque tamen etiam tunc fracti animis cessere Saxones; sed variis exinde certaminibus nunc victi, nunc victores extiterunt, donec anno 783 intra spatium paucorum mensium conflictu gemino & infelices Widekindi penitus inclinatae & attritae sunt. Considebat hic cum innumera suorum multitudine in montibus Teutoburgiensibus prope Dethmoldiam in Comitatu Lippiensi; eoq; confidentius hoc loco bellum apparabat, quod velut in meditullio suae gentis versaretur, nec abinde procul inter Angarios sedem paternam obtineret. Sed Carolus, qui omne momentum rei bene gerendae ponebat in celeritate, haud multum cunctatus cum exercitu per ericeta Sinedi ascendit in juga montium; & ubi Saxones ad praelium paratos vidit, milites quoque suos digesta instructaq; acie promovit in hostem. Pugnatum acerrime hinc Carolo inde Widekindo suos inflammante: & initio quidem non parum nutare Francorum cornua; sed respiciente subinde ad caelum Carolo, opemq; Divinam ardentius implorante, mox acies adversa labi, & Franci uno impetu incumbentes, hostem in fugam vertere, cadere, sternere, prostrernere, tantâ strage

strage editâ , ut pauci ex innumera multitudine Saxonum incolumes evaserint. Partâ tam insigni victoriâ paululum recessit Carolus in planitiem , castrâq; metatus Paderbornæ , ibi circum fontes in amœnissimis locis aliquamdiu confidebat ; tum ut militibus à clade fessis aliquid quietis daret , tum ut sauciorum curaret vulnera , tum ut alteram quoque sui exercitûs partem , qui à Rheno lentius affluebat è Francia , ibidem exspectaret , jungeretq; in corpus belli vehementius. Interea nuntius Paderbornam advolat , Westphalos haud procul Osnabrugo ad Hasam fluvium novo è variis populis coacto exercitu iterum in arma se collegisse ; & si quidem auderet Carolus , denuo conflictum decrevisse velut extremû pro libertate gentis pugnuros. Hoc audito , suprâ quàm dici potest , accensus Carolus , cûm de summa rei actitari cerneret , totum quoque militiæ robur contraxit illico , associatisq; quæ jam advenerant , novis Legionibus cum omni exercitu Osnabrugum acceleravit. Educebat ad ejus adventum suos Widekindus milites : neque segnior illo Carolus , præsertim quòd pro Deo ac religione sibi pugnandum nôsset , aciem quoque suam cœpit componere , hostem agredi.

gredi, signa inferre, virum viro opponere & pedem pedi. Pugna locum Wallenhorstum inter & Rullam fuisse memorant, multasque dici horas tenuit certamen pertinax: tandem ubi rupta acie ad nimiam Francorum vim aliquantum cessare Saxones, morte & cadibus misceri omnia, trucidari barbarorum vulgus obvium, mactari in morem pecorum, quotquot in adversos gladios incidere; neque prius internecioni ultimæ finis imponi, quam aut cæsi omnes, aut captivi venirent in manus Caroli. Hanc tam insigni pugnam tamen si Widekindus adhuc superstes viam invenerit elabendi, Westphalam tamen eo ex tempore ita debellatam reliquit Carolo, ut nunquam deinde hincere contra ipsum nedum in arma provolare ausus fuerit. Primas fugienti latebras præbebat arx illius Visurgana: inde quia Victorem sibi è vestigio inhærentem lenierat, iterum se recepit in Daniam, quod eum Carolus cum per nimia terrarum intervalla non posset nec vellet insequi, cœpit interim Westphalam in Provinciæ formam redigere, Ecclesiæ statum ordinare, basilicas & Collegia Sacerdotum condere, gentes ad lavacrum Baptismi invitare, idola subvertere, aras impiorum Sacrificiorum demoliri, omnia demum

demum instituere, quæ ad stabiliendam hoc loco religionem adjumentum aliquod conferre poterant. Fluebat inter hæc annus Christi 285, quo Carolus compositis Westphaliæ rebus, suo cum exercitu movebat trans Visurgim, ut ibidem pariter cum Ostphalorum gente, quæ inde ad Albim usque porrigitur, similia pacis & religionis negotia pertractaret. Castra Bardevici in Ducatu Luneburgensi posita, proceribus indicta conventio, frequentata comitia affluxu omnium Saxonum, si Widekindum duntaxat exceperis & Albionem ejus patruelem primòs rebellium Duces. Sed cum & hos è Daniæ latebris jam reverbos trans Albim oberrare didicisset Carolus; ne quid deinceps turbarum parerent, misit ad eos è Saxonica nobilitate qui suaderent, ut omissâ perfidiâ regali se clementiæ fideiq; tandem submitterent. Gratum id erat quidem utrique nuntium: retrahabat tamen malè meritos facinorum suorum conscientia: quòd impunitatem sibi quidem unicè in votis esse dicerent; Regis tamen gratiæ non omnino à se confidì posse, nisi obsides suæ fidei priùs daret, quàm se præsentessisterent. Añuit his postulatis Rex benignissimus, missòq; cum obsidibus legato Amalwino

wino copias suas trans Rheni vada reduxit in Austrasiam, ubi ad urbem Attiniacum in hibernis agitans Widekindum & Albionem tantisper præstolatus est. Et illi quidem, uti conditum fuerat, Regem consecuti sunt: placuit tamen Widekindo, priusquam ad Baptismi fontem accederet, ea quæ à Carolo & Christianis gererentur, sub ignoto habitu attentius contemplari. Agebatur eo tempore Paschalis solemnitas; & Carolus cum suo milite Sacris intentus, triduum illud, quod à Parasceve passionis Dominicæ ad Pascha volvitur, curis sanctioribus dederat, ut expiatis conscientiæ suæ nævis mentem Paschali epulo devotius recrearet. Aderat Widekindus clanculùm, obibat, perlustrabat omnia: & ne præsentia personæ suæ quenquam adverteret, pannosa veste mendicum mentiens, inter confertos pauperum greges ad stipem se demiserat. At latere non diu licuit tanto Principi. Curvum habebat digitum in manu dextera, quam ad nummos capiendos protendebat: hujus indicio à pecuniarum dispensatore confestim agnitus, suavi arrisu dicentem audiit, *Quid ita mendici instar in hac pauperum turba consideret Princeps ditissimus?* Silere adhuc Widekindus paululùm (sic enim sæpe

Cc

repen-

repentinus pudor locuturi verba sufflaminat) mox tamen aliquanto erectior animis ab illo petere, ut sibi ad Regem Carolum accessus fieret. Ab hoc admissus exceptusque omni hilaritate: *Volui*, inquebat, *Rex serenissime*, *sub isthoc habitu tanquam incognitus*, ut sperabam, *Christianorum sacra hoc loco explorare*. Licebat mihi quidem velut in tuam gratiam jam recepto propalam contueri omnia, quæ in votis essent: curiositas tamen impulit; ut latibulum quærerem, quia sic opinabar sincerius à me per videri posse, quæ aperto nomine tam fidenter non fueram aspecturus. Quid ergo vidisti? rogabat Carolus. Vidi, inquit, ante biduum (hoc est in Parasceve) te vultu demisso tristem incedere: hodie vero posteaquam à mensa in templo posita redux esses, planè hilarem & plenum gaudio. Quod autem stupore maximo me defixum tenuit, aspexi in super omnibus iis, qui ad mensam istam tecum accedebant, è purpurati Sacerdotis manu speciosum puerum porrectum esse, qui in aliorum ora vultu admodum leto, in aliorum verò tristi & aversa facie ingressus est. Ad quæ Carolus: bene, inquit, profecisti Widekinde! plus tibi, quam cunctis Sacerdotibus & mihi ostensum fuit: simul admirabile mysterium in sanctissimo Altaris Sacramento paucis aperuit; & ulterius doceri cupien-

pietatem, exuto centone, Sacerdotum suorum curæ imbuendum tradidit. Idem Gevæ ejus conjugi, idem Albioni & aliis Westphaliæ proceribus, qui sub idem tempus præstò erant, fieri imperatum : omnesq; Attiniaci anno 786 post aliquot dierum instructionem salutaribus undis abluti sunt, fulcipientes ex his lavacris Widekindum Rege Carolo, Gevæ Fastradâ Regina & Caroli conjugē, Albionem aliòsq; Westphaliæ primores aliis ex aula Carolina Principibus Ducibusq;. Insolita Orbis Christiani lætitia excepit ubique tanti Baptismi nuntium. Iple supremus Pontifex Hadrianus, cui id Carolus per Andreā Abbatem significari fecerat, non modò conversionem istam humanissimis literis Carolo gratulatus est; sed etiam Litanias triduanas indixit gregi Catholico, ut omnes supremo Numini pro tanto in Ecclesiam beneficio gratias condignas agerent. Quiescebat dehinc positis tandem armis tota Saxonia in alta & firma pace : Widekindo præter arces ac possessiones pristinas donatî Ducat' westphaliæ & Angariæ etiam hæreditario jure ad posteros transmittendi : additæ quoque prærogativæ & honores alii, per quos & Francis & Religioni Catholicæ arctiori fœdere de-

vinctus esset. Nec fefellit Widekindus consilia & expectationem Caroli. Ex quo enim Christi fidem cum Baptismo amplexus est, nemo fidelior Francis, nemo ferventior constantiorq; fuit in Divino cultu amplius proferendo: adeò ut verè in ipso impletum cereretur illud Apostoli ad Rom. 5. 20. *ubi superabundavit delictum, superabundavit & gratia.* Rediturus in Westphalam cum discessum faceret à Rege Carolo, proprium ab eo Sacerdotem petiit qui sibi & res Divinas administraret, & sanctissima altaris mysteria coràm se crebrò perageret. Evocatus ad hoc officii, ut nonnulli asserunt, Hercumbertus vir à sanctitate & doctrina plurimùm commendatus: cui ut sedem daret Episcopo dignam, arcem cum eo suam, quæ ad ripam Visurgis adstructa erat, pià liberalitate partitus est. Mox etiam adjectis agris pro Sacerdotum & Canonicorum victu necessariis, locum designavit ædificandæ Ecclesiæ opportunum; quam deinde, quòd communis amborum possessio hoc loci esset, à *Myn Dyn* / meo & tuo Mindam appellatam volunt. Eodem fidei zelo Engeriæ in sua patria magnificam S. Dionysio Galliarum Patrono Ecclesiam condidit, eamq; illustri & opulento Sacerdotum

tum Collegio decoravit, quod tamen postea ob bellorum tempestates Herivordiam velut ad locum tutiorem vicinúmque translatum est. Cætera quæ à B. Widekindo jam Christianis adscripto præclarissimè gesta sunt, nemo veterum literariis tabulís consignavit : nimirum tam neglectim cum ejusmodi magnis viris ætas posterior egit, more communi Saxonum, quibus olim multa agere & pauca scribere receptum fuit. Neque tamen ambigendum interim, quin recrudescente postea sub annum Christi 794 quorundam Westphalorum Saxonúmque rebellione, Widekindus multa à suis gentilibus susceptæ religionis causâ perpeffus sit, quæ ille partim suis Francorúmque amicorum armis depulit, partim Christianà magnanimitate fortiter toleravit. Obiit in senectute bona anno, ut quidam volunt, 805, vel ut alii 807, agitúrque ejus memoria ad diem 7 Januarii. Corpus ejus, quod multis exinde miraculis clarum frequenti hominum veneratione coli cœpit, Engeriæ in Basilica ab eo condita honorifico sepulchro illatum est, adjectúmque posterioribus annis illustre Mausolæum cum hisce versibus :

*Ossa Viri fortis, cujus sors nescia mortis,
Hic tumulus claudit : Euge bone ! spiritus
audit.*

Cc 3

Omnia

*Omnis mundatur, hunc Regem qui veneratur:
Ægros hic morbis cæli Rex sanat & orbis.*

Quàm diu sacræ hæ exuviæ ibidem conquieverint, non satîs liquet : certum est eas postea unà cum Collegio Canonorum Engerensium Herivordiam in Ecclesiam S. Joannis translatas esse, ubi hodie dum ejus caput & pars maxima corporis inter Divorum pignora adhuc custoditur, quæ P. Nicolao Schaten è Societate Jesu, dum ea loca cum Ferdinando Fürstenbergio Episcopo studiosè perlustraret, coràm inspicere licuit, uti fatetur in sua historia Westphaliæ l. 10. p. 624.

FINIS.

INDEX

I N D E X

Beatorum aut Personarum,

Quarum vitæ hac Prima Parte descri-
buntur, ordine literario.

- B. Adelheidis** Monasterii Westphaliæ ad S. Ægidi-
um prima Abbatissa, pag. 1.
Adolphus Comes de Altena, Religiosus Cister-
ciensis Aldenbergæ in Ducatu Montium, p. 4.
S. Altfrius Episcopus Hildesienfis ex Monasterio
Corbeiensi Ordinis S. Benedicti, pag. 7.
S. Altmannus ex Canonico Cathedrali Paderbornæ
& Præposito Aquisgranensi Episcopus Passavi-
ensis, pag. 9.
B. Baduradus Nobilis de Padberg, 2dus Episcopus
Paderbornensis, pag. 17.
B. Bernardus Comes de Lippe Religiosus Cisterci-
ensis in Marienfeld, postea Episcopus Lealensis
in Livonia, pag. 23.
B. Bertholdus Canonicus Præmonstratensis Scheidæ
in Comitatu Marcano, pag. 32.
B. Bruno 3tius Comes de Altena, ex Archiepiscopo
Coloniensi Religiosus Cisterciensis Aldenber-
gæ in Ducatu Montium, pag. 36.
Bruno Episcopus Mindensis, pag. 45.
Catharina Comitissa de Huckeswagen, Virgo
& Canonissa in Greffrath, pag. 49.
Christina Virgo Hammonensis, pag. 54.
S. Engelbertus Comes de Altena, Martyr & Archi-
episcopus Coloniensis, pag. 56.
B. Everardus Comes de Altena Religiosus Cisterci-
ensis in Ducatu Montium, pag. 77.

I N D E X.

- B. Everwordus fundator Freckenhorstensis, postea
Religiosus Ordinis S. Benedicti Fuldæ, pag. 83.
- S. Eynardus Eremita Altenæ in Comitatu Mar-
cano, pag. 90.
- B. Gertrudis de Volmundstein reclusa in Comitatu
Marcano, pag. 92.
- B. Gerwicus vel Guerricus de Volmundstein ex no-
bili Westphalo Religiosus Cisterciensis & fun-
dator Monasterii Waldsassen in Palatinatu
Bavariæ, pag. 95.
- B. Godefridus Comes Capenbergensis, Religiosus
& fundator Ecclesiæ Præmonstratensis in
Capenberg, pag. 102.
- B. Godeschaleus de Volmundstein ex nobili
Westphalo Religiosus Cisterciensis Hei-
sterbaci, pag. 125.
- S. Hadwigis Abbatissa Hervordiensis in Westpha-
lia, filia S. Idæ, pag. 129.
- Hadwigis Virgo Sancta, olim in Præmonstra-
tensi Virginum cœnobio intra Capenbergam
Priorissa, pag. 135.
- B. Hathumarus primus Episcopus Paderbor-
nensis, pag. 137.
- S. Helmtrudis Virgo reclusa in Nienheerse Diœce-
sis Paderbornensis. pag. 145.
- B. Henricus ex Comite Arensbergensi Religiosus &
fundator Ecclesiæ Præmonstratensis in We-
dinghusen, pag. 150.
- B. Henricus de Monte Martis Ordinis Fratrum
Prædicatorum, pag. 154.
- B. Joannes Wildeshufanus Episcopus Bossinensis
& 4tus

I N D E X.

- & 4tus Magister Generalis Ordinis Fratrum
Prædicatorum, pag. 163.
- B. Jordanus 2dus Magister Generalis Ordinis
Fratrum Prædicatorum, pag. 179.
- B. Ludolphus Abbas Corbeiensis Ordinis S. Be-
nedicti, pag. 202.
- B. Luthardus 3tius Episcopus Paderbornen-
sis, pag. 208.
- Ss. Martyres Ebbeckestorpienses, Duce S. Brunone
cum multis Comitibus Westphaliæ & Ost-
phaliæ, pag. 211.
- S. Mathildis Regina Germaniæ, pag. 277.
- S. Meinolphus Ecclesiæ Paderbornensis Archidia-
conus & Fundator Bodecensis, pag. 240.
- B. Menricus Cathedralis Ecclesiæ Lübecensis Cano-
nicus & Fundator Monasterii Fründenbergen-
sis in Comitatu Marcano, pag. 248.
- B. Otto Comes Capenbergensis, Ecclesiæ Præmon-
stratenfis in Varlar Præpositus Primus & in Ca-
penberg tertius, pag. 258.
- B. Petrus ex Ordine Canoniconum Regula-
rium S. Augustini Præpositus Monasterii
in Arolsen, pag. 261.
- B. Reinildis Virgo & puella rusticana sepulta in Ri-
senbeck Diœcesis Monasteriensis, pag. 270.
- B. Rotho L. B. de Büren, Episcopus Paderbornensis
Ordinis S. Benedicti, pag. 276.
- S. Stephanus Martyr, aliàs Simon dictus, è Corbei-
ensi Monasterio Ordinis S. Benedicti primus E-
piscopus Helsingensis in Suecia, & præcipuus
illius gentis Apostolus, pag. 281.

Cc 5

S. Tet-

I N D E X.

- S. Terwigis**, aliis Tüetwifis Virgo, Monialis
Ordinis S. Benedicti in Diœcesi Min-
denfi, pag. 288.
- B. Theodoricus** à Monasterio, dictus Cœlde,
Ordinis FF. Minorum strictioris obser-
vantiae, pag. 291.
- B. Theodoricus** ab Osnabrugo Ordinis S. Francisci
FF. Minorum Conventualium, pag. 306.
- S. Thiadildis** prima Abbatissa in Frecken-
horst, pag. 309.
- S. Tillo**, cognomento Paulus Monachus & Ab-
bas Solemniacensis in Gallia Ordinis S. Be-
nedicti, pag. 319.
- S. Vicelinus** Episcopus Aldenburghensis, Holfatorū,
Wagriorum, aliarūmq; gentium finitimarum
Apostolus, pag. 334.
- S. Volquinus**, aliis Vulchinus, è Pastore vel Curione
Westphalo Monachus Cisterciensis & Abbas
Sichemenfis in Thuringia, pag. 356.
- B. Walburgis** Fundatrix & prima Abbatissa in Ni-
enheerle, pag. 360.
- S. Waltgerus** Comes Hervordiae & ibidem Funda-
tor Illustrissimi Virginum Canoniarum Col-
legii, pag. 366.
- Warinus** S. Idæ filius, primus Abbas Corbei-
ensis, Ordinis S. Benedicti, pag. 381.
- B. Widekindus** Magnus Dux Westphaliae, pa-
gina 391.

ERRA-

ERRATA.

*Lector benevole, per Auctoris absentiam varia
in typum irrepserunt vitia. Ex his in sequenti
tabula notabiliora quaedam corrigimus.*

- pag. 37 lineâ 25 cærimoniis. lege cæremoniis.
pag. 71 lin. 2 cærimoniis lege. cæremoniis.
pag. 76 lin. 21 manei lege manci.
pag. 79 lin. 20 narrarent lege narraret.
pag. 84 lin. 17 De supernè lege supernè.
pag. 87 lin. 20 quod referat. lege quod reserat.
pag. 88 lin. 14 ambos lege ambas.
ibidem lin. 16 nocte postea lege postera.
pag. 90 lin. 1 aperiussset lege aperuisset.
pag. 99 lin. 4 suspiciendo lege suscipiendo.
pag. 100 lin. 12 eam in finem lege eum.
pag. 102 lin. 3 hahitationis lege habitationis.
pag. 104 lin. 1 Comes de Arc lege Are.
pag. 108 lin. 8 natum 1121 lege 1122.
ibid. lin. 10 norbert Vs lege norlbert Vs.
pag. 114 lin. 10 in ditionibus. lege in ditiones.
pag. 120 lin. 16 filiquâ lege filiquâ.
pag. 124 lin. 16 circumdabit lege circumdedit.
pag. 127 lin. 19 involueris lege involucris.
pag. 128 lin. 16 fiscitaretur lege sciscitaretur.
pag. 134 lin. 15 excepta tumulo lege excerpta.
pag. 137 lin. 1 Arnoldo 17mo lege sub Arnoldo.
pag. 141 lin. 11 ex mente lege ex mente.
pag. 143 lin. 2 utriq; lege utrimque.
ibid. lin. 7 Pontificii lege Pontifici.

ibid.

ibid. lin. ult. lætūsq; lege lætīsq;
 pag. 145 lin. 19 Helmthrud lege Helmthrud.
 pag. 148 lin. 1 plurima ex his lege plurimæ.
ibid. lin. 10 obtutibus lege obtutibus.
 pag. 151 lin. 18 coronavit lege coronārit.
 pag. 154 lin. 13 de Vit. Ff. lege de Vit. FF.
 pag. 155 lin. 18 inspetata lege insperata.
 pag. 158 lin. 1 contremucrit lege contremuerit.
 pag. 161 lin. 4 querelaris lege querularis.
 pag. 168 lin. 20 voluerat lege valuerat.
 pag. 173 lin. 24 mittebant lege mittebat.
 pag. 175 lin. 16 numissima lege numisma.
 pag. 176 lin. 9 in lutum simul lege in lectum.
 pag. 178 lin. penult. illuscente lege illucescente.
 pag. 180 lin. 12 diplomate Conrado lege Conradi.
 pag. 184 lin. 10 suibinde lege subinde.
 pag. 187 lin. 15 desciffere lege desciscere.
 pag. 193 lin. 18 reddendi lege reddendæ.
ibid. lin. 21 ttactu lege tactu.
 pag. 200 lin. 3 commigrare lege commigrandi.
 pag. 201 lin. 19 tria sunt lege quatuor sunt.
 pag. 202 lin. 10 cæterarum lege à cæterarum.
 pag. 210 lin. 13 non modo ad exemplar lege ad
 (ejus exemplar,
 pag. 218 lin. 12 Paperochius lege Papebrochius.
 pag. 219 lin. 12 chalmydem lege chlamydem.
 pag. 232 lin. 13 filii lege filii.
ibid. lin. 16 comedias lege comœdias.
 pag. 235 lin. 20 arbitura lege abitura.
 pag. 236 lin. 1 seevolavat lege seevolvat.
 pag. 237 lin. 18 eripantur lege eripiantur.
 pag. 239 lin. 7 contiscens lege conticescens.
ibid.

- ibid. lin. 8 manibibusq; lege manibusq;
 pag. 244 lin. 1 Christo in animo suo dare lege
 (Christo locum in animo suo dare.
 pag. 245 lin. 11 spectatum aderant lege spectaturi.
 pag. 253 lin. 10 ut & ipsi lege ut & ipse.
 pag. 264 lin. 6 aduc lege adhuc.
 pag. 267 lin. 17 mibi lege mihi.
 ibid. lin. 20 solvebantur in fletu lege in fletus.
 pag. 268 lin. 16 observatiores lege observantiores
 pag. 276 lin. 4 Reinildis obbt. lege obbt.
 pag. 287 lin. 20 demotus lege dimotus.
 pag. 289 lin. 1 Gualtericus lege Gualterius.
 pag. 296 lin. 8 ovium Christianorum lege Chri-
 (stianarum.
 pag. 297 lin. 8 oppetiêrat lege oppetiêrat.
 pag. 299 lin. 10 diptherâ lege diptherâ.
 ibid. lin. 20 peraccomodam lege peraccom-
 (modam.
 pag. 311 lin. 22 Ichrymis lege lachrymis.
 pag. 316 lin. 3 mittendo interim lege mittendos.
 pag. 320 lin. 18 Rubertus Miræus lege Aubertus.
 pag. 326 lin. 19 Bruggectense lege Braggectense.
 pag. 327 lin. 22 dicendo occurrerent lege dicenda
 pag. 333 lin. antepenult. & ego sum lege & ego
 (homo sum.
 pag. 335 lin. 3 S. Thitmari lege Thetmari.
 pag. 338 lin. 5 arbitramur lege arbitremur.
 pag. 344 lin. 12 Holfatorm lege Holfatorum.
 pag. 350 lin. 22 Archiepiscopali. Archiepiscopali.
 pag. 352 lin. 13 construxit lege construxisset.
 pag. 361 lin. 2 Westphaliæ lege Westphaliæ.
 pag. 370 lin. 19 eventus miro lege miros.

pag.

pag. 378 lin. 1 solarum lege solarum.

ibid. lin. penult. adjicit lege adjice.

pag. 379 lin. 15 effinge eo lege effinge ex eo.

pag. 382 lin. 23 de Gallis lege de Galliis.

pag. 383 lin. 12 quia vocatur lege quia sic vocatur

ibid. lin. 13 S. Pufinæ lege S. Pufinnæ.

pag. 385 lin. 1 Apostolo lege Apostoli.

pag. 390 lin. 8 præfugium lege præfagium.

pag. 393 lin. 23 Gall. Attignas lege Attigny.

pag. 334 lin. 2 Volmerstadii lege Wolmerstadii

pag. 400 lin. 4 annus Christi 285 lege 785.

*Nota etiam, quod pagina 137 omissa sint notæ ad
literas c & d infra apponenda hoc modo :*

[c] Teste Bollandus to. 1. Januar. ante vitam B. Go-
defridi §. 12. n. 65. [d] Bollandus ibidem.

Cetera prudens lector corriget.

o.

catur

m.

y.

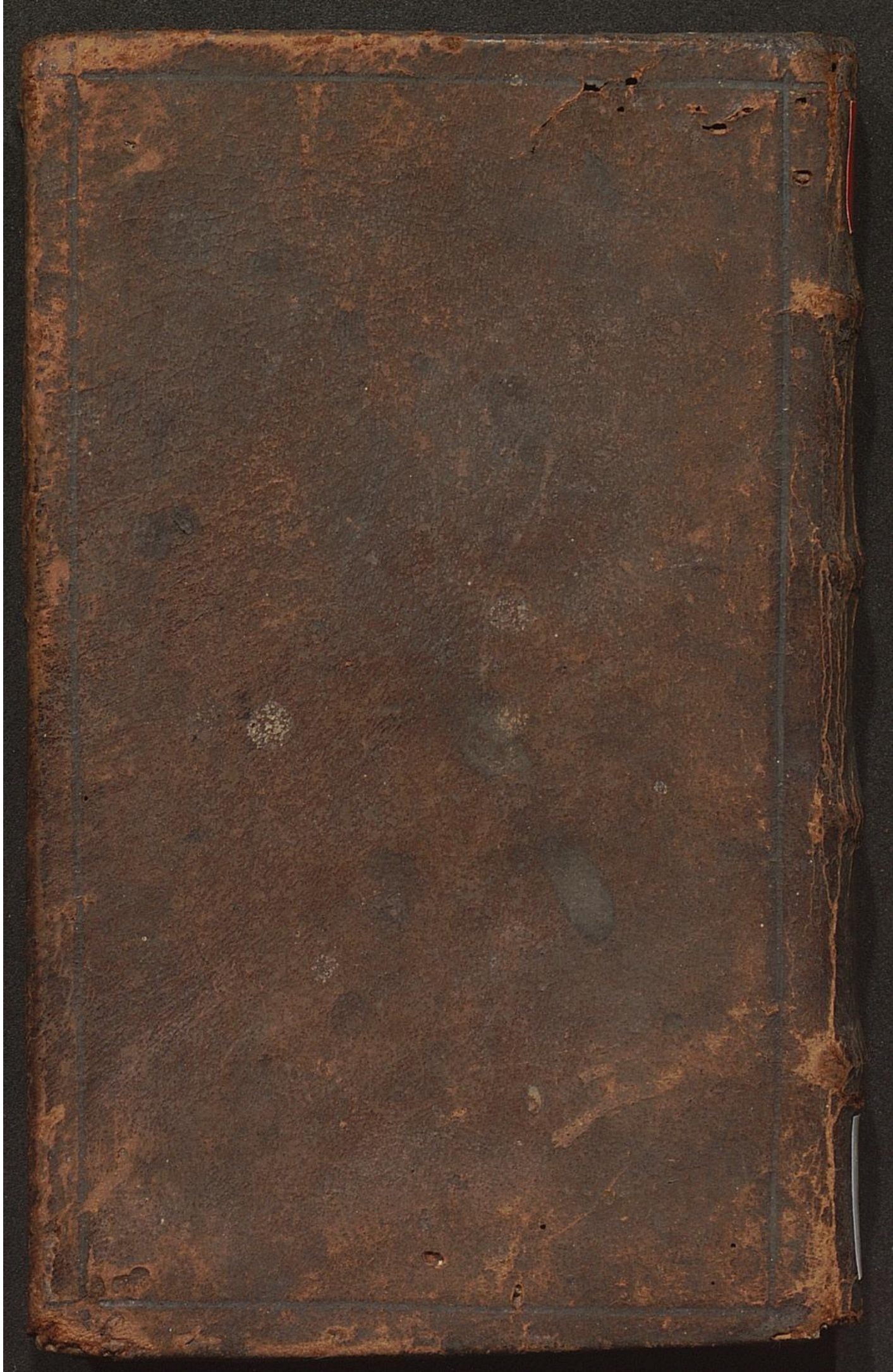
radii

s.

te ad

B. Go-

n.

P
06

I00Z
1520
-1